

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΘΕΜΑ:

**Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ
ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΝΤΥΠΟ ΤΥΠΟ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

**Παπαδοπούλου Αλεξία
Σταματάκη Μαρία
Φιλίππου Άννα**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
Κα Διαλυνάκη Ελένη**

Ηράκλειο 2006

«Άπας μιν λόγος, αν άποντ' εργ' έχη, μάταιον τι φαίνεται και κενόν».

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (Ολυθιακός)

(Κάθε λόγος που δεν συνοδεύεται και από έργα αποδεικνύεται μάταιος και χωρίς περιεχόμενο)

« Αψέγομεν ημείς, ταύτα μη μιμώμεθα ».

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ

(Να μη μιμούμεθα όσα οι ίδιοι κατηγορούμε, όταν τα κάνουν άλλοι).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	7
Εισαγωγή.....	8

I. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η λειτουργία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης – Μ.Μ.Ε.

1.1 Ορισμός των Μ.Μ.Ε.....	11
1.2 Η διαδικασία της Μαζικής Επικοινωνίας.....	12
1.3 Η λειτουργία και η Δυναμική των Μ.Μ.Ε.	13
1.4 Η δύναμη των Μ.Μ.Ε.....	17
1.5 Οι Κοινωνικές Λειτουργίες των Μ.Μ.Ε.....	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο Έντυπος Τύπος

2.1 Έντυπα Μέσα: Η Εφημερίδα.....	27
2.2 Μορφολογία της Ημερήσιας Διάταξης των Ειδήσεων	30
2.3 Ο Τύπος ως « Τέταρτη Εξουσία ».....	34
2.4 Η Κατασκευή της Πραγματικότητας των Ειδήσεων.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η Κοινή Γνώμη

3.1 Η έννοια και η διαδικασία διαμόρφωση της Κοινής Γνώμης Διαχρονικά.....	46
3.2 Η Καλλιέργεια της Κοινής Γνώμης.....	50
3.3 Κοινωνικός Έλεγχος και Διαμόρφωση της Συνείδησης.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η Πραγματικότητα και τα Μ.Μ.Ε

4.1 Η Κατασκευή της Πραγματικότητας και τα Μ.Μ.Ε.....	54
4.2 Αντανάκλαση της Πραγματικότητας ή Διαστρέβλωση.....	58
4.3 Η Διαμόρφωση της Κοινωνίας της Πληροφορίας.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Ορισμός της Παράνομης Διακίνησης Γυναικών, (Trafficking) Στοιχεία από το Ελλαδικό και Διεθνές Σωματεμπόριο

5.1 Ορισμός Διεθνικής Σωματεμπορίας	66
5.2 Διαστάσεις του Σωματεμπορίου σε διεθνές επίπεδο / η εικόνα της Ελλάδας.....	66
5.3 Αιτίες ύπαρξης της Διεθνικής Σωματεμπορίας.....	69
5.4 Σχέση Διεθνικής Σωματεμπορίας και Μετανάστευσης	72

5.5 Σχέση Διεθνικής Σωματεμπορίας και πορνείας	73
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Θεσμική αντιμετώπιση από την Ελληνική πολιτεία και πρακτικές

6.1 Η δράση της Αστυνομίας ενάντια στην Διεθνική Σωματεμπορία - Ομάδας Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων - Ο.Κ.Ε.Α –	75
6.2 Διεθνές Νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της Διεθνικής Σωματεμπορίας / Trafficking.....	78
6.3 Το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....	80
6.4 Παρατηρήσεις επί του νόμου. Διατάξεις για την καταστολή της εμπορίας ανθρώπων (άρθρα 9-14 του νομοσχεδίου).....	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Διεθνική Σωματεμπορία και Κοινωνία

7.1 Παγκοσμιοποίηση και Διεθνική Σωματεμπορία.....	89
7.2 Ρατσισμός και Διεθνική Σωματεμπορία.....	90
7.3 Ακτιβισμός και σεξουαλική εργασία.....	90
7.4 Η σημασία των Έμφυλλων και Εργασιακών Σχέσεων στη Διεθνική Σωματεμπορία.....	92
7.5 Συνθήκες Διαβίωσης γυναικών – θυμάτων της Διεθνικής Σωματεμπορίας.....	93
7.6 Η σχέση Διεθνικής Σωματεμπορίας και Δημόσιας Αναπαραγωγικής Υγείας.....	94

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ερευνητικά Δεδομένα

1.1 Σκοπός έρευνας	95
1.2 Μεθοδολογία.....	95
1.3 Παρουσίαση αποτελεσμάτων.....	98
1.4 Συζήτηση.....	138
1.5 Συμπεράσματα & προτάσεις	148
1.6 Βιβλιογραφία.....	152

Παράρτημα (I, II, III)

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Στην προσπάθεια εκπόνησης της ερευνητικής μας μελέτης, πολύτιμη υπήρξε η βοήθεια και η συνεργασία σημαντικών προσώπων και οργανώσεων, τους οποίους και εξ αρχής ευχαριστούμε θερμά. Συγκεκριμένα ευχαριστούμε την καθηγήτρια μας Κα. Διαλυνάκη Ελένη για την πολύτιμή καθοδήγηση και ενθάρρυνση τής, σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα που διήρκησε η προετοιμασία και η ολοκλήρωση της πτυχιακής μας εργασίας, που για εμάς αποτέλεσε μια από τις πλέον σημαντικές εμπειρίες συνεργασίας μας στη διάρκεια της φοίτησης μας στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας. Στο τελικό αυτό στάδιο των σπουδών μας, αισθανόμαστε την ανάγκη να απευθύνουμε ένα μεγάλο «Ευχαριστώ» στις οικογένειες μας, στους γονείς μας και σε όλα εκείνα τα κοντινά μας πρόσωπα που σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μας υπήρξαν δίπλα μας και μας στήριξαν με την αγάπη και την αμέριστη κατανόηση τους.

Επίσης ευχαριστούμε θερμά το Κέντρο Ερευνών σε Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι) για την σημαντική βοήθεια τους, ως προς την παραχώρηση ερευνητικού υλικού. Τέλος σημαντική υπήρξε και η συνεργασία μας με την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου και ιδιαίτερα του Προέδρου Κου. Καλογερόπουλου όπως και της δικηγόρου Κας Μηλαθιανάκη, για την διευκόλυνση που μας παρείχαν στη προσπάθεια μάς για εμπειριστατωμένη και αντικειμενική ενημέρωση, αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο της Διεθνικής Σωματεμπορίας.

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Ο τρόπος προβολής και ανάδειξης των ειδήσεων, των γεγονότων αλλά και Κοινωνικών Φαινομένων, τα οποία με τη σειρά τους απασχολούν την κοινωνική πραγματικότητα σε δεδομένες πάντα χρονικές περιόδους, στοχεύει στο επηρεασμό και στον έλεγχο μιας μερίδας της Κοινής Γνώμης (Lippman, W., 1998). Η λειτουργία αυτή των Μ.Μ.Ε που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως «λειτουργία διπλής κατευθύνσεως» (Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, 1998) εναπόκειται από την μία στην ενίσχυση / ενδυνάμωση παλαιότερων στερεοτύπων, στάσεων και προκαταλήψεων, που τα Μ.Μ.Ε επικαλούνται στην προσπάθεια τούς να στηρίξουν και να ενδυναμώσουν τον εκάστοτε τρόπο που επιλέγουν για να προβάλουν την είδηση, το γεγονός ή το Κοινωνικό Φαινόμενο που απασχολεί το Κοινωνικό Σύνολο εκείνη την χρονική περίοδο που λαμβάνει χώρα το γεγονός που προβάλλεται.

Από την άλλη η αναφερόμενη λειτουργία περιλαμβάνει ακόμη και την διαμόρφωση νέων στερεοτύπων, στάσεων και προκαταλήψεων. Στην περίπτωση αυτή κάτι τέτοιο καθίσταται εφικτό από την παραδοχή ότι τα Μ.Μ.Ε έχουν επίγνωση της δύναμης τους να επηρεάζουν και να ελέγχουν μερίδα της Κοινής Γνώμης. Τότε γεννάται ως φυσικό επακόλουθο η δημιουργία των νέων αυτών στερεοτύπων, στάσεων και προκαταλήψεων στο κοινό. Όλα αυτά με τη σειρά τους καταλήγουν να λειτουργούν και πάλι ως «μέσο» των Μ.Μ.Ε που θα συντελέσουν στην διατήρηση και ενίσχυση της λειτουργίας που περιγράφηκε αρχικά. Αποτέλεσμα της όλης αυτής διαδικασίας είναι η καθιέρωση της ύπαρξης αυτής της αμφίδρομης κίνησης δηλαδή τόσο του επηρεασμού όσο και του ελέγχου μερίδας της Κοινής Γνώμης, όπως και το αντίστροφο.

Συνεπώς βάση της προβληματικής που περιγράφηκε παραπάνω, προέκυψε η αναγκαιότητα να μελετηθεί ο συσχετισμός δύο παραγόντων, της τάσης των Μ.Μ.Ε να επηρεάζουν / ελέγχουν και να διαμορφώνουν στάσεις προκαταλήψεις και στερεότυπα και του Κοινωνικού Φαινομένου του ανθρώπινου Σωματεμπορίου (παλαιότερα έφερε την ονομασία ανθρώπινο Δουλεμπόριο) ή και διεθνώς Trafficking, με σκοπό να τεκμηριωθεί και εμπειρικά η υπόθεση αν και με ποιο τρόπο τα Μ.Μ.Ε επηρεάζουν την Κοινή Γνώμη ως προς την στάση και την αντιμετώπιση της ανθρώπινης Διεθνικής Σωματεμπορίας. Η σύγχρονη μορφή τού απασχόλησε την Τοπική και την Παγκόσμια Κοινότητα είτε εξαιτίας των διαστάσεων που εκλαμβάνει συνεχώς είτε για τις συνέπειες του. Φαινόμενο που

προβληματίζει την ανθρωπότητα και παράλληλα υποδαυλίζει τα θεμέλια βασικών αρχών και δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Τα βιβλιογραφικά ευρήματα τοποθετούνται υπέρ της άποψης ότι τα Μ.Μ.Ε επηρεάζουν την Κοινή Γνώμη και μπορούν να την ελέγξουν και να την διαμορφώσουν ανάλογα με τις θέσεις που εκφράζουν. Από την άλλη όμως αναγνωρίζεται και η δύναμη της Κοινής Γνώμης να δρα κατασταλτικά και να επηρεάζει τα διάφορα Κοινωνικά Φαινόμενα που την απασχολούν ανάλογα με τις εκάστοτε θέσεις που θα υποστηρίζει. Έτσι διαπιστώνεται τελικά ότι αυτή η αμφίδρομη σχέση με το δυναμισμό που διαθέτει μπορεί να κινητοποιήσει ευρύτερους φορείς να σταθούν ευνοϊκά ώστε να περιοριστεί ένα Κοινωνικό Φαινόμενο ενώ αντίθετα διαθέτει και την δύναμη να απορρίψει εξ' αρχής ένα γεγονός ή ακόμη και να σταθεί αρνητικά απέναντι του και να αδιαφορήσει. Στο σημείο αυτό σημαντικό ρόλο κατέχει και η προβολή που επιλέγουν τα Μ.Μ.Ε να δώσουν στο θέμα ώστε κατ' επέκταση να επηρεάσουν ανάλογα την Κοινή Γνώμη.

Παράλληλα παρατηρείται κάποια ενεργοποίηση / ευαισθητοποίηση των μελών της κοινωνίας όπου εντοπίζεται η ύπαρξη ανάλογων φαινομένων όσον αφορά τη συσπείρωση των ατόμων σε ομάδες και τη δράση τους μέσα από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο) ή την κινητοποίηση και δράση επίσημων Κυβερνητικών Φορέων για τον περιορισμό ή ακόμα και την καταστολή του Φαινομένου της ανθρωπίνης Διεθνικής Σωματεμπορίας / Trafficking. Η σύγχρονη βιβλιογραφία αναδεικνύει πολλές από τις πτυχές του φαινομένου της Διεθνικής Σωματεμπορίας κάνοντας λόγο για ύπαρξη κυκλωμάτων διεθνικής Σωματεμπορίας, τις αιτίες εμπλοκής των γυναικών – θυμάτων στα κυκλώματα αυτά, τις διαστάσεις που έχει εκλάβει τόσο σε Ελληνικό όσο και διεθνές επίπεδο, τις συνθήκες διαβίωσης των γυναικών κατά την εμπλοκή τους με το κύκλωμα όπως και μετέπειτα, το ζήτημα του πελάτη - καταναλωτή των υπηρεσιών αυτών αλλά και ζητήματα σχετικών της αναπαραγωγικής υγείας των γυναικών - θυμάτων του Trafficking, τις νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τόσο τα μέλη των κυκλωμάτων αυτών όσο και των γυναικών που υπήρξαν θύματα.

Η ανασκόπηση της Ελληνικής αλλά και διεθνούς βιβλιογραφίας δεν ανέδειξε σημαντικές έρευνες που περιστρέφονται γύρω από το υπό μελέτη ζήτημα. Εντούτοις υπάρχουν μελέτες που αναφέρονται σε ερευνητικά δεδομένα γύρω από το φαινόμενο του Trafficking και αναδεικνύουν θέματα που σχετίζεται με την διερεύνηση των αιτιών εμπλοκής των γυναικών στα δίκτυα των κυκλωμάτων της Διεθνικής Σωματεμπορίας, τις συνθήκες διαβίωσης των γυναικών αυτών, της διερεύνησης των διαστάσεων που έχει εκλάβει το Φαινόμενο σε διεθνές επίπεδο όπως και του ζητήματος της προσφοράς και

της ύπαρξης ζήτησης από τον πελάτη – καταναλωτή. Παράλληλα οι έρευνες για τα Μ.Μ.Ε αναφέρονται στη λειτουργία του Μέσου, σε ποσοτικά ευρήματα γύρω από το περιεχόμενο των εφημερίδων που ήρθαν πρώτες σε κυκλοφορία, έρευνες γύρω από την διαμόρφωση της Κοινής Γνώμης κ.α.

Η παρούσα μελέτη, λαμβάνοντας υπόψη όλο αυτό το γνωστικό υπόβαθρό, εμπειρικό και θεωρητικό, φιλοδοξεί να αναδείξει και αυτή με την σειρά της μία νέα πτυχή της Κοινωνικής Πραγματικότητας, μέσα από την συσχέτιση της λειτουργίας των Μ.Μ.Ε και του επηρεασμού του αναγνωστικού κοινού σχετικά με την πορεία ύπαρξης του Κοινωνικού Φαινομένου της Διεθνούς Σωματεμπορίας – Trafficking και επιχειρεί να διαπιστώσει αν η εκάστοτε θέση των Μ.Μ.Ε καθορίζει και τη στάση που θα διατηρήσει το αναγνωστικό κοινό - η Κοινή Γνώμη - απέναντι στη εμφάνιση και την πορεία του Φαινομένου της Διεθνούς Σωματεμπορίας.

Οι ερευνητικές υποθέσεις σχετίζονται με την συχνότητα όπου ο έντυπος τύπος αναφέρεται στο φαινόμενο της σωματεμπορίας στον Ελλαδικό χώρο, συγκεκριμένα μέσα σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα πόσα άρθρα κάνουν αναφορά για το φαινόμενο και πόσο συχνά. Επίσης εκείνο που είναι σημαντικό να ερευνηθεί είναι ο τρόπος με τον οποίο ο έντυπος τύπος παρουσιάζει και προβάλλει το φαινόμενο του Trafficking και κατά πόσο ευαισθητοποιεί, κριτικάρει κα γενικότερα επηρεάζει κοινές γνώμες και συνειδήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί άλλοτε κάποια έρευνα σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα δηλαδή την προβολή του φαινομένου του Trafficking μέσα από τον έντυπο τύπο και με δεδομένο τον περιορισμό της έρευνας τα αποτελέσματα της δεν μπορούν να γενικευτούν. Θεωρούμε όμως ότι στηριζόμενη σε αντικειμενικά στοιχεία είναι αξιόπιστη και μπορεί να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω διερεύνηση.

Η λειτουργία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης – Μ.Μ.Ε.

1.1 Ορισμός των Μ.Μ.Ε.

Ο όρος «μαζική επικοινωνία» (Μακ Κουειλ Ντένις, 2003), ο οποίος αρχικά χρησιμοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1930, έχει πολλές σημασίες, που δεν επιτρέπουν την αποδοχή ενός μόνο ορισμού. Η ίδια η λέξη «μαζική» θεωρείται από τη φύση της «φορτισμένη» και ο ορισμός του Gerbner περί της «κοινωνικής αλληλεπίδρασης διαμέσου των μηνυμάτων» είναι σχεδόν αδύνατο να αμφισβητηθεί. Ο όρος «μαζική» σηματοδοτεί ένα μεγάλο εύρος, πεδίο ή έκταση αμφισβητήσιμη. Ο όρος «επικοινωνία» δεν έχει ακόμα έναν κοινά αποδεκτό ορισμό. Αντίθετα, ο όρος «επικοινωνία» αναφέρεται στην αποδοχή ή τη λήψη ενός νοήματος στη διαδικασία της αποστολής και πρόσληψης των μηνυμάτων. Ο Janowitz προσδιορίζει τη μαζική επικοινωνία ως εξής: «Η μαζική επικοινωνία συμπεριλαμβάνει τους θεσμούς και τις τεχνικές με τις οποίες ορισμένες ομάδες χρησιμοποιούν τεχνολογικά μέσα (Τύπος, ραδιόφωνο, ταινίες κτλ) για να διαδώσουν συμβολικό περιεχόμενο σε μεγαλύτερα, ετερογενή και διασκορπισμένα ακροατήρια». Σε αυτόν και σε παρόμοιους ορισμούς, η λέξη «επικοινωνία», στην πραγματικότητα, εκλαμβάνεται με την έννοια της «μετάδοσης», δηλαδή όπως γίνεται αντιληπτή από τον αποστολέα-πομπό, παρά με την πλήρη σημασία του όρου, που συμπεριλαμβάνει τις λειτουργίες της ανταπόκρισης, της κοινής εμπειρίας και της αλληλεπίδρασης.

Η διαδικασία της «μαζικής επικοινωνίας» δεν είναι συνώνυμη με τα «μέσα μαζικής επικοινωνίας» (ή τη χρήση δομημένων τεχνολογιών που καθιστούν δυνατή τη μαζική επικοινωνία). Για παράδειγμα, σε πολλές εφημερίδες και ραδιοφωνικούς σταθμούς, που λειτουργούν σε διαφορετικές τοπικές κοινωνίες, χρησιμοποιούνται οι ίδιοι τύποι περιεχομένου και η ίδια τεχνολογία. Τα ΜΜΕ μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για προσωπικούς, ιδιωτικούς ή οργανωτικούς σκοπούς. Τα ίδια τα Μ.Μ.Ε που μεταφέρουν δημόσια μηνύματα σε μεγάλα ακροατήρια μπορούν παράλληλα να μεταφέρουν προσωπικές αγγελίες, μηνύματα συμπαράστασης, φιλανθρωπικές εκκλήσεις, διαφημίσεις, καθώς και διάφορες μορφές ενημέρωσης και πολιτισμού. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μια εποχή που συγκλίνουν οι Τεχνολογίες της επικοινωνίας, όπου τα όρια ανάμεσα στα δημόσια και ατομικά, μεγάλης και μικρής κλίμακας, επικοινωνιακά δίκτυα καθίστανται όλο και λιγότερο ευδιάκριτα.

Η καθημερινή μας εμπειρία όσον αφορά στη μαζική επικοινωνία είναι εξαιρετικά πολυσύνθετη. Η σχέση μας μαζί της δεν είναι υποχρεωτική. Συνήθως η σχέση αυτή διαμορφώνεται τόσο από το ευρύτερο πολιτισμικό περιβάλλον, όσο και από τις απαιτήσεις που προέρχονται από τον τρόπο ζωής μας καθώς και από την κοινωνία στο σύνολό της. Η αντίληψή μας για τη μαζική (και ομοιόμορφη) επικοινωνιακή εμπειρία βασίζεται σε αφαιρέσεις και υποθέσεις. Όταν η εμπειρία μας με τη μαζική επικοινωνία δείχνει να αποκτά πραγματικές διαστάσεις, τα αίτια αυτού του φαινομένου οφείλονται περισσότερο στις ιδιαίτερες συνθήκες της κοινωνίας

Ο όρος «μαζική επικοινωνία» αντιπροσωπεύει μια κατάσταση, μια διαδικασία, που θεωρητικά είναι πιθανή, αλλά σπανίως τη συναντούμε με αυτή τη μορφή στην πράξη. Είναι ένα παράδειγμα αυτού που ο Max Weber αποκαλούσε «ιδεότυπο» — μια έννοια που τονίζει τα βασικά στοιχεία μιας πραγματικότητας τα οποία έχουν εμπειρικά καταγραφεί. Σε περιπτώσεις που η μαζική επικοινωνία δείχνει να πραγματοποιείται, έχει την τάση να θεωρείται λιγότερο μαζική και λιγότερο τεχνοκρατική απ' ό,τι επιφανειακά της αποδίδεται.

1.2 Η διαδικασία της Μαζικής Επικοινωνίας.

Ο όρος «μαζική επικοινωνία» πρωτοεμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1930, αλλά τα βασικά της στοιχεία ήταν ήδη γνωστά και δεν άλλαξαν από τότε, έστω κι αν τα μέσα επικοινωνίας έχουν, για διάφορους λόγους, καταστεί λιγότερο μαζικά. Ενώ τα πρώτα μαζικά μέσα ήταν αρκετά διαφοροποιημένα όσον αφορά στο μέγεθος τους και τις συνθήκες λειτουργίας τους, μπορεί να προσδιοριστεί η τυπική μορφή της μαζικής επικοινωνίας σύμφωνα με ορισμένα χαρακτηριστικά. Αυτά προέρχονται από τις τεχνολογίες αναπαραγωγής και διανομής και από συγκεκριμένους τύπους οργάνωσης, παρότι την ιδιαίτερη πραγματικότητα της μαζικής επικοινωνίας, όπως γίνεται αντιληπτή από τα μέλη του κοινού, συχνά διαφέρει από τη μια μορφή στην άλλη.

Το κυριότερο γνώρισμα των μαζικών μέσων είναι ότι σχεδιάστηκαν για να προσεγγίσουν τις μάζες. Ενδυναμώνει ακροατήρια εκλαμβάνονται ως μεγάλα σύμβολα που αποτελούνται από ανώνυμους καταναλωτές και η σχέση ανάμεσα στον πομπό και τον αποδέκτη αναπόφευκτα επηρεάζεται από αυτό το γεγονός. Ο πομπός έχει συνήθως μεγαλύτερη εξουσία, κύρος ή γνώση από τον αποδέκτη. Η σχέση δεν είναι μόνο ασύμμετρη, αλλά συνήθως είναι σκόπιμα υπολογιστική ή χειραγωγική.

Το συμβολικό περιεχόμενο ή μήνυμα της μαζικής επικοινωνίας συνήθως είναι κατασκευασμένο με τυποποιημένους τρόπους (μαζική παραγωγή) επαναχρησιμοποιείται και επαναλαμβάνεται με παρόμοιες μορφές. Γενικά δεν θεωρείται το περιεχόμενο των

μαζικών μέσων μοναδικό ή καινοτομικό. Σε οποιαδήποτε περίπτωση το μήνυμα των Μ.Μ.Ε. είναι κυρίως προϊόν εργασίας που έχει μια ανταλλακτική αξία στην επικοινωνιακή αγορά και μία αξία χρήσης για των αποδέκτη των μέσων. Η πρόσληψη της μαζική επικοινωνίας είναι επίσης ξεχωριστή. Τα ακροατήρια γενικά θεωρούνται από τα ίδια τα Μ.Μ.Ε. μεγάλα σύνολα διασκορπισμένα και παθητικών θεατών χωρίς οι τελευταίοι να μπορούν να ανταποκριθούν ή να συμμετέχουν στην όλη διαδικασία με γνήσιο τρόπο. Το μαζικό ακροατήριο σε οποιαδήποτε περίπτωση σχηματίζεται σε πρόσκαιρη βάση και δεν επιτελεί άλλο ρόλο εκτός από το να αποτελεί μονάδα μέτρησης για την βιομηχανία των Μ.Μ.Ε.

1.3 Λειτουργία και Δυναμική των Μ.Μ.Ε.

Εάν η θεωρία γίνεται αντιληπτή όχι μόνο σαν ένα σύστημα αξιωματικών προτάσεων, αλλά σαν ένα σύνολο αντιλήψεων ή ιδεών που μπορεί να συμβάλλει τόσο στην κατανόηση κάποιου φαινομένου, όσο και στον τρόπο προσέγγισης ενός φαινομένου ή ακόμα και στην πρόβλεψη μιας σειράς φαινομένων, τότε μπορεί κανείς να διακρίνει τουλάχιστον τέσσερα είδη θεωριών που σχετίζονται με τη μαζική επικοινωνία. Αυτές οι θεωρίες είναι: η Κοινωνική, η κανονιστική, η διαχειριστική και η Θεωρία της καθημερινής εμπειρίας. Μια «επιστημονική» θεωρία ασχολείται με την κατανόηση του τι συμβαίνει, μια άλλη με την ανάπτυξη μιας κριτικής και κάποια τρίτη με τις πρακτικές εφαρμογές που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες της δημόσιας ενημέρωσης ή πειθούς.

Ένα δεύτερο είδος θεωρίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως κανονιστικό, αφού ενδιαφέρεται να εξετάσει ή να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο τα Μ.Μ.Ε οφείλουν να λειτουργούν, με την προϋπόθεση ότι ορισμένες κοινωνικές αξίες θα δημιουργηθούν ή θα επιτευχθούν. Μια τέτοια θεωρία πηγάζει από την ευρύτερη κοινωνική φιλοσοφία ή ιδεολογία που χαρακτηρίζει μια συγκεκριμένη κοινωνία. Η θεωρία αυτού του είδους είναι σημαντική, διότι επηρεάζει σε ένα βαθμό τη διαμόρφωση και τη νομιμοποίηση των επικοινωνιακών θεσμών και ασκεί επίσης σημαντική επιρροή στις προσδοκίες που συνδέονται με τα Μ.Μ.Ε, τόσο από άλλους κοινωνικούς φορείς, όσο και από το ίδιο το κοινό των Μ.Μ.Ε. Οι κανονιστικές προσεγγίσεις συνήθως επικεντρώνονται στους νόμους και το θεσμικό πλαίσιο, στο σχεδιασμό των Μ.Μ.Ε, στους κώδικες δεοντολογίας και τη σημασία του δημοσίου διαλόγου. Παρόλο που η κανονιστική θεωρία δεν είναι αφ' εαυτού «αντικειμενική», μπορεί να υιοθετήσει την «αντικειμενική» μεθοδολογία που εφαρμόζουν οι κοινωνικές επιστήμες (McQuail, 1992).

Μια άλλη πηγή γνώσης σχετική με τα Μ.Μ.Ε προέρχεται από την αποκαλούμενη διαχειριστική προσέγγιση, στο βαθμό που αναφέρεται σε πρακτικές ιδέες, στις οποίες εστιάζουν οι επαγγελματίες των Μ.Μ.Ε στο χώρο της εργασίας τους. Στην περίπτωση των Μ.Μ.Ε, η γνώση που προέρχεται από αυτές τις εμπειρικές θεωρήσεις συντελεί στην καλύτερη δυνατή κατανόηση πολλών πρακτικών θεμάτων, όπως η επιλογή των ειδήσεων, οι προτιμήσεις του κοινού, ο σχεδιασμός μιας αποτελεσματικής διαφήμισης, η εναρμόνιση με το θεσμικό πλαίσιο και η αποτελεσματική συσχέτιση των πηγών με το κοινό των Μ.Μ.Ε.

Τέλος υπάρχει άλλη μια θεωρητική προσέγγιση, η θεωρία της καθημερινής χρήσης των Μ.Μ.Ε, η οποία αναφέρεται στη γνώση που έχει αποκτηθεί μέσω της μακρόχρονης εμπειρίας μέσα από τα Μ.Μ.Ε. Η θεώρηση αυτή παρέχει την δυνατότητα να κατανοηθεί τι συμβαίνει, με ποιο τρόπο ένα μέσο ταιριάζει στην καθημερινή ζωή, πώς το περιεχόμενο των Μ.Μ.Ε. προτίθεται να «αναγνωστεί από το κοινό», με ποιο τρόπο ενδεχομένως να «αναγνωστεί», ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα σε διαφορετικές κατηγορίες των Μ.Μ.Ε, καθώς και ποιες διαφορές υπάρχουν στο περιεχόμενο διαφορετικών Μ.Μ.Ε. Στην πραγματικότητα η θεώρηση αυτή βασίζεται στην ευχέρεια που έχει το κοινό να προβαίνει σε συγκεκριμένες επιλογές, να έχει τις δικές του προτιμήσεις και να κρίνει.

Αυτό με τη σειρά του διαμορφώνει την προσφορά των Μ.Μ.Ε προς το κοινό, αλλά και οριοθετεί τους προσανατολισμούς και την επιρροή των Μ.Μ.Ε. Μπορεί επίσης να παίξει σημαντικό ρόλο στην έκβαση του δημόσιου διαλόγου σχετικά με το ρόλο των Μ.Μ.Ε, ανεξαρτήτως του αν οι υποθέσεις στηρίζονται σε επιστημονικά στοιχεία, ή όχι. Τίθεται το ερώτημα με βάση τις δυο πρώτες θεωρήσεις, «τι είναι επικοινωνία» θα μπορούσε απλώς να απαντηθεί «Είναι αυτό που οι άνθρωποι πιστεύουν ότι είναι». Αυτό οδηγεί σε εντελώς διαφορετικές αντιλήψεις, τόσο για το ρόλο των επικοινωνητών, όσο και για τις πηγές, καθώς και για το ρόλο των διάφορων υποκατηγοριών του κοινού. Επίσης οι διάφοροι ορισμοί που αποδίδονται στα Μ.Μ.Ε δεν είναι απόρροια θεωρητικών ή νομικών ερμηνειών για τα Μ.Μ.Ε, αλλά συνδέονται με τη σημερινή πρακτική και την εμπειρία που αντλούμε απ' αυτά. Η εμφάνιση αντιλήψεων για τα Μ.Μ.Ε καθώς και η χρήση των Μ.Μ.Ε από τα μέλη του κοινού αποτελούν περίπλοκές και σύνθετες διαδικασίες.

Η δυναμική της Δομής των Μ.Μ.Ε.

Η δομή των Μ.Μ.Ε είναι απόρροια προσωρινών διακανονισμών. Η σχετική σταθερότητα που εμφανίζεται είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, αποτέλεσμα κάποιων δυνάμεων που δρουν συνεχώς σε μια ορισμένη κοινωνία ή σε μια συγκεκριμένη αγορά. Αυτές οι δυνάμεις είναι σχετικά σταθερές και συνεχείς σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, αλλά μακροπρόθεσμα μπορεί επίσης να είναι φορείς αλλαγής. Οι κύριες σταθερές δυνάμεις είναι: η αναζήτηση του κέρδους σε μια κατάσταση προσφοράς και ζήτησης (δυνάμεις της αγοράς), η κυριαρχία ορισμένων τεχνολογιών για κάποια χρονική περίοδο, οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στην κοινωνία και οι διάφοροι πολιτικοί στόχοι που συχνά διαμορφώνουν το περιβάλλον εργασίας των Μ.Μ.Ε. Και οι τέσσερις δυνάμεις γενικά είναι προβλέψιμες και αμετάβλητες, παρόλο που η μεταβολή στη δομή των ΜΜΕ συνήθως είναι απόρροια άλλων (περισσότερο ευέλικτων) παραγόντων.

Ο ρόλος της δημόσιας πολιτικής (ουσιαστικά κυβερνητικής) σε σχέση με την αλλαγή στα Μ.Μ.Ε είναι διφορούμενος. Μερικές φορές αναζητά να αναστείλει ή να κατευθύνει την αλλαγή, άλλες φορές να την ενθαρρύνει για οικονομικούς και ιδεολογικούς λόγους. Τα έντυπα μέσα θεωρήθηκαν πολύ σημαντικά για την κοινωνία, για να αφεθούν πλήρως στις δυνάμεις της αγοράς. Η Ευρώπη είναι μια ενδεικτική περίπτωση, τόσο για τη δυναμική, όσο και για τα όρια της δημόσιας πολιτικής αναφορικά με την κατεύθυνση της επικοινωνιακής αλλαγής. Οι πλουσιότερες κοινωνίες που επιθυμούν να διατηρήσουν τον έλεγχο στα Μ.Μ.Ε των περιοχών τους μπορούν να το κάνουν μόνο στο βαθμό που η τεχνολογία και το ευρύτερο πολιτικό περιβάλλον τούς το επιτρέπει. Οι περισσότερο οικονομικά εξαρτημένες χώρες του Τρίτου Κόσμου είναι πιο πολύ εκτεθειμένες σε εξωτερικές δυνάμεις, τις οποίες στην ουσία δεν μπορούν να ελέγξουν.

Ο Salvaggio (1985) ανέπτυξε ένα μοντέλο στο οποίο συνέκρινε τέσσερις διαφορετικούς τύπους κοινωνίας αναφορικά με τους στόχους της επικοινωνιακής τους πολιτικής και της δυνατότητας υλοποίησης αυτών των στόχων. Οι τέσσερις τύποι είναι: ο ανταγωνιστικός, ο τύπος της ελεύθερης αγοράς, ο τύπος της Κοινωνικής ωφέλειας (οι μεικτές ή σοσιαλιστικές δυνάμεις της αγοράς της Δυτικής Ευρώπης), ο κομμουνιστικός και αυτός του Τρίτου Κόσμου (οι περισσότερο αναπτυσσόμενες χώρες). Ο ίδιος υποστηρίζει ότι οι γενικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη χάραξη της πολιτικής και στους τέσσερις τύπους κοινωνιών είναι κοινός (Μακ Κουεϊλ Ντενις, 2003).

Ελευθερία των Μ.Μ.Ε

Ο όρος «ελευθερία» θεωρείται, η βασική αρχή κάθε θεωρίας δημόσιας επικοινωνίας, από την οποία αναμένεται να υπάρξουν άλλα οφέλη. Αναφέρεται κυρίως στα δικαιώματα της ελεύθερης έκφρασης και της ελεύθερης διαμόρφωσης γνώμης. Από την άλλη πλευρά όμως, για να ισχύσουν αυτά τα δικαιώματα, πρέπει να υπάρχει πρόσβαση στα κανάλια και ευκαιρίες για να δεχτεί κανείς τις διάφορες μορφές πληροφόρησης. Η ελευθερία στην επικοινωνία έχει διττή όψη: να προσφέρει μια ευρύτητα επιλογών και να καλύπτει μια δημόσια απαίτηση ή ανάγκη. Κάτι παρόμοιο ισχύει και για την πολιτιστική παροχή των Μ.Μ.Ε, όπου η ανεξαρτησία συνδυάζεται με τις ισοδύναμες έννοιες της δημιουργικότητας, της πρωτοτυπίας και της πολυμορφίας. Αυτή η σύντομη συζήτηση επιχείρησε να συνδέσει τα παρακάτω:

- δομικές προϋποθέσεις (ιδίως νομική ελευθερία μετάδοσης / έκθεσης),
- προϋποθέσεις λειτουργίας (πραγματική ανεξαρτησία από οικονομικές και πολιτικές πιέσεις) και σχετική αυτονομία για τους δημοσιογράφους και τους άλλους «επικοινωνητές» στους οργανισμούς των Μ.Μ.Ε,
- ευκαιρίες σε διάφορες «φωνές» στην κοινωνία να έχουν πρόσβαση στα κανάλια, και αλλαγή,
- οφέλη στους αποδέκτες από την ποιότητα της παροχής (σύμφωνα με τα κριτήρια της συνάφειας, της πολυμορφίας, της αξιοπιστίας, του ενδιαφέροντος, της πρωτοτυπίας και της προσωπικής ικανοποίησης).

Προϋποθέσεις ελευθερίας:

Στο πλαίσιο των συνταγματικών ρυθμίσεων και του διαλόγου περί του δημοσίου συμφέροντος που αναφέρθηκε παραπάνω, η ελευθερία στην επικοινωνία προϋποθέτει:

- Έλλειψη λογοκρισίας, απονομή αδειών έκδοσης ή άλλων ελέγχων από την κυβέρνηση, έτσι ώστε να υπάρχει ένα αναφαίρετο δικαίωμα για την έκδοση και διάδοση ειδήσεων και απόψεων, καθώς και μια έλλειψη υποχρέωσης να εκδώσει κανείς κάτι που δε θέλει.
- Ισότιμο δικαίωμα και ισότιμη δυνατότητα για όλους τους πολίτες, για ελεύθερη λήψη και πρόσβαση σε ειδήσεις, απόψεις, εκπαίδευση και πολιτισμό (αυτό είναι μέρος εκείνου που σε γενικές γραμμές θεωρούνταν το δικαίωμα της επικοινωνίας).
- Ελευθερία των ΜΜΕ για να απαιτούν Πληροφορίες από ανάλογες πηγές.
- Απουσία συγκεκριμένης επιρροής από τους ιδιοκτήτες των Μ.Μ.Ε ή τους διαφημιστές στην επιλογή των ειδήσεων και των απόψεων που εκφράζονται.

- Μια δραστήρια και κριτική συντακτική πολιτική στην παρουσίαση ειδήσεων και απόψεων, και μια δημιουργική, πρωτοποριακή και ανεξάρτητη εκδοτική πολιτική για την τέχνη και τον πολιτισμό.

Αυτές οι προϋποθέσεις καταδεικνύουν ότι τα μόνα νόμιμα συμφέροντα που υπηρετούνται είναι είτε των επικοινωνητών (όποιος έχει κάποιο δημοσίου ενδιαφέροντος μήνυμα να μεταδώσει) είτε των πολιτών (όλοι εκείνοι που θέλουν να παρακολουθήσουν) ή ακόμα και των δύο μαζί. Η ελευθερία αυτών των δύο μερών είναι απεριόριστη. Υπάρχουν πιθανόν αρκετές διαμάχες και εγγενείς συγκρούσεις αυτών των προϋποθέσεων. Πρώτα απ' όλα, η ελευθερία της δημόσιας επικοινωνίας δεν μπορεί ποτέ να είναι απόλυτη, αλλά πρέπει να αναγνωρίζει μερικές φορές τα όρια που καθορίζονται από το ιδιωτικό συμφέρον του άλλου ή από το γενικότερο καλό της κοινωνίας. Δεύτερον, υπάρχει μια πιθανή σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ ιδιοκτητών ή διαχειριστών των Μ.Μ.Ε και εκείνων που επιζητούν πρόσβαση στα κανάλια, αλλά δεν έχουν καμιά εξουσία (ή νόμιμο δικαίωμα) για να τη διασφαλίσουν (είτε ως πομποί είτε ως δέκτες). Τρίτον, μπορεί να προκύψει μια ανισορροπία ανάμεσα στο τι θέλουν να πουν οι επικοινωνητές και το τι θέλουν οι άλλοι να ακούσουν: η ελευθερία του ενός να αποστείλει ένα μήνυμα μπορεί να αντιτίθεται στην ελευθερία του άλλου να επιλέξει. Τελικά μπορεί να είναι απαραίτητο για την κυβέρνηση ή την κρατική εξουσία να παρεμβαίνει για να διασφαλίζει κάποιες ελευθερίες που στην πράξη δεν τίθενται σε ισχύ από ένα αδέσμευτο σύστημα.

1.4 Η δύναμη των Μ.Μ.Ε.

Είναι προφανές ότι σε όλες τις χώρες τα Μ.Μ.Ε εξαρτώνται από την κοινωνία που τα περιβάλλει, αντιδρούν στις απότομες μεταβολές, υποτάσσονται στα κέντρα της οικονομικής και της πολιτικής εξουσίας. Στο θεωρητικό επίπεδο, δεν αναμένεται ότι τα Μ.Μ.Ε θα ασκήσουν άμεση εξουσία για την εξυπηρέτηση του δικού τους συμφέροντος, εκτός από το να προσελκύσουν την προσοχή, να προωθήσουν την επικοινωνία, να πληροφορήσουν, να ψυχαγωγήσουν και να αποβούν κερδοφόρα κτλ. Η αρχή της ελευθερίας της έκφρασης νομιμοποιεί την εκδήλωση της αντίθεσης, την άσκηση κριτικής και την υποστήριξη εναλλακτικών θέσεων, αλλά αυτό θα ήταν προτιμότερο να συμπεριληφθεί κάτω από τον τίτλο της «επιρροής». Η οποιαδήποτε συνέπεια είναι αποτέλεσμα άλλων συνθηκών, που είναι ξένες προς τον έλεγχο των Μ.Μ.Ε. Επίσης, ο βαθμός επιρροής των Μ.Μ.Ε στη συμπεριφορά του καταναλωτή διαμέσου της διαφήμισης εξαρτάται, σε τελική ανάλυση, από τον ίδιο τον καταναλωτή.

Ποιον υποστηρίζουν τα Μ.Μ.Ε;

Η έννοια της δύναμης των Μ.Μ.Ε επιδέχεται ποικίλες αναλύσεις. Συχνά χρησιμοποιείται όταν αναφερόμαστε στην αποτελεσματικότητα των Μ.Μ.Ε κατά την προσπάθειά τους να επιτύχουν ένα δεδομένο «δυναμικό» στόχο, όπως η πειθώ, η κινητοποίηση (της κοινής γνώμης) ή η ενημέρωση. Η επικοινωνιακή θεωρία, σύμφωνα με τη συμπεριφορική προσέγγιση, μάλλον έχει πολλά να πει για τις συνθήκες της αποτελεσματικής παρουσίασης σε τέτοια θέματα. Τόσο οι αποδείξεις, όσο και η θεωρία στηρίζουν την άποψη ότι τα Μ.Μ.Ε συχνά έχουν τη δυνατότητα και όντως το κατορθώνουν, να οριοθετούν τους στόχους τους και ταυτόχρονα να είναι αποτελεσματικά όσον αφορά έναν προεπιλεγμένο στόχο, παρά την ύπαρξη αυστηρών περιορισμών.

Το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας (και των επιστημονικών πορισμάτων) φαίνεται ότι, για μια ακόμα φορά, στηρίζει την άποψη ότι τα Μ.Μ.Ε πολύ συχνά, είτε κατ' εντολήν είτε από παράλειψη, όντως τείνουν να εξυπηρετούν τα συμφέροντα αυτών που ήδη διαθέτουν περισσότερη πολιτική και οικονομική εξουσία στην κοινωνία, κυρίως όταν αυτοί είναι σε θέση να τα χρησιμοποιήσουν για την επίτευξη των στόχων τους (Nowak, 1997). Κάτι τέτοιο ευθυγραμμίζεται με την άποψη ότι τα Μ.Μ.Ε δεν αποτελούν από μόνα τους μια ανεξάρτητη πηγή εξουσίας και ότι η πολιτική και οικονομική επιρροή, που βρίσκει διέξοδο διαμέσου των Μ.Μ.Ε, έχει τις ρίζες της στα κέντρα εξουσίας της κοινωνίας. Ωστόσο οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη σωστή λειτουργία τους δεν τα ωθούν να γίνουν πρωτοπόρα στη διεκδίκηση της ουσιαστικής κοινωνικής αλλαγής. Η στάση της ουδετερότητας, την οποία υιοθετούν τα περισσότερα Μ.Μ.Ε, τα καθιστά πιο ευάλωτα στην αφομοίωσή τους από τους κατόχους εξουσίας.

Τα Μ.Μ.Ε έχουν ενσωματωθεί σε μεγάλο βαθμό στη ζωή των περισσότερων κοινωνιών, γι' αυτό και δεν έχει νόημα να εκληφθούν ως μια ανεξάρτητη πηγή εξουσίας ή επιρροής. Οι δραστηριότητές τους συνδέονται με τις ανάγκες, τα συμφέροντα και τους σκοπούς αναρίθμητων άλλων «παραγόντων» στην κοινωνία. Η πρόταση ότι τα Μ.Μ.Ε είναι εντελώς εξαρτημένα από άλλους ισχυρούς θεσμούς της κοινωνίας δεν είναι ανεξάρτητη από το γεγονός ότι κι άλλοι θεσμοί εξαρτώνται, κατά βάση βραχυπρόθεσμα, από τα μέσα επικοινωνίας.

Οι επιδράσεις των Μ.Μ.Ε

Το σύνολο των μελετών στη μαζική επικοινωνία βασίζεται στο συλλογισμό ότι τα Μ.Μ.Ε επιφέρουν σημαντικές επιδράσεις. Όμως λίγοι είναι εκείνοι που συμφωνούν για τη φύση και την έκταση αυτών των υποτιθέμενων επιδράσεων. Αυτή η αβεβαιότητα

δημιουργεί μεγαλύτερη έκπληξη, αφού η καθημερινή εμπειρία προσφέρει αναρίθμητα παραδείγματα, αν και όχι ιδιαίτερα σημαντικά, για τις επιδράσεις. Είναι δυνατόν να υπάρξουν πολλές επιδράσεις, χωρίς να υπάρχει κάποιο γενικό πλαίσιο ή κάποια κατευθυντήρια γραμμή. Όμως είναι σχεδόν απίθανο τα Μ.Μ.Ε να αποτελούν τη μοναδική, απαραίτητη ή επαρκή αιτία για την εκδήλωση επιδράσεων. Επίσης, ο βαθμός συμβολής των Μ.Μ.Ε στην εκδήλωση επιδράσεων είναι εξαιρετικά δύσκολο να προσδιοριστεί.

Παρ' όλες τις αβεβαιότητες, η εμπειρία μάς λέει ότι τα Μ.Μ.Ε έχουν την ικανότητα να μας επηρεάσουν και οι πελάτες (χρηματοδότες) τους να συνεχίζουν να θεωρούν ότι τα μηνύματά τους επιφέρουν αποτελέσματα. Υπάρχουν πολλά αίτια που ερμηνεύουν αυτή την αβεβαιότητα. Ακόμα και η κοινή λογική και η «πρακτική γνώση» κλονίζονται, όταν έρχονται αντιμέτωπες με ερωτήσεις γύρω από τις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε σε τομείς που αφενός έχουν προσελκύσει την προσοχή των ερευνητών και αφετέρου δεν υπάρχει μεταξύ τους κάποια ομοφωνία (π.χ., όπως στους τομείς της ηθικής, της γνώμης και της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς).

Για πολλά τέτοια θέματα δύσκολα μπορεί να αμφισβητήσει κανείς ότι τα Μ.Μ.Ε αποτελούν γενεσιουργό αίτιο για την εκδήλωση επιδράσεων. Ωστόσο δεν έχουμε κάποια αξιόπιστη «εξήγηση» σχετικά με το βαθμό που τα Μ.Μ.Ε επιδρούν στη σκέψη, στον πολιτισμό και τη συμπεριφορά, καθώς και τα τρία συνδέονται άμεσα και σε βάθος με την κοινωνία και την ιστορία της. Επιπρόσθετα δεν έχει νόημα να θεωρούμε ότι τα «μέσα» αποτελούν κάτι ενιαίο και δεν είναι φορείς πολλών και διαφορετικών μηνυμάτων, εικόνων και ιδεών, εκ των οποίων τα περισσότερα δεν προέρχονται από τα ίδια τα μέσα, αλλά πηγάζουν από την κοινωνία και αντανακλώνται στην Κοινωνία Διαμέσου των Μ.Μ.Ε.

Το ενδιαφέρον για τις «επιδράσεις» των Μ.Μ.Ε συχνά έχει θεωρηθεί ότι περισσότερο δυσκολεύει παρά διευκολύνει την κατανόησή μας για το ρόλο τους, καθώς δε θέτουμε παρόμοια ερωτήματα για τις επιδράσεις άλλων σημαντικών κοινωνικών θεσμών, όπως η εκπαίδευση, η θρησκεία ή οι νόμοι, καθένα από τα οποία αποτελεί μέρος της ευρύτερης επικοινωνιακής λειτουργίας της κοινωνίας. Ο Nowak (1997) επισημαίνει ότι αυτό οφείλεται σε ένα βαθμό στο γεγονός ότι αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα σε άλλα πεδία έχουν τεθεί από τους ίδιους τους θεσμούς και προσανατολίζονται στον ιδιαίτερο όχι οικουμενικό, αντίκτυπο των επιδράσεων. Στην περίπτωση των Μ.Μ.Ε, το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας προήλθε από τα έξω, ιδίως

από τον ακαδημαϊκό χώρο, τους κοινωνικούς στοχαστές, τους πολιτικούς, τις ομάδες πίεσης και συμφερόντων.

Η διατύπωση των θεωριών αναφορικά με τις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε μπορεί να λεχθεί ότι είχε μια «φυσική εξέλιξη», με την έννοια ότι διαμορφώθηκαν, σε σημαντικό βαθμό, από τις χωροχρονικές συνθήκες και αλληλοεπηρεάστηκαν από διάφορους «περιβαλλοντικούς παράγοντες», συμπεριλαμβανομένων των συμφερόντων των κυβερνήσεων και των νομοθετών, της εξέλιξης της τεχνολογίας, των ιστορικών εξελίξεων, των δράσεων των ομάδων πίεσης και των προπαγανδιστών, της συνεχιζόμενης ανησυχίας της κοινής γνώμης, ακόμα και των πορισμάτων και των κατευθύνσεων της κοινωνικής έρευνας. Παρ' όλα αυτά, μπορούμε να διακρίνουμε έναν αριθμό σταδίων στην ιστορία αυτού του πεδίου, που υποδηλώνουν την εξέλιξη και αντανακλούν τη συσσώρευση της γνώσης.

Η εξέλιξη της έρευνας και της θεωρίας για τις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε αναπτύχθηκε σε τέσσερις φάσεις:

Πρώτη φάση: τα ΜΜΕ είναι παντοδύναμα

Στην πρώτη φάση, η οποία εκτείνεται από τις αρχές του εικοστού αιώνα έως το τέλος της δεκαετίας του 1930, κατά τη διάρκεια της οποίας τα μέσα γνώρισαν σημαντική ανάπτυξη, τα Μ.Μ.Ε θεωρήθηκαν ότι ασκούν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση απόψεων και πεποιθήσεων, ότι είναι σε θέση να αλλάζουν συνήθειες ζωής και να διαμορφώνουν τη συμπεριφορά, περισσότερο ή λιγότερο, ανάλογα με τη θέληση αυτών που ελέγχουν τα Μ.Μ.Ε και το περιεχόμενό τους (Bauer 1960). Αυτού του είδους οι απόψεις δε βασίστηκαν σε επιστημονική έρευνα, αλλά στην παρατήρηση της τεράστιας απήχησης που είχε ο Τύπος που εισέβαλλε σε πολλές πλευρές της καθημερινής και της πολιτικής ζωής. Συχνά τα κίνητρα των ερευνών ήταν μεταρρυθμιστικά ή προοδευτικά και αποσκοπούσαν να βελτιώσουν τα Μ.Μ.Ε ή να τα αναγκάσουν να αποκτήσουν ένα θεμιτό κοινωνικό στόχο, όπως η επιμόρφωση, να πολεμήσουν την προκατάληψη ή να αυξήσουν την δημόσια πληροφόρηση.

Δεύτερη φάση: η Θεωρία των παντοδύναμων μέσων αμφισβητείται

Αυτή η μεταβατική περίοδος στην εμπειρική έρευνα οδήγησε σε μια νέα φάση σκέψης όσον αφορά στις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε. Η απαρχή αυτής της τάσης φαίνεται στην έρευνα διαμέσου των μελετών του ιδρύματος Payne Fund στις αρχές της δεκαετίας του 1930 (Blumer, 1933, Blumer και Hauser, 1933, Peterson και Thurstone 1933). Η εποχή της διερεύνησης των επιδράσεων των μέσων συνεχίστηκε έως τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Διενεργήθηκαν πολλές ξεχωριστές μελέτες για την επίδραση

διαφόρων τύπων περιεχομένου και μέσων. Η προσοχή δόθηκε κυρίως στις δυνατότητες που μπορεί να έχει η χρήση των μέσων για προσχεδιασμένη πειθώ ή πληροφόρηση (π.χ., Hovland, 1949), στις πολιτικές καμπάνιες (π.χ., Lazarsfeld, 1954) ή στην αποτίμηση (σε σχέση με τα μέτρα ελέγχου) των πιθανών αρνητικών συνεπειών που προκαλούν τα Μ.Μ.Ε στην αύξηση της εγκληματικότητας, της προκατάληψης και της επιθετικής συμπεριφοράς(ΜακΚουεϊλ Ντένις, 2003).

Με την πάροδο του χρόνου, καθώς εξελίχθηκαν οι μέθοδοι και προστέθηκαν νέα στοιχεία από τα πορίσματα των ερευνών, άλλαξε η φύση της έρευνας και της θεωρίας και προτάθηκε ότι νέα είδη μεταβλητών θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη. Αρχικά οι ερευνητές άρχισαν να διαφοροποιούν τις πιθανές επιδράσεις σύμφωνα με τα κοινωνικά ή ψυχολογικά χαρακτηριστικά. Αργότερα εισήγαγαν μεταβλητές συναφείς με τις επιδράσεις οι οποίες προκύπτουν από τις διαπροσωπικές επαφές και το κοινωνικό περιβάλλον και, σε τελική ανάλυση, σύμφωνα με τους τύπους κινήτρων που έχουν τα άτομα για να ασχολούνται με τα Μ.Μ.Ε.

Αυτό που στις μέρες μας φαίνεται ως το «τέλος μιας εποχής» στην πράξη σημαδεύτηκε από την απογοήτευση που ένιωσαν οι μελετητές από τα αποτελέσματα των ερευνών τους σχετικά με την επίδραση των μέσων (π.χ., Berelson, 1959), καθώς και από την τότε νέα κατάσταση που προέβλεπε ένα μικρότερο ρόλο για τα ΜΜΕ σε σχέση με το κατά πόσο προκαλούν προσχεδιασμένες ή απρομελέτητες επιδράσεις. Η σύνοψη της έρευνας του Joseph Klapper για την επιρροή, που εκδόθηκε το 1960, τελικά σφράγισε αυτή την ερευνητική φάση, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η «μαζική επικοινωνία κανονικά δεν αποτελεί την αναγκαία ή επαρκή αιτία επίδρασης στο κοινό, αλλά λειτουργεί διαμέσου ενός συνδυασμού διαμεσολαβητικών παραγόντων» (1960).

Ωστόσο κάτι τέτοιο δε σήμαινε ότι τα Μ.Μ.Ε δεν επέφεραν επιδράσεις. Αυτό που θεωρήθηκε περισσότερο πιθανό ήταν ότι τα Μ.Μ.Ε λειτουργούν στο πλαίσιο μιας προϋπάρχουσας δομής κοινωνικών σχέσεων και σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και ευρύτερο πολιτιστικό περίγυρο. Οι κοινωνικοί παράγοντες θεωρήθηκαν καθοριστικοί για τη διαμόρφωση απόψεων, στάσεων και συμπεριφορών των ακροατηρίων, καθώς και για τον τρόπο που επιλέγουν τα Μ.Μ.Ε, δίνουν προσοχή και ανταποκρίνονται στα μηνύματά τους. Επίσης κατέστη φανερό ότι η απόκτηση πληροφοριών θα μπορούσε να συμβεί και χωρίς τη σχετική αλλαγή των στάσεων, και η αλλαγή των στάσεων χωρίς μεταβολές στη συμπεριφορά (π.χ., Hovland 1949).

Οι νέες θέσεις μπορεί να έτυχαν θετικής υποδοχής από την επιστημονική κοινότητα, αλλά πέρασε πολύς χρόνος έως ότου γίνουν αποδεκτές από την κοινή

γνώμη. Κι αυτό γιατί ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να γίνουν αποδεκτές από αυτούς που είχαν πλουτίσει από τη διαφήμιση και την προπαγάνδα και από εκείνους που είχαν οφέλη από το μύθο της αποτελεσματικότητας των Μ.Μ.Ε. Αυτοί που είχαν πολιτικούς ή εμπορικούς λόγους για να χρησιμοποιήσουν ή να ελέγξουν τα Μ.Μ.Ε θεώρησαν ότι δε θα μπορούσαν να διακινδυνεύσουν να αποδεχτούν τη θέση της σχετικής αναποτελεσματικότητας των Μ.Μ.Ε, όπως πρότεινε η έρευνα. Ωστόσο υπήρχε ακόμα χώρος για διαφορετικές εκτιμήσεις, αφού το μήνυμα των περιορισμένων επιδράσεων ήταν πολύ υποκειμενικό και στην ουσία αποτελούσε μια αντίδραση στους ανεδαφικούς ισχυρισμούς των πανίσχυρων Μ.Μ.Ε. Η αποτυχία της έρευνας να καταδείξει την ύπαρξη πανίσχυρων επιδράσεων θα μπορούσε να αποδοθεί στην πολυπλοκότητα των διαδικασιών και στην ανεπάρκεια των ερευνητικών προγραμμάτων και μεθοδολογιών.

Τρίτη φάση: τα ισχυρά μέσα επανακαλύπτονται

Όταν στα εγχειρίδια της επικοινωνίας διατυπώθηκαν απόψεις ότι τα Μ.Μ.Ε δεν προκαλούσαν επιδράσεις (ή είχαν ελάχιστες) ή ότι αυτές ήταν περιορισμένες, άρχισαν να εγείρονται αμφισβητήσεις από εκείνους που πρέσβευαν ότι αν γινόταν πλήρως αποδεκτή μια τέτοια θεώρηση, τότε σίγουρα δινόταν μια ελλιπής εικόνα της όλης κατάστασης. Παράλληλα οι περισσότεροι ερευνητές δεν είχαν την πρόθεση να απορρίψουν την πιθανότητα ότι τα Μ.Μ.Ε μπορούσαν, να ασκούν κάποια σημαντική κοινωνική επίδραση και ότι μπορούσαν να καταστούν όργανα για την άσκηση της κοινωνικής και πολιτικής εξουσίας. Άλλωστε υπήρχαν αρκετές αποδείξεις από μια σειρά σχετικών ερευνών για τις σημαντικές επιδράσεις που προκαλούσαν τα Μ.Μ.Ε.

Όσον αφορά στις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε στην κοινή γνώμη, οι Lang και Lang (1981) υποστηρίζουν ότι η θεώρηση των «περιορισμένων επιδράσεων» είναι μόνο μία πιθανή ερμηνεία που διαδόθηκε υπερβολικά χωρίς να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Οι παραπάνω σημειώνουν: «Τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα από το τέλος της δεκαετίας του 1950, ακόμα κι αν ακυρωθούν από ορισμένα αρνητικά ευρήματα, δε δικαιολογούν τη γενική Θέση της “αναποτελεσματικότητας των μέσων”».

Η εξέλιξη κάποιας έρευνας σχετικά με τις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε σημαδεύτηκε από μια μεταστροφή του ενδιαφέροντος προς τις μακροπρόθεσμες αλλαγές και τις αντιλήψεις παρά προς τη στάση και το συναίσθημα, τη διαμεσολάβηση των ενδιάμεσων μεταβλητών, την προδιάθεση και τα κίνητρα και τα συλλογικά φαινόμενα, όπως η διάθεση των απόψεων, οι δομές των πεποιθήσεων, τα πολιτιστικά σχήματα και το θεσμικό πλαίσιο των Μ.Μ.Ε. Επιπρόσθετα, η έρευνα για την επίδραση επωφελήθηκε

από το αυξανόμενο ενδιαφέρον πάνω στην οργάνωση των Μ.Μ.Ε και το πώς αυτή διαμορφώνει το «περιεχόμενό» τους πριν ακόμη αποσταλεί στο κοινό.

Τέταρτη φάση: η επιρροή των μέσων υπό διαπραγμάτευση

Οι καταβολές της νέας ερευνητικής φάσης είναι πολλές και ανήκουν σε πολύ παλαιότερες θεωρήσεις. Η νέα σκέψη διατηρεί επίσης ορισμένα σημεία που είναι κοινά με την αρχική θεωρία των «ισχυρών μέσων», συμπεριλαμβανομένης, για παράδειγμα, της Θεωρίας της ιδεολογίας και της ψευδούς συνείδησης, της θεωρίας της «καλλιέργειας προτύπων» του Gerbner και των θεωρήσεων της Noelle - Neumann (1974) για τη «σπειροειδή γραμμή της σιωπής». Το νεοεμφανιζόμενο παράδειγμα στη θεωρία των Μ.Μ.Ε αναφορικά με τις επιδράσεις έχει δύο βασικές θέσεις: Η πρώτη είναι ότι τα Μ.Μ.Ε «κατασκευάζουν» τις κοινωνικές εξελίξεις, ακόμα και την ίδια την Ιστορία, πλαισιώνοντάς τις με εικόνες της πραγματικότητας (τόσο στις μυθοπλαστικές παραγωγές, όσο και στις ειδήσεις) και, μάλιστα, αυτό το κάνουν με έναν προβλέψιμο και αναμενόμενο τρόπο.

Η δεύτερη θέση είναι ότι οι άνθρωποι ως ακροατήριο κατασκευάζουν για τον εαυτό τους τη δική τους άποψη για την κοινωνική πραγματικότητα και αναγνωρίζουν τη θέση τους μέσα σε αυτήν, καθώς βρίσκονται σε αλληλεπίδραση με τις συμβολικές αναπαραστάσεις που τους προσφέρουν τα Μ.Μ.Ε. Η προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στην ισχύ των Μ.Μ.Ε και στη δύναμη των ανθρώπων να προβούν σε επιλογές, να λειτουργούν και να δρουν σε ένα πεδίο συνεχούς διαπραγμάτευσης. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για μια θεώρηση που εστιάζει στη διαδικασία της επίδρασης και βρίσκεται σε συμφωνία με την προσέγγιση της «διαμεσολάβησης».

Έως τις μέρες μας έχουν πραγματοποιηθεί πολλές έρευνες και μελέτες οι οποίες κινούνται σε αυτό το πλαίσιο και η προσοχή τους συχνά στρέφεται στον τρόπο με τον οποίο τα Μ.Μ.Ε αλληλεπιδρούν με τα σημαντικά και δυναμικά κοινωνικά κινήματα (π.χ, οικολογικά, ειρηνιστές, φεμινιστικά, κοινωνικές μειονότητες) (ΜακΚουεϊλ Ντένις, 2003).

Η δύναμη των ΜΜΕ μπορεί να διαφέρει στο χρόνο

Όσον αφορά στα αίτια τέτοιων συσχετισμών στη διάρκεια του χρόνου, γίνονται μόνο υποθέσεις, όμως δεν αποκλείεται η πιθανότητα ότι Μ.Μ.Ε έχουν όντως μεγαλύτερη επιρροή κατά κάποιο τρόπο σε περιόδους κρίσεων ή αυξημένης ανησυχίας. Οι άνθρωποι συχνά μαθαίνουν τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα μόνο από τα Μ.Μ.Ε και μπορεί να συνδέουν το μήνυμα με το μέσο σε εποχές αλλαγής και αβεβαιότητας. Είναι επίσης πάρα πολύ πιθανό οι άνθρωποι να στηρίζονται περισσότερο στα Μ.Μ.Ε θεωρώντας τα πηγή πληροφόρησης και καθοδήγησης. Άλλωστε και τα Μ.Μ.Ε φαίνεται ότι ασκούν μεγαλύτερη επιρροή σε θέματα που άπτονται της άμεσης προσωπικής

εμπειρίας. Υπό συνθήκες πίεσης και αβεβαιότητας, η κυβέρνηση, οι επιχειρήσεις, οι άλλες ηγετικές ομάδες της κοινωνίας και τα μεγάλα συμφέροντα συχνά προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τα Μ.Μ.Ε για να επηρεάσουν και να ελέγξουν την κοινή γνώμη.

Όλα αυτά είναι επιχειρήματα που στηρίζουν την άποψη ότι η δύναμη (πιθανή επίδραση) των Μ.Μ.Ε μπορεί όντως να ποικίλλει ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες. Το πιο σημαντικό, αν και όχι ιδιαίτερα φανερό, επιχείρημα, δηλαδή το ότι τα Μ.Μ.Ε δεν επηρεάζουν σταθερά και χωροχρονικά στον ίδιο βαθμό την κοινωνία, συχνά παραβλέπεται στο βωμό διαφόρων γενικεύσεων.

1.5 Οι Κοινωνικές Λειτουργίες των Μ.Μ.Ε.

Οι βασικές λειτουργίες της επικοινωνίας στην κοινωνία, κατά τον Lasswell (1948), ήταν η εποπτεία του περιβάλλοντος, η συσχέτιση των τμημάτων της κοινωνίας ανάλογα με το περιβάλλον της και η μετάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο Wright (1960) ανέπτυξε αυτό το βασικό σχήμα για να περιγράψει πολλές από τις επιδράσεις των Μ.Μ.Ε. και πρόσθεσε την «ψυχαγωγία» ως την τέταρτη βασική λειτουργία των Μ.Μ.Ε. Αυτό μπορεί να αποτελεί τμήμα του μεταδιδόμενου πολιτισμού. Όμως υπάρχει μια άλλη άποψη σύμφωνα με την οποία η «ψυχαγωγία» εξασφαλίζει μια ατομική ανταμοιβή, μια χαλάρωση και μείωση της έντασης, πράγμα που διευκολύνει τους ανθρώπους να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα τους και οι κοινωνίες να αποφεύγουν την κατάρρευση (Mendelsohn, 1960). Με την προσθήκη ενός πέμπτου στοιχείου, αυτού της κινητοποίησης, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να αντικατοπτρίζει την ευρέως διαδεδομένη εφαρμογή της μαζικής επικοινωνίας στην πολιτική και διαφημιστική προπαγάνδα, μπορούμε να συγκροτήσουμε την ακόλουθη σειρά βασικών θεωρήσεων γύρω από τις λειτουργίες των Μ.Μ.Ε στην κοινωνία:

Ενημέρωση:

- εξασφάλιση πληροφοριών γύρω από τα γεγονότα και τις καταστάσεις μέσα στην κοινωνία και τον κόσμο
- προβολή των εξουσιαστικών σχέσεων
- προώθηση της καινοτομίας, της προσαρμογής και της προόδου

Συσχέτιση

- εξήγηση, ερμηνεία και σχολιασμός της σημασίας των γεγονότων και των πληροφοριών
- εξασφάλιση υποστήριξης της θεσμοθετημένης εξουσίας και των κανόνων
- κοινωνικοποίηση
- συντονισμός ανεξαρτήτων δραστηριοτήτων

- καλλιέργεια ενός κλίματος συναίνεσης
- εφαρμογή της σειράς προτεραιότητας και σηματοδότηση σχετικού κύρους

Συνέχεια

- έκφραση του κυρίαρχου πολιτισμού και αναγνώριση των μορφών υποκοουλτούρας και των νέων πολιτισμικών εξελίξεων
- σφυρηλάτηση και συντήρηση κοινών αξιών

Ψυχαγωγία

- εξασφάλιση διασκέδασης, τέρψης και τρόπων χαλάρωσης
- μείωση της κοινωνικής έντασης

Κινητοποίηση

- εκστρατεία για κοινωνικούς σκοπούς στη σφαίρα της πολιτικής, του πολέμου, της οικονομικής ανάπτυξης, της εργασίας και μερικές φορές της θρησκείας

Δεν προσφέρεται κάποια αξιολογική κλίμακα ούτε σχετική συχνότητα της εμφάνισης των εν λόγω λειτουργιών. Η ανταπόκριση μεταξύ λειτουργίας και συναφούς περιεχομένου δεν είναι ακριβής, εφόσον η μια λειτουργία επικαλύπτει την άλλη και το ίδιο περιεχόμενο μπορεί να επιτελεί διάφορες λειτουργίες. Η αξιολογική κλίμακα αναφέρεται σε λειτουργίες γύρω από την κοινωνία και χρειάζεται να αναδιατυπωθεί προκειμένου να ληφθεί υπόψη η άποψη του ατόμου που χρησιμοποιεί τα Μ.Μ.Ε, όπως στη θεωρία και την έρευνα για τις χρήσεις και ικανοποιήσεις.

Βιβλιογραφία

- Barelson, B.(1959). «The state of Communication Research», Public Opinion Quarterly, 23 (1): 16.
- Bauer . R.A. and Bauer , A. (1960). « America, mass society and mass media», Journal of Social Issues, 10 (3): 366.
- Blumer, H. and Hauser, P.M. (1933). Movies, Delinquency and Crime. New York: Macmillan.
- Bryson (ed), The communication of ideas, New York:Harper,σ.32-51
- Hovland, C.I.,Lumsdaine,A.A. and Sheffield, F.D. (1949). Experiments in Mass Communication Princeton, N.J. Princeton University Press.
- Klapper. J. (1960). The Effects of Mass Communication. New York : Free Press
- Lang, G. and Lang, K. (1981). «Mass communication and Public Opinion : strategies for Research»in M. Rosenberg and R.H. Tunner (eds), Social Psychology : Sociological Perspectives, New York: Basic Books, σ. 653-682.
- McQuail, D. (1992). Media performance: Mass Communication and The Public Interest London .: Sage
- ΜακΚουέλ Ντένις, Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2003.
- Noelle-Neumann, E. (1974). «The spiral of silence:a theory of public opinion», Journal of Communication, 24:24-51

Nowak, K. (1997). «Effects no more?», in U.Carlsson (ed), Beyond Media Uses and Effects, Goteborg University: Nordicom, σ. 31-40.

Lasswell, H. (1948). « The structure and function of communication in society», in L. Peterson, R.C.and Thurstone. L.L. (1933). Motion Pictures and Social Attitudes. New York: Macmillan.

Salvaggio, J.L.(1985). «Information Techonology and Social Problems:four international models», in B.D. Ruben (ed), Informtion and Behavior, Vol, I, Rutgers, N.J. : Transaction Books ,σ. 428-454.

Wright, C.R. (1960). «Functional analysis and mass communication»,Public Opinion Quarterly, 24:606-620

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2^ο

Ο Έντυπος Τύπος

2.1 Έντυπα Μέσα: Η Εφημερίδα

Πέρασαν περίπου διακόσια χρόνια από την εφεύρεση της Τυπογραφίας μέχρι να εμφανιστεί αυτό που σήμερα αποκαλούμε «αρχέτυπη» εφημερίδα. Η πρώιμη εφημερίδα διέφερε από τα φυλλάδια και τα δελτία ειδήσεων, που κυκλοφορούσαν γύρω στα τέλη του δεκάτου έκτου και στις αρχές του δεκάτου εβδόμου αιώνα. Ο κύριος πρόδρομος της εφημερίδας ήταν τα τυπωμένα φυλλάδια ειδήσεων και όχι το βιβλίο. Η πρώιμη εφημερίδα αποτελούσε επίσης μια επέκταση στη σφαίρα της δημόσιας δραστηριότητας, καθώς είχε από καιρό χρησιμοποιηθεί για κυβερνητικούς, διπλωματικούς ή εμπορικούς σκοπούς. Επομένως Θα μπορούσαμε να πούμε ότι χρησιμοποιούνταν για ενημέρωση, καταγραφή, διαφήμιση, παραπλάνηση και κουτσομπολιά.

Η εμπορική εφημερίδα του δεκάτου εβδόμου αιώνα δεν ταυτίστηκε με μία και μοναδική πηγή πληροφόρησης, αλλά συντασσόταν από τον ιδιοκτήτη-εκδότη της. Στην επίσημη εκδοχή της (όπως εκδιδόταν από το Στέμμα ή την κυβέρνηση), είχε μερικά κοινά χαρακτηριστικά με αυτά της εμπορικής, αλλά αποτελούσε τη «φωνή της εξουσίας» και ήταν όργανο του κράτους. Η εμπορική εφημερίδα αποτέλεσε τη βάση για να διαμορφωθεί η σύγχρονη εφημερίδα, και η εξέλιξή της μπορεί στις μέρες μας να θεωρηθεί το μεταίχμιο στην ιστορία των επικοινωνιών. Και τούτο διότι η πρώιμη εμπορική εφημερίδα δεν ήταν μόνο ένα προπαγανδιστικό όργανο στα χέρια των πολιτικών ηγετών και των ηγεμόνων, αλλά παράλληλα επιτελούσε για το αναγνωστικό της κοινό μια πραγματική ενημερωτική λειτουργία.

Υπό μία έννοια, η έλευση της εφημερίδας ήταν πιο σημαντική εξέλιξη σε σύγκριση με το τυπωμένο βιβλίο, καθώς συνδυάστηκε με την ανάδυση μιας νέας μορφής περιεχομένου (λογοτεχνικού, κοινωνικού ή πολιτιστικού), παρότι εκείνη την εποχή Κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει αντιληπτό. Τα στοιχεία που διαφοροποιούν την εφημερίδα από άλλες μορφές πολιτιστικής επικοινωνίας εκείνης της εποχής ήταν η ατομική χρήση της, η εστίασή της στην καταγραφή πραγματικών συμβάντων, η χρηστικότητά της, το εκλαϊκευμένο περιεχόμενό της, καθώς και το ότι ήταν σε θέση να καλύψει τις ανάγκες μιας νέας ανερχόμενης τάξης, δηλαδή της αστικής τάξης, τους νέους επαγγελματίες και τις νέες επιχειρήσεις. Η καινοτομία που επέφερε η εφημερίδα δεν αφορούσε τόσο στην τεχνολογία ή στον τρόπο με τον οποίο διανεμόταν, όσο στις λειτουργίες της, οι οποίες

εξυπηρετούσαν μια διαφορετική τάξη, σε έναν Κόσμο που άλλαζε και σηματοδοτούσε μια νέα εποχή, αυτήν του φιλελεύθερου καπιταλισμού.

Η νεότερη ιστορία της εφημερίδας μπορεί να παρουσιαστεί ως μια σειρά αγώνων, καινοτομιών και παλινδρομήσεων, που είχαν να κάνουν με την ελευθερία του Τύπου ή την οικονομική και τεχνολογική τους ανάπτυξη. Γεγονός είναι ότι η ιστορία του Τύπου κάθε χώρας διαφέρει σε σημαντικό βαθμό από των άλλων, πράγμα που καθιστά εξαιρετικά δύσκολο να μιλήσει κανείς για μία και μοναδική ιστορία του Τύπου. Ωστόσο τα στοιχεία που προαναφέραμε συχνά διαπλέκονται και αλληλεπιδρούν. Εν ολίγοις, τα παραπάνω στοιχεία αποτελούν, λίγο ή πολύ, τους γενικά αποδεκτούς παράγοντες που θεωρούνται ότι συνέβαλαν στην ανέλιξη του Τύπου ως θεσμού της σύγχρονης κοινωνίας.

Η εφημερίδα ως μέσο, συνιστά: 1) Τακτική και συχνή εμφάνιση, 2) Εμπορευματική μορφή, 3) Ενημέρωση, 4) Παρέμβαση στη δημόσια σφαίρα, 5) Κοινό αστικής και λαϊκής προέλευσης, 6) Σχετική ελευθερία έκδοσης (ΜακΚουεϊλ , 2003) Από τις αρχές της η εφημερίδα ήταν ένας πραγματικός ή λανθάνων αντίπαλος της εξουσίας, ιδίως όπως αυτή αντιλαμβανόταν τον εαυτό της. Ο αγώνας για την ελευθεροτυπία σε συνδυασμό με τις κινητοποιήσεις για την ελευθερία του λόγου και τα δημοκρατικά και πολιτικά δικαιώματα αποτελούν μερικά από τα σημεία αναφοράς στην ιστορία του Τύπου. Ο ρόλος που διαδραμάτισε ο αντιστασιακός Τύπος σε χώρες που τελούσαν υπό ξένη κατοχή ή σε περιόδους δικτατοριών ήταν επίσης σημαντικός. Η κρατική εξουσία συχνά έχει επιβεβαιώσει με τις πράξεις της τη «διάθεση αντιπαράθεσης» που εμφανίζει ο Τύπος.

Παρά τις μεγάλες παλινδρομήσεις που έχουν εμφανιστεί σε διάφορες περιόδους στην ιστορία του Τύπου. θα μπορούσε να λεχθεί ότι στο πέρασμα του χρόνου έχει συντελεστεί μεγάλη πρόοδος όσον αφορά στην ελευθεροτυπία. Αυτή η πρόοδος είχε ως αποτέλεσμα να αναζητηθούν και να ασκηθούν πιο εξελιγμένες μορφές ελέγχου που απέβλεπαν στη χειραγώγηση της ελευθεροτυπίας. Οι κατά καιρούς θεσμικοί περιορισμοί αντικατέστησαν τη βία. Το ίδιο έκαναν οι διάφορες οικονομικές επιβαρύνσεις που επιβλήθηκαν (και σταδιακά τροποποιήθηκαν ριζικά). Στις μέρες μας η λειτουργία του Τύπου στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς αποτελεί μια άλλη μορφή ελέγχου. Επίσης η εφημερίδα λειτουργεί ως μια μεγάλη επιχείρηση. με αποτέλεσμα να καθίσταται περισσότερο ευάλωτη σε διάφορες πιέσεις σε σχέση με αυτές που γνώριζε στο παρελθόν.

Η εφημερίδα έως τον εικοστό αιώνα δεν αποτελούσε ένα πραγματικό μαζικό μέσο ενημέρωσης, με την έννοια ότι προσεγγίζει ταχύτατα την πλειονότητα του πληθυσμού σε τακτική βάση. Υπάρχουν ακόμα μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις χώρες όσον αφορά στην αναγνωσιμότητα των εφημερίδων. Αποτελεί συνήθεια (και είναι ταυτόχρονα χρήσιμο) να διακρίνουμε διάφορους τύπους ή είδη της εφημερίδας (και της δημοσιογραφίας), αν και δεν υπάρχει μόνο μία τυπολογία που να μπορεί να ανταποκριθεί σε όλες τις εποχές και σε όλες τις χώρες.

Το μοντέλο του Τύπου

Συγκεκριμένα το βασικό μοντέλο για τον Τύπο είναι εκείνο της ελευθερίας από κάθε κυβερνητική παρέμβαση και έλεγχο, που θα συνεπαγόταν λογοκρισία ή περιορισμούς στην ελευθερία της έκδοσης. Η ελευθερία του Τύπου συχνά κατοχυρώνεται ως θεμελιώδης αρχή από τα εθνικά συντάγματα και τους παγκόσμιους καταστατικούς χάρτες, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όμως το μοντέλο της ελευθερίας του Τύπου συχνά τροποποιείται από τη δημόσια πολιτική, προκειμένου να εγγυηθεί τα αναμενόμενα οφέλη του δημοσίου συμφέροντος, που προέρχονται από τη λειτουργία ενός ελεύθερου και αδέσμευτου Τύπου.

Ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους η δημόσια ρύθμιση επεκτείνεται στις εφημερίδες είναι η εκδήλωση κάποιων οικονομικών τάσεων στο χώρο του Τύπου, που σημειώθηκαν παραπάνω ιδίως η τάση για συγκέντρωση της ιδιοκτησίας, η οποία, παρά την ύπαρξη ελεύθερου οικονομικού ανταγωνισμού, μειώνει σημαντικά την πρόσβαση στους διαύλους της έντυπης επικοινωνίας και τη δυνατότητα επιλογής από τους πολίτες. Εξαιτίας αυτού ο Τύπος συχνά απολαμβάνει τη νομική προστασία και κάποια οικονομικά οφέλη. Και τα δύο προϋποθέτουν ένα είδος δημόσιας και ενδεδειγμένης έρευνας και εποπτείας, με καλή πρόθεση όμως. Τα οικονομικά προνόμια μπορούν να εκτείνονται από ταχυδρομικές και φορολογικές ελαφρύνσεις έως διευκολύνσεις σε δάνεια και επιχορηγήσεις. Ίσως ακόμα να περιλαμβάνει νόμους που αποβλέπουν στον περιορισμό της συγκέντρωσης και ρυθμίσεις ενάντια στην ξένη ιδιοκτησία.

Το μοντέλο του Τύπου (της μη ρύθμισης) δεν αρνείται να τεθούν κάποια νομικά ή θεσμικά όρια στη διεύθυνση των Μ.Μ.Ε προς το συμφέρον της δημόσιας τάξης και ευπρέπειας, την ασφάλεια ή τα συμφέροντα των μειονοτήτων. Το μοντέλο της ελευθερίας του Τύπου ισχύει λίγο πολύ με τον ίδιο τρόπο, όταν πρόκειται για την έκδοση βιβλίων και άλλων εντύπων.

2.2 Η Μορφολογία της Ημερήσιας Διάταξης των Ειδήσεων

Δύο χαρακτηριστικά στοιχεία καθορίζουν, μέχρι σήμερα, τις περισσότερες μελέτες για την ημερήσια διάταξη των Μ.Μ.Ε: Το πρώτο αφορά την παράλληλη διερεύνηση της πρόσληψης των ειδησεογραφικών προτεραιοτήτων των Μ.Μ.Ε από το κοινό. Το δεύτερο αφορά την επικέντρωση των συγκεκριμένων μελετών είτε στον Τύπο είτε στην τηλεόραση. Όσες επιχειρήσαν τη συγκριτική προσέγγιση των δύο μέσων ακολούθησαν δύο πορείες: είτε επέλεξαν την ανάλυση του περιεχομένου των μηνυμάτων, περιοριζόμενες στη διερεύνηση μιας θεματικής είτε επιλέγοντας μια δέσμη θεμάτων, ποσοτικοποίησαν τις διακυμάνσεις της προβολής των θεματικών με βάση τη συχνότητα εμφάνισής τους.

Η πρόσληψη από τις κοινωνικές ομάδες αποτελεί κρίσιμο στοιχείο στη διαμόρφωση της σχέσης κοινωνίας και Μ.Μ.Ε. Βέβαια η διαφοροποίηση που υφίσταται μεταξύ της ηλεκτρονικής και έντυπης πληροφόρησης θεμελιώνεται σαφώς στη φύση του μέσου, δηλαδή στη διαφοροποίηση γραπτού λόγου / φωτογραφίας και εικόνας / προφορικού λόγου. Αποτελεί πλέον κοινό τόπο ότι η εντύπωση της αληθοφάνειας που επιτυγχάνει η τηλεόραση, χάρις στον οπτικό και τεκμηριωτικό της χαρακτήρα, την καθιστούν αποτελεσματικότερη και ως εκ τούτου η ιδεολογική της επιρροή υπερισχύει εκείνης του έντυπου λόγου. Ωστόσο η ιδεολογική συγκρότηση του κοινωνικού χώρου οφείλεται σε μια σύνθετη διαδικασία με ορατά αποτελέσματα μόνο στη μακρά διάρκεια¹. Επίσης, οι ιδεολογικές συντεταγμένες στη βάση των οποίων επιλέγεται η μορφή και το περιεχόμενο της πληροφορίας παραμένουν κοινές σε όλα τα Μ.Μ.Ε. Εκείνο που μεταβάλλεται είναι το περιεχόμενο του ιδεολογικού μηνύματος και η δομή του επιχειρήματος.

Η κατασκευή του ενιαίου πεδίου των Μ.Μ.Ε υποστηρίζεται και από τη θεωρητική παραδοχή ότι τα Μ.Μ.Ε καθορίζουν την ημερήσια διάταξη με βάση θεμελιώδεις πολιτισμικές και ιδεολογικές συντεταγμένες, οι οποίες αντανakλούν την ισορροπία δυνάμεων στο συγκρότημα εξουσίας (Power Block). Άλλοτε δηλαδή η ροή των προτεραιοτήτων κατευθύνεται από τις πολιτικές ομάδες στον εκδοτικό χώρο και άλλοτε, σε περιόδους σχετικής αυτονομίας, από τον εκδοτικό χώρο, με τις διασυνδέσεις του με τον επιχειρηματικό χώρο, προς την κοινή γνώμη. Οι τεχνικές βέβαια παραμένουν οι ίδιες, τη στιγμή που διαχωρίζουν με στεγανά τις διαπλοκές των κοινωνικών σχέσεων. Δηλαδή,

¹ Η επίταση της αληθοφάνειας λειτουργεί αποτελεσματικότερα στα πλουραλιστικά κοινωνικά καθεστάτα. Ο ιδεολογικός και πολιτισμικός και πλουραλιστικός λόγος αναπαράγει στην ουσία την κυρίαρχη ιδεολογία και μειώνει τα περιθώρια, συγκρότησης των αντιστάσεων

η εικόνα που κατασκευάζουν και η ανάλυση που προσφέρουν τεμαχίζει το κοινωνικό τοπίο σε πολιτικό, κοινωνικό, εξωτερικό, αστυνομικό κ.λ.π. Συγχρόνως, η ψευδαίσθηση της αληθοφάνειας, τόσο του λόγου όσο και της εικόνας, επιτείνει τη φυσικοποίηση της υφιστάμενης τάξης πραγμάτων.¹

Από την άποψη αυτή, η διερεύνηση της μορφολογίας της ημερήσιας διάταξης των ΜΜΕ έχει ως στόχο να αναδείξει τις μορφές πληροφόρησης που συγκροτούν συγκεκριμένες προτεραιότητες και διαμορφώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την κατανόηση των ιδεολογικών συντεταγμένων, στο πλαίσιο των οποίων ορίζεται η είδηση. Βέβαια, η δυσκολία αποτύπωσης του ιδεολογικού χώρου παρουσιάζεται περισσότερο σύνθετη στην τηλεόραση απ' ό,τι στον γραπτό Τύπο. Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή δεν θεωρείται μεθοδολογικά ακυρωτική της προσπάθειας συγκριτικής διερεύνησης. Ο χώρος και ο χρόνος προκρίνονται ως εργαλεία καταγραφής, αποτίμησης (μέτρησης) και σύγκρισης της ημερήσιας διάταξης. Η επιλογή βασίζεται στο γεγονός ότι η διευθέτηση της είδησης από τα ΜΜΕ αποτιμάται σε χρόνο (τηλεόραση και ραδιόφωνο) και σε χώρο (έντυπη ειδησεογραφία). Εξάλλου δεν είναι τυχαίο ότι, σε μια πρώτη συγκριτική ματιά, η ημερήσια διάταξη των εφημερίδων και της τηλεόρασης διαχειρίζεται τα ίδια θέματα.

Έρευνα στον Ελληνικό Τύπο.

Ιδιαίτερα αποδοτική αποδεικνύεται η μορφολογική επεξεργασία του γραπτού Τύπου. Με την έννοια της μορφολογίας αντιλαμβανόμαστε το ύφος κατασκευής της πρώτης σελίδας (μεγάλα γράμματα, φωτογραφία, χρώμα, ποσότητα και είδος θεματικών). Με κριτήριο την ποσότητα και το είδος των θεμάτων, θα κατατάσσαμε τις εφημερίδες σε πολυθεματικές και μονοθεματικές. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών² και αφορούσε την τεκμηρίωση της υπόθεσης ότι τα Μ.Μ.Ε. μπορούν να συγκροτηθούν ως ένα ενιαίο πεδίο μελέτης, αποδείχθηκε η διαφορετικότητα της κατανομής της ύλης του γραπτού τύπου. Έτσι λοιπόν, στα πλαίσια της έρευνας

¹ Η επίταση της αληθοφάνειας λειτουργεί αποτελεσματικότερα στα πλουραλιστικά κοινωνικά καθεστάτα. Ο ιδεολογικός και πολιτισμικός και πλουραλιστικός λόγος αναπαράγει στην ουσία την κυρίαρχη ιδεολογία και μειώνει τα περιθώρια, συγκρότησης των αντιστάσεων

² Το δείγμα αντλήθηκε από τα πρωτοσέλιδα 9 ημερήσιων αθηναϊκών εφημερίδων. Η επιλογή, με στόχο την μεγίστη δυνατή αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, βασίστηκε σε δύο κριτήρια: α) στην εκπροσώπηση των κυρίαρχων στα Μ.Μ.Ε. υφών κατασκευής και παρουσίασης των ειδήσεων και β) στην διερεύνηση των μέσων που καλύπτουν υψηλά ποσοστά αναγνωσιμότητας. Στην λογική αυτή επιλέχθηκαν Απογευματινή, Έθνος, Ελεύθερος Τύπος, Ελευθεροτυπία, Η Καθημερινή, Μεσημβρινή, Ριζοσπάστης, Τα Νέα. Η περίοδος αποδείχθηκε πρόσφορη για την έρευνα γιατί στην διάρκεια της σημειώθηκαν έντονες κοινωνικές συγκρούσεις και κοινοβουλευτικές διαμάχες.

αυτής έγινε τυχαία επιλογή μιας ημέρας και συγκεκριμένα της 10.12.1993, όπου μελετήθηκε η μορφολογία και η ανάλυση της ημερήσια διάταξης των ειδήσεων στις εφημερίδες της ημέρας αυτής. Η ανάλυση απέδειξε ότι, διακρίνονται δύο ομάδες εφημερίδων. Στην πρώτη ομάδα κανένα θέμα δεν καλύπτει περισσότερο από το 1/3 περίπου της πρώτης σελίδας, σε αντίθεση με τη δεύτερη ομάδα όπου τουλάχιστον τα 2/3 της πρώτης σελίδας είναι αφιερωμένα σε ένα θέμα. Καθίσταται έτσι σαφές ότι η πρώτη κατηγορία παρουσιάζει μια πρώτη σελίδα που παραπέμπει σε μια πλουραλιστική λογική πληροφόρησης. Αντίθετα, στη δεύτερη κατηγορία το κύριο μέλημα των εφημερίδων είναι η ιδεολογική και πολιτική αναπαραγωγή της ταυτότητας, όπως εκφέρεται κάθε φορά από την επικαιρότητα. (βλ.παράρτημα Διάγραμμα 1) Στην κατηγορία των πολυθεματικών φύλλων κατατάσσουμε την Ελευθεροτυπία, τη Μεσημβρινή, την Αυγή και την Καθημερινή. Η συγκεντρωτική εικόνα της κατανομής των θεμάτων στη διάρκεια της έρευνας εμφανίζεται ως εξής: (βλ.παράρτημα Διάγραμμα 2) Η γενική αυτή κατηγορία χαρακτηρίζεται από τον υπερτονισμό των οικονομικών ειδήσεων λόγω της επικαιρότητας της κατάθεσης του προϋπολογισμού, των Θεμάτων εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής (όπως το Θέμα αναγνώρισης της πΓΛΜ) αλλά και ζητήματα τρέχουσας Κοινωνικής επικαιρότητας (όπως το ζήτημα της αντιπαράθεσης για το θεσμικό καθεστώς των αθηναϊκών συγκοινωνιών). Ωστόσο η γενική αυτή κατηγορία περιλαμβάνει δύο τύπους κατασκευής της είδησης. Η Καθημερινή και η Αυγή διαφοροποιούνται από την Ελευθεροτυπία και τη Μεσημβρινή γιατί προβάλλουν σε σαφώς μεγαλύτερα ποσοστά θέματα που καλύπτουν τη διεθνή ειδησεογραφία, ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και τα πολιτιστικά δρώμενα. Αντίστοιχα, η Μεσημβρινή και η Ελευθεροτυπία συγκροτούν έναν δεύτερο τύπο, στον οποίο η εσωτερική ειδησεογραφία (πολιτικές ειδήσεις και κοινωνικά Θέματα) υπερτερεί στην κατανομή των θεματικών. Διαπιστώνεται τελικά ότι στο πλαίσιο αυτής της κατηγορίας πλουραλιστικής πληροφόρησης μορφοποιούνται δύο τάσεις: εκείνη που η έμφαση στη διεθνή επικαιρότητα χαμηλώνει τους τόνους της δραματοποίησης των κοινωνικών σχέσεων· και μία δεύτερη, με προσανατολισμό που Θα χαρακτηρίζαμε ως εθνοκεντρικό και η οποία τείνει προς τη δραματοποίηση των κοινωνικών σχέσεων στον ελληνικό χώρο. Στην κατηγορία των μονοθεματικών φύλλων, τα οποία προωθούν την επιλεκτική πληροφόρηση στα πρωτοσέλιδά τους, εντάσσονται, Τα Νέα, η Απογευματινή, ο Ριζοσπάστης, ο Ελεύθερος Τύπος και το Έθνος (βλ.παράρτημα Διάγραμμα 3). Ο μεγάλος χώρος που αφιερώνεται στην πρώτη είδηση και η καθημερινή εναλλαγή των πρώτων ειδήσεων αποτυπώνεται στον συγκεντρωτικό πίνακα ως μία σχετικά ισομερής κατανομή των θεματικών, με εξαίρεση και στην

περίπτωση αυτή τις οικονομικές ειδήσεις του Ριζοσπάστη και του Έθνους. Ωστόσο είναι απόλυτα σαφές ότι υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό της κατηγορίας αυτής. Έτσι, μια πρώτη ομάδα ορίζεται από τον Ριζοσπάστη, Τα Νέα και την Απογευματινή, οι οποίες προκρίνουν σε μεγαλύτερα ποσοστά πολιτικοοικονομικά Θέματα και κοινωνικά ζητήματα σε σχέση με το Έθνος και τον Ελεύθερο Τύπο. Οι δύο τελευταίες εφημερίδες συγκροτούν μια διαφορετική κατηγορία επιλέγοντας την προβολή μεγάλου αριθμού διαφημίσεων στα πρωτοσέλιδά τους, όπως προκύπτει από τα υψηλά ποσοστά της κατηγορίας «άλλα». Πρόκειται σαφώς για την ανάδειξη δύο διαφορετικών τάσεων κατεύθυνσης της πληροφόρησης. Όπως αναδεικνύει και η ανάλυση περιεχομένου, ο Ριζοσπάστης, Τα Νέα και η Απογευματινή ακολουθούν το παλαιότερο πρότυπο της στενής διασύνδεσης με τα πολιτικά κόμματα, όπως αυτό διαμορφώθηκε στην περίοδο της ηγεμονίας του κομματικού συστήματος, και αντανακλούν την κομματική διαίρεση του πολιτικού συστήματος. Τα φύλλα αυτά φαίνεται να αναπαράγουν τους ιδεολογικούς χρωματισμούς της αριστεράς, του κέντρου και της δεξιάς. Δηλαδή, οι θεματικές τους έχουν έντονο ιδεολογικό προσανατολισμό και σαφείς πολιτικές εντάξεις. Ο Ριζοσπάστης αναπαράγει ως προτεραιότητα την οικονομική θεματική, γεγονός που παραπέμπει ευθέως στον οικονομισμό της κομμουνιστικής ιδεολογίας, ενώ παράλληλα η υποστήριξη του Κ.Κ.Ε είναι εκτός κάθε αμφισβήτησης. Τα Νέα αφιερώνουν σταθερά την πρώτη σελίδα στην υποστήριξη της κυβερνητικής πολιτικής του Π.Α.Σ.Ο.Κ, αλλά και των βασικών ιδεολογικών αντιλήψεων του Α. Παπανδρέου. Η Απογευματινή προσανατολίζεται στην προβολή της διένεξης αριστεράς - δεξιάς. Η Ν.Δ, όντας στην αντιπολίτευση, οδηγεί την Απογευματινή στην επιλογή θεματικών που έχουν άμεση σχέση με τη διαμάχη Π.Α.Σ.Ο.Κ – Ν.Δ. Από την άλλη πλευρά, ο Ελεύθερος Τύπος και Το Έθνος ακολουθούν βέβαια την ελληνική πολιτική παράδοση που αναζητεί συνεχώς την πολιτική ένταξη, διαφοροποιούνται ωστόσο λόγω της έντονης σκανδαλοθηρίας που διέπει το πρωτοσέλιδο. Ενώ η ιδεολογική και πολιτική ταυτότητά τους δεν αμφισβητείται, η έντονη αναζήτηση του σκανδάλου στην επικαιρότητα παραπέμπει περισσότερο στα ευρείας λαϊκής κατανάλωσης σκανδαλοθηρικά φύλλα της Δυτικής Ευρώπης και λιγότερο στην προνομιακή προβολή του κομματικού συστήματος, όπως καταγράφεται από την πρώτη ομάδα εφημερίδων. Ως κατακλείδα από τη μελέτη του ημερήσιου Τύπου, και ανεξάρτητα από την πολιτική ταυτότητα των εφημερίδων, παρατηρείται η σαφής διαμόρφωση τεσσάρων τύπων της έντυπης πληροφόρησης, που συγκροτούνται:

Ο πρώτος, από την Αυγή και την Καθημερινή, χαρακτηρίζεται ως *πλουραλιστικός - μη εθνοκεντρικός*. Ο δεύτερος, από την Ελευθεροτυπία και τη Μεσημβρινή, χαρακτηρίζεται

ως *πλουραλιστικός - εθνοκεντρικός*. Ο τρίτος, από τον Ριζοσπάστη, Τα Νέα και την Απογευματινή, χαρακτηρίζεται ως *επιλεκτικός-κομματικοποιημένος*. Ο τέταρτος, από το Έθνος και τον Ελεύθερο Τύπο, χαρακτηρίζεται ως *επιλεκτικός-εμπορευματικός*. Οι Τέσσερις τύποι έντυπης πληροφόρησης διαφοροποιούνται μεταξύ τους ως προς την προβολή των διεθνών ειδήσεων και των πολιτισμικών θεμάτων. Επίσης, ως προς τα ποσοστά κάλυψης των πρωτοσέλιδων με διαφημίσεις και αθλητικές ειδήσεις. (βλ.παράρτημα Διάγραμμα 4)

2.3 Ο Τύπος ως « Τέταρτη Εξουσία »

Το παρόν κεφάλαιο ασχολείται κυρίως με τις προσδοκίες της «κοινωνίας», με την έννοια της οργανωμένης πολιτικής κοινότητας, και με θέματα που είναι πιθανότερο να αφορούν στην ενημέρωση και, πιο συγκεκριμένα, τη δημοσιογραφία. Εξαιτίας αυτού, είναι επιτρεπτό να χρησιμοποιούμε τον όρο «θεωρία του Τύπου», ο οποίος αναφέρεται γενικά σε δημοσιογραφικά ζητήματα, με την ευρύτερη έννοια. Τα πρώτα ΜΜΕ ήταν έντυπα και οι πιο σημαντικές ελευθερίες είναι εκείνες που κατακτήθηκαν και ακόμα διεκδικούνται από τα έντυπα μέσα. Το ιστορικό υπόβαθρο και το σύγχρονο πλαίσιο για όλες τις Θεωρήσεις που αναλύονται είναι εκείνο που προϋποθέτει μια γενική δέσμευση για την ελευθερία του Τύπου, δηλαδή το δικαίωμα δόσης χωρίς λογοκρισία ή άδεια και χωρίς την επιβολή κυρώσεων, μέσα στα όρια άλλων νόμιμων υποχρεώσεων. Κατά μια σημαντική έννοια, στις εποχές και τις περιοχές που καλύπτονται στην παρούσα ανάλυση (περισσότερο οι δυτικές δημοκρατίες του εικοστού αιώνα) Όλα τα άλλα αποτελούν πιστοποίηση ή περιορισμό, που έχουν σχεδιαστεί για την επίτευξη κάποιου σκοπού του κοινού οφέλους.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω επισημάνσεων, μπορούμε να πούμε ότι η «πρότυπη» θεωρία του Τύπου σχετιζόταν με το ρόλο της δημοσιογραφίας στην πολιτική πρόοδο, όπως εισηγούνται διάφοροι φιλελεύθεροι στοχαστές, συμπεριλαμβανομένων των Thomas Paine, John Stuart Mill Alexis de Tocqueville και πολλών άλλων. Ο όρος «τέταρτη εξουσία» επινοήθηκε να αναφερθεί στην πολιτική δύναμη που είχε αποκτήσει ο Τύπος, και ήταν εφάμιλλος με τις τρεις «εξουσίες» του βρετανικού βασιλείου: τους Λόρδους, την Εκκλησία και την Αστική Τάξη. Η δύναμη του Τύπου προέκυψε από τη δυνατότητά του να προσφέρει ή να αποσιωπά τη δημοσιότητα και από την ικανότητα του να ενημερώνει την κοινή γνώμη. Η βασική του ελευθερία ήταν να γνωστοποιεί και να σχολιάζει τις διαβουλεύσεις, τις συνελεύσεις και τις ενέργειες των κυβερνήσεων. Αυτή η ελευθερία αποτελούσε τον ακρογωνιαίο λίθο της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και προόδου. Όλες οι επαναστατικές και μεταρρυθμιστικές κινήσεις, από το δέκατο όγδοο

αιώνα και μετά, χάραξαν την ελευθερία του Τύπου ως σύνθημά τους και την έκαναν πράξη για να προαγάγουν τους σκοπούς τους.

Σε αυτή τη συγκεκριμένη, κυρίως αγγλοαμερικανική, παράδοση σκέψης, η ελευθερία του Τύπου συνδεόταν στενά με την ιδέα της ατομικής ελευθερίας και με τη φιλελεύθερη και ωφελμιστική πολιτική φιλοσοφία. Η φιλοσοφική υποστήριξη της ελευθερίας του Τύπου βασίστηκε αναγκαστικά σε επιχειρήματα ενάντια στη λογοκρισία και την καταστολή της γνώμης. Ο John Stuart Mill στο βιβλίο του Περί Ελευθερίας υποστηρίζει: Το διαβολικό στοιχείο στην αποσιώπηση μιας γνώμης είναι ότι ληστεύει την ανθρώπινη φυλή, τις μελλοντικές και την τωρινή γενιά και ακόμα περισσότερο αυτούς που διαφωνούν με αυτή τη γνώμη παρά αυτούς που τη συμμερίζονται. Αν η γνώμη είναι σωστή, στερούνται την ευκαιρία να αντικαταστήσουν το λάθος με την αλήθεια. Αν είναι λανθασμένη, αυτό που χάνουν είναι τόσο μεγάλο όσο και το κέρδος περίπου, την καθαρότερη αντίληψη και την πιο ζωντανή εντύπωση της αλήθειας, η οποία παράγεται από την ίδια τη σύγκρουσή της με το λάθος.

Αυτές οι ιδέες διατυπώθηκαν αργότερα στη θεώρηση του ενός «αναστρεφόμενου» μηχανισμού, με βάση τον οποίο η ελεύθερα εκφρασμένη αλήθεια είναι βέβαιο ότι θα θριαμβεύσει επί της πλάνης, όταν και οι δύο εκφράζονται ελεύθερα. Αν και χρησιμοποιήθηκε μεταφορικά, αυτή η φράση είχε την ατυχή επίπτωση να συνδέει την ελευθερία του Τύπου με την ιδέα ενός πραγματικού ελεύθερου εμπορίου. Το ιστορικό Πλαίσιο των αγώνων για την ελευθερία του Τύπου ήταν, σχεδόν χωρίς παραλλαγές, ένας σκληρός ανταγωνισμός ανάμεσα στην έκδοση και την εξουσία, αρχικά την Εκκλησία και αργότερα την κυβέρνηση. Δε μας εκπλήσσει το γεγονός ότι η ελευθερία του Τύπου αρχικά ορίστηκε ως ελευθερία από τους περιορισμούς. Αυτή ήταν η σημασία που είχε δοθεί με νομικούς όρους στις Ηνωμένες Πολιτείες, κατά την Πρώτη Αναθεώρηση του Αμερικανικού Συντάγματος (1791), με αποτέλεσμα το «Κογκρέσο να μην ψηφίσει κανένα νόμο... που να περιορίζει την ελευθερία του λόγου ή του Τύπου». Αντίθετα, η αναθεώρηση των Συνταγμάτων σε πολλές άλλες χώρες αναφέρεται σε αυτό ως ένα εγγυημένο δικαίωμα για τους πολίτες.

Από τα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα και τις αρχές του εικοστού αιώνα ήταν σαφές ότι η ελευθερία του Τύπου με την οικονομική της έννοια -και έτσι απέρριπτε παράλληλα την κυβερνητική παρέμβαση - αποτελούσε ταυτόχρονα ένα εν δυνάμει όπλο ενάντια στην απελευθέρωση των ανθρώπων από τα οικονομικά, αν όχι και από τα πολιτικά, δεσμά τους. Αντί η ελευθερία του Τύπου να αποτελεί ένα φορέα για την προώθηση της ελευθερίας και της δημοκρατίας, καθίστατο (ιδίως στην αγγλοαμερικανική

της βάση) όλο και περισσότερο ένα μέσο κέρδους και προπαγάνδας για τη νέα και πανίσχυρη αστική τάξη και ιδιαίτερα για τους «βαρόνους του Τύπου».

2.4 Η Κατασκευή της Πραγματικότητας των Ειδήσεων - Αναφορά στο επίπεδο

θεωρίας και έρευνας.

Σε έκδοση του 1991, όπου συγκεντρώνονται οι «θεωρίες των μέσων» (Faulstich 1991), έδειξε για άλλη μια φορά πόσο μάταιη είναι η αναζήτηση μιας ενιαίας θεωρητικής άποψης, όχι μόνο για την ερμηνεία των προβλημάτων των μέσων, αλλά ακόμη και για την απλή καταγραφή τους. Και στους πλέον βασικούς όρους, όπως π.χ. στον όρο «γεγονός» ή στον όρο «κοινωνική πραγματικότητα», αποδίδονται από τις θεωρητικές προσεγγίσεις περισσότερα από ένα ή και απολύτως κανένα νοηματικό περιεχόμενο. Η Elisabeth Noelle - Neumann, επίτιμη καθηγήτρια του πανεπιστημίου του Μονάχου, αναφέρει ότι υπάρχουν, ούτε λίγο ούτε πολύ, 72 ορισμοί για την κοινή γνώμη, συμπληρώνοντας, σε ειρωνικό τόνο, ότι είναι θεμιτό να χρησιμοποιεί κανείς όποιον ορισμό θέλει στις δημοσκοπήσεις του. Όλες οι θεωρίες συμφωνούν σήμερα ότι *ενημερώνω* σημαίνει *επιλέγω*. Ωστόσο, ποια είναι ακριβώς η διαδικασία επιλογής και πώς συντελείται παραμένει σκοτεινό και αμφισβητούμενο. Από την άλλη μεριά, είναι γεγονός ότι τα μέσα επιδρούν σε όλους, ενήλικες και ανήλικους. Τι είδους, ποιας ποιότητας και ποιου μεγέθους είναι όμως αυτή η επίδραση; Εξατομικευμένη στον καθένα, παραμένει ερώτημα στο οποίο η μέχρι σήμερα έρευνα και επιστημονική συζήτηση έχει να παρουσιάσει αξιοσημείωτη ποσότητα, αλλά μόνο ασαφείς και αμφίβολης ορθότητας απαντήσεις, που τις περισσότερες μάλιστα φορές κινούνται στο επίπεδο των υποθέσεων μόνο.

Τα μέσα δεν ενδείκνυνται ως μονάδες ενιαίας μέτρησης και άξονες ενιαίας θεωρίας για την ερμηνεία των συνολικών κοινωνικών αλλαγών. Τις περισσότερες φορές οι έρευνες για τα μέσα, και ειδικότερα οι έρευνες για τις ειδήσεις, ταυτίζουν τις λειτουργίες των μέσων με την πραγματικότητα των μέσων. Μετρώντας, αναλύοντας, συνθέτοντας τις λειτουργίες των μέσων, τις θεωρούν πραγματικότητα. Από την άλλη μεριά, τα προβλήματα των μέσων δεν είναι δυνατό να τα παρατηρήσουμε απλώς και μόνο εμπειρικά. Η κοινωνική πραγματικότητα, στην οποία ανήκουν τα μέσα και κατ' επέκταση οι ειδήσεις, δεν είναι φυσική πραγματικότητα. Δεν είναι δυνατό να καταγράψουμε τις ειδήσεις όπως καταγράφουμε ένα σεισμό (Ferguson 1990 και Bentele και Ruhl 1993).

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού αποτελεί η διαδικασία επιλογής και παραγωγής των ειδήσεων, μέχρι να φθάσουν στους αποδέκτες - αναγνώστες, ακροατές, τηλεθεατές

- με στόχο να καταγράψει ένα τμήμα της σημερινής πραγματικότητας των μέσων και κυρίως, της πραγματικότητας της επιστήμης τους μέχρι σήμερα. Η «Θεωρία των ειδήσεων» αποτελεί μέρος της γενικότερης «Θεωρίας των μέσων». Παρά τις επιφυλάξεις που εντοπίζονται ως προς το εφικτό ενός παρόμοιου εγχειρήματος ενιαίας θεώρησης, ανατρέχοντας πολύ σύντομα στις έρευνες πενήντα χρόνων για τις δημοσιογραφικές ειδήσεις, θα ήταν χρήσιμο να επισημανθούν δύο επιστημονικές τομές, στις αμερικανικές έρευνες «gatekeeping» και στην ευρωπαϊκή «Θεωρία των αξιολογικών κριτηρίων³» στην επιλογή των ειδήσεων.

Από το γεγονός στην είδηση.

Το πραγματικό πρόβλημα στις έρευνες των ειδήσεων βρίσκεται στη σύλληψη της έννοιας της επιλεκτικότητας συνολικά, κατά τη διαδικασία παραγωγής τους (Merten, Schmidt, Weischenberg 1994: 237 – 244). Οι δημοσιογράφοι δεν διαθέτουν ιδιαίτερη «nose for news», όπως έγραφαν τα παλιά «εγχειρίδια του καλού δημοσιογράφου», αλλά παρατηρούν και περιγράφουν τις χρονικές, κοινωνικές και πραγματικές διαστάσεις γεγονότων, τα οποία πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ή να ορίζονται από κάποια κριτήρια για να επιλεγούν ως είδηση. Έτσι βάση των παραπάνω λογικά προκύπτουν ερωτήσεις του τύπου όπως, ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένα γεγονός ώστε να επιλεγεί; Ή με ποια κριτήρια επιλέγει ο δημοσιογράφος τις ειδήσεις και μάλιστα τις ελάχιστες: 1 έως 2 στις 10; (Staab1990). Είναι ερωτήματα τα οποία απασχόλησαν, ανάμεσα σε άλλους, ήδη το 1922 τον Walter Lippmann (Lippmann 1922, γερμανική έκδοση 1964: 240 κ.ε), αλλά και τον σύγχρονο Niklas Luhmann (Luhmann 1975: 21 κε).

Οι έρευνες gatekeeping.

Με τα ίδια ερωτήματα ασχολήθηκαν οι έρευνες κάτω από τον γενικό τίτλο gatekeeping. Στην επιστήμη της Δημοσιογραφίας ο όρος gatekeeping σημαίνει τις διαδικασίες επιλογής στην παραγωγή των ειδήσεων από τον δημοσιογράφο, και αποδίδεται στον κοινωνικό ψυχολόγο Kurt Lewin⁴. Ο David White απλοποιώντας, κατ' άλλους δε υπεραπλουστεύοντας, το μοντέλο του Lewin δημοσιεύει το 1950 τη μελέτη του για τη συμπεριφορά επιλογής ενός συντάκτη εξωτερικών ειδήσεων (wire editor). Τον ονόμασε gatekeeping. Ακολούθησε, ως το 1967 περίπου, μια σειρά ερευνών που έθεταν επανειλημμένα τα ίδια περίπου ερωτήματα: ποιοι είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν

³ Ο όρος αποδίδεται στα Ελληνικά «Nachrichtenwerttheorie ή «Nachrichtenfaktorentheorie», με τον οποίο είναι γνωστές οι αντίστοιχες έρευνες.

⁴ Ο Kurt Lewin, ονομάζει gatekeeping τη διαδικασία επιλογής των καταναλωτικών προϊόντων .

την απόφαση επιλογής του δημοσιογράφου; Με ποια κριτήρια επιλέγει ο δημοσιογράφος τις ειδήσεις;

Οι έρευνες gatekeeping στην πρώτη τους περίοδο, είναι εξατομικευμένες ψυχολογικές έρευνες, εντάσσονται στη γενική κατηγορία *ερευνών επικοινωνητή* (Kommunikator - Forschung) και ακολουθούν τις τάσεις και τις κατευθύνσεις των γενικών κοινωνιολογικών και ψυχολογικών θεωριών, όπως άλλωστε όλες σχεδόν οι έρευνες στην επιστήμη της Δημοσιογραφίας. Ο δημοσιογράφος παρουσιάζεται μόνος απέναντι σε έναν ποταμό ροής γεγονότων αλλά και απομονωμένος από τον κόσμο. Τα κριτήρια με τα οποία στην κυριολεξία «ψαρεύει» τις ειδήσεις του είναι απολύτως και αποκλειστικά υποκειμενικά. Οι ερευνητές προσπάθησαν να εντοπίσουν ως παράγοντες στην επιλογή των ειδήσεων τις προσωπικές προκαταλήψεις του δημοσιογράφου, την αισθητική του, τους κανόνες ηθικής του, το στυλ γραφής του, τις προτιμήσεις του σε θέματα ή τη γνώμη του για το αναγνωστικό κοινό του, κ.τ.λ.

Αυτού του τύπου οι έρευνες gatekeeping φτάνουν σε αδιέξοδο την περίοδο που στις κοινωνικές επιστήμες επικρατεί η Θεωρία του κοινωνικού στρουκτουραλισμού, οπότε το ερώτημα, κάτω από την επίδρασή του, διατυπώνεται διαφορετικά: ποιοι είναι οι μηχανισμοί και οι αρχές ελέγχου που επηρεάζουν τις διαδικασίες επιλογής στην παραγωγή των ειδήσεων; πρόκειται για εξατομικευμένες, επίσης, ψυχολογικές έρευνες, που επιχειρούν να εντοπίσουν μηχανισμούς ελέγχου, να διερευνήσουν την οργανωτική δομή του Τύπου, να μελετήσουν ιρίδια την προσωπικότητα του δημοσιογράφου, εντάσσοντάς τον όμως παράλληλα στο κοινωνικό του πλαίσιο. Χαρακτηριστικά, προς την κατεύθυνση αυτή, παρατίθεται η έρευνα του Warren Breed « Social Control in the Newsroom» (Breed 1955, γερμανική έκδοση 1973)⁵. Η έρευνα του Warren Breed αναδεικνύει για πρώτη φορά τη γραφειοκρατική δομή και την αυστηρά ιεραρχική οργάνωση του Τύπου ως τους κατ' εξοχήν παράγοντες ελέγχου στην επιλογή των ειδήσεων από τον δημοσιογράφο. Οι εκδότες και οι αρχισυντάκτες αναδεικνύονται οι σημαντικότεροι gatekeepers. Φαίνεται δηλαδή να ασκούν μια πολύ σημαντικότερη επιρροή από ό,τι σε προηγούμενες έρευνες. Κατά τον Breed η επιρροή τους είναι περίπου 50% στις επιλογές των ρεπόρτερ και των συντακτών

Ο Breed, προσπαθώντας να δείξει ότι είναι δυνατόν πράγματι κάτι τέτοιο, περιγράφει γλαφυρότατα τη διαδικασία «κοινωνικοποίησης», όπως την ονομάζει, των νεαρών

⁵ Η έρευνα Breed έγινε από το Πανεπιστήμιο Columbia. Ρωτήθηκαν 120 δημοσιογράφοι των ΗΠΑ που εργάζονταν σε μικρές και μεσαίου μεγέθους εφημερίδες, δηλαδή εφημερίδες ημερήσιας κυκλοφορίας 10.000 έως 100.000 φύλλων.

συντακτών και ρεπόρτερ. «Οι δημοσιογράφοι – γράφει - μαθαίνουν με ένα είδος “ώσμωσης” τους κανόνες, που είναι ιδιαίτερα αυστηροί αλλά ποτέ ρητοί. Όπως ακριβώς τα υπό μύηση νεαρά μέλη μιας περιθωριακής κάστας» (Breed 1973: 361). Στην έρευνα, η γνώμη και πολύ περισσότερο ο έπαινος των ανωτέρων, αλλά και γενικά των συναδέλφων αποδεικνύεται ότι έχουν πολύ μεγαλύτερο βάρος από τη γνώμη του αναγνωστικού κοινού, για το οποίο οι δημοσιογράφοι μάλλον αδιαφορούν, έχοντας μια τελείως ασαφή και αφηρημένη εικόνα του. Κατά τον Breed έξι κατηγορίες μηχανισμών καθοδηγούν τον δημοσιογράφο κατά τη διαδικασία επιλογής των ειδήσεων:

- 1 Η Θεσμική εξουσία του εκδότη
2. Οι υποχρεώσεις και το καθήκον που αισθάνεται ότι οφείλει στους ανώτερους στην ιεραρχία δημοσιογράφους
3. Η δυνατότητα επαγγελματικής εξέλιξης (καριέρα)
4. Η ελάχιστη επαφή με τα συνδικαλιστικά δημοσιογραφικά όργανα
5. Ο αυτοπροσδιορισμός των δημοσιογράφων ως μελών ενός πολύ «σημαντικού» επαγγέλματος (οι δημοσιογράφοι φαίνεται να πιστεύουν στο σύνολό τους ότι είναι μέλη ενός πολύ «σημαντικού» επαγγέλματος)
6. Ο σκληρός ανταγωνισμός στο χώρο των ειδήσεων

Κατά την έρευνα:

- α. Η άποψη του εκδότη είναι πάντα ταυτόσημη με την άποψη της εφημερίδας
- β. Ο δημοσιογράφος εργάζεται «μηχανιστικά» μέσα σε μια κατάσταση «ρουτίνας»
- γ. Η υποκειμενική στάση και οι απόψεις του δημοσιογράφου παίζουν πολύ μικρό ρόλο στην gatekeeping διαδικασία⁶.

Η κριτική που ακολούθησε αυτές τις έρευνες ήταν έντονη. Τα εξατομικευμένα ψυχολογικά μοντέλα δεν μπόρεσαν να συλλάβουν τη διαρκή διαδικασία επιλογής των ειδήσεων έξω από τα πλαίσια της οργάνωσης, π.χ. μιας εφημερίδας, και δεν πήραν υπόψη τις δυναμικές επιδράσεις και σχέσεις έξω από τη δημοσιογραφική εργασιακή ιεραρχία. Για παράδειγμα τις διαδικασίες feedback, την επίδραση των αναγνωστών, το ρόλο που παίζουν οι δημοσιογραφικές πηγές και τα αρχεία, τους νομικούς παράγοντες, κ.τ.λ. Είναι η εποχή που εκδηλώνεται πάλι μια νέα τάση στην κοινωνιολογία. Επικρατούν οι κυβερνητικές θεωρίες που επηρεάζουν και τις έρευνες στην επιστήμη της Δημοσιογραφίας. Οι κυβερνητικές έρευνες αντιλαμβάνονται τα Μέσα Μαζικής

⁶ Χαρακτηριστικό της έρευνας Waren Breed είναι ότι συζητείται ως σήμερα όχι μόνο στο Ακαδημαϊκό χώρο αλλά και ανάμεσα σε δημοσιογράφους. Ο αρχισυντάκτης Γερμανικού πρακτορείου ειδήσεων fra

Επικοινωνίας ως υποσυστήματα ενός γενικότερου υπερσυστήματος και τη διαδικασία gatekeeping ως ένα σταθερό σύστημα συμπεριφοράς. Κλασικό παράδειγμα η υποδειγματική έρευνα της Gertrude & John Robinson (Robinson 1970, 1973) για το πρακτορείο ειδήσεων TANJUNG της πρώην ενιαίας σοσιαλιστικής Γιουγκοσλαβίας. Με καθαρό μεθοδολογικά τρόπο εφαρμόζει τις κυβερνητικές θεωρίες στην πράξη. Αναδεικνύει όλους τους μηχανισμούς ελέγχου, που δεν έχουν σχέση με τον ίδιο τον δημοσιογράφο. Ανακαλύπτει δικλίδες ασφαλείας και έλεγχου (Sensoren), που επιβάλλουν, διαφυλάσσουν ή στρέφουν κ.τ.λ. την επιλογή των ειδήσεων σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Η ροή της πληροφορίας είναι ένα σταθερό σύστημα, το οποίο μπορεί να ελεγχθεί από διάφορες θέσεις της γραφειοκρατικής οργάνωσης του Πρακτορείου. Σημαντική ανακάλυψη της έρευνας ήταν η ανάδειξη των αρχείων πληροφοριών ως σημαντικότετου παράγοντα στη διαδικασία επιλογής των ειδήσεων. Η αρχειοθέτηση της πληροφορίας αποδεικνύεται ότι καθορίζει την επανάληψη της είδησης σε διαφορετικές καταστάσεις⁷. Η κριτική για τις έρευνες ήταν και πάλι οξύτατη. Συνοπτικά, επισημάνθηκε ότι: α) Οι έρευνες κινούνταν στο επίπεδο της παρατήρησης και απλώς παρουσίαζαν τις παρατηρήσεις (τους) συστηματοποιημένα. β) Η λειτουργικότητα των ερευνών ήταν προβληματική, ιδιαίτερα στα πολύπλοκα μοντέλα. γ) Η διαδικασία επιλογής που ερευνηθήκε ήταν απομονωμένη από τη συνεχή και δυναμική ροή της πληροφορίας.

Πρόσφατα Αμερικανοί ερευνητές πρότειναν το συγκερασμό των gatekeeping θεωριών σε ένα μοντέλο δύο επιπέδων. Στο Πρώτο επίπεδο Θα ερευνάται η οργάνωση των μέσων, στο δεύτερο ο δημοσιογράφος. Στο πρώτο επίπεδο έρευνας Θα ανήκουν π.χ. τα γεγονότα, η διαφήμιση, τα αρχεία, η κοινή γνώμη, οι Πολιτικοί Θεσμοί, οι ομάδες συγκεκριμένων συμφερόντων, τα feedback συστήματα, κ.τ.λ, ενώ στο δεύτερο οι αντιλήψεις που επικρατούν, ο κοινωνικός περίγυρος, οι αξίες και οι προκαταλήψεις, οι κανόνες ηθικής, κ.τ.λ. (Shoemaker 1991).

Είναι φανερό η δυσκολία να οργανωθεί μεθοδολογικά και λειτουργικά ένα παρόμοιας σύλληψης μοντέλο. Οι μέχρι τώρα προσπάθειες παραμένουν αδιέξοδες, με τα ίδια διλήμματα που έχουν όλες σχεδόν οι συναφείς εμπειρικές κοινωνικές έρευνες. Ακόμα και τα μεγαλύτερα ερευνητικά προγράμματα δεν έχουν αναπτυχθεί τόσο - ή δεν

Hans Benirschke, το περιοδικό της Ομοσπονδίας Γερμανών Δημοσιογράφων «..δεν υπάρχει μόνο η ελευθερία των εκδοτών ...»

⁷ παρατηρήθηκε ότι η αρχειοθετημένη πληροφορία χρησιμοποιείται επανειλημμένα σε διαφορετικές καταστάσεις, ανεξάρτητα από την αιτία της πρώτης καταχώρησης.

έχουν αναπτυχθεί έτσι - ώστε να συλλάβουν την πολυπλοκότητα και τη δυναμική διαδικασιών όπως η κατασκευή της πραγματικότητας των ειδήσεων.

Η θεωρία των αξιολογικών κριτηρίων στην επιλογή των ειδήσεων.

Παράλληλα σχεδόν με τις gatekeeping έρευνες αναπτύσσεται η θεωρία των αξιολογικών κριτηρίων στην επιλογή των ειδήσεων. Αν και έχει τις ρίζες της στον Αμερικανό θεωρητικό Walter Lippmann, που έκανε τη βασική διάκριση ανάμεσα στον κόσμο των γεγονότων, την υπαρκτή δηλαδή πραγματικότητα, και την πραγματικότητα των μέσων (real media reality), θεωρήθηκε η απάντηση των Ευρωπαίων επιστημόνων στους Αμερικανούς συναδέλφους τους. Στην πραγματικότητα πρόκειται μάλλον για την πάγια μεθοδολογική διάσταση ανάμεσα στους Ευρωπαίους και τους Αμερικανούς επικοινωνιολόγους.

Το κύριο ερώτημα που έθεσε η «ευρωπαϊκή» Θεωρία ήταν μήπως η διαδικασία της παραγωγής των ειδήσεων πρέπει να ερευνηθεί ως διαδικασία κατασκευής μιας πραγματικότητας των μέσων. Θα έπρεπε επομένως να αναλυθεί κατ' αρχήν το περιεχόμενο των ειδήσεων και να ερευνηθεί αν υπάρχουν και ποια αξιολογικά κριτήρια στην επιλογή των ειδήσεων. Με ποια κριτήρια δηλαδή γίνεται είδηση μόνο το 1% από τα γεγονότα που καταγράφονται καθημερινά στον κόσμο, «ενώ το 99% καταλήγει στο περιθώριο των γεγονότων στις ανά τον κόσμο συντάξεις ειδήσεων»; (Schulz 1990 : 7). Οι έρευνες των αξιολογικών κριτηρίων, που είναι έρευνες ανάλυσης περιεχομένου των ειδήσεων, βασίζονται στο ίδιο το γεγονός για το οποίο ο δημοσιογράφος ενημερώνει. Μελετούν τις επιδράσεις που δέχεται ο δημοσιογράφος κατά τη διαδικασία επιλογής των ειδήσεων και εντοπίζουν τα κριτήρια που παίζουν ρόλο στη διαδικασία αυτή. Εξετάζουν, τέλος, την εικόνα του κόσμου που παρουσιάζουν τα M.M.E, ως αποτέλεσμα των δημοσιογραφικών επιλογών και της δημοσιογραφικής εργασίας.

Η θεωρία των αξιολογικών κριτηρίων στην επιλογή των ειδήσεων, αν μη τι άλλο, μας απομάκρυνε οριστικά, τουλάχιστον επιστημονικά, από τη «Θεωρία του καθρέφτη». Την ευρύτατα διαδεδομένη άποψη δηλαδή ότι τα μέσα και η πραγματικότητά τους είναι ο καθρέφτης, η αντανάκλαση της ίδιας της κοινωνικής πραγματικότητας, των αξιών που επικρατούν, και τέλος «καθρέφτης» των ίδιων των αποδεκτών (δηλαδή των τηλεθεατών, ακροατών, αναγνώστων) κ.τ.λ.

Σύμφωνα με τη «Θεωρία των αξιολογικών κριτηρίων», η πραγματικότητα των ειδήσεων είναι «παραγόμενη πραγματικότητα» (τμήμα της κοινωνικής πραγματικότητας) και πολύ συχνά στερεοτυπική. Οι δημοσιογράφοι δίνουν σε κάθε είδηση μια συγκεκριμένη βαρύτητα, άρα υπάρχει ένα σύστημα αξιολόγησης. Η είδηση μοιάζει να

έχει μια «αξία». Αυτή ακριβώς την αξία προσπάθησαν να μετρήσουν οι έρευνες αυτές, κλασικό και λαμπρό δείγμα των οποίων θεωρείται, από άποψη συστηματοποίησης και μεθοδολογίας, η έρευνα των Galtung και Ruge «The Structure of Foreign News»(Galtung & Ruge 1970). Η έρευνα κατέληξε σε 12 κριτήρια επιλογής ειδήσεων, ομαδοποιώντας τα σε δύο κατηγορίες, *ανθρωπολογικού και πολιτισμικού χαρακτήρα*:

α. Ανθρωπολογικά κριτήρια

- **Συχνότητα.** Όταν η περιοδικότητα του γεγονότος συμπίπτει με την περιοδικότητα του μέσου, η πιθανότητα να γίνει το γεγονός είδηση είναι πολύ μεγάλη. Σύντομα, βραχυπρόθεσμα και ολοκληρωμένα γεγονότα έχουν μεγαλύτερη αξία ως είδηση. Μακροπρόθεσμα και με συνεχή εξέλιξη Θέματα καταγράφονται μόνο στη στιγμή της μεγαλύτερης έντασής τους.

- **Ένταση.** Η έρευνα εντόπισε ένα βαθμό έντασης στην επιλογή των ειδήσεων, κάτω από τον οποίο ένα γεγονός έχει ελάχιστες πιθανότητες να γίνει είδηση.

Αντίθετα: «...όσο πιο αποτρόπαιος ο φόνος, τόσο μεγαλύτεροι οι τίτλοι...»

- **Πληρότητα.** Όσο πιο καθαρό, απλό και πλήρες ένα γεγονός τόσο μεγαλύτερη η αξία του, ως είδησης.

- **Σημασία.** Γεγονότα που έχουν πολιτισμική εγγύτητα και είναι άμεσα αναγνωρίσιμα από το κοινό (του μέσου) παρουσιάζουν υψηλή αξία ως ειδήσεις. Αυτό το εθνοκεντρικό φίλτρο έχει ως αποτέλεσμα να μην αποτελούν είδηση γεγονότα από χώρες με πολιτισμό που θεωρείται ξένος και μακρινός.

- **Συμβατότητα.** Εκφράζει το βαθμό ταύτισης του γεγονότος με αναγνωρίσιμες επιθυμίες, προσδοκίες και ανάγκες. Επιβεβαιώνεται ότι είδηση είναι «...αυτό που ήδη γνωρίζουμε ή αυτό που ευχαρίστως θα θέλαμε να ξέρουμε...»

- **Έκπληξη.** Η σπανιότητα, το μέγεθος του απρόβλεπτου, πάντα όμως σε συνδυασμό με τα κριτήρια της Σημασίας και της Συμβατότητας.

- **Συνέχεια.** Από τη στιγμή που ένα γεγονός χαρακτηριστεί είδηση, η πιθανότητα να συνεχιστεί ο χαρακτηρισμός του είναι πολύ μεγάλη, σε βάρος μάλιστα συγκρίσιμων γεγονότων που δεν έχουν γίνει ακόμη είδηση.

- **Συσχέτιση.** Η συνάφεια του γεγονότος με άλλα γεγονότα αυξάνει τις πιθανότητες να γίνουν όλα είδηση.

β. Πολιτισμικά κριτήρια

- **Αναφορά σε ισχυρά έθνη**

- Αναφορά σε επώνυμα πρόσωπα

- **Αναφορά σε πρόσωπα.** Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι τα ΜΜΕ παρουσιάζουν γεγονότα όπου ο ανθρώπινος παράγων είναι εμφανής. Γεγονότα με αφηρημένη δομή δεν έχουν καμιά αξία, εκτός κι αν είναι δυνατή η παρουσίασή τους ως αποτέλεσμα ανθρώπινων συναλλαγών.

- **Αρνητικότητα.** Γεγονότα με αρνητικό χαρακτήρα έχουν μεγαλύτερη αξία από γεγονότα με θετικό χαρακτήρα. Αυτό εξηγείται, κατά τους ερευνητές, από μια βασική ασυμμετρία της ίδιας της ζωής (είναι πιο δύσκολο και χρειάζεται πολύς χρόνος να πετύχει κανείς κάτι θετικό, ενώ οι αρνητικές ενέργειες γίνονται γρήγορα και εύκολα και βρίσκονται σε αρμονία με το κριτήριο 1), καθώς και από τις ψυχολογικές ανάγκες για αρνητικές εμπειρίες σ' έναν κόσμο όπου το αίσθημα της αγωνίας γίνεται όλο και εντονότερο⁸. Πιο πρόσφατη έρευνα στον γερμανόφωνο χώρο, στον οποίο η Θεωρία των αξιολογικών κριτηρίων στην επιλογή των ειδήσεων είχε μεγάλη απήχηση, είναι του Winfried Schulz (Schulz 1990). Στην πραγματικότητα ο Schulz επιβεβαίωσε τα κριτήρια της έρευνας των Galtung & Ruge συμπυκνώνοντάς τα, αρχικά, από 12 σε 6 και πρόσφατα σε 4.

Σύμφωνα με την έρευνα Schulz, στην επιλογή ειδήσεων όλων των μέσων επικρατούν τα εξής κριτήρια:

1. Ο χρόνος (κυριαρχούν δηλαδή γεγονότα που συνέβησαν την ίδια μέρα, αν είναι δυνατό και λίγο πριν από τη σύνταξη των ειδήσεων)
2. Η πολιτική και πολιτισμική εγγύτητα
3. Η καθαρή δομή (επιλέγονται γεγονότα με καθαρή και απλή δομή)
4. Ο κεντρισμός (είτε με τη μορφή του ανθρωποκεντρισμού – one person's story - είτε με τη μορφή του εθνοκεντρισμού, ο τελευταίος με ανοδική τάση).

Η κριτική που ασκήθηκε στις έρευνες των αξιολογικών κριτηρίων ήταν για άλλη μια φορά έντονη. Συνοπτικά: α) Κατηγορήθηκαν για έλλειψη γνωστικού υπόβαθρου. Ενώ αναφέρονται στο «γεγονός», στην κατασκευή της «κοινωνικής πραγματικότητας» ή σε «μηχανισμούς επιλογής», αδυνατούν να ορίσουν γνωστικά τις έννοιες αυτές. Οι ορισμοί του γεγονότος, της κοινωνικής πραγματικότητας, της επιλεκτικότητας, παραμένουν σκοτεινοί. β) Επισημάνθηκε ότι τα κριτήρια αφορούν μόνον ένα «δυτικό μοντέλο» σκέψης, περιορισμένο μάλιστα στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική. γ) τέλος επισημάνθηκε ότι οι έρευνες παρουσιάζουν αδυναμία προσδιορισμού της

⁸ Οι συγγραφείς στην συγκεκριμένη έρευνα αναλύσεως περιεχομένου (content analysis). Οι συγγραφείς αναφέρονται ως οι κατεξοχήν εκπρόσωποι της «Θεωρίας των αξιολογικών κριτηρίων στην επιλογή των ειδήσεων» (Nachrichtenwert - Theorie).

ποσοτικής λειτουργικότητας των κριτηρίων. Αφήνουν λ.χ. αναπάντητο το ερώτημα, πώς μπορεί να μετρηθεί το κριτήριο της «αρνητικότητας» και να προσδιοριστεί σε ποσοστά (επί %) ο βαθμός κατά τον οποίο επηρεάζει τη διαδικασία επιλογής των ειδήσεων, σε σχέση με τα υπόλοιπα κριτήρια; Άλλωστε είναι πολύ αμφίβολο αν τα «αξιολογικά κριτήρια» λειτουργούν τόσο καθαρά και τόσο απόλυτα ανεξάρτητα μεταξύ τους όσο τα παρουσιάζουν οι έρευνες.

Έπειτα από την διεξοδική ανάλυση των παραπάνω, δύναται να αποδειχθεί, ότι, η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας, αποτελεί μια ιδιαίτερα πολυσύνθετη διαδικασία επιλογών. Όλες οι θεωρίες των ειδήσεων παρουσίασαν ως τώρα ορισμένα επιμέρους ενδιαφέροντα συμπεράσματα, με προβληματική ωστόσο την επιστημονική επαλήθευσή τους. Είναι φανερή η αδυναμία συναγωγής ασφαλών και αδιάβλητων συμπερασμάτων, που θα προϋπέθεταν την ύπαρξη μιας συνολικά αποδεκτής θεωρίας των μέσων. Το γεγονός ότι τόσο η παραγωγή όσο και η αποδοχή των ειδήσεων από τους τηλεθεατές, ακροατές και αναγνώστες είναι διαδικασίες συνεχούς και δυναμικής επιλεκτικότητας, δικαιολογεί κατά τη γνώμη μου αισιοδοξία, έστω και «επιστημονικά αναπόδεικτη». Από την υπερπληθώρα γεγονότων και ανακοινώσεων των πρακτορείων ειδήσεων, που αποτελούν ήδη «κατασκευασμένη κοινωνική πραγματικότητα», οι δημοσιογράφοι επιλέγουν στη συνέχεια τα πλέον *αξιοπερίεργα* και *οικεία* προς αυτούς γεγονότα, κατασκευάζοντας την κοινωνική πραγματικότητα των ειδήσεών τους, με στόχο την *ενημέρωση* αλλά και την *ψυχαγωγία* του κοινού τους. Την *προστασία* του πολίτη από κάθε είδους διαστρέβλωση και επιβουλή εξαπάτησης ή χειραγώγησης αλλά και τη *συγκίνησή* του.

Για τον αποδέκτη των ειδήσεων πάλι, το σύγχρονο γίνεσθαι δεν «συμβαίνει» απλά. Πρώτα «κατασκευάζεται» ως είδηση και κατόπιν διαδίδεται από τα μέσα, για να τον συναντήσει. Από την υπερπροσφορά της «κατασκευασμένης κοινωνικής πραγματικότητας» των μέσων, οι τηλεθεατές, οι ακροατές και οι αναγνώστες διαλέγουν τη «δική τους είδηση». Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν δεν έχουν καμία σχέση με τα δημοσιογραφικά κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω. Η διαδικασία επιλογής κάθε αποδέκτη γίνεται σύμφωνα με τα προσωπικά ενδιαφέροντά του, που εκφράζουν στην περίπτωση αυτή την υποκειμενική σχέση του με τα πράγματα. Οι αποδέκτες προτιμούν να συλλάβουν ως πραγματικότητα ό,τι καταλαβαίνουν καλύτερα και ό,τι μπορεί να ενσωματωθεί στην κατασκευή της υποκειμενικής τους πραγματικότητας. Ο κάθε αποδέκτης θα παραλείψει από την είδηση τις λεπτομέρειες που θεωρεί άσχετες, θα γενικεύσει και θα απλουστεύσει τις πολιτικές εξελίξεις, Θα ενσωματώσει τη δική του

γνώμη στην είδηση κ.ο.κ. Επιπλέον, οι αποδέκτες υποτιμούν τις συνθήκες μαζικής επικοινωνίας, παραβλέπουν δηλαδή το γεγονός ότι αυτό που πληροφορούνται οι ίδιοι το πληροφορείται ταυτόχρονα ένα αμέτρητο, διάσπαρτο πλήθος ανθρώπων. Και φυσικά ο αποδέκτης δεν κρατά στη μνήμη του ως φωτοαντίγραφο τις ειδήσεις των μέσων, ούτε άλλωστε και ο δημοσιογράφος που τις παράγει.

Κάτω από αυτό το πρίσμα, η παραγωγή και η αποδοχή των ειδήσεων δεν είναι σε καμιά περίπτωση το «είδωλο στον καθρέφτη» του σύγχρονου κόσμου. Μετά από πενήντα χρόνια ερευνών, επιστημονικών αντιπαραθέσεων και θεωριών ένα είναι βέβαιο: όποια κι αν είναι η πραγματικότητα των ειδήσεων, είτε αφορά τους δημοσιογράφους που τις παράγουν είτε αφορά τους τηλεθεατές, ακροατές, αναγνώστες που τις παρακολουθούν, είναι πάντως υποκειμενική. Αυτή η παραδοχή άλλωστε εξηγεί το γεγονός ότι οι αποδέκτες των μέσων αλλά και οι δημοσιογράφοι μεταξύ τους είχαν και θα έχουν πάντα διαφορετικές γνώμες και διαφορετική οπτική του κόσμου.

Βιβλιογραφία

Bentele, G., Ruhl, M. (1993), Theorien Offentlicher Kommunikation. Problemfelder, Positionen, Perspektiven. Schriftenreihe der Deutschen Gesellschaft für Publizistik und Kommunikationswissenschaft, τ. 19 Μοναχό:Olschlager. Πρακτικά Συνεδρίου.

Ferguson, M. (1990), Public communication. The new imperatives. Future directions for media research, Λονδίνο; Sage

Galtung, J., Ruge, M.H.(1965), "The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers", Journal of Peace Research, τ. 2,64-91. Αναδημοσίευση στο Tunstall (1970), J., Media Sociology. Σικάγο/Λονδίνο: Oxford University Press, σ. 259-298

Lippmann, W. (1922), Public Opinion. Νέα Υόρκη. Γερμανική Έκδοση: 1964, Die Offentliche Meinung. Μοναχό

Luhmann, N. (1975), «Veränderung im System gesellschaftlicher Kommunikation und die Massenmedien», στο Schatz, Oskar, Die elektronische Revolution. Wie gefährlich sind die Massenmedien? Γκράτς.

Merten, K., Schmidt, S.J., Weischenberg S.(1994), Die Wirklichkeit der Medien. Eine Einführung in die Kommunikationswissenschaft, Westdeutscher Verlag, Opladen

Shulz, W.(1990), Die Konstruktion von Realität in den Nachrichtenmedien. Analyse der aktuellen Berichterstattung. Μόναχο: Alber.

Staab, J.F.(1990), Nachrichtenwert-Theorie. Formale Struktur und empirischer Gehalt. Φράιμπουργκ/Μόναχο:Opladen.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3^ο

Η Κοινή Γνώμη

3.1 Η έννοια και η διαδικασία διαμόρφωσης της Κοινής Γνώμης Διαχρονικά

Ο W. Phillips Davison Διευθυντής του τμήματος Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου της Κολούμπια σε άρθρο τού στο περιοδικό *International of the Social Sciences*, υποστηρίζει ότι, «δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός της Κοινής Γνώμης...παρ' όλα αυτά όμως ο όρος αυτός χρησιμοποιείται με ολοένα μεγαλύτερη συχνότητα». Η σπουδαιότητα του φαινομένου αυτού καταδεικνύεται επίσης και από τις πολλές ονομασίες του: «opinione», «opinion» (πρώτες αναφορές από τους Machiavelli, Shakespeare, και David Hume), «climate of opinion» (κλίμα Κοινής Γνώμης) (σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε συναντάται για πρώτη φορά στα αγγλικά από τον Glanvill, το 1661 και «νόμος της γνώμης», « νόμος της φήμης» «νόμος της μόδας» (John Lock 1690, βλ. Noelle – Neumann 1991). Η Κοινή Γνώμη στηρίζεται στην προσπάθεια των ατόμων που ζουν σε μια κοινότητα να καταλήξουν σε ομοφωνία – αυτού του είδους τη συμφωνία που απαιτείται προκειμένου να είναι σε θέση να δράσουν και σε περίπτωση που είναι αναγκαίο να λάβουν αποφάσεις. (Niedermann 1991).

Η Κοινή Γνώμη απαιτεί σεβασμό, τόσο από την κυβέρνηση όσο και από μεμονωμένα άτομα μιας κοινωνίας. Και στις δύο περιπτώσεις η απόδοση σεβασμού στην Κοινή Γνώμη συνεπάγεται κοινωνική ενσωμάτωση, ενδυνάμωση της συνοχής και επομένως ικανότητα να λαμβάνονται και να υλοποιούνται αποφάσεις, και κατά συνέπεια ικανότητα για επιβίωση. Η απουσία θεωρητικής και εμπειρικής έρευνας στο θέμα της Κοινής Γνώμης οφείλεται στην αδυναμία προσδιορισμού της έννοιας της ενσωμάτωσης (Smend 1956). Η ευρωπαϊκή κοινωνία στο σύνολο της εκθείασε το υποκείμενο το οποίο δεν φοβάται να αντιταχθεί στην Κοινή Γνώμη, δεν ενδίδει στην πίεση που του ασκείται προκειμένου να συμμορφωθεί και δεν ακολουθεί τον όχλο.

Σύμφωνα με τον Harwood Childs, ο οποίος στο βιβλίο του «The Nature and History of public opinion» (Η φύση και η ιστορία της κοινής γνώμης), σημειώνει ότι το πλήθος των θεωριών που υφίστανται για την ερμηνεία της κοινής γνώμης μπορούν εύκολα να ταξινομηθούν εάν διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες: η πρώτη καταλαμβάνει τους ορισμούς όπου ως κοινή γνώμη αναφέρεται η πίεση για συμμόρφωση, ο κοινωνικός έλεγχος και οι άγραφοι νόμοι και οι δεύτερη κατηγορία αναφέρεται σ' αυτούς που

ορίζουν την κοινή γνώμη ως την υπεύθυνη κρίση της πολιτικής ελίτ (H. Childs, *Public Opinion* {Κοινή Γνώμη} 1965).

Η εννοιολογική σύγχυση η οποία προκλήθηκε από την αλλαγή περιεχομένου στις αρχές του 18^{ου} αιώνα μπορεί να αποσαφηνισθεί με τη διάκριση που εισήγαγε ο Robert Merton. Ο Merton πρότεινε τη διάκριση μεταξύ εμφανών και λανθανουσών κοινωνικών λειτουργιών. Οι εμφανείς λειτουργίες είναι συνειδητές και ηθελημένες και στην προκειμένη περίπτωση η λειτουργία της κοινής γνώμης σχετίζεται άμεσα με την κυβέρνηση (Hennis 1957, Habermas 1962, Foucault 1979, Bourdieu 1979). Οι λανθάνουσες λειτουργίες, από την άλλη πλευρά, είναι ασυνείδητες και ακούσιες, όμως τα αποτελέσματά τους είναι ορατά. Τούτο συνιστά και την κοινή γνώμη με τη μορφή του κοινωνικού ελέγχου. (Πάντως, όταν χρησιμοποιείται η διάκριση αυτή, ως «λανθάνον» δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται - κατά τη συνήθη χρήση του όρου - μια κρυφή πραγματικότητα ή μια τάση η οποία μπορεί να αναδυθεί στην επιφάνεια σε κάποια ύστερη στιγμή.)

Πρέπει ίσως να περιοριστεί η επιστημονική χρήση του όρου της «κοινής γνώμης» στην πρωταρχική της σημασία, υπό την έννοια των «άγραφων νόμων», δίνοντας έμφαση στη δύναμη της κοινής γνώμης και στην πίεση που ασκεί τόσο στις κυβερνήσεις όσο και στα μεμονωμένα υποκείμενα τα οποία μετέχουν σε μια κοινωνία. (Lazarsfeld et al. 1994), Όμως οι απόψεις της δεν τυγχάνουν πάντα αποδοχής. Η γνώμη που δημοσιοποιείται δεν καθίσταται σε κάθε περίπτωση κοινή γνώμη (John Stuart Mill, *On Liberty* 1859). Η αλλαγή επιφυλάσσει κινδύνους για τη συνοχή και γι' αυτό η κοινωνία χρειάζεται να ασκείται στη υιοθέτηση και εφαρμογή πίεσης προκειμένου να διατηρήσει ένα ικανοποιητικό βαθμό προσαρμογής.

Η κοινή γνώμη είναι ένα φαινόμενο το οποίο περιορίζεται σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, ύστερο χρονικό σημείο, δεν έχει απομείνει κανένα ίχνος από την πίεση που κάποτε ασκούσε. Η εξιδανικευμένη εικόνα που σχηματίζουμε για το ενημερωμένο και ορθολογικό υποκείμενο εμποδίζει την απροκατάληπτη επικέντρωση μας στην κοινωνική φύση του ανθρώπου και στη λειτουργία της κοινής γνώμης της «κοινωνικής μας επιδερμίδας». Έτσι μπορεί να εξηγηθεί επίσης η μονομέρεια της ψυχοκοινωνικής έρευνας. Επιστημονικά συγγράμματα του 19^{ου} και του 20ου αιώνα, για παράδειγμα, έχουν προσπαθήσει να εξηγήσουν τη μίμηση βάσει μιας μονόπλευρης ορθολογικής ερμηνείας της θεωρίας της μάθησης: το υποκείμενο μιμείται τρόπους σκέψης ή συμπεριφοράς οι οποίοι είναι αντικειμενικά ορθολογικοί. Όμως ο φόβος της κοινωνικής απομόνωσης, ο οποίος διαφυλάσσει την κοινωνική συνοχή ως κινητήρια δύναμη πίσω

από τη μίμηση, δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας. Και δεν έγινε γνωστό, παρά μόνο στις δεκαετίες του '50 και του '60, μετά την πραγματοποίηση πειραμάτων πάνω στη συμμόρφωση από τον Solomon Asch (1951) και τον Stanley Milligram (1961), ότι τα άτομα συμβαδίζουν με τη γνώμη της πλειοψηφίας ακόμα και όταν αποτελούν αυτόπτες και αυτήκοες μάρτυρες πως οι γνώμες αυτές είναι λανθασμένες - μόνο και μόνο επειδή υποθέτουν ότι, εάν εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις, υπάρχει κίνδυνος να απομονωθούν εντελώς.

Για να μπορεί κάποιος να θεωρείται ενημερωμένο και υπεύθυνο άτομο θα πρέπει να έχει συναίσθηση της κοινωνικής του φύσης, όπως επίσης να μην έχει λανθασμένη αίσθηση της ανεξαρτησίας του. Η ακόλουθη δήλωση του Nikolaus Lenau (1802 – 1850), «πρέπει να επιβιώσουμε παρά τη διδαχή της κοινής γνώμης και να προσπαθήσουμε να γίνει τελικά εντελώς αδιάφορη για μας» (Lenau 1954), είναι αναμφίβολα εύστοχη – και είναι όντως αλήθεια ότι πρέπει να γνωρίζουμε πόσο σημαντική είναι η τόλμη και η αντίληψη γενναίων πρωτοβουλιών, συγκρουόμενων με την κοινή γνώμη, όταν διακυβεύονται σημαντικά ζητήματα αρχών. Όπως πρέπει επίσης να γνωρίζουμε γιατί κάτι τέτοιο δεν πρέπει να αποτελεί τον κανόνα. Έτσι λοιπόν καθίσταται εφικτή η διατύπωση ενός ορισμού της κοινής γνώμης: γνώμες οι οποίες εμπεριέχουν αξίες, ιδιαίτερα φορτισμένες ηθικά γνώμες και τρόπους συμπεριφοράς («καλή» / «κακή», «με γούστο» / «χωρίς γούστο» και στα γαλλικά «έξυπνη» / «ανόητη»), οι οποίες οφείλουν να επιδειχθούν δημόσια προκειμένου το άτομο να μη δοκιμάσει την απομόνωση - ιδιαίτερα δε σε περιπτώσεις που αφορούν κάποια ισχυρά εδραιωμένη ρύθμιση, όπως τα έθιμα και τα δόγματα - ή οι οποίες μπορούν να επιδειχθούν δημόσια χωρίς να συνεπάγονται αποκλεισμό, σε περίπτωση που έχουμε να κάνουμε με «ρευστές» καταστάσεις (Tonnie 1922).

Υπάρχουν βραχυπρόθεσμες διαδικασίες κοινής γνώμης καθώς και μακροπρόθεσμες που συνεχίζονται διαμέσου των αιώνων. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν από την εδραίωση μιας νέας γνώμης και την ολοκληρωτική καταστροφή της αντιπάλου της έως και τη νομική κωδικοποίηση της νέας γνώμης. Είναι σημαντικό να μην παραλείπεται ότι η κοινή γνώμη εμπεριέχει πάντα ένα ανορθολογικό, ηθικά φορτισμένο στοιχείο, μία ηθική, ένα δέον, ή ακόμα και μια συναισθητική αξία. Το ηθικό στοιχείο παρέχει κοινή γνώμη το βασικό της όπλο, την απειλή της απομόνωσης. Η κοινή γνώμη δεν είναι δυνατό να κινητοποιηθεί χωρίς ηθική δικαίωση. Κατ' αυτό τον τρόπο είναι λάθος να προσπαθεί κανείς να επιτύχει πολιτικούς ή οικονομικούς στόχους, χωρίς να χρησιμοποιεί επιπλέον συναισθηματικά, δηλαδή ηθικά επιχειρήματα.

Από τη μια μεριά, υπάρχουν πολλά επίπεδα όπου οι κυρίαρχες στάσεις σχετικά με ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος είναι γενικώς αποδεκτές, όμως σε καμιά περίπτωση δεν είναι εξαναγκαστικές, όπου υπολείπεται εντελώς αυτού του είδους το ηθικό στοιχείο το οποίο θα υποχρέωνε το υποκείμενο να συμφωνήσει δημόσια, ή τουλάχιστον να μη διαφωνήσει δημόσια, όπου δηλαδή, με άλλα λόγια, θα υποχρέωναν το άτομο να υποκύψει στην πίεση για συμμόρφωση. Θεωρητικοί, από τον Σωκράτη ως τον Montaigne και τον Rousseau, συμφωνούν ομόφωνα ότι η αποτελεσματικότητα της κοινής γνώμης ως μορφής κοινωνικού ελέγχου προκύπτει από την πίεση αυτή.

Στο σημείο αυτό όμως είναι δυνατόν να τεθούν ορισμένα ερωτήματα, όπως, πώς δημιουργείται η κοινή γνώμη, πώς γίνεται αποδεκτή και πώς μπορεί να ανατραπεί; Μερικές φορές η εξέλιξη της κοινής γνώμης είναι εντελώς προφανής, για παράδειγμα στην περίπτωση των κατάφωρων αδικιών. Όμως οι κατάφωρες αδικίες δεν κερδίζουν πάντα την αποδοχή της κοινής γνώμης. Αντιθέτως, συχνά κινητοποιούνται διαδικασίες κοινής γνώμης όταν συνθήκες που παλαιότερα θεωρούνταν φυσιολογικές αρχίζουν να θεωρούνται κατάφωρες αδικίες (για παράδειγμα, διακρίσεις σε βάρος των γυναικών που κατέδειξε το φεμινιστικό κίνημα, ρατσισμός, διακρίσεις σε βάρος μειονοτήτων τον 20ο αιώνα). Το υποκείμενο βασίζει την προσωπική του κρίση για την κοινή γνώμη, για το τι είναι ηθικά αποδεκτό ή απορριπτό, σε δύο πηγές: στα σημάδια αποδοχής ή απόρριψης που παρατηρεί στο άμεσο περιβάλλον του και στα σημάδια υποστήριξης που παρατηρεί στα ΜΜΕ.

Στην περίπτωση που τα μέσα τα οποία καθοδηγούν την κοινή γνώμη βρίσκονται σε αντίθεση με τη λαϊκή γνώμη έχουμε ως αποτέλεσμα την παρουσία μιας σιωπηλής πλειοψηφίας: η πλειοψηφία έχει συνείδηση της κατάστασης της, αλλά δεν τολμά να μιλήσει δημοσίως, αφενός επειδή της λείπουν τα επιχειρήματα και οι κατάλληλες λέξεις και αφετέρου επειδή γνωρίζει την αποδοκιμασία των ΜΜΕ, τα οποία καθοδηγούν την κοινή σε σχέση με τη λαϊκή γνώμη. Υπ' αυτή την έννοια τι ρόλο παίζουν οι σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης; Μόνον ένα μικρό μέρος των ερευνών (survey research) προσανατολίζεται ειδικά στην έρευνα της κοινής γνώμης, δηλαδή της κοινής γνώμης» με την έννοια της πίεσης για συμμόρφωση.

Ο όρος «έρευνα της κοινής γνώμης» είναι παραπλανητικός, αν και χρησιμοποιείται ευρέως, αναφερόμενος σ' αυτό το πεδίο ήδη από το 1930. Επίσης, η ανάπτυξη της μεθόδου της αντιπροσωπευτικής έρευνας έχει αποδειχτεί πολύ σημαντική. Μόνο μέσω ερευνών (surveys) μπορούμε να πετύχουμε μια συνεχή μέτρηση της κοινής γνώμης όπως επίσης και μια συνεχή μέτρηση της μάχης για την κοινή γνώμη,

αποκτώντας έτσι τη δυνατότητα να κατανοήσουμε τη διαδικασία η οποία περιγράφηκε παραπάνω. Η διαδεδομένη αντίληψη ότι η δημοσίευση των αποτελεσμάτων των σφυγμομετρήσεων επηρεάζει και διαμορφώνει την κοινή γνώμη δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί εμπειρικά (Donsbach 1984, Brisius 1994). Εντούτοις είναι ενδιαφέρον ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα αποτελέσματα των ερευνών πράγματι επηρεάζουν την κοινή γνώμη.

3.1 Η Καλλιέργεια της Κοινής Γνώμης

Μια από τις θεωρίες που αναφέρονται στις μακροπρόθεσμες επιδράσεις των ΜΜΕ, η θεώρηση της «καλλιέργειας της Κοινής γνώμης» του Gerbner (1973), εξακολουθεί να είναι ίσως η πιο τεκμηριωμένη και η πιο διαδεδομένη. Η θεωρία στηρίζεται στο γεγονός ότι ο τύπος, απέκτησε τόσο κεντρική θέση στην καθημερινή μας ζωή, ώστε κυριαρχεί ο «συμβολικό μας περιβάλλον», υποκαθιστώντας την προσωπική μας εμπειρία με τα (διαστρεβλωμένα) μηνύματά του. Ο τύπος περιγράφεται ως το «πολιτιστικό όπλο» της άρχουσας τάξης, που εξυπηρετεί περισσότερο τη συντήρηση, τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση παρά τη μεταβολή, την αμφισβήτηση ή την εξασθένηση συμβατικών πεποιθήσεων και συνηθειών (Gross, 1977)

Από έρευνα ο τύπος οδηγεί βαθμιαία στην υιοθέτηση πεποιθήσεων για τη φύση του κοινωνικού περιβάλλοντος. Οι πεποιθήσεις διαμορφώνουν τη στερεότυπη, διαστρεβλωτική και ιδιαίτερα επιλεκτική αντίληψη της πραγματικότητας, όπως αυτή απεικονίζεται με συστηματικό τρόπο στα τηλεοπτικά προγράμματα μυθοπλασίας και στις ειδήσεις. Η καλλιέργεια της Κοινής γνώμης, σύμφωνα με τη θεωρία, διαφέρει από το μοντέλο του «ερεθίσματος-ανταπόκρισης» εξαιτίας το βαθμιαίου και σωρευτικού χαρακτήρα της. Συνεπάγεται, πρώτον, τη γνώση και, δεύτερον, την ερμηνεία μιας αντίληψης της κοινωνικής πραγματικότητας που εξαρτάται από ατομικές περιπτώσεις και εμπειρία (όπως η φτώχεια, η εθνικότητα, τα δύο φύλα και από την ομάδα αναφοράς στην οποία κάποιος είναι μέλος). Επίσης έχει θεωρηθεί και ως διαδικασία αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα μηνύματα και στο κοινό. Σύμφωνα με τη θεώρηση, ο τύπος παρέχει σε πολλούς ανθρώπους ένα σταθερό και σχεδόν πλήρες συμβολικό περιβάλλον, το οποίο περιέχει νόρμες συμπεριφοράς και πεποιθήσεις για ένα ευρύ πεδίο καταστάσεων της πραγματικής ζωής.

Η έρευνα έχει δύο βασικούς προσανατολισμούς. Ο ένας στρέφεται προς την διερεύνηση της υπόθεσης όσον αφορά στη σταθερότητα (και παραμόρφωση) του «συστήματος μηνυμάτων». Ο άλλος επιχειρεί να εξετάσει με τη μέθοδο της ερευνητικής ανάλυσης μια ποικιλία από κοινές πεποιθήσεις για την κοινωνική πραγματικότητα, ιδίως

εκείνες που μπορούν να εξεταστούν στην περίπτωση των αποδεκτών. Ο πυρήνας της μετέπειτα ανάλυσης είναι η σύγκριση των πεποιθήσεων που αφορούν στην πραγματικότητα και την επικαιρότητα. αφού λάβουμε υπόψη τους μεταβαλλόμενους ρυθμούς της τακτικής έκθεσης των μελών του κοινού στον έντυπο τύπο. Υπάρχει σημαντική ομοιότητα των θέσεων της θεωρίας της «καλλιέργειας» με τις βασικές αρχές της θεωρίας της «ημερήσιας θεματολογίας»

3.2 Κοινωνικός Έλεγχος και Διαμόρφωση της Συνείδησης.

Μερικές επιδράσεις των ΜΜΕ έχουν ήδη συζητηθεί. Αυτές οι επιδράσεις που θα μπορούσαν να υπαχθούν κάτω από αυτό τον τίτλο, από τότε που η ιδέα της κοινωνικοποίησης εμπεριέχει το στοιχείο του κοινωνικού ελέγχου και κάποιες, τουλάχιστον, από τις τάσεις που προσδιορίζουν την πραγματικότητα, οι οποίες έχουν ήδη συζητηθεί φαίνεται ότι λειτουργούν υπέρ της άρχουσας τάξης. Εντούτοις είναι δύσκολο να προσδιοριστεί πότε ο κοινωνικός έλεγχος είναι σκόπιμος ή όχι. Κοντολογίς, η απάντηση εξαρτάται από τη θεωρητική οπτική που κάποιος υιοθετεί. Αν οι επιδράσεις του κοινωνικού ελέγχου είναι μακροπρόθεσμες και μη σκόπιμες, τότε θεωρούνται «ιδεολογία», με τον όρο που χρησιμοποιήθηκε από τον Golding(1981) Αν οι επιδράσεις είναι προσχεδιασμένες, τότε ισχύει αυτό που ο Golding αποκαλεί «τακτική», αλλά θα μπορούσε να ονομαστεί και προπαγάνδα (εν ονόματι κάποιων «τρίτων» ή κάποιων παραγόντων επιρροής εκτός των ΜΜΕ.)

Με άλλα λόγια, υπάρχουν διάφορες θεωρήσεις. Σύμφωνα με μια γενικά αποδεκτή άποψη, τα ΜΜΕ δρουν χωρίς πρόθεση για να υποστηρίξουν αξίες που επικρατούν σε μια κοινότητα ή σε ένα έθνος, μέσα από ένα συνδυασμό προσωπικής και θεσμικής επιλογής, εξωτερικής πίεσης και προσδοκίας, για το τι αναμένει και επιζητεί ένα μεγάλο και ετερόκλητο κοινό. Κατά μία πιο ισχυρή και κριτική εκδοχή αυτής της θέσης, τα ΜΜΕ είναι κατά βάση συντηρητικά, εξαιτίας ενός συνδυασμού αποτελούμενου από τις δυνάμεις της αγοράς, των λειτουργικών αναγκών και των κατεστημένων πρακτικών εργασίας. Σύμφωνα με μια ακραία εκδοχή αυτής της θέσης, τα ΜΜΕ είναι οι ενεργοί εκπρόσωποι της άρχουσας τάξης (η οποία, τις περισσότερες φορές, έχει υπό την κατοχή της τα ΜΜΕ) ή ενός αστικού κράτους και αποσκοπούν να καταπνίγουν ή να αποτρέπουν κάθε αντίδραση και να περιορίζουν την πολιτική και κοινωνική παρέκκλιση. Αυτές οι εναλλακτικές θεωρίες διαφέρουν ως προς την ορθότητά τους, τον προσδιορισμό των μηχανισμών με βάση τους οποίους ασκείται ο έλεγχος, εφόσον διαφέρουν ως προς την απόδοση της συνειδητής πρόθεσης και δύναμης στα ΜΜΕ. Ωστόσο τείνουν να χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό τα ίδια στοιχεία τεκμηρίωσης τα οποία αναφέρονται

στις συστηματικές τάσεις που υπάρχουν στο περιεχόμενο, αλλά προσφέρουν ελάχιστα στοιχεία για τις επιδράσεις.

Εξετάζοντας τα συχνά εύγλωττα και αληθοφανή θεωρητικά επιχειρήματα όσον αφορά στον ιδεολογικό ρόλο των ΜΜΕ, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι άλλες σημαντικές θεωρήσεις (και μερικές φορές τεκμηριώσεις) για τις περιορισμένες επιδράσεις την αποτελεσματικότητα των ΜΜΕ. Τα ΜΜΕ ακόμα χρειάζονται να αποδείξουν την αξιοπιστία τους, εάν το μήνυμά τους πρόκειται να ληφθεί υπόψη, και υπάρχει ένα πλήθος στοιχείων που καταδεικνύει ότι τα μέλη του ακροατηρίου είναι πολύ επιφυλακτικά ενδεχομένως γίνονται όλο και πιο επιφυλακτικά απέναντι στα μηνύματα των ΜΜΕ. Εξίσου σημαντικές είναι οι επιπτώσεις του μοντέλου της «διαφορικής αποκωδικοποίησης» Οι περισσότερες από θεωρίες που αναφέρονται στις ιδεολογικές ή ηγεμονικές επιδράσεις βασίζονται στην παρατήρηση των ΜΜΕ και του περιεχομένου τους, όχι των μελών του ακροατηρίου ή «επιδράσεων». Οι μελέτες της «πρόσληψης» προσφέρουν ένα αντίβαρο, ακόμα κι αν προέρχονται από την ίδια κριτική θεώρηση (Jensen, 1986, 1998. Liebes and Riback, 1994)

Βιβλιογραφία

Asch, S.E. (1951), «Effects of Group Pressure upon the Modification and Distortion of Judgments», στο H. Guetzkow (επιμ.), *Groups, Leadership, and Men*, Πίτσμπουργκ: Carnegie. Επαναδημοσίευση στο Dorwin Catwright και Alvin Zander (επιμ.) (1953), *Group Dynamics: Research and Theory*, Έβανστον Ιλλ./Νέα Υόρκη: Row, Peterson and CO., Σ. 151-62

Beschreibung des Spannungsfeldes zwischen öffentlicher Meinung und Recht», διατριβή, Johannes Gutenberg – Universität, Μαιντς

Childs, H.L. (1965), *Public Opinion: Nature, Formation, and Role*, Πρίνστον, Ν.Υ./Τορόντο/Νέα Υόρκη/ Λονδίνο: D. van Nostrand.

Donsbach, W. (1984), «Die Rolle der Demoskopie in der Wahlkampf-Kommunikation. Empirische und normative Aspekte der Hypothese über den Einfluss der Meinungsforschung auf die Wahlermeinung», *Zeitschrift für Politik* 31, σ.388-407.

Hennis, W. (1957), *Meinungsforschung und repräsentative Demokratie: Zur Kritik politischer Umfragen, Recht und Staat in Geschichte und Gegenwart*. Αρ. 200/201, Τύμπινγκεν: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck)

Jensen, K.B. (1998). «local Empiricism, Global Theory: Problems and Potentials of Comparative Research on news Reception», *The European Journal of Communication Research*, 23(4):427-445.

Jensen, K.B., (1986). *Making sense of the news*. Aarhus University Press

Lazarsfeld, P.F., B. Berelson και H. Gaudet {1944,1948} (1968), *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. Νέα Υόρκη: Columbia University Press.

Lenau, N. (1954) *Stundenbuch für Letternfreunde: Besinnliches und Spitziges über Schreiber und Schrift, Leser und Buch* (επιμ. Η Kliemann), Βερολίνο/ Φρανκφούρτη.

Machiavelli, N. {1532}(1971), «*Il Principe*», στο *Tutte le Opere* (επιμ. Μ Martelli), Φλωρεντία: Sansoni. Αγγλική έκδοση (1950), *The Prince and the Discourses*, μτφρ. L. Ricci, E.R.P. Vincent και Chr. Detmold. Νέα Υόρκη: Random House.

Liebes, T. and Riback, R. (1994). «In defense of negotiated readings : how moderates on each side of the conflict interpret Indifanda news», *Journal of Communication*, 44(2):108-124.

Mill, J.S. (1975). «*On Liberty*», στο *Three Essays: On Liberty, Representative Government, The Subjection of Women*, Οξφόρδη/ Νέα Υόρκη: Oxford University Press

Niederman, A. (1991), «*Ungrschriebene Gesetze: Ein sozialpsychologischer Ansatz zur*

Noelle – Neumann, E. (1973), «*Kumulation, Konsonanz und Öffentlichkeitseffekt. Ein neuer Ansatz zur Analyse der Wirkung der Massenmedien*», *Publizistik* 18, σ. 26-55.

Επαναδημοσίευση στο E. Noelle-Neumann, *Öffentlichkeit als Bedrohung. Beiträge zur empirischen Kommunikationsforschung* Alber-Broschur Kommunikation, τ. 6, Φραιμπουργκ/Μόναχο: Karl Alber, σ. 155 – 181.

.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4^ο

Η Πραγματικότητα και τα Μ.Μ.Ε

4.1 Η Κατασκευή της Πραγματικότητας και τα Μ.Μ.Ε.

Ο George Gerbner καθηγητής επικοινωνίας του πανεπιστημίου Annenberg της Πενσυλβάνια, υποστηρίζει ότι, η πραγματικότητα δεν είναι παρά μία αφήγηση. Ενισχύοντας μάλιστα τη θέση του, επισημαίνει ότι ο ίδιος εμμένοντας στην παραπάνω θέση του δεν σημαίνει ότι ταυτόχρονα απορρίπτει και την ύπαρξη αυτόνομων γεγονότων, πέρα από την ανθρώπινη συνείδηση. Αντίθετα μάλιστα, θεωρεί ότι τα γεγονότα των οποίων έχουμε συνείδηση προκύπτουν μέσα από τις αφηγήσεις μας γι' αυτά. Το μεγαλύτερο μέρος όσον γνωρίζουμε ή πιστεύουμε ότι γνωρίζουμε, δεν αποτέλεσε ποτέ τμήμα των προσωπικών μας εμπειριών. Οι άνθρωποι ως οι μόνοι ζώντες οργανισμοί οι οποίοι, για διάφορους λόγους, ζουν σ' ένα κόσμο που οικοδομείται από τις αφηγήσεις τους. Η διαδικασία αφήγησης αποτελεί το υλικό ενός συνεκτικού ιστού τον οποίο αποκαλούμε κουλτούρα.

Υπάρχουν βασικά τρεις κατηγορίες αφηγήσεων (George Gerbner 1996). Η πρώτη κατηγορία αφορά τις αφηγήσεις γύρω από τον τρόπο λειτουργίας των πραγμάτων. Η πιο σημαντική γνώση της ζωής μας, το πώς λειτουργούν τα πράγματα, δεν είναι ορατή. Βρίσκεται στο παρασκήνιο, στην κρυφή δυναμική της ζωής. Ο τρόπος που εμείς οι άνθρωποι επινοήσαμε προκειμένου να την κάνουμε ορατή είναι να γράψουμε μια αφήγηση γι' αυτήν, να πλάσουμε ανθρώπους, να πλάσουμε καταστάσεις και να αφήσουμε την αφήγηση να εκτυλιχθεί. Οι αφηγήσεις είναι παραμύθια, φανταστικές ιστορίες κάθε είδους, που συνήθως αποκαλούνται «δραματικές» και «φανταστικές».

Η δεύτερη κατηγορία αφηγήσεων αφορά αυτό που είναι τα πράγματα. Περιλαμβάνει αφηγήσεις που αναφέρονται σε γεγονότα, στους μύθους του παρελθόντος, στις ειδήσεις του παρόντος. Είναι επιλεγμένες έτσι ώστε να παρουσιάζουν ουσιώδεις απόψεις για το «πώς θα λειτουργήσουν τα πράγματα», για την εικόνα την οποία δημιουργεί η πρώτη κατηγορία αφηγήσεων. Η τρίτη κατηγορία αφηγήσεων αφορά διηγήσεις σχετικά με αξίες και επιλογές. Σαν να λέμε, εάν τα πράγματα λειτουργούν έτσι, και εάν έτσι είναι, τι πρόκειται να κάνουμε. Οι αφηγήσεις αυτές θέτουν αξίες, μας προσφέρουν ορισμένες δυνατότητες επιλογής και συνήθως ευνοούν μια συγκεκριμένη πορεία δράσης. Είναι οι διδαχές, οι οδηγίες, και στις μέρες μας είναι οι διαφημίσεις και τα διαφημιστικά σποτ. Μας προσφέρουν μια αξία και λένε αυτή είναι η υπηρεσία, αυτό είναι το προϊόν, αυτός είναι ο τρόπος να το αποκτήσετε.

Οι τρεις κατηγορίες των αφηγήσεων διαπλέχθηκαν σ' έναν συνεκτικό ιστό ο οποίος στην πορεία της ανθρώπινης Ιστορίας υπέστη μεταβολές. Η πρώτη μεταβολή, η οποία αποτέλεσε τον προάγγελο της νεωτερικής εποχής, ήταν η βιομηχανική επανάσταση. Η πρώτη μηχανή ήταν το τυπογραφικό πιεστήριο. Το τελευταίο άνοιξε το δρόμο για τη διακίνηση αφηγήσεων στο χώρο και στο χρόνο και, κατ' αυτό τον τρόπο, για τη δημιουργία ενός νέου τύπου κοινότητας. Ο νέος τύπος κοινότητας, όπως υπονοεί το όνομά της, αποκαλείται «το κοινό». Το κοινό δημιουργείται με τη δημοσίευση. Η δημοσιότητα, οι δημόσιες σχέσεις και άλλοι όροι που έλκουν την προέλευσή τους από τις λέξεις «*republic*» «*res publica*» (εξουσία του δήμου) αναφέρονται στην ικανότητα της τυπογραφίας να δημιουργήσει κοινότητα ατόμων που, ενώ έχουν πολλά κοινά, ποτέ δεν συναντώνται πρόσωπο με πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή βέβαια δεν μπορεί να γίνει λόγος για «μαζικό κοινό», το οποίο και έχουμε μόνο όταν υπάρχει συγκέντρωση σαράντα, πενήντα ή και εξήντα εκατομμύρια ανθρώπων απ' όλο τον κόσμο και από διαφορετικές εθνικές κοινότητες. Η δημιουργία του κοινού δίνει τη δυνατότητα στις κοινότητες να αναπτύξουν μια αίσθηση συλλογικής δύναμης ή αδυναμίας, ακόμα και αν δεν συναντώνται ποτέ, ακόμα και όταν έχουν κατακτήσει το δικαίωμα και την ελευθερία μέσα από πολλούς και μακροχρόνιους αγώνες

Η δεύτερη σημαντική αλλαγή είναι αυτό που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως ηλεκτρονική μεταβολή. Είναι μια πολύ περίεργη και παράδοξη μεταβολή, επειδή, ενώ δίνει την εντύπωση ότι πολλαπλασιάζει τα κανάλια επικοινωνίας, την ίδια στιγμή μειώνει τον αριθμό των ιδιοκτητών τους. Έχει την τάση να «επαναφυλετικοποιεί» μεγάλες και, κατά τα άλλα, ιδιαίτερα ποικίλες κοινότητες επιτρέποντας, αφενός, μια τεράστιου βαθμού συγκέντρωση, τυποποίηση και ομογενοποίηση της αφήγησης και, αφετέρου, την παγκοσμιοποίηση του όλου συστήματος. Ο κόσμος που απεικονίζεται κατ' αυτό τον τρόπο οδηγείται συστηματικά σε μια αγοραία τυποποίηση. Σχεδόν το ένα τρίτο του πληθυσμού μας, οι λιγότερο εύποροι καταναλωτές, οι φτωχοί άνθρωποι, παρουσιάζονται μέσα από τα Μ.Μ.Ε από το 1,2% των ρόλων. Στην ουσία είναι αόρατοι. Δεν μπορούμε να συνδεθούμε μαζί τους, δεν μπορούμε να συνδεθούμε με τα αποκαλούμενα «προβλήματα των πόλεων», παρά μόνο με κατασταλτικό και καταπιεστικό τρόπο. Γιατί, εάν και όταν απεικονίζεται αυτό το Τμήμα του πληθυσμού, έχει έως και διπλάσιες πιθανότητες απ' οποιονδήποτε άλλο να συνδεθεί η απεικόνισή του με βίαιες εικόνες, με εγκλήματα, με ναρκωτικά, με μηνύματα που γεννούν φόβο.

Ένας στους τρεις ρόλους στη ζώνη υψηλής τηλεθέασης ή στις στήλες υψηλού ενδιαφέροντος είναι γυναικείος, ένας στους τέσσερις στις ειδήσεις και ένας στους πέντε

στα παιδικά προγράμματα. Πώς μπορεί λοιπόν να υπάρχει αντιστοιχία με την πραγματικότητα σε μια τέτοια διανομή ρόλων! Επιλέγοντας αυτή τη σύνθεση των ρόλων, Οι αφηγήσεις που μπορούν να προκύψουν είναι συγκεκριμένες: αφορούν ως επί το πλείστον την εξουσία, τη βία, τις συγκρούσεις. Η αναλογία των νεαρών ατόμων κάτω των 18 ετών που παρουσιάζονται απ' τα Μ.Μ.Ε αποτελεί το ένα τρίτο της πραγματικής αναλογίας τους στον πληθυσμό. Η αναλογία για τα πιο ηλικιωμένα άτομα, ηλικίας εξήντα πέντε ετών και άνω, είναι το ένα πέμπτο σε σχέση με την πραγματική αναλογία τους στον πληθυσμό. Οι ομάδες που υποεκπροσωπούνται είναι οι ομάδες οι οποίες συνήθως «υπερθυματοποιούνται». Βλέπουν τους εαυτούς τους ως πιθανότερους υποψήφιους να αποτελέσουν τα θύματα σε μια σύγκρουση. Έτσι, όσο η αναπαράσταση μειώνεται τόσο η θυματοποίηση αυξάνεται.

Η βασικότερη συνέπεια της έκθεσης σ' αυτό το φαινόμενο πολλές φορές τη μέρα είναι η πρόκληση αυξημένης αίσθησης ανασφάλειας και αδυναμίας μεταξύ των αποδεκτών αυτών των μηνυμάτων. Σε γενικές γραμμές, όσο περισσότερο οι άνθρωποι «μετέχουν» σ' αυτού του είδους την προσφερόμενη ενημέρωση τόσο περισσότερο ανήσυχοι και ανασφαλείς αισθάνονται για την προσωπική τους ακεραιότητα. Και αν πρόκειται για γυναίκα ή έγχρωμο άτομο, η ανασφάλειά του μπορεί να ενταθεί ακόμα περισσότερο. Αισθάνεται περισσότερο εξαρτημένος, νιώθει περισσότερο τρωτός, αρχίζει ν' αντιδρά σαν να ήταν μειονότητα, ακόμα και στην περίπτωση που ανήκει στην λεγόμενη πλειονότητα του πληθυσμού όπως μπορούν να αποτελέσουν οι γυναίκες.

Εισάγοντας δύο νέους όρους / κατηγορίες όπως τον εθνικό προσδιοριστικό η οποία αποτελεί και τον γενικό πληθυσμό και στους εθνικούς ρόλους που αναφέρονται σε κάθε είδους εθνότητα της οποίας η εθνικότητα αναφέρεται, θα μπορούσε να γίνει αναφορά σε μία ιδιαίτερα κατατοπιστική έρευνα, που διεξήχθη στον Αμερικανικό χώρο, εξυπηρετώντας ανάλογο σκοπό. Έτσι λοιπόν κατά την έρευνα αυτή, από τους χαρακτήρες που αποτυγχάνουν στις δραστηριότητές τους, τους τελείως αποτυχημένους, ένα ποσοστό 13% αντιστοιχεί σε Αμερικανούς, ένα διπλάσιο ποσοστό (περίπου 26%) αφορά εθνικές ομάδες και ένα τριπλάσιο ποσοστό αναφέρεται στους Έλληνες. Αυτή η συχνότητα αποτυχιών οφείλεται στο ότι οι τελευταίοι έχουν υψηλότερη αναλογία σε «κακούς» χαρακτήρες 5% όλων των χαρακτήρων αποτελούν, τους αρνητικά φορτισμένους. Περίπου 13% των ατόμων που ανήκουν σε κάποια εθνική ομάδα και περίπου 18% αυτών που ανήκουν στην κατηγορία «Έλληνες» είναι κακοί. Όπως είναι φυσικό, όταν κάποιος αναπαρίσταται ως «ο κακός», έχει περισσότερες πιθανότητες να αποτύχει και να αποτελέσει θύμα βίας, κι αυτό πράγματι συμβαίνει.

Περίπου 13% των συνολικών χαρακτήρων που παρακολουθούν τα παιδιά μας είναι θύματα βίας, διπλάσιο ποσοστό αναλογεί στις εθνοτικές ομάδες και τριπλάσιο ποσοστό σ' εκείνους που αναφέρονται ως ελληνικός πληθυσμός. Κι αυτές οι κοινότητες εκτίθενται σε τέτοιες εικόνες για μεγάλες χρονικές περιόδους ενσωματώνοντάς τες στην εικόνα του εαυτού τους, στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τις σχέσεις τους με τους άλλους, στη σχετική αντίληψη για την εξουσία και τον κίνδυνο, στην ίδια τη συμπεριφορά τους.

Το ερώτημα δεν είναι εάν πρόκειται περί Κωμωδίας περί ρεαλισμού αλλά ποια είναι η ουσία. Η ουσία είναι η εξουσία. Η ουσία της αναπαράστασης της βίας αλλά, στην πραγματικότητα, και της ίδιας της βίας είναι η επίδειξη δύναμης και ο εκφοβισμός προς τους άλλους, είναι να αναγκάσει τους άλλους να είναι φρόνιμοι βλέποντας ποια είναι η δομή της εξουσίας, καθώς και ποια είναι η θέση τους σ' αυτή τη δομή. Όταν είναι δυνατόν να παρουσιαστεί αυτή η διαδικασία με εύθυμο τρόπο, τότε η επίτευξη του στόχου γίνεται ευκολότερη. Ακούμε συχνά ότι «σε τελική ανάλυση αυτό ζητάει το κοινό». Μήπως λοιπόν απλώς ικανοποιείται η ζήτηση; Η απάντησή μας σε αυτό είναι, όχι, δεν ικανοποιείται. Εντοπίζονται προγράμματα ή στήλες εφημερίδων που συγκεντρώνουν αυξημένο ενδιαφέρον από το ανάλογο κοινό, στα οποία όμως η βία μπορεί να είναι κυρίαρχη αλλά όμως είναι επίσης και νομιμοποιημένη.

Με τον όρο «νομιμοποιημένη» εννοείται το είδος αναπαράστασης της βίας το οποίο παρουσιάζει τις συνέπειες, παρουσιάζει την τραγωδία, την καταστροφή και την παραφροσύνη που δημιουργεί στη ζωή, στην οικογένεια και στις κοινωνίες των ανθρώπων η εμμονή στις βίαιες απόπειρες επίλυσης των ανθρώπινων προβλημάτων. Αυτή είναι η νομιμοποιημένη βία, η οποία ίσως είναι απαραίτητη. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου η βία συναντάται με τη μορφή της «εύθυμης βίας». Καθόλου πόνος, καμία καταστροφή, πολύ θέαμα το οποίο προκαλεί έξαψη, μερικές φορές ακόμα και σαγήνη, όμως καθόλου τραγωδία, Η τραγωδία αναστατώνει τους ανθρώπους και γι' αυτό δεν έχει θέση στην καθημερινή σε οτιδήποτε συγκεντρώνει το υψηλό ενδιαφέρον του κοινού, παρά μόνον σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις. Εάν κοιτάξουμε τις δημοσκοπήσεις σε κάθε χώρα, το κοινό δηλώνει ότι αντιπαθεί τη βία. Αισθάνονται ότι είναι υπερβολική και θα έπρεπε να είναι λιγότερη

Αυτό όμως μας δίνει ένα σημαντικό στοιχείο. Ο λόγος για τον οποίο αναπαράγονται και κυριαρχούν ανόητες βίαιες αναπαραστάσεις σ' όλο τον κόσμο είναι επειδή είναι εύκολη η διακίνησή τους στην παγκόσμια αγορά. *Η βία είναι μόνον ένα παράδειγμα της τυποποίησης των στρατηγικών προώθησης οι οποίες επιβάλλονται στα*

δημιουργικά άτομα. Στο σημείο αυτό με τη λέξη «επιβάλλοντα», έμμεσα μεν θα μπορούσε να σταθεί και κάποιος συσχετισμός με την έννοια της λογοκρισίας. Πολύ συχνά ακούγεται η φράση «μη μου μιλάς για κρατικά επιβαλλόμενη λογοκρισία, γιατί ποτέ μου δεν τη συνάντησα» Αυτό όμως που παρουσιάζεται στις εφημερίδες σαν ενημέρωση, δεν αποτελεί έκφραση της δημοσιογραφικής μας ελευθερίας. Είναι ολοένα και περισσότερο έκφραση της επικράτησης συγκεκριμένων κανόνων, οι οποίοι επιβάλλονται στα δημιουργικά άτομα και μεταβιβάζονται στα παιδιά όλου του κόσμου. Δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, στην ουσία δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες καμιάς χώρας και κανενός εθνικού ακροατηρίου.

Εν κατακλείδι στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να καταλήξουμε και να σταθούμε σ' ένα προβληματισμό, με την ευχή αυτός να γίνει και συνείδηση αυτού, που όπως και παραπάνω, αποκαλούμε κοινό. Έτσι λοιπόν μην κατακρίνετε τις ειδήσεις, μην κατακρίνετε την ψυχαγωγία, ασχοληθείτε με το είδος της ανθρωπότητας που θέλετε να δημιουργήσετε, με το πώς επιθυμείτε να δείτε τα παιδιά σας να κοινωνικοποιούνται. Οφείλουμε ν' αρχίσουμε το μεγάλο και δύσκολο έργο της συγκρότησης μιας μη κυβερνητικής, μη επιχειρηματικής δημόσιας φωνής, η οποία θα προτρέπει τα σχολεία μας να διδάξουν θεωρία των ΜΜΕ, τα πανεπιστήμιά μας να διδάξουν τους επαγγελματίες πώς να χειρίζονται τα ΜΜΕ μ' έναν κοινωνικά και πολιτιστικά υπεύθυνο τρόπο. Και πρέπει επίσης ν' αρχίσουμε να συμπεριφερόμαστε ως πολίτες. Όχι απλώς ως πολίτες οι οποίοι μπαίνουν σ' ένα εστιατόριο και τους λένε, «ορίστε, όλα τα φαγητά, είσαστε ελεύθεροι να διαλέξετε!». Αυτό είναι μια καταναλωτική επιλογή. Αλλά ως πολίτες που, ερχόμενοι σ' αυτό το εστιατόριο, αναρωτιούνται, «αυτό το είδος εστιατορίου επιθυμούμε;». Αυτή είναι η ερώτηση του πολίτη. «Είναι αυτές οι επιλογές που πιστεύουμε ότι οφείλουμε να έχουμε;»

4.2 Αντανάκλαση της Πραγματικότητας ή Διαστρέβλωση

Η προκατάληψη στο περιεχόμενο των ειδήσεων αναφέρεται ιδιαίτερα στη διαστρέβλωση της πραγματικότητας η οποία δημιουργεί μια αρνητική εικόνα για τις κάθε είδους μειονότητες, αγνοώντας ή παρερμηνεύοντας το ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία ή επαινώντας ένα συγκεκριμένο πολιτικό κόμμα ή φιλοσοφία. Υπάρχουν πολλές μορφές προκατάληψης στις ειδήσεις που εμποδίζουν τα ψεύδη, την προπαγάνδα ή την ιδεολογία. Συχνά όμως ξεπερνούν και ενισχύουν παρόμοιες τάσεις στο μυθοπλαστικό περιεχόμενο. Παρότι δεν είναι καθόλου εύκολο να ορίσει κανείς τη λειτουργία της προκατάληψης στα ΜΜΕ, αφού σχεδόν δεν υπάρχουν όρια, μπορούμε να αναφέρουμε

συνοπτικά τις πιο σημαντικές και εμπειριστατωμένες γενικεύσεις στις ακόλουθες δηλώσεις, πρώτα για τις ειδήσεις και έπειτα για τις ταινίες.

Τυπικά παραδείγματα της διαστρέβλωσης των ειδήσεων

- Οι ειδήσεις στα ΜΜΕ παρουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό την «κορυφή» της κοινωνίας και τις επίσημες τοποθετήσεις
- Οι ειδήσεις ενδιαφέρονται με ιδιαίτερο τρόπο για τα μέλη κάθε πολιτικής ή κοινωνικής ηγεσίας
- Οι κοινωνικές αξίες που τονίζονται περισσότερο είναι σύμφωνες με το κατεστημένο και το υποστηρίζουν
- Οι εξωτερικές ειδήσεις επικεντρώνονται στα γειτονικά, πλουσιότερα και ισχυρά κράτη
- Οι ειδήσεις χαρακτηρίζονται από μια εθνικιστική (πατριωτική) και εθνοκεντρική προκατάληψη όσον αφορά στην επιλογή των θεμάτων και των γνώμων που εκφράζονται και στην άποψη του κόσμου που παρουσιάζουν
- Οι ειδήσεις αντανakλούν τις αξίες και την κατανομή εξουσίας σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία
- Οι μειονότητες περιθωριοποιούνται, αγνοούνται ή στιγματίζονται
- Οι ειδήσεις για α εγκλήματα παρουσιάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό το βίαιο και το ατομικό έγκλημα και αγνοούν πολλούς και σοβαρούς κινδύνους που ελλοχεύουν σε μια κοινωνία

Τυπικές αποκλίσεις των μυθοπλαστικών κειμένων από την «Κοινωνική πραγματικότητα»

- Η διανομή των χαρακτήρων μεροληπτεί σε μεγάλο βαθμό υπέρ αυτών που κατέχουν επαγγέλματα υψηλού κύρους στην κοινωνία, όπως δικηγόροι, γιατροί, στρατιωτικοί, καλλιτέχνες κτλ
- Οι εθνικές μειονότητες τείνουν να κατέχουν χαμηλή κοινωνική θέση ή αμφιλεγόμενους κοινωνικούς ρόλους, παρόλο που αυτό μπορεί να αλλάξει, χωρίς να σημαίνει απαραίτητα ότι είναι πιο ρεαλιστικό
- Οι γυναίκες συνήθως εμφανίζονται σε στερεότυπους επαγγελματικούς και οικιακούς ρόλους και, γενικά, πιο παθητικούς και περιθωριοποιημένους
- Η βία στα μυθοπλαστικά προγράμματα, όπως το έγκλημα στις ειδήσεις, παρουσιάζεται με άγριο και μη ρεαλιστικό τρόπο σε όλες τις πιθανές διαστάσεις
- Τα μυθοπλαστικά προγράμματα ασχολούνται με κοινωνικές ή πολιτικές συγκρούσεις, ή υποστηρίζουν τη συναίνεση ή αποφεύγουν αμφιλεγόμενα θέματα.

Το μυθοπλαστικό περιεχόμενο των MME το οποίο έχει αναλυθεί από μια ανάλογη θεώρηση, δηλαδή το κατά πόσο ανταποκρίνεται σε μια πραγματικότητα ή αποτελεί άρρητη προκατάληψη, οδηγεί στις παραπάνω γενικεύσεις που αναφέρονται παραπάνω. Εδώ η τεκμηρίωση συνήθως προέρχεται από την εφαρμογή της μεθοδολογίας της ποσοτικής ανάλυσης στα έκδηλα περιεχόμενα των κειμένων και στην υπόθεση ότι η σχετική συχνότητα των αναφορών μπορεί να εκληφθεί ως αντανάκλαση του «πραγματικού κόσμου».

Κριτική για τη θέση της αντανάκλασης της πραγματικότητας

Είναι χαρακτηριστικό ότι ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης που επικεντρώνεται στο περιεχόμενο των MME και τη λειτουργία τους συνοψίζεται στο ερώτημα για τη σχέση των MME με την πραγματικότητα - σαν να έπρεπε τα MME να αντανάκλουν σχεδόν αναλογικά και επακριβώς τις διανομές που μπορούν να μετρηθούν εμπειρικά «εκεί έξω» ή σαν να έπρεπε να είναι «δίκαια» απέναντι στον «πλεονεκτούντα» και το «μειονεκτούντα». Αυτή η κατάσταση χαρακτηρίζεται από τους Kerplinger και Habermeier (1995) ως η «ανταποκρινόμενη υπόθεση» που συχνά αποδίδεται στο ακροατήριο. Αυτή η υπόθεση ότι τα MME οφείλουν να αντανάκλουν την πραγματικότητα με κάποιο άμεσο ή αναλογικό τρόπο αποτέλεσε τη βάση για να ασκηθεί κριτική στη λειτουργία των MME και ήταν πάντα ένα συστατικό στοιχείο για την έρευνα των επιδράσεων των MME (για παράδειγμα, στην ανάλυση της «καλλιέργειας»).

Ωστόσο η υπόθεση καθ' αυτήν αμφισβητείται. Σύμφωνα με τον Schultz (1997), η υπόθεση αυτή εξάγεται από την απαρχαιωμένη, «μηχανιστική» άποψη της σχέσης ανάμεσα στα MME και στην κοινωνία. Είναι σχεδόν συγγενής με το «διαβιβαστικό μοντέλο» των επιδράσεων της επικοινωνίας. Δεν κατορθώνει να αναγνωρίσει την ουσιαστική ειδικευση, τη δεισιπρία και, μερικές φορές, την αυτονομία των περιεχομένων των MME και αγνοεί την ενεργό συμμετοχή του κοινού στη συγκρότηση του νοήματος. Η αλήθεια λογίζεται όχι μόνο με ποσοτικούς όρους, και λίγοι μπορούν πραγματικά να πιστέψουν ότι αυτό ισχύει. Ίσως πιο σημαντική είναι η αδυναμία να παρουσιάσει στοιχεία ότι το κοινό πράγματι αντιλαμβάνεται την οποιαδήποτε στατιστική ανταπόκριση ανάμεσα στο περιεχόμενο των MME και στην πραγματικότητα.

Εκτός από αυτή τη βασική αμφιβολία για την προσδοκία της αναλογικής «πραγματικότητας-αντανάκλασης», υπάρχουν και άλλοι λόγοι που αιτιολογούν γιατί το περιεχόμενο των MME δε θα έπρεπε να αναμένεται να «αντανάκλα» πιστά την πραγματικότητα. Σύμφωνα με τη λειτουργιστική θεωρία, τα MME ως φορείς του κοινωνικού ελέγχου, για παράδειγμα, θα οδηγήσει στην κατανόηση όπου το περιεχόμενό

παρουσιάζει σε μεγάλο βαθμό τις κυρίαρχες κοινωνικές και οικονομικές αξίες. Επίσης οι κοινωνικές ηγεσίες και αρχές έχουν μεγαλύτερη ορατότητα και πρόσβαση. Πράγματι, τα ΜΜΕ αντανάκλουν την κοινωνική πραγματικότητα της ανισότητας, όταν δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στους ισχυρούς της κοινωνίας και στα ισχυρά κράτη του κόσμου. Η επίκριση είναι ότι λειτουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, τείνουν να την ενισχύσουν.

Η ανάλυση των δημοσιογραφικών οργανισμών έχει δείξει πόσο απίθανο είναι οι ειδήσεις να συνταιριάζουν με τη «μέση» πραγματικότητα. Η ανάγκη για επίσημες πηγές ειδήσεων και οι απαιτήσεις των «ειδησεογραφικών αξιών» είναι μια προφανής πηγή ποσοτικής «διαστρέβλωσης». Επιπροσθέτως η μελέτη των «σημαντικών γεγονότων» και της «πλαισίωσης των ειδήσεων» καθιστά σαφές και αντιληπτό ότι τα κριτήρια της «πραγματικότητας» δεν μπορούν να εφαρμοστούν σαν να ήταν όλα τα γεγονότα ίσης σημασίας, ακόμα και στην ίδια κατηγορία.

Ενδεχομένως να ισχύει το απλό γεγονός ότι τα ΜΜΕ, σε γενικές γραμμές, επιδιώκουν να ικανοποιήσουν τα ενδιαφέροντα των μελών του κοινού τους, τα οποία θεωρούν καταναλωτές της ενημέρωσης. Επίσης, η μεγαλύτερη διαστρέβλωση της πραγματικότητας μπορεί εύκολα να αποδοθεί στο ψυχαγωγικό περιεχόμενο. Είναι προφανές ότι τα μέλη του κοινού προτιμούν πράγματα που είναι ασυνεπή με την «πραγματικότητα-αντανάκλαση». Τα ΜΜΕ θεωρούνται μια εναλλακτική λύση και μια φυγή από την πραγματικότητα. Όταν οι άνθρωποι αναζητούν πρότυπα αντικείμενα αναγνώρισης για να υιοθετήσουν ως τρόπους ζωής, αποζητούν ένα εξιδανικευμένο αντικείμενο ή πρότυπο σαν να ήταν ρεαλιστικό. Από αυτή την άποψη, οι παρατηρούμενες «αποκλίσεις» από την πραγματικότητα δεν εκπλήσσουν ή δεν έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Ζήτημα Δημόσιας ή Επαγγελματικής Ευθύνης

Αυτό το πλαίσιο αναφέρεται στο γεγονός ότι οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί είναι παράλληλα κοινωνικοί θεσμοί, που εκπληρώνουν, με διαφορετικό βαθμό προθυμίας και σαφούς δέσμευσης, συγκεκριμένες δημόσιες υποχρεώσεις οι οποίες διαφέρουν από τους άμεσους στόχους των μέσων όσον αφορά στο κέρδος και στην προσφορά εργασίας. Ανεξάρτητα από το κατά πόσο αναγνωρίζεται ή όχι, η κοινή γνώμη στις ανοιχτές κοινωνίες αναμένει, σε γενικές γραμμές, από τα ΜΜΕ (ως σύνολο) να υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον όσον αφορά στην ενημέρωση, στη δημοσιότητα και τον πολιτισμό. Εκτός από την κοινή γνώμη, οι περισσότερες ανοιχτές κοινωνίες εμφανίζουν μια ευρεία ποικιλία ομάδων πίεσης που αναζητούν την προάσπιση των συμφερόντων τους.

Οι μηχανισμοί και οι διαδικασίες αποτελούνται κυρίως από τις δραστηριότητες των ομάδων πίεσης, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών των καταναλωτών των ΜΜΕ και των σφυγμομετρήσεων της κοινής γνώμης, διαμέσου των οποίων αυτή εκφράζεται. Σε αρκετές χώρες υπάρχουν διάφορες επιτροπές και συμβούλια για τον Τύπο, καθώς και υπηρεσίες που δέχονται τα παράπονα του κοινού, τα οποία υιοθετούνται οικειοθελώς από την επικοινωνιακή βιομηχανία, στην προσπάθειά της να ανταποκριθεί στα αιτήματα της κοινωνίας. Ορισμένα ΜΜΕ λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικές εταιρείες, αποσκοπώντας να υπηρετήσουν κάποιους κοινωνικούς σκοπούς ή τη δημόσια ενημέρωση. Το μεγαλύτερο μέρος του δημόσιου διαλόγου, των αμφισβητήσεων και των επικρίσεων που συχνά μεταφέρεται από τα ΜΜΕ (ή από ορισμένα εξ αυτών) αποτελεί μια σημαντική μορφή άτυπου ελέγχου.

Τα κύρια πλεονεκτήματα του πλαισίου της δημόσιας ευθύνης περιλαμβάνουν το γεγονός ότι οι ανάγκες της κοινωνίας μπορούν να εκφραστούν με άμεσο τρόπο, όπως και τα αιτήματα που αφορούν στα ΜΜΕ για την κάλυψη αυτών των αναγκών. Ένα επιπλέον πλεονέκτημα είναι ότι η ουσία αυτού του πλαισίου έγκειται στην ιδέα μιας συνεχούς αμφίδρομης σχέσης ανάμεσα στα μέσα και στην κοινωνία. Τα μέλη του κοινού μπορούν να απαντήσουν στα ΜΜΕ ως πολίτες ή ως μέλη κάποιας ομάδας συμφερόντων ή ως μειονότητας (όχι απλώς ως καταναλωτές ή άτομα με νομικά δικαιώματα). Τα ΜΜΕ υφίστανται πίεση για να ανταποκριθούν και να βρουν αντίστοιχους τρόπους απάντησης στο κοινό. Αυτός ο τύπος της υπευθυνότητας είναι εξ ορισμού πολύ ανοιχτός και δημοκρατικός, όπως και εθελοντικός, γι' αυτό και προστατεύει την ελευθερία.

Υπάρχουν όμως μειονεκτήματα. Μια εμφανής αδυναμία είναι η εθελοντική διάσταση της υπευθυνότητας που αναφέρθηκε παραπάνω. Κάποια ΜΜΕ θα χρησιμοποιήσουν την ελευθερία τους ώστε να αποποιούνται των ευθυνών τους, οπότε οι ανάγκες της κοινωνίας δε θα εκπληρωθούν. Εδώ δεν υπάρχει ένα πραγματικό «σύστημα», με αποτέλεσμα να λειτουργεί καλύτερα σε κάποιες χώρες απ' ό,τι σε άλλες. Μπορεί να υπάρχει μια συντηρητική τάση, που να υποστηρίζει την καθεστηκία τάξη προσφέροντας μια συναίνεση για τις αξίες, με την επικράτηση μιας συγκεκριμένης ελίτ. Η αποτελεσματικότητα του πλαισίου απειλείται από τις τάσεις της παγκοσμιοποίησης (πολυεθνικός έλεγχος των ΜΜΕ) και από τα ιδιωτικά μονοπώλια.

Το πλαίσιο αυτό αναφέρεται στην υπευθυνότητα που προκύπτει από τον αυτοσεβασμό και τη δεοντολογία των εργαζομένων στα ΜΜΕ (π.χ., δημοσιογράφοι, διαφημιστές, υπεύθυνοι των δημοσίων σχέσεων) οι οποίοι θέτουν τα δικά τους κριτήρια

όσον αφορά στην αξιολόγηση της επίδοσής τους. Αυτό επίσης μπορεί να αφορά στις ενώσεις των ιδιοκτητών, των διευθυντών, των παραγωγών κτλ., οι οποίοι αποσκοπούν να προστατεύσουν τα συμφέροντα της βιομηχανίας με γνώμονα την αυτορρύθμιση.

Οι μηχανισμοί και οι διαδικασίες γενικά αποτελούνται από κάποιο δημοσιοποιημένο κώδικα αρχών ή κώδικα δεοντολογίας που υιοθετείται από τα μέλη μιας επαγγελματικής ομάδας, μαζί με κάποιες διαδικασίες ακρόασης και κρίσης των παραπόνων, καθώς και αιτημάτων εναντίον ορισμένων δημοσιευμάτων των ΜΜΕ. Τα θέματα που προκύπτουν μπορούν να είναι οτιδήποτε έχει να κάνει με τις προβλέψεις που αναφέρονται στον κώδικα δεοντολογίας, αλλά σταθερά συνδέονται με κάποια βλάβη ή προσβολή που έχει προκληθεί σε κάποιο άτομο ή ομάδα. Η ανάπτυξη του επαγγελματισμού στα ΜΜΕ συχνά ενισχύεται από την πολιτεία και από άλλους δημόσιους θεσμούς και υποβοηθείται από τη βελτίωση της ειδίκευσης των εργαζομένων.

Τα πλεονεκτήματα αυτού του πλαισίου είναι ότι το σύστημα σε γενικές γραμμές έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει, καθώς είναι εθελοντικό και παράλληλα αφορά στα συμφέροντα των ίδιων των ΜΜΕ και των επαγγελματιών. Έχει ακόμα το πλεονέκτημα ότι δεν είναι καταναγκαστικό και ότι ενθαρρύνει την εθελοντική «αυτοβελτίωση», όπως και τον αυτοέλεγχο. Στην πράξη όμως υπάρχουν αρκετά μειονεκτήματα. Δεν μπορεί να εφαρμοστεί ευρέως και συνήθως δεν ασκεί ισχυρή πίεση στα ηγετικά μέσα. Δεν είναι επαρκώς ανεξάρτητο από τα ΜΜΕ και είναι πολύ αποσπασματικό ως προς τα ζητήματα που καλύπτει. Γενικά ο επαγγελματισμός δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά στο πλαίσιο των ΜΜΕ και οι εργαζόμενοι σε αυτά έχουν σχετικά μικρή αυτονομία ως προς τη διοίκηση και τους ιδιοκτήτες των οργανισμών τους.

4.3 Η Διαμόρφωση της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Η μαζική επικοινωνία έχει συνδεθεί, αν όχι πλήρως ταυτιστεί, με τις περισσότερες διαδικασίες της δημόσιας επικοινωνίας στις σύγχρονες κοινωνίες. Αυτό σημαίνει μια σύνδεση με τη διάδοση των ειδήσεων και πληροφοριών, τη διαφήμιση όλων των ειδών, τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, τη συνηγορία και την προπαγάνδα και τη μαζική ψυχαγωγία. Η θεώρηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι το πιο συνεκτικό πλαίσιο για να κατανοηθούν και να αναλυθούν οι διαφορετικές δυνάμεις που συντελούν στην αλλαγή της σύγχρονης κοινωνίας. Στην πράξη, είναι η μόνη θεώρηση που διαθέτει τα αναγκαία αναλυτικά εργαλεία, αφού αναφέρεται στην κοινωνικό-τεχνική και την πολιτιστική αλλαγή, καθώς στις επιπτώσεις όλων των πλευρών της δημόσιας επικοινωνίας όπως προαναφέρθηκαν.

Εκτός από τις συσσωρευμένες αποδείξεις σχετικά με τη σπουδαιότητα των πληροφοριών στη σύγχρονη κοινωνία, δεν έχει υπάρξει κάποια συμφωνία ή σαφής προσδιορισμός για τη θεώρηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας, παρά το γεγονός ότι έχουν γίνει χρήσιμες επισημάνσεις. Ο Melody (1990) περιγράφει τις κοινωνίες της πληροφορίας ως εκείνες που «εξαρτώνται από περίπλοκα δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας, τα οποία κατανέμουν μεγάλο μέρος των πόρων τους στις δραστηριότητες της πληροφορίας και της επικοινωνίας».

Ο Van Guilenburg (1987) θεωρεί ότι το κύριο χαρακτηριστικό της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι η θεαματική αύξηση στην παραγωγή και την κυκλοφορία πληροφοριών όλων των κατηγοριών - κυρίως ως συνέπεια του μειωμένου κόστους, που συνδέονται άμεσα με τη «σμίκρυνση» και τη «μικροηλεκτρονική». Η μείωση του κόστους των μεταδόσεων συνεχίζει να βοηθά στη διαδικασία της θεαματικής ανάπτυξης της κυκλοφορίας των πληροφοριών (Schement and Curtis, 1995). Αυτό που λείπει έως τώρα είναι οι αποδείξεις σχετικά με τις αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις (Webster 1995).

Άλλοι μελετητές επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν τον όρο «Δικτυακή Κοινωνία» αντί για Κοινωνία της Πληροφορίας. Ο Van Dijk (1999) προτείνει ότι η σύγχρονη κοινωνία βρίσκεται σε μια διαδικασία που οδεύει προς τη δικτυακή Κοινωνία: «Πρόκειται για μια μορφή κοινωνίας που συνεχώς οργανώνει τις σχέσεις της με τα δίκτυα των μέσων τα οποία σταδιακά αντικαθιστούν ή συμπληρώνουν τα κοινωνικά δίκτυα της διαπροσωπικής επικοινωνίας». Η δικτυακή δομή της κοινωνίας αντιπαραβάλλεται στην κέντρο - περιφερειακή δομή της μαζικής κοινωνίας.

Η ιδέα της διασύνδεσης σχετίζεται με μια άλλη πλευρά της σύγχρονης κοινωνίας που έχει προκαλέσει σχόλια. Πρόκειται για τον υψηλό βαθμό εξάρτησης από τους άλλους. Αυτό δεν είναι κάτι νέο, αφού αποτελούσε τη βάση της Κοινωνικής Θεωρίας του Durkheim πριν από έναν αιώνα και αφορούσε στον καταμερισμό της εργασίας. Ωστόσο υπάρχει μια ποιοτική αλλαγή στην εποχή μας, η οποία οδηγεί από τις συνεχείς «εφόδους» της τεχνολογίας της πληροφορίας σε κάθε πλευρά της ζωής, κυρίως εκεί όπου έξυπνες μηχανές αντικαθιστούν την ανθρώπινη δράση. Μια πλευρά στην οποία έχει δώσει έμφαση ο Giddens (1991) είναι ο βαθμός στον οποίο πρέπει να εμπιστευόμαστε τα συστήματα των ειδημόνων όλων των κατηγοριών για να διατηρηθούν οι φυσιολογικές συνθήκες της ζωής..

Μια εμφανής, αν και απροσδιόριστη, διάσταση της έννοιας της Κοινωνίας της Πληροφορίας έγκειται στο ότι είναι ευρέως αναγνωρισμένη από κοινωνικούς σχολιαστές, πολιτικούς και δημοσιογράφους ως ο πλέον κατάλληλος όρος για το είδος της κοινωνίας

που ζούμε. Αποτελεί μέρος της σύγχρονης αυτογνωσίας και, σε μερικές εκδοχές, είναι σχεδόν μια νέα κοσμοθεωρία. Με την έμφαση στα μέσα και τις διαδικασίες της επικοινωνίας και τις ποιοτικές διαστάσεις της αλλαγής αφαιρεί την έμφαση από το συγκεκριμένο περιεχόμενο και το σκοπό τους. Έτσι, μπορεί να γίνει και μια σύνδεση με τη μετανεωτερικότητα. Είναι τουλάχιστον εμφανές ότι μπορούν να διατυπωθούν πολύ αντιθετικές μεταξύ τους ερμηνείες. Αξίζει επίσης να υπογραμμιστεί ο βαθμός στον οποίο η σύγχρονη σκέψη έχει αντικειμενοποιήσει και υλοποιήσει την πληροφορία. Οι Schement και Curtis (1995) δίνουν έμφαση στην «Ιδέα της Πληροφορίας» σαν να αποτελεί τη βάση της Κοινωνίας της Πληροφορίας και να προσανατολίζει τη γλώσσα με την οποία προσδίδουμε νόημα σε όλες τις νέες εξελίξεις.

Η θεώρηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας δεν έχει γίνει καθολικά αποδεκτή ως χρήσιμη για την ανάλυση των νέων τάσεων, για τους λόγους που έχουν εν μέρει εξηγηθεί. Ένα κεντρικό πρόβλημα είναι η έλλειψη μιας πολιτικής διάστασης, αφού φαίνεται να μην έχει κάποιο πολιτικό επίκεντρο, απλώς έχει (όπως αποδίδεται) μια αναπόφευκτη λογική (Van Dijk, 1999). Από μόνο του αυτό υπονοεί μια ιδεολογική κλίση προς τεχνοκρατικές και ενδεχομένως φιλελεύθερες επιλογές. Υπό αυτό το πρίσμα, μπορεί τουλάχιστον να εναρμονιστεί με το κυρίαρχο πνεύμα της εποχής, τόσο στην ευρύτερη δυτική κοινωνία, όσο και στους κύκλους της διανοήσης (Μακ Κουειλ Ντενις, 2003).

Βιβλιογραφία

- Dijk J.A.G.M. van (1999). Network Society: Social Aspects of New Media in Media. London: Sage
- Giddens, A. (1991). Modernity and Self-Identity. Oxford; Polity.
- ΜακΚουειλ Ν.(2003). Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα, εκδ.Καστανιώτη, Αθήνα.
- Melody, W.H.(1990). «Communications policy on the global informations economy», in M.F. Ferguson (ed), Public Communication: the New Imperatives, London and Newbury Park, CA: Sage, σ. 16-39
- Schement, J. and Curtis, T.(1995). Tendencies and Tension of the Information Age. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Schulz, W. (1997). «Changes of the mass media and the public sphere», The Public, 4(3): 57-70.
- Webster,F.(1995). Images of the Information Society. London: Routledge.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 5^ο

Ορισμός της Παράνομης Διακίνησης Γυναικών, (Trafficking) Στοιχεία από το Ελλαδικό και Διεθνές Σωματεμπόριο

5.1 Ορισμός Διεθνικής Σωματεμπορίας

Βάση του ορισμού του διεθνούς δικαίου για την οριοθέτηση του Trafficking ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εννοείται η στρατολόγηση και μεταφορά γυναικών (και / ή παιδιών), κυρίως από τη μία χώρα στην άλλη, με σκοπό την προώθηση τους στην πορνεία. Η προώθηση και παραμονή των γυναικών (ή / και των παιδιών), στην πορνεία γίνεται με διάφορες μεθόδους, όπως απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, βιασμός, ξυλοδαρμός, εθισμός στα ναρκωτικά. Αυτή η σύγχρονη μορφή δουλεμπορίου διενεργείται από τον σωματέμπορο με σκοπό το κέρδος και στηρίζεται – χρηματοδοτείται από τον πελάτη που συχνά χωρίς να γνωρίζει την κατάσταση αποσκοπεί στην σεξουαλική του ευχαρίστηση. Ο επίσημος ορισμός του Trafficking αντλείται διεθνώς από το Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με Σκοπό την τη Σεξουαλική και οικονομική Εκμετάλλευση. Ιδιαίτερα των γυναικών (και των παιδιών) που συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών Ενάντια στο Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα.(μαζί με το Πρωτόκολλο ενάντια στη λαθρεμπορία των μεταναστών μέσω Ξηράς, Αέρα και Θάλασσας) (Κ.Ε.Θ.Ι. 2005).

5.2 Διαστάσεις του Σωματεμπορίου σε διεθνές επίπεδο / η εικόνα της Ελλάδας

Σε παγκόσμιο επίπεδο εκτιμάται ότι 700.000 με 2.000.000 γυναίκες (και παιδιά), το χρόνο πέφτουν θύματα οργανωμένων δικτύων εμπορίας ανθρώπων. Στη νοτιοανατολική Ασία υπολογίζεται ότι περίπου 1.000.000 παιδιά προωθούνται στην πορνεία κάθε χρόνο. Στις Η.Π.Α κάθε χρόνο διακινούνται, με σκοπό την πορνεία περίπου στις 50.000 γυναίκες και παιδιά. Στην Ευρώπη 500 γυναίκες διακινούνται κάθε χρόνο με σκοπό την πορνεία από την Ανατολική Ευρώπη σε διάφορα μέρη του κόσμου. Στοιχεία για τις διαστάσεις της Διεθνικής Σωματεμπορίας στην Αφρική είναι λιγότερο διαθέσιμα, λόγω της έλλειψης ερευνών στη συγκεκριμένη περιοχή. Εντούτοις αναφέρεται ότι οι γυναίκες στην περιοχή της Μαυριτανίας διακινούνται εσωτερικώς, ανάμεσα στις διάφορες φυλές. Υπολογίζεται επίσης ότι παραπάνω από 25.000 Κενυάτες θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας ζουν σε συνθήκες σκλαβιάς σε χώρες της Μέσης Ανατολής.

Παράλληλα το ανθρώπινο δουλεμπόριο, ιδίως σε γυναίκες και παιδιά, ανθεί στο νότιο Σουδάν με την ανοχή της κυβέρνησης.

Η πορεία της διεθνικής σωματεμπορίας είναι όμοια με την διεθνή μεταναστευτική πορεία: η κίνηση παραδοσιακά ήταν από το Νότο προς το Βορρά. Σύγχρονες τάσεις ωστόσο δείχνουν ότι διεθνική σωματεμπορία διενεργείται και εντός συγκεκριμένων γεωγραφικών περιφερειών. Όπως και με τη μετανάστευση, οι χώρες προέλευσης, διαμετακόμισης και προορισμού των θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας αλλάζουν συνεχώς λόγω της οικονομικής και πολιτικής αστάθειας παγκοσμίως.

Οι χώρες προέλευσης και προορισμού των θυμάτων σωματεμπορίας δομούν μία άκρως ανεξάντλητη λίστα (Radica Coomaraswamy 2002). Μεταξύ αυτών ως **χώρες προέλευσης εμφανίζονται:** Αφγανιστάν, Αλβανία, Βιετνάμ, Βουλγαρία, Ινδία, Καμπότζη, Κίνα, Κολομβία, Κόσοβο, Κροατία, Λάτβια, Λευκορωσία, Λιθουανία, Μεξικό, Μπαγκλαντές, Μιανμάρ, Νεπάλ, Ουγκαρία, Ουκρανία, Πακιστάν, Πολωνία, Ρωσία, Ρουμανία, Σλοβακία, Ταϊλάνδη. Ενώ χώρες υποδοχής αποτελούν, οι: Αγγλία, Αυστρία, Αυστραλία, Βέλγιο, Καναδάς, Γερμανία, Γιουγκοσλαβία, Ελβετία, Ελλάδα, Η.Π.Α, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ιαπωνία, Ινδία, Ισπανία, Ισραήλ, Ιταλία, Κίνα, Κύπρος, Μαλαισία, Ολλανδία, Πακιστάν, Πολωνία, Σαουδική Αραβία, Ταϊβάν, Ταϊλάνδη, Τουρκία.

Ο Ελλαδικός χώρος όμως και κυρίως από την δεκαετία του 1990 και έπειτα, αποτέλεσε χώρα εισαγωγής, ένταξης, εκπόρνευσης, εγκατάστασης και διαμετακόμισης χιλιάδων γυναικών (και παιδιών). Συγκεκριμένα μάλιστα, κατά την περίοδο 1990 – 2000, πάνω από 75.000 γυναίκες (και παιδιά), υπήρξαν θύματα εξαναγκαστικής πορνείας. Οι κύριες χώρες που τροφοδότησαν το ανθρώπινο υλικό ήταν περίπου κατά 40% η Ρωσία, 30% η Ουκρανία, 10% η Ρουμανία και η Βουλγαρία και 16% η Αλβανία (Unicef, 2002)

Οι γυναίκες θύματα της εξαναγκαστικής πορνείας, δεν γνώριζαν τις συνθήκες που θα αντιμετώπιζαν στην Ελλάδα:

α) Ήρθαν παρά τη «θέληση» τους και στην Ελλάδα και στην πορνεία. Συνήθως τις γυναίκες αυτές τις πούλαγαν συγγενικά τους πρόσωπα ή τις απήγαγαν και τις εκβίαζαν κυκλώματα σωματεμπορίας. Ασκήθηκε πάνω τους κάθε είδους ψυχολογική ή / και σωματική βία.

β) Ήρθαν με τη «θέληση» τους στην Ελλάδα αλλά όχι και στην πορνεία. Στην πλειονότητα τους ήρθαν στην Ελλάδα για εξεύρεση εργασίας. Τα κυκλώματα όμως της σωματεμπορίας τις εξαπάτησαν και τις προώθησαν στην πορνεία, ασκώντας κάθε είδους ψυχολογική ή / και σωματική βία.

γ) Ήρθαν με τη «θέληση» τους στην Ελλάδα και στην πορνεία. Παρ' όλα αυτά τις παραπλάνησαν / εξαπάτησαν, ως προς τις συνθήκες που θα δούλευαν στην πορνεία, τη ζωή του ευρύτερα αλλά και ως προς τα χρήματα που θα πληρώνονταν. Και σ' αυτές τις γυναίκες ασκήθηκε πάνω τους κάθε είδους ψυχολογική ή / και σωματική βία.

Και στις τρεις παραπάνω παραμέτρους οι γυναίκες βρέθηκαν σε καθεστώς δουλείας. Καθοριστικό βέβαια υπήρξε το γεγονός ότι πολλές από αυτές είναι ανήλικες (ή ακόμα και παιδιά). Είναι θύματα διεθνικής σωματεμπορίας. Οι γυναίκες (και τα παιδιά), θύματα εξαναγκαστικής πορνείας αδυνατούν να αντιδράσουν:

α) Λόγω ενός πλαισίου αποξένωσης, βίας και τρομοκρατίας που μεθοδεύεται από τους σωματέμπορους – φυλάκιση σε δωμάτια, κράτηση διαβατηρίου, απειλές κτλ.

β) Λόγω αδυναμίας επικοινωνίας με το περιβάλλον. Σ' αυτό συμβάλλουν η μοναξιά και η απομάκρυνση τους από κάθε συγγενικό ή φιλικό πρόσωπο, η άγνοια της γλώσσας, ο φόβος και η αποξένωση τους από της ευρύτερη κοινωνία

γ) Λόγω αδυναμίας - αδιαφορίας της οργανωμένης πολιτείας εντοπισμό, προστασία, περίθαλψη και αποκατάσταση των γυναικών (και παιδιών) θυμάτων. Μέχρι σήμερα, η ευρύτερη κοινωνία έρχεται σε επαφή με τα θύματα της εξαναγκαστικής πορνείας μόνο μέσω του άνδρα – πελάτη.

Τα δίκτυα της διεθνικής σωματεμπορίας αποτελούν μορφή οργανωμένου εγκλήματος. Στην Ελλάδα βρίσκονται κάτω από την εξουσία των διεθνών σωματεμπόρων και των τοπικών προαγωγών (ομάδες Ελλήνων, Αλβανών, Ρώσων κτλ. διαφορετικής δυναμικής και μεγέθους). Συνήθως ο διεθνοσωματέμπορας αναλαμβάνει τη στρατολόγηση και διακίνηση γυναικών από τη χώρα προέλευσης στη χώρα προορισμού, ενώ ο τοπικός μεσάζοντας την εγκατάσταση και την άμεση εκμετάλλευση των γυναικών (και των παιδιών). Κατά την περίοδο 1990 – 2000 στην Ελλάδα τα έσοδα από την εξαναγκαστική πορνεία γυναικών (και παιδιών) υπολογίζεται ότι ξεπέρασαν τα έξι δισεκατομμύρια Ευρο (6.000.000.000 \$). Ο άνδρας πελάτης στην πορνεία της Ελλάδας είναι ο μεγάλος απών από την κεντρική σκηνή διαπραγμάτευσης του ζητήματος. Παρ' όλα αυτά ο ρόλος του είναι πρωταγωνιστικός: ο άνδρας – πελάτης είναι και ο λόγος ύπαρξης, η κινητήρια δύναμη και ο νοηματοδότης και χρηματοδότης της πορνείας – δουλείας. Στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1990 – 2000 υπολογίζεται ότι ετησίως πάνω από ένα εκατομμύριο (1.000.000) άνδρες μίσθωναν υπηρεσίες προσφερόμενες από γυναίκες (και παιδιά) θύματα εξαναγκαστικής πορνείας. Τα μίσθωναν συμμετέχοντας και συνεργώντας και αυτοί στην εξαθλίωση και τη βία που υφίστανται καθημερινά (STOP TRAFFICKING NOW, 2002)

5.3 Αιτίες ύπαρξης της Διεθνικής Σωματεμπορίας

— Η έλλειψη δικαιωμάτων και ελευθεριών για τις γυναίκες / διάκριση και βία κατά των γυναικών. Ο παράγοντας αυτός θεωρείται και ο πρώιμος αιτιογενής παράγοντας τόσο της γυναικείας μετανάστευσης όσο και της διεθνικής σωματεμπορίας. Οι κυβερνήσεις που αποτυγχάνουν να προστατεύσουν και να προωθήσουν δικαιώματα για τις γυναίκες, είτε αυτά είναι ατομικά ή πολιτικά είτε είναι οικονομικά και κοινωνικά, ευνοούν την αποδυνάμωση τους, καθιστώντας τις ευάλωτες προς τα δίκτυα σωματεμπορίας ή τις ωθούν προς τη μετανάστευση και δεδομένης της αποδυνάμωσης τους, πέφτουν θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας. Η αποτυχία του κράτους να εγγυηθεί δικαιώματα γυναικών οδηγεί στην σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση της γυναίκας στο σπίτι και στην κοινωνία, καθώς και μέσα στις τοπικές, εθνικές και διεθνείς οικονομίες.

— Το ολοένα αυξανόμενο χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών χωρών και εντός των χωρών αυτών, μεταξύ πλουσίων και φτωχών ανθρώπων. Το τελευταίο θεωρείται και ως ένας από τους εξωτερικούς παράγοντες που ευθύνεται για την όξυνση της έλλειψης δικαιωμάτων και ελευθεριών για τις γυναίκες. Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές ανισότητες που υπάρχουν ανάμεσα στις αστικές και μη αστικές περιοχές, στην πλειοψηφία και τη μειοψηφία, στους αναπτυσσόμενους και τους αναπτυσσόμενους, οδηγούν σε εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές αστάθειες και βίαιες αναταραχές, όπως τα γεγονότα στην Αλβανία το 1997 και στην Ινδονησία το 1998, κατά τη διάρκεια των οποίων οι γυναικείοι πληθυσμοί ήταν στο στόχαστρο συγκεκριμένων μορφών φυλετικής βίας, όπως συστηματικοί και μαζικοί βιασμοί

Οι περισσότερες χώρες προέλευσης θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας έχουν υποστεί σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές μεταπτώσεις. Η ανεργία, ο πληθωρισμός, τα μικρά εισοδήματα και η φτώχεια αυξήθηκαν, ως συνέπεια των ένοπλων συγκρούσεων, της οικονομικής ύφεσης και της έλλειψης ισχυρού κράτους δικαίου οι συνθήκες διαβίωσης χειροτερεύουν, επιτρέποντας την ανάπτυξη παραοικονομιών.

— Η παράνομη διακίνηση αγαθών, όπλων και ανθρώπων, η διαφθορά των κρατικών υπαλλήλων, οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, η αποδοχή παράνομων εισοδημάτων ως μέσον επιβίωσης καθώς και η ανεξέλεγκτη μετανάστευση είναι φαινόμενα που αποτελούν τον νέο κανόνα σε πολλές από τις χώρες προέλευσης. Η νέα κατάσταση έχει ιδιαίτερο αντίκτυπο στις γυναίκες, καθώς οι εμπόλεμες συγκρούσεις και η οικονομική μετάβαση αποδυναμώνουν ακόμα περισσότερο τη θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας. Στη δεδομένη κατάσταση, οι γυναίκες προσλαμβάνονται τελευταίες και απολύονται πρώτες.

– Η αποτυχία των υπαρχόντων οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών υποδομών να παράσχουν ίσες και δίκαιες ευκαιρίες στις γυναίκες για εργασία, οι διακρίσεις κατά των γυναικών στην αγορά εργασίας, η αυξανόμενη ανεργία γυναικών, οι χαμηλοί μισθοί για τις γυναίκες, η έλλειψη εκπαιδευτικών ευκαιριών, είναι παράγοντες που συνεισφέρουν στην υπεραντιπροσώπηση του γυναικείου φύλου στους αριθμούς των φτωχών παγκοσμίως. Η φτώχεια παίρνει γυναικείο πρόσωπο με αποτέλεσμα να αυξάνεται η γυναικεία μετανάστευση. Η μετακίνηση γυναικείων πληθυσμών προς αναζήτηση βιώσιμων οικονομικών προοπτικών γίνεται αντικείμενο προς εκμετάλλευση και η εκμετάλλευση διευκολύνεται από την υποδεέστερη θέση της γυναίκας στο παγκόσμιο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό σύστημα.

– Η έλλειψη υποδομών, που να εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες εργασίας για τις γυναίκες, οι οποίες κατά συνέπεια πλήττονται περισσότερο από την ανεργία, τη φτώχεια, την οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικογενειακή κατάσταση (πολλές από αυτές έχουν χάσει το σύντροφο ή / και τα παιδιά τους ή είναι ορφανές), την πολιτική κατάσταση της χώρας (εμφύλιος, βομβαρδισμοί, εισβολές από άλλες χώρες), την έλλειψη προσδοκιών, την προσφυγιά κ.α

– Ένας άλλος παράγοντας είναι η αλλαγή των παραδοσιακών μορφών οικογένειας με ολόένα και περισσότερες γυναίκες να αναλαμβάνουν την ευθύνη διατροφής ολόκληρης της οικογένειας. Έτσι η αντίφαση ανάμεσα στη φτώχεια των γυναικών και την ευθύνη τους για διατροφή της οικογένειας τους, σε συνδυασμό με την βία κατά των γυναικών και την απουσία τους από θέσεις δημόσιας ισχύος, ενθαρρύνουν την μετανάστευση, με απώτερο όνειρο πρόσβαση στη δύση.

Οι πληροφορίες ωστόσο για την δύση στις οποίες έχουν πρόσβαση αυτοί οι γυναικείοι πληθυσμοί, είναι των περιοδικών μόδας και του κινηματογράφου. Έτσι η δύση φαντάζει ως το μέρος όπου μια γυναίκα μπορεί να βρει οικονομικές δυνατότητες και προσωπική επιτυχία. Χωρίς καμία πληροφόρηση για τις σκληρές μεταναστευτικές πολιτικές, πολλές νεαρές ιδίως γυναίκες παρασέρνονται στην παράνομη μετανάστευση με την ελπίδα ενός καλύτερου μέλλοντος. Το παγκόσμιο δίκτυο επιβίωσης έχει εντοπίσει τέσσερις τύπους καταστάσεων που συνεπάγεται την εμπλοκή γυναικών και κοριτσιών στη βιομηχανία του σεξ.

Οι τύποι αυτού δύνανται να εφαρμοστούν και σε άλλες μορφές εργασίας για τις οποίες οι γυναίκες μεταναστεύουν ή διακινούνται παράνομα (Radica Coomaraswamy, 2002). Συνεπώς προκύπτουν οι εξής ομάδες:

- Η πρώτη αφορά γυναίκες οι οποίες εξαναγκάστηκαν ολοκληρωτικά. Οι γυναίκες αυτές δεν είχαν καμία ιδέα για τον προορισμό τους ή για τη φύση της εργασίας που επρόκειτο να κάνουν. Πολλές από τα γυναίκες αυτής της κατηγορίας υπήρξαν θύματα απαγωγής πριν εξωθηθούν από τα δίκτυα όπου βρέθηκαν στην «βιομηχανία του σεξ».
- Η δεύτερη ομάδα αποτελείται από γυναίκες οι οποίες αρχικά είχαν κάποια γνώση για την φύση της εργασίας που τις προόριζαν. Στη συνέχεια όμως εξαναγκάστηκαν να δουλέψουν είτε σε εργασία είτε σε συνθήκες για τις οποίες δεν είχαν συμφωνήσει προηγουμένως και για τις οποίες στη συνέχεια δεν είχαν περιθώρια επιλογής. Οι γυναίκες της ομάδας αυτής δεν έχουν ελευθερία κίνησης αλλά ούτε και δυνατότητα να επηρεάσουν θετικά ή και αρνητικά την κατάσταση στην οποία περιήλθαν καθώς είναι υπό καταναγκαστικό χρέος (ο σωματέμπορος τους δηλώνει ότι τις κρατάει δέσμιες μέχρι να του ξεπληρώσουν το χρέος μεταφοράς τους, το οποίο συνήθως είναι υπέρογκο), ενώ παράλληλα τους έχουν αφαιρεθεί τα νόμιμα έγγραφα τους.
- Η τρίτη ομάδα αφορά γυναίκες οι οποίες γνώριζαν τη φύση της εργασίας για την οποία τις προόριζαν και μολονότι δεν την επιθυμούσαν δεν έχουν να επιλέξουν μεταξύ άλλης βιώσιμης εναλλακτικής λύσης. Έτσι εμπιστεύονται τον διακινητή τους ο οποίος εκμεταλλεύεται οικονομικά και νομικά την ευάλωτη θέση των γυναικών αυτών προς δικό του οικονομικό όφελος. Συνήθως και η γυναίκες αυτής της ομάδας κρατούνται υπό συνθήκες καταναγκαστικού χρέους.
- Η τέταρτη ομάδα απαρτίζεται από γυναίκες οι οποίες έχουν πλήρη γνώση της εργασίας για την οποία τις προόριζαν και δεν έφεραν καμιά αντίρρηση σ' αυτό, έχουν τον έλεγχο των χρημάτων που κερδίζουν και την ελευθερία των κινήσεων τους⁹

⁹ Αυτή είναι η μόνη από τις παραπάνω καταστάσεις κατά την οποία οι γυναίκες δεν μπορούν να καταταγούν στην κατηγορία θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας.

5.4 Σχέση Διεθνικής Σωματεμπορίας και Μετανάστευσης

Η μετανάστευση γυναικείων πληθυσμών σε συνδυασμό με τις προσπάθειες των κυβερνήσεων για καταστολή της μετανάστευσης και μετακίνησης με πολιτικές απαγόρευσης, τοποθετούν τις γυναίκες σε καταστάσεις που είτε παραμένουν απροστάτευτες είτε μερικώς προστατευόμενες από το νόμο. Τη δεδομένη πραγματικότητα εκμεταλλεύονται η διεθνο - σωματέμποροι. Το στοιχείο που ξεχωρίζει τη διεθνή σωματεμπορία από άλλες μορφές μετανάστευσης είναι ο καταναγκασμός και / ή εξαπάτηση. Υπάρχει αιτιατή σχέση μεταξύ πολιτικών και νόμων για τη μετανάστευση και της διεθνικής σωματεμπορίας. Οι γενεσιουργές αιτίες της μετανάστευσης γυναικών και της διεθνικής σωματεμπορίας είναι κατά ένα μεγάλο μέρος κοινές. Η σχέση είναι εμφανής: από τη μία η επιθυμία για μετανάστευση και οι οικονομικές και πρακτικές δυσκολίες για την έκδοση νόμιμης βίζας και από την άλλη η ανάγκη για βοήθεια και η μετέπειτα εξάρτηση από τους μεσάζοντες στη διαδικασία μετανάστευσης, που συχνά αποδεικνύονται διακινητές ή δουλέμποροι. Αυτοί οι παράγοντες βέβαια αφορούν τόσο τη λαθρομετανάστευση όσο και τη διεθνή σωματεμπορία, η λαθρομετανάστευση εμφανίζεται όταν υπάρχουν περιορισμοί στη νομική οικονομική μετανάστευση. Όταν μια γυναίκα λοιπόν αποφασίσει να μεταναστεύσει λαθραία, εκτίθεται στα δίκτυα εξαπάτησης και καταναγκασμού της διεθνικής σωματεμπορίας

Το να πέσει μια γυναίκα θύμα διεθνικής σωματεμπορίας κατά την προσπάθεια της να μεταναστεύσει, εξαρτάται από πλήθος παραγόντων. Ανάμεσα σε άλλους είναι η έλλειψη οικονομικών πόρων για την εξασφάλιση ασφαλούς, έστω και λαθραίας, μεθόδου μετακίνησης – δηλαδή έλλειψη δυνατότητας αγοράς διαβατηρίων, βίζας και εισιτηρίου, η έλλειψη επαφών και στήριξης στο εξωτερικό, εξωπραγματικές ελπίδες και λάθος πληροφόρηση για τις ευκαιρίες εργασίας στο εξωτερικό. Αυτοί οι παράγοντες συνήθως συνδυάζονται με το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο της γυναίκας και με την ευκολία της να εμπιστευτεί και να εξαρτηθεί από τρίτους μεσάζοντες, οι οποίοι υπόσχονται να κανονίσουν ασφαλή μετακίνησης και καλή δουλειά στη χώρα προορισμού, με αντάλλαγμα ποσοστό από τους μελλοντικούς μισθούς της. Υπάρχουν και περιπτώσεις καταναγκαστικής μετανάστευσης, όπου το κορίτσι ή η γυναίκα παραδίδεται στον διακινητή / σωματέμπορο από την οικογένεια της, ούτως ώστε να δουλέψει στο εξωτερικό για να ξεπληρώσει το χρέος της οικογένεια της ή και περιπτώσεις όπου του θύμα απαγάγετε από τον διακινητή / σωματέμπορο.

5.5 Σχέση Διεθνικής Σωματεμπορίας και πορνείας

Η μεταναστευτική πορεία συχνά ταυτίζεται με τη διεθνική σωματεμπορία. Αυτό συμβαίνει γιατί κατά κανόνα η μεταναστευτική πορνεία απαγορεύεται από τις περισσότερες χώρες, με αποτέλεσμα γυναίκες που μεταναστεύουν προκειμένου να εργαστούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στη βιομηχανία του σεξ, αναγκάζονται να παραμένουν σε καθεστώς παραοικονομίας, που τις καθιστά επιρρεπείς στη βία, την εκμετάλλευση και ευάλωτες στον έλεγχο και την εξάρτηση από τα δίκτυα διεθνό – σωματεμπόρων. Πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, απαγορεύουν την είσοδο σε άτομα που θέλουν να εργαστούν στην πορνεία και υποβάλλουν αυτά τα άτομα σε ποινική δίωξη και απέλαση αν τυχόν συλληφθούν.

Μερικές χώρες προβλέπουν ειδική βίζα «καλλιτέχνης» για άτομα που μεταναστεύουν για να εργαστούν γενικότερα στη βιομηχανία του σεξ (στρίπερ, χορεύτρια κτλ), προσδίδοντας έτσι μία φαινομενική κάλυψη νομιμότητας στη μεταναστευτική πορεία. Άλλες χώρες τέλος, όπως η Ολλανδία, παρέχουν ανοιχτά άδειες εργασίας και παραμονής σε αλλοδαπές «εργάτριες του σεξ». Μάλιστα σύμφωνα με απόφαση του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου (Ιούλιος 1997), η πορνεία πλέον αναγνωρίζεται ως «οικονομική δραστηριότητα». Η υπόθεση αφορούσε την ακύρωση απόφασης του γραφείου μετανάστευσης του Ολλανδικού Υπουργείου Δικαιοσύνης, που απαγόρευσε σε Τσέχα υπήκοο να παραμείνει στην Ολλανδία με σκοπό να εργαστεί ως πόρνη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει συμφωνίες με την Τσεχία, την Σλοβακία και την Πολωνία που δίνουν στους υπηκόους αυτών των χωρών το δικαίωμα της αυτόνομης εργασίας στην Ολλανδία. Το Ολλανδικό υπουργείο θεώρησε ότι η πορνεία δεν είναι εργασία με αυτήν την έννοια και η Τσέχα κατέφυγε στο Ευρωπαϊκό δικαστήριο εναντίον της Ολλανδίας. Το Ευρωπαϊκό δικαστήριο από την πλευρά του ξεκαθάρισε ότι η πορνεία είναι νόμιμη μορφή εργασίας και ότι αν οι υπήκοοι από τις προαναφερθείσες χώρες μπορούν να αποδείξουν ότι έχουν την δυνατότητα να εργαστούν αυτόνομα ως σεξουαλικές εργάτριες (δηλ. να μην προσληφθούν ως πόρνες από κάποιον), τότε το Ολλανδικό κράτος είναι υποχρεωμένο να του χορηγήσει άδεια εργασίας και παραμονής. Με άλλα λόγια, αναγνωρίστηκε η νομιμοποίηση της μεταναστευτικής πορνείας (European Court of Justice, 2001).

Υπάρχει πολύ συζήτηση γύρω από το θέμα για το αν η πορνεία και η διεθνική σωματεμπορία είναι αλληλένδετες και έτσι καταπολεμώντας τη διεθνική σωματεμπορία είναι αναπόφευκτος και ο αγώνας ενάντια στην πορνεία. Διεθνώς πάντως γίνεται προσπάθεια να αποκλειστεί η συζήτηση περί πορνείας από τις συζητήσεις για τη

διεθνική σωματεμπορία, διότι τα συμφέροντα πολλές φορές είναι συγκρουόμενα. Για παράδειγμα, μέσα στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση, δύο κράτη -μέλη έχουν ριζικά αντίθετες στάσεις απέναντι στο θέμα της πορνείας: η Σουηδία απαγορεύει την πορνεία ως ανεπιθύμητο κοινωνικό φαινόμενο και διώκει ποινικά τον πελάτη και όχι την πόρνη, μιας και ο αγοραστής των σεξουαλικών υπηρεσιών θεωρείται ότι βρίσκεται σε θέση ισχύος στην δεδομένη συνδιαλλαγή και ως εκ τούτου περισσότερο υπεύθυνος. Η Σουηδική στάση απέναντι στην πορνεία αντιμετωπίζει τη γυναίκα ως θύμα εκμετάλλευσης και κακοποίησης και όχι ως εγκληματία που πρέπει να τιμωρηθεί για την εμπλοκή της στην πορνεία. Αντιθέτως στην Ολλανδία, όπως προαναφέρθηκε, αναγνωρίζει την πορνεία ως νόμιμη εργασία και παρέχει άδειες εργασίας και παραμονής σε οικονομικούς μετανάστες που επιθυμούν να εισέλθουν στη χώρα για να εργαστούν στην εγχώρια ανθηρή «βιομηχανία του σεξ».

Στην πλειοψηφία των χωρών της Ευρώπης τουλάχιστον, η διεθνική σωματεμπορία αντιμετωπίζεται ως λαθρομετανάστευση με σκοπό την πορνεία και ως σύγχρονο δουλεμπόριο και σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που στην πραγματικότητα είναι. Εξάλλου η αντιμετώπιση της διεθνικής σωματεμπορίας ως λαθρομετανάστευση με σκοπό την πορνεία επιτρέπει στα κράτη να βλέπουν το θέμα από η σκοπιά της εθνικής ασφάλειας και να υιοθετούν αυστηρότερες μεταναστευτικές πολιτικές. Ενώ η αντιμετώπιση της διεθνικής σωματεμπορίας ως πρόβλημα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα ανάγκαζε τα κράτη να αναλάβουν τις ευθύνες τους υπό το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να παράσχουν ουσιαστική αρωγή και αποζημίωση στα θύματα.

Βιβλιογραφία

- Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - (2005) Ενημερωτική Μελέτη για την Διεθνική Σωματεμπορία – trafficking, Αθήνα
- Stop Now (2002), Στατιστικά Στοιχεία για το Trafficking στην Ελλάδα, Αθήνα
- European Court of Justice, 2001.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 6^ο

Θεσμική αντιμετώπιση από την Ελληνική πολιτεία και πρακτικές

6.1 Η δράση της Αστυνομίας ενάντια στην Διεθνική Σωματεμπορία / Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων - Ο.Κ.Ε.Α -

Κατά την τελευταία δεκαετία, η Αστυνομία στην Ελλάδα ανέπτυξε υπολογίσιμη δράση ενάντια στη διεθνική σωματεμπορία. Τα περασμένα χρόνια, η εξαναγκαστική πορνεία και τα δίκτυα διεθνοσωματέμπορας φαίνεται πως ήταν σε θέση να απορροφούν την δράση της Αστυνομίας χωρίς σοβαρές συνέπειες για την ευρύτερη λειτουργία της αγοράς. Αντίθετα τώρα η Αστυνομία επέτυχε να επιβάλλει ένα αξιόλογο συντελεστή κόπωσης των δικτύων και μάλιστα χειροπιαστά αποτελέσματα. Έλαβαν χώρα σημαντικές τοπικές εξάρθρωσεις των διεθνοσωματεμπορικών δικτύων και των δικτύων τοπικής μαστροπείας, και πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ότι κάθε εξάρθρωση δημιουργεί, ένα κενό στην πορνική αγορά, κενό που απαιτεί χρόνο για να καλυφθεί, είτε ως επαναγκατάσταση και επαναλειτουργία είτε ως δημιουργία νέας εγκατάστασης. Βέβαια, έχει ιδιαίτερη σημασία ο τόπος στον οποίο επιτεύχθηκε η εξάρθρωση. Για παράδειγμα, αν έλαβε χώρα σε ένα νησί με μια μικρή πόλη και δύο κοινότητες θα απαιτηθεί μεγάλο χρονικό διάστημα, για να καλυφθεί το κενό και να καλυφθεί η ζήτηση της πελατείας.

Από την άλλη, αν το χτύπημα πραγματοποιήθηκε σε μία μεσαία ή μεγάλη πόλη, οι άλλες εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης εξαναγκαστικά εκδιδόμενων είναι σε θέση να απορροφήσουν ίσως και αμέσως την πελατεία, με περιορισμένες αλλαγές στα ωράρια των εγκαταστάσεων ή / και την εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης των γυναικών. Έτσι, το πιο πιθανό είναι ότι τα 24 χτυπήματα της Αστυνομίας στην Αθήνα ή τα 11 της Θεσσαλονίκης είχαν μικρότερη σχετική βαρύτητα από τα ανάλογα χτυπήματα που έλαβαν χώρα στην περιφέρεια. Πάντως συνολικά, η επιτυχημένη δράση της Αστυνομίας προκαλεί μια αντικειμενική αύξηση της διακινδύνευσης στην ενασχόληση με τη σωματεμπορία και τείνει να παράγει συσσωρευτικά ένα αυξανόμενο δισταγμό ενασχόλησης.

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα της δράσης της Αστυνομίας σε βάθος χρόνου μένει να μελετηθούν δύο σημαντικά ζητήματα. Πρώτο, ο αριθμός των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων αλλοδαπών γυναικών που μετά την επιστροφή στην πατρίδα τους επιστρέφουν και πάλι στην Ελλάδα. Δεύτερο, ο συντελεστής κόπωσης τον οποίο υφίσταται η ίδια η Αστυνομία στη συγκεκριμένη σύγκρουση με το οργανωμένο έγκλημα.

Σημαντικό μέρος αυτής της κόπωσης αποτελεί και η διαφθορά, οικονομική και σεξουαλική. Ολοκληρώνοντας, είναι φανερό ότι η διεθνική σωματεμπορία επιδεικνύει μια ιδιαίτερη υψηλή αντοχή στις διαδοχικές παρεμβάσεις της Αστυνομίας και είναι σε θέση να διαχειρίζεται και να εκμεταλλεύεται πολλές χιλιάδες αλλοδαπών γυναικών.

Πάντως, το πλέον πιθανόν είναι ότι και στο άμεσο μέλλον, ίσως κατά την επόμενη διετία και μετά από 15 χρόνια επικράτησης στην πορνεία, η διεθνική σωματεμπορία θα συνεχίσει την καθοδική της πορεία. Μάλιστα, σε συνδυασμό με τις εσωτερικές αλλαγές στην οργάνωση των δικτύων αλλά και τις αλλαγές στον πληθυσμό των εξαναγκαστικά εκδιδόμενων, ίσως έχουν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις για μian ουσιαστική κάμψη του φαινομένου κατά την επόμενη διετία. Σ' αυτή την εξέλιξη, δύο παράγοντες θα μπορούσαν να έχουν αποφασιστική συμβολή στη δράση της Αστυνομίας: πρώτο, οι καταδίκες των διεθνοσωματεμπόρων από τα δικαστήρια και δεύτερο, η δημιουργία αποτελεσματικών κέντρων κοινωνικής επανένταξης των εξαναγκαστικά εκδιδομένων.

Προχωρώντας προς μία συνολικότερη θεώρηση του ζητήματος, σε μια κοινωνία των εκτεταμένων ανισοτήτων με βάση την τάξη και το φύλο όπως η Ελλάδα των αρχών του 21^{ου} αιώνα, η δράση των μηχανισμών καταστολής είναι αδύνατο να επιτύχει την εξαφάνιση του φαινομένου της εξαναγκαστικής πορνείας και της διεθνικής σωματεμπορίας ως οργανωμένου εγκλήματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η οικονομική δυσπραγία του ανδρικού πληθυσμού προερχόμενου από κοινωνικά στρώματα που περιλαμβάνουν κατά πλειονότητα την πορνική πελατεία αποτέλεσε καθοριστική προϋπόθεση για την κάμψη της εξαναγκαστικής πορνείας. Είναι σ' αυτό το ευρύτερο πλαίσιο που η δράση της Αστυνομίας, έχοντας βελτιώσει μεθόδους και κυρίως κίνητρα καταπολέμησης, επέδειξε αυξημένη αποτελεσματικότητα στη δράση της. Οι δράσεις της ευρύτερης πολιτείας και της κοινωνίας των πολιτών, με βάση το Προεδρικό Διάταγμα που ρυθμίζει τη προσφορά στήριξης και αρωγής στα θύματα του trafficking, μένει να αξιολογηθούν.

Η πλέον εξειδικευμένη δράση της Ελληνικής αστυνομίας, για την καταπολέμηση της Διεθνικής Σωματεμπορίας, συμπληρώνει στις μέρες μας ήδη ένα χρόνο λειτουργίας. Η Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων - Ο.Κ.Ε.Α - , που συστάθηκε τον Απρίλιο του 2001 κατόπιν πρωτοβουλίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Σκοπός της σύστασης της αποτέλεσε η μελέτη του Κοινωνικού Φαινομένου της Εμπορία Ανθρώπων που με τη σειρά της αποσκοπεί στη σεξουαλική τους εκμετάλλευση αλλά και κατ' επέκταση ο σχεδιασμός μιας σειράς δράσεων για την αντιμετώπιση του.

Βασικός στόχος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης μέσα από την σύσταση της Ο.Κ.Ε.Α, ήταν η θεσμοθέτηση ενός ειδικού συντονιστικού οργάνου με αντικείμενο τη χάραξη στρατηγικής για την αντιμετώπιση του Κοινωνικού Φαινομένου της Εμπορίας Ανθρώπων και την [πρόταση συγκεκριμένων μέτρων που θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην καταπολέμηση των κυκλωμάτων που διακινούν και εμπορεύονται γυναίκες (και παιδιά), σε εθνική και διεθνή κλίμακα. Στους δώδεκα (12) μήνες λειτουργίας της η Ο.Κ.Ε.Α ανέπτυξε αξιόλογη δράση και συνέβαλε σημαντικά στην προσπάθεια κατανόησης και αντιμετώπισης του Φαινομένου στην Ελλάδα, στο πλαίσιο και των γενικών κατευθύνσεων του Ο.Η.Ε, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης ανέπτυξε συνεργασία με Διεθνείς και Εθνικούς οργανισμούς καθώς και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις –Μ.Κ.Ο- .

Ειδικότερα κατά την περίοδο Μάιος 2001 με Απρίλιο 2002, η Ο.Κ.Ε.Α πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- ⇒ Πρότεινε Σχέδιο Νόμου σχετικά με τη δίωξη εγκλημάτων που αφορούν την εμπορία ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση και την προστασία των θυμάτων.
- ⇒ Δημιούργησε αρχείο με αποφάσεις και διακηρύξεις Διεθνών Οργανισμών καθώς και με θεσμικό πλαίσιο άλλων χωρών αναφορικά με το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων.
- ⇒ Συμμετείχε σε διάφορες εκδηλώσεις για την ενημέρωση των πολιτών, σε ημερίδες και συνέδρια διαφόρων φορέων, ενώ σύντομα θα εκδώσει διμηνιαίο news letter, με στόχο την ενημέρωση σχετικά με θέματα εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα και Διεθνώς.
- ⇒ Συνέβαλλε σημαντικά στην ειδικότερη ενημέρωση και εκπαίδευση Αστυνομικών πάνω στο ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων. Στο πλαίσιο αυτό, το θέμα : “Trafficking” εντάχθηκε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα όλων των βαθμίδων της Αστυνομικής Ακαδημίας.
- ⇒ Ολοκληρώνει σύντομα την πρόταση της για δημιουργία μιας πρότυπης υπηρεσίας της Αστυνομία με σκοπό την αποτελεσματικότερη δράση ενάντια στην εμπορία ανθρώπων στην Ελλάδα.

Η Ο.Κ.Ε.Α, όπως είναι γνωστό συγκροτήθηκε από υψηλόβαθμους αξιωματικούς της Ελληνικής Αστυνομίας, ειδικό συμβούλιο του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, εκπροσώπους του Υπουργείου Εσωτερικών και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας,

εκπρόσωπο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης και Κοινωνικό Επιστήμονα ειδικό σε θέματα εμπορίας ανθρώπων, υπό την προεδρία του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας. Η Ομάδα με διευρυμένη τη σύνθεση της από εκπροσώπους συναρμόδιων υπουργείων και με βάση το νέο θεσμικό πλαίσιο που δημιουργείται θα επεκτείνει τις δράσεις της με σκοπό την ολοκλήρωση του έργου της, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στους τομείς του εθελοντικού επαναπατρισμού καθώς και της προστασίας και αρωγής των θυμάτων.

6.2 Διεθνές Νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της Διεθνικής Σωματεμπορίας / Trafficking

Αναμφισβήτητα το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης και εμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών ανά τον κόσμο παραβιάζει μια σειρά ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων τα εξής:

- το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου στο σεβασμό της ανθρωπίνης αξίας του. Σ' αυτό αντιτίθεται η χρησιμοποίηση του σαν εμπορεύσιμο αντικείμενο.
- το δικαίωμα στην ισότητα ως προς την απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- το δικαίωμα στην ελευθερία που περιλαμβάνει:
 - το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας
 - το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης και κυκλοφορίας και επιλογής τόπου διαμονής (εφόσον βρίσκεται κανείς νόμιμα στο έδαφος της χώρας)
 - το δικαίωμα επιλογής εργασίας και μη εκτέλεσης αναγκαστικής εργασίας
 - το δικαίωμα της γενετήσιας ελευθερίας και αξιοπρέπειας
 - την απαγόρευση της δουλείας και των μορφών της
- το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να μην υφίσταται οποιαδήποτε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση
- το σεβασμό των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

Τα ανθρώπινα αυτά δικαιώματα προστατεύονται από το Σύνταγμά μας, αλλά και από πολλά διεθνή κείμενα, όπως αυτά έχουν ερμηνευτεί από την επιστήμη και τη νομολογία, διεθνή και εθνική. Συγκεκριμένα αναφέρουμε την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, τη Σύμβαση περί δουλείας του 1926, τη Συμπληρωματική Σύμβαση σχετική προς την κατάργηση της δουλείας, της εμπορίας των δούλων και παρεμφερών προς την δουλεία

θεσμών και πράξεων ή συνηθειών, τη Σύμβαση ΔΟΕ (αρ. 29) περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, τη Σύμβαση ΔΟΕ (αρ. 105) αφορώσα την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας, τη Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και σε περιφερειακό επίπεδο την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Η διεθνής κοινότητα έχει ασχοληθεί και ειδικά με το φαινόμενο της παράνομης εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων, υιοθετώντας πλήθος κειμένων. Η πιο συστηματική και ολική αντιμετώπιση του φαινομένου της παράνομης διακίνησης από πλευράς καταστολής του εγκλήματος επιχειρείται με το Πρωτόκολλο, στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνώς Οργανωμένου Εγκλήματος, για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, που έχει υπογραφεί αλλά δεν έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα. Συγκεκριμένα το Πρωτόκολλο ορίζει την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, καλεί τα Κράτη Μέρη να την ποινικοποιήσουν ως αυτοτελές έγκλημα, να πατάξουν τη διαφθορά των αρμοδίων για την καταπολέμηση του φαινομένου οργάνων και να συνεργαστούν μεταξύ τους για την καταστολή της, ενώ τα καλεί να θεσπίσουν νόμους για την προστασία των θυμάτων.

Ένα άλλο σημαντικό πρωτόκολλο είναι εκείνο για την « αποτροπή, την καταστολή και την τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών (Παλέρμο , Δεκέμβριος 200). Το συγκεκριμένο πρωτόκολλο διακρίνεται από κάποια σημαντικά κενά που το χαρακτηρίζουν ως μια συντηρητική προσπάθεια ενάντια στο σύγχρονο δουλεμπόριο. Βασική παράλειψη του είναι ότι δεν ενσωματώνει στο κείμενο του τα διεθνή πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εγγυώνται σε όλου τους ανθρώπους ακόμα και στους παράνομους μετανάστες. Επίσης αφήνει το θέμα της αρωγής των θυμάτων και της παροχής των υπηρεσιών στην πρωτοβουλία και την ευχέρεια των κρατών μελών,

Το θέμα αντιμετωπίζεται και στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποβάλει πρόταση στο Συμβούλιο για την έκδοση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου της Ε.Ε, που επίσης επιφορτίζει τα κράτη μέλη με την υποχρέωση να εξασφαλίζουν ότι η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση τιμωρείται. Μάλιστα η Διακήρυξη των Βρυξελλών για την πρόληψη και Καταπολέμηση της Παράνομης Διακίνησης και Εμπορίας Ανθρώπων επιβεβαιώνει την θέληση της

ευρωπαϊκής και γενικότερα της διεθνούς συνεργασίας ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο την οργανωμένη εγκληματική δράση.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι πολύ πρόσφατα -συγκεκριμένα στις 3 Μαΐου του 2005-υιοθετήθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και η πρώτη Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση του φαινομένου με σεβασμό στην ισότητα φύλων, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων με το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την προστασία και την αρωγή τους και την εξασφάλιση αποτελεσματικής αστυνομικής έρευνας, δικαστικής δράσης και προώθησης της διεθνούς συνεργασίας κατά της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των διατάξεων της από τα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δημιουργεί για πρώτη φορά έναν εξειδικευμένο μηχανισμό παρακολούθησης και ελέγχου.

6.3 Το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Αναφορικά με την νομοθετική αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων σε εθνικό επίπεδο, υιοθετήθηκε ομόφωνα από το Ελληνικό Κοινοβούλιο ο Ν. 3064/2002 για την "καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και για την αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών". Η εν λόγω νομοθετική αντιμετώπιση όλων των μορφών της εμπορίας ανθρώπων κατέστη αναγκαία αφενός εξαιτίας των επικίνδυνων διαστάσεων που έχει προσλάβει η εμπορία ανθρώπων και η παιδική πορνογραφία σε διεθνές επίπεδο. Αφετέρου, λόγω της υπογραφής συναφών ευρωπαϊκών και διεθνών κειμένων από την τελευταία, όπως τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε περί καταστολής της εμπορίας προσώπων και εκμετάλλευσης της πορνείας άλλων (1950), το Πρωτόκολλο των Η.Ε για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Η.Ε. κατά του Υπερεθνικού Οργανωμένου εγκλήματος κτλ. Επιπλέον, η χώρα μας συμμορφώθηκε και με τις Συστάσεις της Υπουργικής Επιτροπής προς τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. για τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών (Κ -1996), για τη δράση ενάντια στην εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Κ-2000) και για την προστασία των παιδιών από την σεξουαλική εκμετάλλευση (Κ- 2001).

Ο Ν. 3064/02 επιχειρεί σοβαρές και ουσιαστικές επεμβάσεις στο Ποινικό Κώδικα. Ειδικότερα, ο Νόμος χωρίζεται σε 2 μέρη: Στο πρώτο μέρος, με την προσθήκη νέων ή αντικατάσταση παλιότερων διατάξεων, αντιμετωπίζονται οι σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων για την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής τους και ειδικότερα η κατάχρηση σε ασέλγεια, η πορνογραφία ανηλίκων, η μαστροπεία, η σωματεμπορία και η ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής. Στο δεύτερο μέρος παρέχεται για πρώτη φορά προστασία και αρωγή σε θύματα τέτοιων εγκληματικών πράξεων, δηλαδή στα θύματα όλων των μορφών εμπορίας, και προβλέπεται ο ασφαλής επαναπατρισμός τους. Επιπρόσθετα, με το Προεδρικό Διάταγμα (233/03) για την παροχή αρωγής και προστασίας των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων, προβλέπεται, για πρώτη φορά στη χώρα μας, το αναγκαίο πλαίσιο για την παροχή αρωγής, προστασίας και μέριμνας στα θύματα της μαστροπείας, της εμπορίας ανθρώπων, της σωματεμπορίας, της ασέλγειας σε ανήλικο έναντι αμοιβής, και του δουλεμπορίου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η παροχή προστασίας της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους. Επίσης παρέχεται αρωγή για στέγαση, διατροφή, περίθαλψη, ψυχολογική στήριξη, εξασφάλιση νομικού παραστάτη και διερμηνέα. Ειδικά για τους ανήλικους προβλέπεται η ένταξη τους σε προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

6.4 Παρατηρήσεις επί του νόμου. Διατάξεις για την καταστολή της εμπορίας ανθρώπων (άρθρα 9-14 του νομοσχεδίου)

Ορισμός

Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών, ως διακίνηση και εμπορία ανθρώπων (trafficking) ορίζεται η στρατολόγηση, μεταφορά, υπόθαλψη ή αποδοχή προσώπων, που γίνεται με απειλή ή άσκηση βίας ή άλλες μορφές εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης ή κατάχρησης εξουσίας ή εκμετάλλευση μιας ιδιαίτερα τρωτής θέσης, με σκοπό την επίτευξη συναίνεσης αυτών των προσώπων στην εκμετάλλευσή τους από ένα άλλο πρόσωπο. Στον όρο εκμετάλλευση περιλαμβάνεται τουλάχιστον η εκμετάλλευση της πορνείας άλλων, ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η αναγκαστική εργασία, η δουλεία και οι παρεμφερείς πρακτικές και η αφαίρεση οργάνων. Η διακίνηση και εμπορία είναι, δηλαδή, όρος ευρύτερος της διακίνησης γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο περιορίζει τη έννοια της διακίνησης και εμπορίας σε αυτήν με μόνο σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Γι' αυτό και επιλέγει να τη

ρυθμίσει στα πλαίσια του κεφαλαίου 19 του Ποινικού Κώδικα με τίτλο «εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής», τροποποιώντας το άρθρο 351 περί σωματεμπορίας. Είναι αλήθεια ότι στην Ελλάδα η σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί τον κύριο τρόπο εκμετάλλευσης των θυμάτων της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Όμως μπορεί να αποσκοπεί και σε άλλες μορφές εκμετάλλευσης, όπως η αναγκαστική εργασία ή η αφαίρεση οργάνων.

Σκόπιμο θα ήταν, λοιπόν, εφόσον ο νομοθέτης αποφάσισε να ρυθμίσει το πρόβλημα, να το κάνει με τρόπο σύμφωνο με τα διεθνή κείμενα. Σήμερα η ζήτηση στην Ελλάδα είναι στην αγορά του σεξ και γι' αυτό οι διακινητές προάγουν τα θύματα στην πορνεία. Δεν πρέπει, όμως να ξεχνάμε και τα κυκλώματα εκμετάλλευσης ανηλίκων, λ. χ. των λεγομένων παιδιών των φαναριών, που τόσο ενεργά δρουν στη χώρα μας, τα μέλη των οποίων δε θα τιμωρούνται με το νέο 351, ούτε να αποκλείσουμε την εμφάνιση νέων μορφών εκμετάλλευσης στο μέλλον που επίσης θα μένουν ατιμώρητες από αυτή τη διάταξη. Γι' αυτό θα ήταν σκόπιμο το αδίκημα της εμπορίας και διακίνησης να μην περιέχει ως συστατικό στοιχείο της υπόστασής του αποκλειστικά το «σκοπό γενετήσιας εκμετάλλευσης» του διακινητή.

Βέβαια, η εκμετάλλευση αναγκαστικής εργασίας ή η αφαίρεση οργάνων τιμωρείται με άλλους νόμους, οι οποίοι, όμως, δεν καλύπτουν επαρκώς τη δράση των κυκλωμάτων, δεν τιμωρούν δηλαδή όλα τα πρόσωπα που συμμετέχουν στην «αλυσίδα της εκμετάλλευσης», από τον πρώτο που προσέγγισε το θύμα μέχρι τον τελευταίο «χρήστη» ή «αποδέκτη» του θύματος. Αντιθέτως, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών τιμωρούνται όλοι οι μετέχοντες στο σύστημα διακίνησης και εμπορίας, μέχρι μάλιστα και τον τελευταίο «χρήστη» ή «αποδέκτη» του θύματος. Το αυτό προβλέπει και το προτεινόμενο άρθρο 351, αλλά μόνο όταν πρόκειται για σεξουαλική εκμετάλλευση. Κατά τη γνώμη μας, χρειάζεται λοιπόν ένα νέο άρθρο, που δε θα συμπεριλαμβάνεται στο Κεφ. 19 του Ποινικού Κώδικα και που θα ποινικοποιεί την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων χωρίς εξειδίκευση του σκοπού της εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τον ορισμό του Πρωτοκόλλου του Ο.Η.Ε που παρατίθεται παραπάνω.

Συναίνεση

Το προτεινόμενο άρθρο 351 απαριθμεί τους τρόπους άσκησης βίας για τον εξαναγκασμό του θύματος σε εκμετάλλευση και υπογραμμίζει στην παράγραφο 2 ότι η σωματεμπορία, έστω και αν τελείται με απόσπαση της συναίνεσης του θύματος όταν αυτό βρίσκεται σε ανάγκη με «υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή με παροχή άλλων

ωφελημάτων ή με τη χρήση απατηλών μέσων» τιμωρείται με την ίδια ποινή. Σκόπιμο θα ήταν να περιληφθεί και η «εκμετάλλευση τρωτής θέσης» στον κατάλογο των μέσων απόσπασης της συναίνεσης, που αποτελεί όρο ευρύτερο, μη περιορισμένο στην επίκληση οικονομικής ή επιβιωτικής ανάγκης και που περιλαμβάνεται και στον ορισμό του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών.

Με την παραπάνω ευρεία διατύπωση, ακόμα και αν οι διακινητές ισχυριστούν ότι το θύμα είχε συναινέσει στο να μεταναστεύσει, να φέρει πλαστά έγγραφα και να δουλέψει παράνομα σε μια ξένη χώρα, τους στερείται η δυνατότητα να ισχυριστούν ότι συμφώνησε να δουλέψει σε συνθήκες ουσιαστικής δουλειάς, και δη εφόσον αποδεικνύεται ότι τελούσε υπό τρωτές συνθήκες.

Ποινές

Ορθώς ο νέος νόμος προβλέπει τις αυξημένες ποινές και επιβαρυντικές περιπτώσεις στην παράγραφο 3 και 4 του άρθρου 351.

Ορισμός της γενετήσιας εκμετάλλευσης

Ορθά ο νόμος ορίζει την γενετήσια εκμετάλλευση, όρο ευρύτερο της τέλεσης ασελγούς πράξης, έτσι ώστε να τιμωρούνται όχι μόνο εκείνοι που προάγουν τα θύματα διακίνησης σε πορνεία, αλλά και χρησιμοποιούν από κερδοσκοπία την εικόνα, το σώμα και τη φωνή ενός προσώπου για την πραγματική ή προσποιητή επιχείρηση ασελγών πράξεων ή την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών με σκοπό τη σεξουαλική διέγερση.

Άρθρο 10 (νέο άρθρο ΠΚ 351 Α)

Για πρώτη φορά το ελληνικό ποινικό δίκαιο ποινικοποιεί την χρήση υπηρεσιών πορνείας (πελάτες) με το προτεινόμενο άρθρο 351 Α, αλλά μόνο στην περίπτωση της με αμοιβή τέλεσης ασελγούς πράξης με ανήλικο. Ο νομοθέτης δεν ποινικοποιεί τη χρήση υπηρεσιών πορνείας για με αμοιβή τέλεση ασελγούς πράξης με ενήλικο. Κάτι τέτοιο θα έπρεπε τουλάχιστον να θεσμοθετηθεί για το χρήστη των υπηρεσιών αυτών που γνωρίζει ότι ο / η εκδιδόμενος/η είναι θύμα παράνομης εμπορίας και διακίνησης. Ο εν γνώσει του χρήστης υπηρεσιών αναγκαστικής πορνείας, τελευταίος κρίκος της «αλυσίδας εκμετάλλευσης», είναι αυτός που τροφοδοτεί τα κυκλώματα εμπορίας και διακίνησης. Ουσιαστικά και ο ίδιος ασκεί βία στο θύμα, αναγκάζοντάς το να προβεί σε μία πράξη την οποία δεν επιθυμεί. Είναι λοιπόν απαραίτητη η ποινικοποίηση της αυτής της πράξης *πρώτον* λόγω της δικής του προσβλητικής της αξίας του θύματος συμπεριφοράς, αλλά και *δεύτερον* για την αποτελεσματικότερη καταστολή της δράσης των διακινητών.

Άρθρο 12

Αρωγή θυμάτων

Η νέα αυτή διάταξη στοχεύει στο να πληρώσει το νομοθετικό κενό σε σχέση με την αρωγή των θυμάτων εμπορίας και διακίνησης προσώπων. Αναγνωρίζει, λοιπόν, ο νόμος την ανάγκη προστασίας των ατόμων αυτών και προβλέπει αρωγή για τη στέγαση, τη διατροφή, την περίθαλψη και την ψυχολογική υποστήριξή τους, για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή τους. Για την πραγματοποίηση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, θεσπίζει την εξασφάλιση νομικού παραστάτη και διερμηνέα σε περιπτώσεις δίωξης του εκμεταλλευτή τους. Βέβαια, αν δεχτούμε τον ευρύτερο ορισμό της εμπορίας και διακίνησης έναντι της σωματεμπορίας του προτεινόμενου 351 ΠΚ, η προστασία αυτή θα πρέπει να επεκταθεί στα θύματα της παράνομης εμπορίας και διακίνησης με οποιοδήποτε σκοπό εκμετάλλευσης, λ.χ. παιδιά των φαναριών. Το νομικό πλαίσιο, ωστόσο, αφήνει τον προσδιορισμό των μέσων επίτευξης και της διαδικασίας εφαρμογής των αρχών που θέτει στην έκδοση προεδρικού διατάγματος, το οποίο ελπίζουμε ότι όντως θα εκδοθεί, και μάλιστα το συντομότερο δυνατόν, και ότι θα είναι μελετημένο και εφαρμόσιμο, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πραγματοποίηση των επιταγών του νόμου. Ο νόμος δεν κάνει λόγο για τη συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στον όλον αγώνα και ιδιαίτερα στην υποστήριξη των θυμάτων εμπορίας και διακίνησης. Είναι εμφανές ότι για να εφαρμοστούν οι φιλόδοξες διατάξεις του σχεδίου νόμου, η συμβολή των ΜΚΟ θα είναι πλέον η αναγκαία, και γι' αυτό ο νομοθέτης οφείλει να αναφερθεί ρητά σε αυτήν, έστω καταλείποντας τη ρύθμισή της σε προεδρικό διάταγμα.

Το άρθρο προβλέπει τη δυνατότητα αναστολής της απέλασης αλλοδαπού που είναι θύμα διακίνησης και που βρίσκεται παράνομα στη χώρα μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση κατά των υπαιτίων. Ως τώρα, τα θύματα διακίνησης δεν ζητούν τη βοήθεια της αστυνομίας από φόβο μη συλληφθούν, κρατηθούν και απελαθούν, αλλά και από το φόβο της αντίδρασης των σωματεμπόρων. Ο νέος νόμος θα έπρεπε όμως να προσδιορίζει με ποιο καθεστώς ο αλλοδαπός θα παραμείνει στη χώρα, κυρίως αν λάβουμε υπόψη ότι αυτή η διαδικασία μπορεί να κρατήσει χρόνια. Ο νόμος μπορεί να προβλέψει ένα ειδικό καθεστώς νόμιμης παραμονής, άδειας εργασίας και ασφάλειας, ώστε να μπορέσει να διαβιώσει αξιοπρεπώς και ασφαλώς κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Αν δε διασφαλιστούν καλύτεροι και ασφαλέστεροι όροι

διαβίωσης από αυτούς υπό τους οποίους βρίσκεται σήμερα, το θύμα δε θα καταγγέλλει τους εκμεταλλευτές του.

Άρθρο 13

Επαναπατρισμός

Το προτεινόμενο άρθρο ορθώς προβλέπει τον ασφαλή επαναπατρισμό του θύματος με σεβασμό της αξιοπρέπειάς του και εφόσον το θύμα δηλώσει ρητά ότι τον επιθυμεί. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το θύμα διακίνησης δεν έχει τη δυνατότητα να καλύψει τα έξοδα του επαναπατρισμού του, ενώ πολλές φορές τα ταξιδιωτικά του έγγραφα βρίσκονται στα χέρια των διακινητών. Αυτό θα ήταν σκόπιμο να ληφθεί υπόψη στο προεδρικό διάταγμα που θα εκδοθεί και θα ρυθμίζει τις πρακτικές λεπτομέρειες του επαναπατρισμού των θυμάτων.

Ορθώς το άρθρο αυτό προβλέπει και τη δυνατότητα παραμονής του θύματος στην Ελληνική επικράτεια, εφόσον αυτό δεν επιθυμεί να επαναπατριστεί για προβαλλόμενους από αυτό λόγους που πιθανολογούνται βάσιμοι και σοβαροί. Είναι κατανοητό ότι πολλές φορές το θύμα δε μπορεί να επιστρέψει στη χώρα προέλευσης, είτε γιατί κινδυνεύει να ξαναπέσει στα χέρια των κυκλωμάτων διακίνησης, είτε γιατί θα διασυρθεί κοινωνικά, ή ακόμα και συχνότατα θα διωχθεί. Όχι σπάνια δεν είναι ούτε από την οικογένειά του αποδεκτό. Το νέο άρθρο προβλέπει τη δυνατότητα παραμονής των αλλοδαπών θυμάτων στην Ελλάδα, χωρίς όμως να προσδιορίζει με ποιο καθεστώς. Σκόπιμο θα ήταν να συγκεκριμενοποιηθεί το καθεστώς παραμονής και άδειας εργασίας για τα θύματα που θα μείνουν στην Ελληνική επικράτεια, ενώ απαραίτητος θα ήταν και ο σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης των θυμάτων, με σκοπό την ομαλότερη ένταξή τους στην Ελληνική κοινωνία.

Πρόληψη

Ο νόμος δεν περιλαμβάνει διατάξεις για την πρόληψη της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Το Κράτος πρέπει να επιφορτίσει κάποιο από τα όργανά του, ενδεχομένως τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, με την αρμοδιότητα εκπόνησης και εφαρμογής μιας εκτεταμένης καμπάνιας, με σκοπό την ενημέρωση:

I) των θυμάτων της διακίνησης ότι τα δικαιώματά τους προστατεύονται, ότι οι Ελληνικές αρχές θα τους συμπαρασταθούν, αν αποφασίσουν να καταγγείλουν τους εκμεταλλευτές τους

II) του ανδρικού πληθυσμού της χώρας σε σχέση με τις συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων της διακίνησης και τη δράση των κυκλωμάτων, ώστε να συνειδητοποιήσουν ότι χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες αναγκαστικής πορνείας συντηρούν ένα καθεστώς σύγχρονης δουλείας.

Το σπουδαιότερο για την πρόληψη του φαινομένου αυτού είναι η οργάνωση συστηματικής συνεργασίας της χώρας μας με τις αρμόδιες αρχές των άλλων χωρών, αλλά και με τις σ' αυτές προξενικές αρχές μας για την αποτελεσματικότερη παρεμπόδιση της κυκλοφορίας των εκμεταλλευτών και της διακίνησης των υποψήφιων θυμάτων από τις χώρες αυτές προς την δική μας.

Καταστολή

Κρίσιμος για την εφαρμογή αυτού του νόμου είναι φυσικά ο ρόλος της αστυνομίας. Εκτός από την εκκαθάριση των Σωμάτων Ασφαλείας από άτομα που συμμετέχουν ή καλύπτουν με όποιο τρόπο μπορούν τα κυκλώματα διακίνησης, χρήσιμη είναι η ευαισθητοποίηση των μελών των Σωμάτων Ασφαλείας σε σχέση με το θέμα. Πάντως, αμφίβολο είναι αν θα απέβαινε λυσιτελής η δημιουργία ενός ειδικού σώματος της Αστυνομίας για την αποτελεσματικότερη καταστολή της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων. Η ειδική υπηρεσία της Αστυνομίας για την πορνεία σαφώς δεν επέτυχε.

Κριτική στο υπάρχον Νομοθετικό πλαίσιο

Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα είναι σε ένα σημαντικό βαθμό ανεπαρκές για την αντιμετώπιση της σημερινής εξέλιξης του φαινομένου. Η εμπορία και διακίνηση ατόμων με σκοπό την εκμετάλλευσή τους δεν τιμωρείται αυτοτελώς από την ισχύουσα ποινική νομοθεσία. Επιμέρους υπάρχουσες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, όπως οι διατάξεις για τη μαστροπεία (ΠΚ 349), την εκμετάλλευσή πόρνης (ΠΚ 350), τη σωματεμπορία (ΠΚ 351), χρησιμεύουν για την μερική αντιμετώπιση του φαινομένου της σεξουαλικής χρησιμοποίησης τρίτου προσώπου ως κερδοφόρου αντικειμένου. Δυστυχώς, ακόμα και αυτό το ανεπαρκές νομοθετικό πλαίσιο έχει ελάχιστα χρησιμοποιηθεί στη πράξη, ενώ οι ποινές στις οποίες καταδικάζονται οι αυτουργοί είναι πολύ μικρές, και μάλιστα εξαγοράσιμες τις περισσότερες φορές. Επιπλέον, υπάρχουν

υπόνοιες για την ανάμειξη αστυνομικών στα κυκλώματα διακίνησης, πράγμα που περιπλέκει ακόμα περισσότερο τη δίωξη των υπαιτίων.

Παράλληλα, κανένας νόμος δεν προβλέπει την προστασία των θυμάτων της εμπορίας και διακίνησης. Τα θύματα, τις περισσότερες φορές αλλοδαπές χωρίς άδεια παραμονής στη χώρα, όταν εντοπίζονται, συλλαμβάνονται, κρατούνται και απελαύνονται, χωρίς να τους παρασχεθεί οποιαδήποτε νομική, ψυχολογική, ιατρική ή υλική στήριξη. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια πλήρωσης του νομοθετικού κενού από το νόμο με σκοπό την αυτοτελή καταπολέμηση της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, την προστασία από αυτή τη δραστηριότητα και την κάθε είδους εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής και την παροχή αρωγής στα θύματα κρίνεται κατ' αρχήν θετική. Με το ίδιο σχέδιο νόμου τροποποιούνται διάφορες διατάξεις του Κεφαλαίου 19 του Ποινικού Κώδικα (εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής). Για μερικά εγκλήματα προβλέπεται αυστηρότερη ποινή, ενώ για άλλα η συρρίκνωση της εφαρμογής τους ή και η αποποινοικοποίηση.

Διαβάζοντας το νόμο προκύπτει αβίαστα και με σαφήνεια ότι όλες οι πράξεις που συνδέονται με την εμπορία ανθρώπων και την εκμετάλλευσή τους, ενέχουν το στοιχείο της βίας και συνιστούν παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας, η οποία αποτελεί έννομο αγαθό, πρώτιστο μεταξύ αυτών που προστατεύονται ποινικά. Επίσης, οι βαριές και αμετάκλητες σωματικές βλάβες των γυναικών αυτών που είναι συνέπεια των απάνθρωπων συνθηκών της καταναναγκαστικής εκπόρνευσής τους συνιστούν επιπλέον σαφή παραβίαση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων τους, δικαιώματα που κατοχυρώνονται με διεθνείς συμβάσεις, τις οποίες έχει συνυπογράψει και η Ελλάδα και ορισμένες από αυτές έχουν γίνει και εσωτερικοί νόμοι της χώρας.

Φιλοσοφία του νόμου

Η φιλοσοφία που διαπνέει το συγκεκριμένο νόμο τόσο στο ΜΕΡΟΣ Α' (τροποποίηση άρθρων του Ποινικού Κώδικα) όσο κυρίως στο ΜΕΡΟΣ Β' (Αρωγή) μας δημιουργεί βάσιμα την εντύπωση ότι η διαμόρφωσή του έρχεται να καλύψει περισσότερο μια έξωθεν επιβαλλόμενη υποχρέωση παρά τη βούληση της Πολιτείας να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την εμπορία παιδιών και γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση.

Η φιλοσοφία του νόμου, συμπυκνώνεται στα παρακάτω σημεία:

1. Οι αλλοδαπές γυναίκες που εκπορνεύονται καταναγκαστικά δεν αντιμετωπίζονται ως θύματα απέναντι στα οποία απαιτούνται συγκεκριμένα μέτρα προστασίας. Η αντίληψη αυτή αποτυπώνεται κυρίως στο δεύτερο μέρος του νόμου που αφορά την Αρωγή (άρθρο 12). Ενώ η αρωγή θυμάτων αποτελεί το σημαντικότερο κεφάλαιο για την αντιμετώπιση του διεθνούς εγκλήματος Trafficking,
2. Παρόλο που είναι γνωστό ότι τα θύματα της καταναγκαστικής πορνείας είναι στην πλειοψηφία τους ενήλικες (20-30 ετών) ο νόμος αφορά αποκλειστικά στις ανήλικες και μάλιστα μέχρι 15 ετών. Κατ' αναλογία αντιμετωπίζεται και η δίωξη στην περίπτωση των «ροζ» αγγελιών, αν και γνωρίζουμε ότι αυτές στη συντριπτική τους πλειοψηφία προωθούν την καταναγκαστική πορνεία. Η απροθυμία να ενταχθούν στις σχετικές διατάξεις και οι ενήλικες καταγράφει μεν την ατολμία απέναντι στους δολέμπορους αλλά κυρίως προδικάζει την ανενόχλητη συνέχιση της δράσης τους και επιπλέον τη διαφήμισή τους μέσα από τα ΜΜΕ. Εξάλλου, ο προσδιορισμός του ορίου της ανηλικότητας στα 15 έτη καθιστά εγκληματική την αδιαφορία για τα άνω των δεκαπέντε ετών ανήλικα πρόσωπα.
3. Οι «πελάτες», χωρίς τη συμμετοχή των οποίων θα ήταν αδύνατη να λειτουργήσουν τα δίκτυα της καταναγκαστικής πορνείας, μένουν στο απυρόβλητο και δεν προβλέπεται η δίωξή τους. Είναι όμως «κοινό μυστικό» ότι αυτοί που χρησιμοποιούν τα θύματα του σύγχρονου δουλεμπορίου για τη σεξουαλική τους απόλαυση είναι σε θέση να γνωρίζουν ότι το «εμπόρευμα» που τους προσφέρεται υφίσταται καθημερινή βία και βασανιστήρια. Είναι επομένως υποκριτικό να μην αναγνωρίζει ο νόμος τους «πελάτες» ως υπεύθυνους κατά ένα μεγάλο μέρος για την εξάπλωση του εγκλήματος στις σημερινές τραγικές του διαστάσεις και ηθικά απαράδεκτο να τιμωρούνται τα θύματα για παράνομη πορνεία, αλλά και παράνομη είσοδο ή παραμονή στη χώρα, και να μην τιμωρούνται οι κυρίως συνένοχοι της παρανομίας των θυμάτων.
4. Αν και οι περιοριστικές μεταναστευτικές πολιτικές θεωρούνται, ως μια από τις αιτίες εξάπλωσης του trafficking, στο παρόν νόμο δεν προτείνεται ειδικό καθεστώς νόμιμης παραμονής για τα θύματα καταναγκαστικής πορνείας.

Διεθνική Σωματεμπορία και Κοινωνία

7.1 Παγκοσμιοποίηση και Διεθνική Σωματεμπορία

Η σεξουαλική εργασία είναι ένα διεθνικό φαινόμενο. Ήδη από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα η οργάνωση των δικτύων σωματεμπορείας και πορνείας ξεπερνούσε τα όρια του έθνους-κράτους. Το ζήτημα που απασχολεί τους ερευνητές σήμερα είναι η εντατικοποίηση του διεθνικού χαρακτήρα του φαινομένου ιδιαίτερα κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Η εντατικοποίηση του φαινομένου είναι δύσκολο να εξακριβωθεί καθώς όλες οι εκτιμήσεις είναι κατά προσέγγιση κυρίως λόγω του παράνομου χαρακτήρα ενός τεράστιου τμήματος των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη σεξουαλική εργασία. Ένα μεγάλο τμήμα της βιβλιογραφίας σε αυτόν τον χώρο αφορά το φαινόμενο της σωματεμπορείας.

Η αναπτυξιακή ορμή της παγκόσμιας οικονομίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες βασίστηκε, αλλά και προκάλεσε, το ραγδαίο πολλαπλασιασμό των ειδών και πρακτικών κατανάλωσης. Ακολουθώντας τις ευρύτερες δυναμικές της νέας οικονομίας από τη δεκαετία του 1970 και μετά, «η βιομηχανία του σεξ» αναπτύχθηκε τόσο σε όγκο όσο και στην ποικιλία των παρεχομένων προϊόντων. Κατά την τελευταία δεκαετία η ανάπτυξη διαφόρων μορφών παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών στον κυβερνοχώρο πρόσθεσε έναν ολόκληρο νέο τομέα δραστηριότητας, η διερεύνηση του οποίου αποτελεί σήμερα πρόκληση για τους κοινωνικούς επιστήμονες.

Τέλος, η σχέση μεταξύ παγκοσμιοποίησης και σεξουαλικής εργασίας καταγράφεται ερευνητικά και σε ένα άλλο επίπεδο. Η ανάδυση της νέας παγκόσμιας οικονομίας συνοδεύτηκε από την επιδείνωση των συνθηκών ζωής και εργασίας για ένα μεγάλο τμήμα των γυναικών του πλανήτη (ημι-απασχόληση, εποχική εργασία, σταδιακή πτώση των πραγματικών ημερομισθίων, αύξηση των ωρών εργασίας, επιδείνωση των συνθηκών εργασίας, ιδιαίτερα στο εσωτερικό των ζωνών του ελεύθερου εμπορίου). Η επιδείνωση των συνθηκών ζωής για ένα μεγάλο τμήμα των γυναικών (αλλά και παιδιών) του πλανήτη οδήγησε σε αύξηση των απασχολούμενων στην πορνεία και ενίσχυσε την οργάνωση των διεθνών δικτύων σωματεμπορείας. Επιπλέον άλλοι παράγοντες όπως η ανεξέλεγκτη επέκταση της επιδημίας του AIDS οδήγησαν στη σταδιακή επιδείνωση των συνθηκών σεξουαλικής εργασίας. Ένα μεγάλο τμήμα των σύγχρονων ερευνών περί πορνείας και σωματεμπορείας αφορά την επίδραση της νέας παγκόσμιας οικονομίας

στη διαμόρφωση των συνθηκών και πρακτικών σεξουαλικής εργασίας. Ένα μεγάλο τμήμα των σύγχρονων ερευνών περί πορνείας και σωματεμπορείας αφορά την επίδραση της νέας παγκόσμιας οικονομίας στη διαμόρφωση των συνθηκών και πρακτικών σεξουαλικής εργασίας.

7.2 Ρατσισμός και Διεθνική Σωματεμπορία

Η σύνδεση της σεξουαλικής εργασίας με το θέμα του ρατσισμού είναι διττή. Αφενός αφορά το σημαντικό ρόλο που παίζουν τα στερεότυπα και τα ιδεολογήματα σχετικά με την εθνική και φυλετική ταυτότητα των εργαζομένων στην οργάνωση των τοπικών αγορών εργασίας. Αφετέρου, η σύνδεση της σεξουαλικής εργασίας με το ρατσισμό αφορά την οργάνωση και λειτουργία των διεθνών δικτύων σωματεμπορείας και σεξουαλικής δουλείας. Παράλληλα, μέσα από παρόμοιες προσεγγίσεις δίνεται η δυνατότητα ανάλυσης του ρατσισμού σε σχέση με σύγχρονα φαινόμενα μετακινήσεων και μεταναστεύσεων. Όσον αφορά τη σύνδεση ρατσισμού και σωματεμπορείας στο διεθνές πεδίο, σύγχρονες προσεγγίσεις διερευνούν την επίδραση των νέο-αποικιακών διεθνών σχέσεων στο διαχωρισμό μεταξύ κρατών παραγωγής / εξαγωγής και κρατών εισαγωγής / κατανάλωσης της σεξουαλικής εργασίας.

7.3 Ακτιβισμός και σεξουαλική εργασία

Κατά τα τελευταία χρόνια σε διάφορες χώρες αναπτύχθηκαν πολιτικές πρωτοβουλίες και κινήματα που στόχο έχουν την αποποινικοποίηση και τον έλεγχο της βιομηχανίας του έρωτα, ιδιαίτερα όσον αφορά φαινόμενα αναγκαστικής πορνείας και παιδεραστίας. Η διαφωνία ανάμεσα σε εκείνους που υποστηρίζουν την αναγκαιότητα απαγόρευσης της πορνείας σωματεμπορείας με βάση τις διεθνείς συμβάσεις περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Kathleen Barry 1984, Sheila Jeffreys 1997, Lynn Sharon Chancer 1993, Wendy Chapkis 1997) και σε εκείνους που υποστηρίζουν το δικαίωμα των ανθρώπων να χρησιμοποιούν το σώμα τους με σκοπό το κέρδος αποτελεί το βασικό σχίσμα στο εσωτερικό των πολιτικών κινητοποιήσεων σε σχέση με τη σωματεμπορεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ευρύτατη συζήτηση, τόσο στο χώρο των ακτιβιστών όσο και στο εσωτερικό της επιστημονικής κοινότητας, γύρω από ζητήματα ορολογίας.

Συγκεκριμένα, οι όροι «σεξουαλική εργασία» (sex work) και «βιομηχανία του έρωτα» (sex industry) αντιπροτείνονται στον όρο «πορνεία». Αντίστοιχα, ο όρος «εργάτης /-τριας του έρωτα» (sexworker) αντιπροτείνονται στους όρους «πόρνη / ιερόδουλος». Αξίζει να σημειωθεί ότι οι νέοι όροι έχουν προταθεί διεθνώς από οργανώσεις των ίδιων των εργαζομένων σε μια προσπάθεια να επαναοριστεί το εμπορικό σεξ ως ενεργή

μορφή επαγγέλματος και ως τρόπος εξασφάλισης εισοδήματος και όχι ως κοινωνικό ή ψυχολογικό χαρακτηριστικό μιας συγκεκριμένης τάξης κυρίως γυναικών αλλά επίσης και ανδρών (Jo Bindman and Jo Doezema 1997, Cheryl Overs and Paolo Longo 1997). Η πρώτη οργάνωση εργαζομένων στην «βιομηχανία του σεξ φαίνεται να ήταν το «COYOTE» (Call Off Your Old Tired Ethics) που ιδρύθηκε το 1973 στο Σαν Φρανσίσκο. Την ίδια περίπου περίοδο ιδρύθηκε μια αντίστοιχη οργάνωση στη Λυών της Γαλλίας, που από κοινού με τη βρετανική οργάνωση «English Collective of Prostitutes», δημιούργησαν την πρώτη διεθνή οργάνωση με το όνομα «International Committee for Prostitutes Rights».

Από το τέλος της δεκαετίας του 1970 άρχισαν να οργανώνουν τα διάφορα διεθνή συνέδρια στα οποία συμμετείχαν οι ολοένα αυξανόμενες οργανώσεις και όπου ουσιαστικά διαμορφώθηκαν οι βασικοί όροι των αντίστοιχων συζητήσεων στον πανεπιστημιακό και ερευνητικό χώρο. Η μετάβαση προς τη θεώρηση της πορνείας ως εργασίας ενισχύθηκε σημαντικά μέσω της ανάπτυξης διαφόρων οργανώσεων εργαζομένων στη «βιομηχανία του σεξ» στις «αναπτυσσόμενες χώρες», αρχικά στο Εκουαδόρ και αργότερα σε διάφορες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Νότιο-ανατολικής Ασίας. Το 1995 ιδρύθηκε στην Καλκούτα της Ινδίας η οργάνωση «Durbar Mahila Samanwaya Committee», που σήμερα αριθμεί περίπου 40.000 μέλη. Η οργάνωση αυτή έχει αναπτύξει δραστηριότητα που ξεπερνά κάθε προηγούμενο στο χώρο των αναπτυσσόμενων χωρών. Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίστηκε από τη δημιουργία διαφόρων οργανώσεων οι οποίες ανέπτυξαν ιδιαίτερη δραστηριότητα γύρω από ζητήματα σχετικά με την αντιμετώπιση της επιδημίας του HIV / AIDS. Όπως θα διαφανεί και από την παρούσα ερευνητική μελέτη, η σύγχρονη έρευνα γύρω από ζητήματα σεξουαλικής επαφής ενισχύθηκε από την παράλληλη ανάπτυξη ερευνών αλλά και άλλων πρωτοβουλιών που αναπτύχθηκαν σε σχέση με την αντιμετώπιση του HIV / AIDS.

Η βασική αρχή που ωρίμασε μέσω της ανάπτυξης διαφόρων μορφών ακτιβισμού στο χώρο της «βιομηχανίας του σεξ» και που μεταφέρθηκε σταδιακά στο χώρο της κοινωνικής έρευνας μπορεί να συνοψισθεί ως εξής: οι περισσότεροι άνθρωποι που ασχολούνται με το σεξ με σκοπό την εξασφάλιση εισοδήματος δε θεωρούν αυτή την επαγγελματική τους ενασχόληση ως τον κύριο πόλο συγκρότησης της κοινωνικής τους ταυτότητας³(Dennis Altman 2000). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η ενασχόληση με το

εμπορικό σεξ δεν συνιστά στις περισσότερες περιπτώσεις αποκλειστική ή σταθερή επαγγελματική απασχόληση. Αντίθετα, πολύ συχνά η πορνεία αποτελεί πηγή επικουρικού εισοδήματος που συμπληρώνει το κύριο εισόδημα των ανδρών και γυναικών που ασχολούνται με το επάγγελμα. Στις περισσότερες περιπτώσεις η πορνεία αποτελεί μέσο οικονομικής υποστήριξης όχι μόνο του συγκεκριμένου ατόμου που την ασκεί αλλά και της οικογενειακής μονάδας μέσα στην οποία ο / η εργαζόμενος /-η εντάσσεται και υποστηρίζει. Στην περίπτωση των γυναικών της εργατικής τάξης η πορνεία αποτελεί μέσο υποστήριξης της ανατροφής και εκπαίδευσης των παιδιών όταν το βασικό οικογενειακό εισόδημα δεν επαρκεί. Σε πολλές περιπτώσεις η πορνεία συνεπάγεται τη μετανάστευση του / της εργαζόμενου /-ης με σκοπό την αποπλήρωση χρεών ή τη σταδιακή αλυσιδωτή μετανάστευση και των υπολοίπων μελών μιας οικογένειας.

7.4 Η σημασία των Έμφυλλων και Εργασιακών Σχέσεων στη Διεθνή Σωματεμπορία

Αν και ο αριθμός ανδρών και αγοριών που εργάζονται στη σύγχρονη «βιομηχανία του σεξ» συνεχώς αυξάνεται, οι κοινωνικές σχέσεις που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία του εργασιακού αυτού χώρου καθορίζουν την κοινωνική κατηγορία 'γυναίκα' ως παραγωγό και την κοινωνική κατηγορία "άνδρας" ως καταναλωτή του σεξ, ως μορφής παρεχόμενης υπηρεσίας. Η άνιση σχέση μεταξύ των δύο πόλων αυτής της συναλλαγής είναι δεδομένη σε μια σειρά διαφορετικών κοινωνικών, πολιτισμικών και εθνικών πλαισίων. Έτσι η έρευνα σε ζητήματα πορνείας και σωματεμπορείας προσανατολίζεται προς την ιστορική και συγχρονική ανάλυση των έμφυλων σχέσεων και του ρόλου που παίζει η σεξουαλικότητα στην αναπαραγωγή ή τον μετασχηματισμό τους.

Η σεξουαλική εργασία δεν είναι μια παγκόσμια ή α-ιστορική κατηγορία, αλλά αντίθετα υπόκειται σε αλλαγές και επαναορισμούς. Έτσι, ενώ φαινόμενα πορνείας μπορούμε να διακρίνουμε σε κάθε ιστορική περίοδο, η παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών πήρε ιδιαίτερο χαρακτήρα στο πλαίσιο της καπιταλιστικής συσσώρευσης και της εμπορευματοποίησης της μισθωτής εργασίας. Όπως έχει παρατηρήσει η Louise White στην μελέτη της για την πορνεία στο αποικιοκρατούμενο Ναϊρόμπι «η πορνεία αποτελεί μια καπιταλιστική κοινωνική σχέση όχι επειδή ο καπιταλισμός δημιούργησε την πορνεία εμπορευματοποιώντας τις σεξουαλικές σχέσεις αλλά επειδή η μισθωτή εργασία είναι ένα μοναδικό χαρακτηριστικό του καπιταλισμού: ο καπιταλισμός εμπορευματοποιεί την εργασία» (Louise White, X.X). Από αυτή την άποψη οι σύγχρονες έρευνες περί πορνείας

εντάσσουν το φαινόμενο στο ευρύτερο πλαίσιο μελέτης της εργασίας και των εργασιακών σχέσεων κατά τη νεότερη και σύγχρονη περίοδο. Έτσι τα σύγχρονα φαινόμενα σωματεμπορείας εντάσσονται στο ευρύτερο θεωρητικό ερευνητικό πλαίσιο μελέτης του ρόλου του σταδιακά διογκούμενου τομέα παροχής υπηρεσιών στην οργάνωση και αναπαραγωγή του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος κατά την μετα-βιομηχανική περίοδο.

7.5 Συνθήκες Διαβίωσης γυναικών – θυμάτων της Διεθνικής Σωματεμπορείας

Τα θύματα της διεθνικής σωματεμπορείας υπόκεινται σε πολλαπλές παραβιάσεις των ατομικών τους δικαιωμάτων: αρχικά σε ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική βία, για να υποταγούν στη θέληση του διακινητή. Κρατούνται σε συνθήκες σκλαβιάς και υπόκεινται σε εξαναγκαστική εργασία. Δεν έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν το ίδιο τους το σώμα, τους αφαιρούνται τα νόμιμα έγγραφα τους (διαβατήρια, ταυτότητες, κ.τ.λ.), και τους αφαιρούνται και τα χρήματα που κερδίζουν από την εξαναγκαστική εργασία. Οι συνθήκες διαβίωσης των θυμάτων της διεθνικής σωματεμπορείας χαρακτηρίζονται από:

- Πλημμελής και κακή διατροφή
- Παρατεταμένη έλλειψη και αταξία ύπνου
- Προβλήματα υγείας (σωματικής ψυχικής)
- Κατάχρηση αλκοόλ ή και ναρκωτικών
- Βιασμοί, ξυλοδαρμοί και εξευτελισμοί
- Βασανισμοί νουθεσίας ή παραδειγματισμού
- Ακόμα και θανατώσεις

Στη διεθνική σωματεμπορεία δεν υπάρχει ελεύθερη βούληση. Τα θύματα έχουν υποστεί κάποια μορφή εξαναγκασμού ή εξαπάτησης από τους σωματέμπορους. Είναι μάλιστα δυνατό τα θύματα σε κάποιες στιγμές ή φάσεις να είχαν συναινέσεις ή και ενεργήσει αυτοβούλως σχετικά με την μετανάστευση ή την εργασία τους, αλλά να εξαναγκάστηκαν ή να εξαπατήθηκαν μετέπειτα.

Τις περισσότερες φορές τα θύματα διακίνησης και εκμετάλλευσης δεν καταλαβαίνουν ότι είναι θύματα και βιώνουν έντονα συναισθήματα ντροπής. Έχει βρεθεί ότι η διεθνική σωματεμπορεία και τα βασανιστήρια έχουν παρόμοιες επιπτώσεις στα θύματα τους: υποφέρουν από ψυχολογικά προβλήματα όπως μετά-τραυματική διαταραχή με συμπτώματα άγχους, σοβαρές μορφές κατάθλιψης, ανυπαρξία αυτοεκτίμησης, κατακερματισμός του εγώ, ανασφάλειες, μόνιμο αίσθημα φόβου, ανησυχία και φοβίες, και δυσκολία ανάκλησης και έκφρασης της εμπειρίας του βιασμού.

7.6 Η σχέση Διεθνικής Σωματεμπορίας και Δημόσιας Αναπαραγωγικής Υγείας

Η διακίνηση προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την εξάπλωση του ιού HIV / AIDS και των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων. Οι συνθήκες σκλαβιάς που επικρατούν δεν επιτρέπουν την πρόληψη από μεριά των θυμάτων για την αναπαραγωγική τους υγεία καθώς δεν είναι σε θέση να απιστήσουν ασφαλή σεξουαλική επαφή. Υπάρχουν μαρτυρίες θυμάτων για συνέχιση της καταναγκαστικής εκπόρνευσης τους παρά τα εμφανή προβλήματα στην αναπαραγωγική τους υγεία. Τα θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας σχεδόν ποτέ δεν έχουν πρόσβαση σε ιατρική βοήθεια και συχνά υποβάλλονται σε αναγκαστικές εκτρώσεις υπό παράνομες και επικίνδυνες συνθήκες. Υπάρχουν μαρτυρίες για πελάτες οι οποίοι πληρώνουν κάτι παραπάνω στο σωματέμπορο για να μην χρησιμοποιήσουν προφυλακτικό. Είναι πολύ πιθανό οι πελάτες αυτοί να έχουν οικογένειες στις οποίες εν συνέχεια θα μεταφέρουν τα νοσήματα τους. Δεν υπάρχουν όμως συγκεκριμένα στοιχεία για των αριθμό των θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας που έχουν HIV / AIDS ή τον αριθμό που είναι σε κίνδυνο να μολυνθεί από τη νόσο.

Ε Μ Π Ε Ι Ρ Ι Κ Ο Μ Ε Ρ Ο Σ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Εμπειρικά Δεδομένα

1.1 Σκοπός Έρευνας

Βασικός σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διαπίστωση ότι αν η προβολή που κάνει ο Έντυπος Τύπος συμβάλλει στην ύπαρξη του φαινομένου της Διεθνικής Σωματεμπορίας στην Ελλάδα. Συνεπώς εκείνο που θεωρείται σημαντικό είναι ο τρόπος που τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και συγκεκριμένα ο έντυπος τύπος διάκεινται απέναντι στο φαινόμενο, με ποια στάση το αντιμετωπίζουν. Μάλιστα στόχος είναι να ερευνηθεί κατά πόσο και με ποιο τρόπο ο έντυπος τύπος επηρεάζει και διαμορφώνει απόψεις συνειδήσεις και στάσεις, δηλαδή πως συμβάλει στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης απέναντι στο φαινόμενο.

1.2 Μεθοδολογία Έρευνας

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας ερευνητικής μελέτης στηρίχτηκε αφενός στην μέθοδο ανάλυσης περιεχομένου των Μ.Μ.Ε και αφετέρου στην μέθοδο για την ανάλυση της λειτουργίας του μέσου. Το θεωρητικό υπόβαθρο που αφορά την ανάλυση του περιεχομένου των Μ.Μ.Ε, διακρίνεται από τις τεχνικές που αναφέρονται στην επιλογή δηλ. στη δυνατότητα που έχει κάποιος να παρακολουθεί το μήνυμα ή το νόημα και την επιλογή μίας συγκεκριμένης θεματικής ενότητας προς διερεύνηση. Επίσης επικρατεί η γενίκευση όσον αφορά το περιεχόμενο των Μ.Μ.Ε είτε ως σύνολο είτε ως ένας εξειδικευμένος τύπος περιεχομένου ιδίως ως προς το ζήτημα της προκατάληψης (του νοήματος) ή του πιθανού αποτελέσματος. Η τάση αυτή προκύπτει από την σχηματοποιημένη και τυποποιημένη μορφή με την οποία εμφανίζεται το περιεχόμενο των Μ.Μ.Ε. Ένας ακόμη παράγοντας που θα πρέπει να αναφερθεί στο σημείο αυτό, αναφορικά με την μεθοδολογία ανάλυσης περιεχομένου των Μ.Μ.Ε αποτελεί η αποκρυπτογράφηση των μη έκδηλων και απροσδιόριστων μηνυμάτων που παρουσιάζονται στα κείμενα του έντυπου τύπου. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την μελέτη της ανάλυσης του περιεχομένου είναι η περιγραφή και σύγκριση της επικοινωνιακής εκροής, η σύγκριση των Μ.Μ.Ε με την κοινωνική πραγματικότητα, το περιεχόμενο των Μ.Μ.Ε ως αντανάκλαση των κοινωνικών αξιών και πεποιθήσεων, οι

λειτουργίες και επιδράσεις των Μ.Μ.Ε, η αξιολόγηση της δομής και λειτουργίας των Μ.Μ.Ε καθώς και ανάλυση κειμένου και λόγου (ΜακΚουεϊλ Ν., 2003)

Αναφορικά με την μεθοδολογία ανάλυσης της λειτουργίας του μέσου επικρατεί η τεκμηρίωση της υπόθεσης ότι τα Μ.Μ.Ε μπορούν να συγκροτηθούν ως ένα ενιαίο πεδίο μελέτης. Η διαφοροποίηση της ηλεκτρονικής και έντυπης πληροφόρησης θεμελιώνεται στην φύση του μέσου δηλ. στη διαφοροποίηση γραπτού λόγου, φωτογραφίας / εικόνας και προφορικού λόγου. Είναι χαρακτηριστικό ότι η εντύπωση της αληθοφάνειας που επιτυγχάνει η ηλεκτρονική πληροφόρηση την καθιστά αποτελεσματικότερη και ως εκ τούτου η ιδεολογική της επιρροή υπερισχύει εκείνης του έντυπου λόγου. Οι ιδεολογικές συντεταγμένες στη βάση των οποίων επιλέγεται η μορφή και το περιεχόμενο της πληροφορίας παραμένουν κοινές σε όλα τα Μ.Μ.Ε. Εκείνο που μεταβάλλεται είναι το περιεχόμενο του ιδεολογικού μηνύματος και η δομή του επιχειρήματος. Η κατασκευή του ενιαίου πεδίου των Μ.Μ.Ε υποστηρίζεται από την παραδοχή ότι τα Μ.Μ.Ε καθορίζουν την ημερήσια διάταξη των ειδήσεων με βάση της πολιτισμικές και ιδεολογικές συντεταγμένες που ακολουθούν. Η ροή των προτεραιοτήτων κατευθύνεται από τις πολιτικές ομάδες στον εκδοτικό χώρο και από τις διασυνδέσεις τους με τον επιχειρηματικό χώρο προς την κοινή γνώμη. Σκοπός των τεχνικών που χρησιμοποιούνται είναι η κατασκευή και ανάλυση της εικόνας το οποίο έχει ως συνέπεια να τεμαχίζουν το κοινωνικό τοπίο σε πολιτικό, κοινωνικό, εξωτερικό καθώς και στην ψευδαίσθηση της αληθοφάνειας τόσο του λόγου όσο και της εικόνας. Η διερεύνηση της μορφολογίας της ημερήσιας διάταξης των Μ.Μ.Ε έχει σκοπό να αναδείξει τις μορφές πληροφόρησης που συγκροτούν συγκεκριμένες προτεραιότητες και διαμορφώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την κατανόηση των ιδεολογικών συντεταγμένων στο πλαίσιο των οποίων ορίζεται η είδηση (Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1998).

Συγκεκριμένα η εκπόνηση της παρούσας ερευνητικής μελέτης βασίστηκε εν μέρει στο μεθοδολογικό υπόβαθρο προηγούμενων μελετών που πραγματοποιήθηκαν για την μελέτη της μορφολογίας της ημερήσιας διάταξης των ειδήσεων: τύπος και τηλεόραση στην Ελλάδα όπως επίσης και προηγούμενες έρευνες που ασχολήθηκαν με την διερεύνηση των αιτιών και διαστάσεων του φαινομένου της Διεθνικής Σωματεμπορίας – Trafficking τόσο στην Ελλάδα όσο και σε Διεθνές επίπεδο.

Για την υλοποίηση της έρευνας αυτής το Δείγμα που μελετήθηκε αποτέλεσαν τα άρθρα που αναφέρονταν στο Κοινωνικό Φαινόμενο της Διεθνικής Σωματεμπορίας – Trafficking, από τρεις Πανελλήνιας κυκλοφορίας εφημερίδες και συγκεκριμένα, η

Καθημερινή, Τα Νέα και η Ελευθεροτυπία. Το κριτήριο με το οποίο έγινε η επιλογή των εφημερίδων αυτών υπήρξε η μεγαλύτερη κυκλοφορία της εφημερίδας μεταξύ των υπολοίπων της κατηγορίας στην οποία ανήκε όπως ήταν η Καθημερινή από την κατηγορία των Πρωινών εφημερίδων, Τα Νέα από την κατηγορία των Απογευματινών εφημερίδων και η Ελευθεροτυπία από την κατηγορία των Κυριακάτικων εφημερίδων. Το χρονικό διάστημα που μελετήθηκε αφορούσε τα άρθρα των εφημερίδων που είχαν δημοσιευτεί κατά το διάστημα Ιανουάριος 2006 με Αύγουστο 2006.

Η συλλογή των άρθρων αυτών πραγματοποιήθηκε μέσα από τα ηλεκτρονικά αρχεία που διατηρούν οι εφημερίδες με τη χρήση λέξεων – κλειδιών όπως: πορνεία, σωματεμπορία, διεθνική σωματεμπορία και εκδιδόμενες γυναίκες. Του σταδίου αυτού ακολούθησε η επεξεργασία των άρθρων ως προς την ανάλυση του περιεχομένου τους, που βασίστηκε στην χρήση συγκεκριμένων μεταβλητών, όπως: το είδος του άρθρου, ο χώρος όπου φιλοξενήτο στην εφημερίδα, αναφορά ως προς το περιεχόμενο του άρθρου (ποια συγκεκριμένη πτυχή του Φαινομένου έθιγε), λέξεις ή φράσεις κλειδιά που παρέπεμπαν στο Φαινόμενο του Trafficking, ο τρόπος διατύπωσης του τίτλου που έφερε το άρθρο καθώς και η ύπαρξη ή όχι φωτογραφίας που συνόδευε το άρθρο. Έπειτα από την μελέτη του κάθε άρθρου ξεχωριστά βάση της διαδικασίας που περιγράφηκε παραπάνω, ακολούθησε η συνολική μελέτη των άρθρων της κάθε εφημερίδας με στόχο την σύνταξη ενός γενικότερου προφίλ της κάθε εφημερίδας ως προς τη στάση της απέναντι στο Φαινόμενο του Trafficking.

Η σύνταξη του προφίλ της κάθε εφημερίδας ακολούθησε και πάλι ορισμένους άξονες / μεταβλητές, όπως: το είδος του άρθρου, η επιλογή και χρήση της γλώσσας, το περιεχόμενο των άρθρων που φιλοξένησε η εφημερίδα καθώς και η συχνότητα με την οποία καθεμιά από τις εφημερίδες φιλοξενούσε άρθρα που αναφέρονταν στη Διεθνική Σωματεμπορία / Trafficking στην διάρκεια του υπό μελέτη διαστήματος (Ιανουάριος 2006 – Αύγουστος 2006). Βάση των αξόνων αυτών συγκροτήθηκε και το τελικό προφίλ της κάθε μιας από τις εφημερίδες που αποτέλεσαν το δείγμα μας στην έρευνα αυτή και που επέτρεψε την συλλογή ορισμένων συμπερασμάτων ως προς το υπό μελέτη θέμα

1.3 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

HMEP: 8/1/2006

ΜΟΛΔΑΒΙΑ, ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΩΝ

Είδος:

Ρεπορτάζ

Χώρα:

Κοινωνία(.....)

Περιεχόμενο:

Στο συγκεκριμένο άρθρο επιχειρείται να γίνει μία σφαιρική προσέγγιση των παραμέτρων του ανθρώπινου σωματεμπορίου – Trafficking, εντοπίζοντας και εξετάζοντας τέσσερις πτυχές του προβλήματος 1) τα αίτια /συνθήκες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του φαινομένου, 2) τις συνθήκες που βιώνουν τα θύματα του Trafficking στη διάρκεια της εμπλοκής τους με τα δίκτυα της ανθρώπινης σωματεμπορίας, 3) τις επιπτώσεις που βιώνουν τα θύματα έπειτα από την διαφυγή τους από τα κυκλώματα, 4) τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την στήριξη των γυναικών που υπήρξαν θύματα του Trafficking.

Παρατίθεται μία εκτενής αναφορά στις κοινωνικό – οικονομικές συνθήκες μιας χώρας, τονίζοντας τους υψηλούς δείκτες φτώχειας που εμφανίζει συγκεκριμένα η Μολδαβία που ευνοούν την ανάπτυξη κυκλωμάτων σωματεμπορίας – Trafficking, σε σημείο ώστε σήμερα η χώρα να κατατάσσεται ως « πρώτη στις προτιμήσεις των κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων (trafficking)». Ακολουθεί μία περιγραφή των συνθηκών που βιώνουν οι γυναίκες – θύματα του Trafficking τόσο πριν εμπλακούν στα δίκτυα της σωματεμπορίας αλλά και στη διάρκεια της εμπλοκής τους με αυτά όσο βέβαια και στις επιπτώσεις που βιώνουν οι γυναίκες αυτές στην μετέπειτα ζωή τους, έχοντας ξεφύγει πλέον από τα δίκτυα της παράνομης σωματεμπορίας.

Τέλος στο παρόν άρθρο αναλύεται η προσπάθεια που προωθείται με τη σύμπραξη φορέων όπως το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ), τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης που και με την οικονομική στήριξη της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του ΥΠΕΞ, υλοποιούν το πρόγραμμα με την επωνυμία «ΙΘΑΚΗ». Αυτό μέσα από την εφαρμογή σταδίων όπως ψυχολογική υποστήριξη,

εκπαίδευση σε τέχνες και επιχειρηματικές δραστηριότητες και την εξεύρεση εργασίας», στοχεύει στην παροχή στήριξης σε γυναίκών που έπεσαν θύματα του Trafficking.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-γυναίκες θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης

-μια πάμπτωχη δημοκρατία

-πανέμορφες γυναίκες

-καταφθάνουν από κάθε γωνιά του πλανήτη σωματέμποροι για να εξασφαλίσουν γυναίκες με στόχο την εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση

-πρώτη στις προτιμήσεις των κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων (traffickingγιατί εκεί οι συνθήκες ανάπτυξης εμπορίου ανθρώπων είναι ιδανικές.

-Η φτώχεια και η παντελής έλλειψη κάθε προοπτικής ωθούν τις νεαρές Μολδαβές στα δίκτυα των κυκλωμάτων που χρησιμοποιούν συνήθως ως δόλωμα την προσφορά εργασίας

-με μισθούς πολλαπλάσιους εκείνων της πατρίδας τους

-υλοποιεί πρόγραμμα επανένταξης των θυμάτων του trafficking

-συνθήκες κάτω από τις οποίες δρουν τα κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων

«Προσεγγίζουν τις γυναίκες ντόπιοι συνεργάτες των συμμοριών, ακόμα και συγγενείς τους (!) και τους υπόσχονται εργασία σε τομείς όπως φύλαξη παιδιών, δουλειά σε καφετέριες ή εμπορικά καταστήματα. Λειτουργούν και ψευδεπίγραφα γραφεία ευρέσεως εργασίας. Ο πειρασμός είναι μεγάλος για μια νέα που δεν έχει καμιά ελπίδα να βελτιώσει τη ζωή της στον τόπο της».

-«Σε ένα ποσοστό το ξέρουν, αφού στη χώρα τους γίνονται ενημερωτικές καμπάνιες από τα ΜΜΕ και τις διεθνείς οργανώσεις, όμως είναι τόσο δύσκολη η ζωή εκεί, που τρέφουν φρούδες ελπίδες ότι ίσως σταθούν τυχερές και δεν τους συμβεί αυτό για το οποίο μιλούν όσοι γνωρίζουν τη θλιβερή πραγματικότητα»

-Οι νεαρές Μολδαβές βγαίνουν νόμιμα από τη χώρα τους.....μετά ένα διάστημα τους αφαιρούν τα διαβατήρια και τις φυλακίζουν σε διαμερίσματα με το πρόσχημα ότι θέλουν να τις προστατεύσουν. Τις υποχρεώνουν να εκδίδονται, και αν τολμήσουν να αντιδράσουν τις απειλούν και τις ξυλοκοπούν, ενώ συχνά τις μεταπωλούν σε άλλους προαγωγούς. Η προσωπικότητά τους καταρρακώνεται πλήρως.

-Κάποιες δεν αντέχουν και αυτοκτονούν πέφτοντας συνήθως από μπαλκόνια διαμερισμάτων όπου τις κρατούν φυλακισμένες. Οι πλέον τολμηρές και τυχερές καταφέρνουν να το σκάσουν και να καταφύγουν στις αρχές που τις επαναπροωθούν στην πατρίδα τους.

-Το μαρτύριο ωστόσο των γυναικών, που γλιτώνουν.... κάθε άλλο παρά τελειώνει με την επιστροφή στη χώρα τους.

-«Πολλές γυναίκες εμφανίζουν ψυχολογικά προβλήματα, τάσεις αυτοκτονίας, έντονη επιθετικότητα και φοβίες ότι εάν βγουν από το σπίτι τους κάποιος θα τις απαγάγει»

-Οι διεθνείς ανθρωπιστικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν

.....να επανενταχθούν τα θύματα του trafficking στην κοινωνία

τα ψυχολογικά τραύματα των κακοποιημένων γυναικών....επ' ουδενί να μαθευτεί.....στη χώρα όπου υποτίθεται ότι πήγαν να εργαστούν.

-Το πρόγραμμα ΙΘΑΚΗ περιλαμβάνει τρία στάδια: την ψυχολογική υποστήριξη, την εκπαίδευση σε τέχνες και επιχειρηματικές δραστηριότητες και την εξεύρεση εργασίας»,

-Οι χειρισμοί πρέπει να είναι λεπτοί και διακριτικοί, αφού, εάν γνωστοποιηθεί το πρόβλημα, ελλοχεύει ο κίνδυνος της αποβολής του θύματος από την οικογένεια και της απομόνωσής του από το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον, οπότε παράγεται αποτέλεσμα ακριβώς αντίθετο του επιδιωκόμενου.

-Λειτουργεί κέντρο αποκατάστασης και επανένταξης θυμάτων trafficking

.....υποβάλλονται σε γυναικολογικές εξετάσεις για αφροδίσια νοσήματα, τους παρέχεται ψυχολογική υποστήριξη

-υπάρχουν τριάντα πέντε θύματα trafficking –οι δουλέμποροι έκαναν καλή δουλειά– που συμμετέχουν σε πρόγραμμα στήριξης.

-περίπτωση αυτήν μιας δεκαπεντάχρονης Μολδαβής..... η οποία απήχθη

.....την έπεισαν ότι αν έμενε θα έβγαζε πολλά λεφτά εργαζόμενη ως σερβιτόρα.....Η μικρή πείστηκε, και τελικά έπεσε στα νύχια των κυκλωμάτων που την εξέδιδαν.....Έπειτα από χρόνια κατάφερε να δραπετεύσει....σήμερα στα είκοσί της, χάρη στο πρόγραμμα “ΙΘΑΚΗ” ξεκινάει μια νέα ζωή ως κομμώτρια στο χωριό της».

-είναι γνωστό ότι η Μολδαβία αποτελεί παγκοσμίως τον «παράδεισο» του trafficking και η κυβέρνηση το αναγνωρίζει, δεν έχει θέσει ακόμα την καταπολέμηση του φαινομένου στις πρώτες προτεραιότητές της..... δεν είναι εύκολο να το λύσει, ακόμα και εάν το τοποθετήσει στην κορυφή

Όσο η φτώχεια, η εξαθλίωση, η αποδιοργάνωση της κοινωνίας και η παντελής απουσία προοπτικής για τους ανθρώπους θα βασιλεύουν.....το εμπόριο θα κάνει χρυσές δουλειές

-παζάρι της λευκής σαρκός,

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος είναι διατυπωμένος με ειρωνικό τρόπο ως προς τις μεγάλες διαστάσεις που έχει εκλάβει το φαινόμενο της ανθρωπίνης σωματεμπορίας – Trafficking στα πλαίσια μιας μικρής χώρας όπως εδώ η Μολδαβία.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

ΗΜΕΡ: 19/1/2006

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΑΣ

Είδος:

Δελτίο τύπου / ενημερωτικό δελτίο / ρεπορτάζ

Χώρα:

Ελλάδα (.....)

Περιεχόμενο:

Το άρθρο αναφέρεται στην επικείμενη συνάντηση θα λάβε χώρα στην Αθήνα και που θα σηματοδοτήσει την εκκίνηση μιας παγκόσμιας εκστρατείας για την καταπολέμηση της σύγχρονης δουλεμπορίας - του γνωστού «trafficking». Στόχος της κίνησης αυτής αποτελεί η ευαισθητοποίηση της «Επιχειρηματικής Κοινότητας ενάντια στην Εμπορία των Ανθρώπων».

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

- παγκόσμιας εκστρατείας για την καταπολέμηση της σύγχρονης δουλεμπορίας - του γνωστού «trafficking»
- την ευαισθητοποίηση της «Επιχειρηματικής Κοινότητας ενάντια στην Εμπορία των Ανθρώπων».
- η υπογραφή των «Αρχών της Αθήνας» -ενός Ηθικού Κώδικα τον οποίο οι επιχειρηματίες θα δεσμευθούν να εφαρμόσουν και να προωθήσουν
- υπάρχουν σήμερα 12,3 εκατ. θύματα καταναγκαστικής εργασίας
- τα παράνομα κέρδη από την εμπορία ανθρώπων ανέρχονται σε 32 δισ. δολάρια.....Τα μισά από αυτά έχουν αποκτηθεί σε βιομηχανικές χώρες και περίπου το 1/3 στην Ασία.... με πρώτο σημαντικό «αποδέκτη» το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός

-Κάθε χρόνο τα κέρδη από τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών είναι περίπου 28 δισ. δολάρια και από άλλες μορφές οικονομικής εκμετάλλευσης 4 δισ. δολάρια.

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος είναι διατυπωμένος με λιτό τρόπο και αποδίδει με τον τρόπο αυτό τον ενημερωτικό χαρακτήρα του άρθρου που ακολουθεί.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

20/1/2006

ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ 29 ΑΤΟΜΑ

ΕΙΔΟΣ: Ρεπορτάζ

ΧΩΡΟΣ: Ελλάδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Η εφημερίδα δημοσιεύει την σύλληψη 6 αλλοδαπών και Ελλήνων από την Αστυνομία για εγκληματική οργάνωση σωματεμπορίας- μαστροπείας. Το άρθρο δίνει έμφαση στο γεγονός ότι τα μέλη του κυκλώματος έφεραν τις κοπέλες στην Ελλάδα παρακρατώντας τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα και τις ανάγκαζαν να εκδίδονται.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Άτομα εμπλέκονται σε υπόθεση σωματεμπορίας.

Οι αστυνομικοί του τμήματος σχημάτισαν χθες δικογραφία για εγκληματική οργάνωση, σωματεμπορία, μαστροπεία, παραβάσεις του νόμου περί αλλοδαπών σε βάρος 6 αλλοδαπών και 23 Ελλήνων.

Μέλη του κυκλώματος έφεραν στη χώρα τέσσερις αλλοδαπές, τις οποίες ανάγκασαν

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: -

ΤΙΤΛΟΣ: Μια απλή αναφορά στα πόσα άτομα συνελλήφθηκαν για υπόθεση σωματεμπορίας.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΓΡΑΦΤΗΚΕ ΣΤΟ ΝΤΑΒΟΣ 2006

Είδος:

Δελτίο τύπου / ενημερωτικό δελτίο. Ρεπορτάζ

Χώρος:

Μόνιμες στήλες - Σημειωματάριο

Περιεχόμενο:

Το άρθρο αναφέρεται στη διεξαγωγή του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ του Νταβός όπου παρουσιάστηκε ο ηθικός κώδικας δεοντολογίας «Αρχές Αθηνών - Athens Principles» όπου με πρωτοστάτη την Μη Κυβερνητική Οργάνωση διεθνούς φιλανθρωπίας «Κίνηση Γυναικών για την Ειρήνη», έγινε το πρώτο βήμα για την έναρξη της παγκόσμιας εκστρατείας κατά του Trafficking, ευαισθητοποιώντας την επιχειρηματική κοινότητα ώστε να δεσμευθεί στους κανόνες του κώδικα αυτού. Τονίζεται ότι με τον τρόπο αυτό η ιδιωτική πρωτοβουλία θα βοηθήσει αποτελεσματικά τις προσπάθειες που ήδη καταβάλλονται από κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς, κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Τέλος αναφέρεται ότι οι εργασίες του φόρουμ, όσον αφορά τις «Αρχές Αθηνών - Athens Principles», ολοκληρώθηκαν με επιτυχία αφού πληθώρα άλλων επιχειρηματιών συνυπέγραψαν τον ηθικό κώδικα δεοντολογίας «Athens Principles», ολοκληρώνοντας με επιτυχία τον πρώτο κύκλο της εκστρατείας «Τέλος στην ανθρωπινή εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, Τώρα!».

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-Ο ηθικός κώδικας δεοντολογίας «Αρχές Αθηνών - Athens Principles»

-Το μεγάλο πρόβλημα της «Εμπορίας Ανθρώπων - Trafficking»

-το μέγα πρόβλημα του Trafficking, της εκμετάλλευσης ανθρώπων –γυναικών, μικρών παιδιών, απόρων κοινωνικών τάξεων– από αδίστακτους ανθρώπους, που ξαναζωντανεύει το δουλεμπόριο στις μέρες μας

-Με τις «Αρχές των Αθηνών» η Κίνηση για την Ειρήνη κάνει το πρώτο βήμα της παγκόσμιας εκστρατείας κατά του Trafficking, ευαισθητοποιώντας την επιχειρηματική

κοινότητα ώστε να δεσμευθεί στους κανόνες του κώδικα αυτού. Μ' αυτόν τον τρόπο ιδιωτική πρωτοβουλία θα βοηθήσει αποτελεσματικά τις προσπάθειες που ήδη καταβάλλονται από κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς, κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

-«Στρογγυλή Τράπεζα» της Αθήνας ενάντια στο Trafficking.

-οι κερδοσκόποι traffickers ως πειρατές της παγκόσμιας οικονομίας.

-Τέλος στην ανθρώπινη εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, Τώρα!».

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος είναι διατυπωμένος με τέτοιο τρόπο ώστε να εκφράζει ότι η κίνηση που αναφέρεται στο συγκεκριμένο άρθρο αποτελεί συνέχεια κάποιας άλλης κίνησης που είχε προηγηθεί και αφορούσε το ίδιο θέμα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση το Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός αποτέλεσε την αφορμή της ανακοίνωσης του Ηθικού Κώδικα « Αρχές των Αθηνών - Athens Principles» όπου είχε συνταχθεί σε προηγούμενη συνάντηση του κλάδου των επιχειρηματιών που έλαβε χώρα στην Αθήνα στις αρχές του ίδιου μήνα.(Ιανουάριος 2006)

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

HMEP: 3/2/2006

«ΝΑΙ ΜΕΝ ΑΛΛΑ» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ,
ΛΕΝΕ ΟΙ ΗΠΑ

Είδος:

Σχόλιο (σχολιάζει την αντιμετώπιση του φαινομένου του Trafficking από τις Ελληνικές Αρχές).

Χώρος:

Πολιτική.

Περιεχόμενο:

Σχολιασμός από την πλευρά της Η.Π.Α και συγκεκριμένα από τη διεύθυνση του State Department για την θέση που κατέχει η Ελλάδα ως προς τις κινήσεις των Ελληνικών Αρχών για τη καταπολέμηση του φαινομένου της παράνομης διακίνησης ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και παράνομη εργασία. Συγκεκριμένα τονίζει ότι η Ελλάδα τοποθετείται (κατά State Department) στην “Κατηγορία Β – κράτη υπό

παρακολούθηση στο σύνολο των σύγχρονων χωρών και ταυτόχρονα προτείνει λύσεις για την πρόοδο της αντιμετώπισης του Trafficking.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-βήματα προόδου

-μάχη για την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης των ανθρώπων

-«μέτρια πρόοδο...Ελληνικών προσπαθειών για την καταπολέμηση του Trafficking

-παράνομη διακίνηση ανδρών, γυναικών, παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση και παράνομη εργασία.

-«B κατηγορία –ω κράτη υπό παρακολούθηση»

-καλή συνεργασία με την Ελληνική κυβέρνηση...με τις Μ.Κ.Ο

-καλύτερος συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων

-προσπάθειες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης

-θύματα Trafficking ...να είναι πραγματικά ασφαλή

-πλοκάμια του κυκλώματος...να συμβάλλουν στην εξάρθρωση του..

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Με την διατύπωση του τίτλου σχολιάζεται με έμμεσο τρόπο η θέση των Η.Π.Α για την κατάσταση Trafficking στην Ελλάδα.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

HMEP: 3/2/2006

ANAMENONTAI 40.000 ΠΟΡΝΕΣ EN ΟΨΕΙ ΜΟΥΝΤΙΑΛ

Είδος:

Ρεπορτάζ

Χώρος:

Κόσμος (...)

Περιεχόμενο:

Το άρθρο αναφέρεται σε στοιχεία που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής Ολομέλειας από την Γερμανίδα Ευρωβουλευτή (Κα Λίζι Γκρένερ) και αναφέρονταν « στην εμπορία γυναικών ευάλωτων στη σεξουαλική δράση » ενώ παράλληλα παρατίθενται και οι προβληματισμοί της ως προς στην κατάσταση των εκδιδόμενων γυναικών στη Γερμανίας αλλά και τις διαστάσεις που αυτή αναμένεται να

εκλάβει στην διάρκεια ενός μεγάλου αθλητικού γεγονότος για το Παγκόσμιο Κύπελο. Ενώ γίνεται παράλληλα και σχετική μνεία στην κατάσταση των εκδιδόμενων γυναικών στην Γερμανία από τον συντάκτη του άρθρου (Κο Κ. Καλλέργη). Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται επίσης και σχετικός προβληματισμός ενός Έλληνα Ευρωβουλευτή (Κος Μανώλης Μαυρομάτης) όπου αναφέρεται στο συσχετισμό μεταξύ της ανθρώπινης σωματεμπορίας και της πραγματοποίησης μεγάλων διοργανώσεων αναφερόμενος συγκεκριμένα σε αυτήν του Παγκοσμίου Κυπέλου.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-« Την ανησυχία του Ευρωκοινοβουλίου... 40.000 πόρνες θα συρρεύσουν στη Γερμανία.... Παγκοσμίου Κυπέλλου ποδοσφαίρου, αυξάνοντας... μέχρι και κατά περίπου 10% τον αριθμό των επαγγελματιών του χώρου».

- να ασκήσουν το αρχαιότερο των επαγγελμάτων

- Τα στοιχεία προέρχονται από τη Γερμανίδα ευρωβουλευτή... συζήτησης που διεξήχθη χθες στην Ολομέλεια του Σώματος «για την εμπορία γυναικών ευάλωτων στη σεξουαλική δράση».

- «επιστήσει την προσοχή των αρχών... οι διαπιστώσεις της Ε.Ε. και οι θέσεις και ανησυχίες των ευρωβουλευτών στο συγκεκριμένο θέμα».

-στη Γερμανία όπως και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η πορνεία είναι δραστηριότητα νόμιμη, ρυθμιζόμενη αλλά και φορολογούμενη, με τις επαγγελματίες να υποχρεούνται συν τοις άλλοις να εισπράττουν και να αποδίδουν Φ.Π.Α.

- Σύμφωνα με την εθνική τους ένωση (υπό την παράδοση επωνυμία Υδρα) οι επαγγελματίες του συγκεκριμένου χώρου ανέρχονται σε περίπου 400.000 σε όλη τη χώρα, ενώ μέχρι και το 30% του ανδρικού πληθυσμού φέρεται να έχει προσφύγει στις υπηρεσίες τους

- οι δημοτικές αρχές όλων των πόλεων που θα φιλοξενήσουν αγώνες ήδη ετοιμάζονται για να διευκολύνουν τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η εφημερίδα φιλοξενεί και δηλώσεις μιας από τις επαγγελματίες

-«Ιστορικά μάλιστα η πορνεία έχει και στη Γερμανία βαθιές ρίζες... Από τους συνοδικούς του 15ου αιώνα στους φιλάθλους του 21ου η απόσταση είναι όμως μεγάλη, ιδίως υπό την παράμετρο της εξαπάτησης και εξώθησης γυναικών στην πορνεία από διεθνείς σπείρες».

- κυκλώματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών και μικρών παιδιών δρουν σε πολλά σημεία του κόσμου»,

- «φαινόμενα όπως αυτό του Μουντιάλ, τείνουν να γίνουν αθλητικές εκδηλώσεις σε ροζ φόντο».

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος με λιτό τρόπο πληροφορεί και ενημερώνει το αναγνωστικό του κοινό με είδηση που αναμένεται να πραγματοποιηθεί κατά το προσεχές διάστημα.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

ΗΜΕΡ: 9/3/2006

ΕΔΩΛΙΟ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΣΤΡΟΠΕΙΑΣ

Είδος:

Είδηση

Χώρος:

Ελλάδα (...)

Περιεχόμενο:

Το άρθρο αναφέρεται στο γεγονός της τιμωρίας των μελών ενός κυκλώματος μαστροπείας. Καθώς επίσης αναφέρει ότι μεταξύ των κατηγορουμένων για μαστροπεία υπήρξαν και αστυνομικοί που κατηγορούνταν για παράβαση καθήκοντος και συνέργια σε βιασμό.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

- Στο εδώλιο του Εφετείου Κακουρηγημάτων Αθήνας αναμένεται να βρεθούν σήμερα οι κατηγορούμενοι ως μέλη κυκλώματος μαστροπείας

- Διακινούσε ανήλικες από βαλκανικές χώρες εξαναγκάζοντάς τις σε πορνεία και αποκαλύφθηκε έπειτα από καταγγελίες δύο κοριτσιών που εκτός από θύματα,

- οι βασικοί κατηγορούμενοι προφυλακίσθηκαν και στη συνέχεια αφέθηκαν ελεύθεροι υπό ό καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη για μαστροπεία και σωματεμπορία ο Αλβανός Ιλία Τόσκα, ένας εκ των βασικών κατηγορουμένων. Αρκετά μέλη του κυκλώματος διέφυγαν τη σύλληψη, ενώ τον περασμένο Απρίλιο συνελήφθη ο φερόμενος ως εγκέφαλος, Σωτήρης Μάνης, ο οποίος αφέθηκε ελεύθερος.ρους.

κατηγορούμενοι είναι επίσης τρεις αστυνομικοί για παράβαση καθήκοντος και συνέργεια σε βιασμό, μια γυναίκα και άλλα δύο άτομα που συνδέονται με την εξώθηση των ανηλίκων σε πορνεία.

- παρέμειναν στο απυρόβλητο τα στελέχη της αστυνομίας που φαίνεται ότι συγκάλυπταν τη δράση του κυκλώματος

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος του άρθρου αποδίδει το γεγονός ότι υποθέσεις που σχετίζονται με την ανθρώπινη σωματεμπορία – Trafficking καταλήγουν να παίρνουν τελικά την δικαστική οδό.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

HMEP: 6/6/2006

ΒΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Είδος:

Είδηση και σχολιασμός της από τον συντάκτη.

Χώρος:

Πολιτική

Περιεχόμενο:

Το άρθρο αυτό αναφέρεται στην «προαγωγή της Ελλάδας από την προτελευταία θέση ως «χώρα υπό παρακολούθηση», στην «Κατηγορία 2», σύμφωνα με στοιχεία που παρατίθενται στην τελευταία ετήσια έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Στη συνέχεια γίνεται μία αναφορά από τον συντάκτη μία αναφορά στις ενέργειες των Ελληνικών Αρχών για την αντιμετώπιση του ανθρώπινου σωματεμπορίου. Ειδικά αναφέρεται και σχολιάζει την κίνηση που έγινε από την Ελληνική πλευρά να συνυπογράψει με την Αλβανία το ειδικό μνημόνιο για τον ανθρωπιστικό επαναπατρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων, τη βελτίωση της συνεργασίας με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τον σχεδιασμό πολιτικών οι οποίες στοχεύουν σε τρεις κατευθύνσεις: την προστασία των θυμάτων, την τιμωρία των δουλεμπόρων - διακινητών και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, των «πελατών - χρηστών». Ενώ τέλος δεν παραλείπει να αναφερθεί και στην αρωγή των θυμάτων του Trafficking στον Ελλαδικό χώρο, παραθέτοντας συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία της χρονιάς του 2005, που αφορούσαν όμως τις υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων που ερευνήθηκαν, τις συλλήψεις των υπόπτων, τον αριθμό των θυμάτων του Trafficking,

όπως επίσης και τον αριθμό των θυμάτων που εντάχθηκαν στις διαδικασίες προστασίας και αρωγής.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-Βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευσή τους (φαινόμενο trafficking), πραγματοποίησε η χώρα μας την περασμένη χρονιά

-στην τελευταία ετήσια έκθεση του Στίιτ Ντιπάρτμεντ...η Ελλάδα «προήχθη» από την προτελευταία θέση ως «χώρα υπό παρακολούθηση», στην «Κατηγορία 2

- Με τον τρόπο αυτό, ουσιαστικά, επιδοκιμάζονται οι μέχρι στιγμής προσπάθειες και κινήσεις των αρμόδιων ελληνικών αρχών, με την παράλληλη επισήμανση ότι υπάρχουν πολλά ακόμα που πρέπει να γίνουν, προκειμένου και η χώρα μας να συμπεριληφθεί μεταξύ εκείνων, οι οποίες αντιμετωπίζουν το φαινόμενο του σύγχρονου δουλεμπόριου με αποτελεσματικό τρόπο.

-κινήσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται θετικές, είναι η υπογραφή με την Αλβανία ειδικού μνημονίου για τον ανθρωπιστικό επαναπατρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων, η βελτίωση της συνεργασίας με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και ο σχεδιασμός πολιτικών οι οποίες στοχεύουν σε τρεις κατευθύνσεις: την προστασία των θυμάτων, την τιμωρία των δουλεμπόρων - διακινητών και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, των «πελατών - χρηστών».

-το 2005 ερευνήθηκαν 60 υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, υπήρξαν 202 συλλήψεις υπόπτων, αναγνωρίστηκαν 137 θύματα τράφικινγκ, 57 εκ των οποίων εντάχθηκαν στις διαδικασίες προστασίας και αρωγής.

-πολλοί διακινητές παραμένουν ελεύθεροι ύστερα από πρωτόδικες αποφάσεις.

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Με την συγκεκριμένη διατύπωση του τίτλου αναγνωρίζεται η ύπαρξη προόδου στην αντιμετώπιση του εμπορίου ανθρώπων.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ

Είδος:

ρεπορτάζ

Χώρος:

πολιτική

Περιεχόμενο:

το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται στην ειδική ετήσια έκθεση του στείτ ντιπάτμεντ, η οποία αναδεικνύει τις σοβαρές κοινωνικές διαστάσεις που έχει προσλάβει παγκοσμίως το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση. επίσης δίνει λόγο ότι το επίκεντρο των συζητήσεων της έκθεσης ήταν κυρίως η ύπαρξη πολιτικών σκοπιμοτήτων των η.π.α.. ταυτόχρονα αναφέρει ότι έχουν καταρτιστεί 4 κατηγορίες χωρών και η Ελλάδα βρίσκεται στις χώρες που δεν εκπληρώνουν τα ελάχιστα απαιτούμενα στη μάχη κατά του trafficking.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

Σοβαρές κοινωνικές διαστάσεις που έχει προσλάβει παγκοσμίως το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση (trafficking), ήρθε να αναδείξει και πάλι η ειδική ετήσια Έκθεση του Στείτ Ντιπάρτμεντ,

Τέσσερις κατηγορίες χωρών: η πρώτη με χώρες - υποδείγματα, η δεύτερη με εκείνες, που δεν εκπληρούν τα ελάχιστα απαιτούμενα στη μάχη κατά του trafficking, η τρίτη που τιτλοφορείται «χώρες υπό παρακολούθηση» με περιπτώσεις όπου καταγράφονται σοβαρότατα προβλήματα, και η τέταρτη με χώρες των οποίων οι κυβερνήσεις αδιαφορούν για το θέμα.

Η Ελλάδα, που επί δύο χρόνια βρισκόταν μεταξύ των «υπό παρακολούθηση» χωρών, φέτος «αναβαθμίστηκε» στην β' κατηγορία, όπου συμπεριλαμβάνονται κράτη

Φωτογραφία:

Δεν υπάρχει.

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο συγκεκριμένος τίτλος φανερώνει την πίεση των Η.Π.Α. των άλλων χωρών για το δουλεμπόριο.

HMEP: 16/6/2006

ΜΑΧΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Είδος:

Είδηση

Χώρα:

Αθλητισμός

Περιεχόμενο:

Το άρθρο αυτό αναφέρεται στην κίνηση της UNICEF να ανταποκριθεί ενεργά στον προβληματισμό που είχε διατυπωθεί τον Ιανουάριο στην Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου, εκφράζοντας τη βαθιά της ανησυχία της προς τη FIFA που αφορούσε την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, στη διάρκεια του παγκοσμίου πρωταθλήματος της Γερμανίας. Στο ίδιο άρθρο περιλαμβάνονταν επίσης και οι ανησυχίες της UNICEF προς τη FIFA ως προς την διακίνηση παιδιών από γείτονες χώρες της Γερμανίας με σκοπό της σεξουαλική και εργασιακή τους εκμετάλλευση.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-Στη «μάχη» για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, στη διάρκεια του παγκοσμίου πρωταθλήματος της Γερμανίας, επικεντρώνει τις προσπάθειες της η UNICEF, που εξέφρασε τη βαθιά της ανησυχία της προς τη FIFA.

-Σε ανακοίνωσή της, η UNICEF υποστηρίζει ότι η Γερμανία είναι μία από τις χώρες διαμετακόμισης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά που πέφτουν θύματα διακίνησης, με σκοπό τη σεξουαλική ή εργασιακή εκμετάλλευση, κυρίως από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

-Η UNICEF παραδέχεται ότι η γερμανική κυβέρνηση έχει πάρει μέτρα και καταβάλλει προσπάθειες για την καταπολέμηση της διακίνησης παιδιών στην πορνεία
Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Στο τίτλο ο συντάκτης χρησιμοποιεί τη λέξη «μάχη» η οποία είναι έντονα φορτισμένη με την έννοια της άμεσης καταπολέμησης μίας αρνητικής κατάστασης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση συνδέει την λέξη «μάχη» με το φαινόμενο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τονίζοντας έτσι την αναγκαιότητα για την άμεση πάταξη του φαινομένου αυτού.

Φώτο:

Δεν υπάρχει.

18/6/2006

ΜΙΑ ΞΕΝΗ ΜΟΝΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ Σ' ΟΛΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Είδος:

ρεπορτάζ

Χώρος:

Ελλάδα

Περιεχόμενο:

στο συγκεκριμένο άρθρο της καθημερινής, αναφέρει την ιστορία 35χρονης ουκρανής μητέρας, η οποία ήρθε στην Ελλάδα να εργαστεί όμως κατάληξε να πέσει θύμα κυκλώματος σωματεμπορίας. η εφημερίδα δίνει σημασία πως δικάζεται, τι λέει στο δικαστήριο και ποιοι την παρακολουθούν. τέλος κάνει μια περιγραφή στο σωματέμπορο οποίος συλλαμβάνεται αρκετές φορές για σωματεμπορία.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

Θύμα σωματεμπορίας, αναγκάστηκε να περιγράψει κατά την ακροαματική διαδικασία ανατριχιαστικές λεπτομέρειες: Πώς την έδεσε με χειροπέδες στο καλοριφέρ, την άφησε χωρίς νερό και τροφή και τη βίασε, διότι ζήτησε από έναν πελάτη να τη βοηθήσει να

δραπετεύσει... Και ο πελάτης, φυσικά, είχε πληροφορήσει αμέσως τον σωματέμπορο, φίλο και συντοπίτη του, για να τον «προστατέψει» από την ανυπακοή της

Το θύμα στη συγκεκριμένη δίκη είναι μια «τυπική» περίπτωση. Μια γυναίκα 35 ετών από την Ουκρανία, μητέρα τριών παιδιών, που λόγω των άθλιων οικονομικών συνθηκών στην πατρίδα της και προκειμένου να συντηρήσει την οικογένειά της, αποφάσισε να έρθει στην Ελλάδα για να εργασθεί ως μαγείρισσα.

Όταν κατάλαβε ποιο ήταν το είδος δουλειάς για το οποίο προοριζόταν, ήταν πλέον πολύ αργά γι' αυτήν. Οι σωματέμποροι με βία και απειλές για τη ζωή της και τη ζωή των παιδιών της την εξανάγκασαν να εκδίδεται σε πελάτες του μαγαζιού. Της είπαν, μάλιστα, ότι είχε αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής. Την αγόρασαν από τους μεταφορείς αντί 3.000 ευρώ και της είπαν ότι προκειμένου να εξαγοράσει την ελευθερία της θα έπρεπε να εργασθεί μέχρι να συγκεντρώσει το «οφειλόμενο» ποσό..

Φωτογραφία:

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος αναφέρει το πώς το θύμα σωματεμπορίου ανακρίνεται στο δικαστήριο.

HMEP: 4/7/2006

ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Είδος:

Ρεπορτάζ

Χώρος:

Πολιτική

Περιεχόμενο:

Το παρόν άρθρο αναφέρεται στα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας και μελέτης για τη γυναικεία μετανάστευση στη χώρα μας που παρουσιάστηκαν κατά την διάρκεια σχετικής ημερίδας που συνδιοργάνωσαν ο Αλεξ. Ζαβός, πρόεδρος του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής, και η ευρωβουλευτής της Ν.Δ. κ. Ρόδη Κράτσα. Συγκεκριμένα αναφέρεται στα ποσοστά των εθνικοτήτων των μεταναστριών που βρίσκονται στην Ελλάδα, στα είδη εργασίας που η πλειονότητα τους εργάζεται αλλά και στο είδος / ύπαρξη ασφαλιστικής κάλυψης που τους παρέχεται.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

-«Ευάλωτες και επιρρεπείς» σε φαινόμενα εκμετάλλευσης είναι οι γυναίκες μετανάστριες στην Ελλάδα, οι οποίες απασχολούνται κατά κύριο λόγο ως ανειδίκευτες.

-η πλειονότητα των αλλοδαπών (πάνω από 70%) εργάζονται ως οικιακές βοηθοί, αν και δεν εμφανίζονται όλες στα στατιστικά στοιχεία του ΙΚΑ.

-Οι δουλειές αυτές θεωρούνται στη συνείδηση του ημεδαπού πληθυσμού ως «κατάλληλες» για γυναίκες μετανάστριες και χαρακτηρίζονται από χαμηλή αμοιβή και δύσκολες συνθήκες εργασίας.

-«Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του ΤΕΒΕ, το 37% του συνολικού εργαζόμενου αλλοδαπού πληθυσμού απαρτίζουν γυναίκες, γεγονός που φανερώνει τον σημαντικό ρόλο των αλλοδαπών γυναικών στον τομέα της αυτοαπασχόλησης»

- Ομως αρκετές αλλοδαπές είναι θύματα παράνομης διακίνησης (trafficking)... οι αυστηρές συνθήκες εισόδου σε μια χώρα... από το να μετέλθουν παρανόμων μεθόδων... την ευκαιρία σε παράνομα κυκλώματα να πλουτίζουν εις βάρος τους.

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος είναι λιτός και διατυπώνει με σαφήνεια τις διαστάσεις και την ύπαρξη μιας κατάστασης και συγκεκριμένα αυτής της εκμετάλλευσης των αλλοδαπών.

Φώτο:

Δεν υπάρχει

28/1/2006

ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Είδος:

συνέντευξη

Χώρος:

Ελλάδα

Περιεχόμενο:

το άρθρο αναφέρεται σε μια συνέντευξη που έχει γίνει σε μια κοπέλα, η οποία δηλώνει τηλεφωνήτρια αλλά στην πραγματικότητα «πουλάει γυναίκες». συγκεκριμένα η συνέντευξη περιγράφει πως τα θύματα μαστροπείας οδηγήθηκαν σ'αυτήν τη δουλειά. προβάλλει ακόμη πόσο οργανωμένα είναι τα κυκλώματα που μεταφέρουν γυναίκες καθώς και τα χαρακτηριστικά των πελατών.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

Η Ράνια δηλώνει τηλεφωνήτρια αλλά στην πραγματικότητα «πουλάει» γυναίκες

«Αν δεν υπήρχε ζήτηση, δεν θα υπήρχε αυτό το κύκλωμα»

Οι περισσότερες από αυτές τις γυναίκες ζουν μια τραγική πραγματικότητα. Έτυχε να γνωρίσω μια κοπέλα από τη Μολδαβία. Ήταν καθηγήτρια γαλλικής φιλολογίας, είχε δύο παιδάκια, είχε έρθει ως οικιακή βοηθός και μετά προσπάθησε να βγάλει περισσότερα χρήματα για τα παιδιά της. Είχε τόση ανάγκη η οικογένειά της, που θα έκανε τα πάντα!

Τι αναζητούν οι άντρες σε αυτές τις κοπέλες; «Βγάζουν τα απωθημένα τους» λέει η Ράνια και συνεχίζει: «Ό,τι δεν μπορούν να βρουν στις συζύγους, φίλες, γκόμενες. Ένα μικρό ποσοστό, είναι άνθρωποι με κινητικά προβλήματα. Ένα άλλο ποσοστό είναι sex maniac. Οι περισσότεροι όμως είναι δεσμευμένοι ή παντρεμένοι και δεν καταλαβαίνουν γιατί χρειάζονται αυτές τις κοπέλες. Εγώ πιστεύω ότι νιώθουν μια ελευθερία, δεν καταπιέζονται.

Οι πιο πολλοί πελάτες είναι παντρεμένοι, έτσι; Παντρεμένοι ή νεαροί ευκατάστατοι οι οποίοι είναι πολύ busy για να μπουν στη διαδικασία σχέσεων, βαριούνται. Έχουν φάει αυτό το λούκι, «είμαι πετυχημένος, ωραίος, με λεφτά και δεν θέλω γκόμενα». Και είναι εύκολη λύση να πάρουν ένα τηλέφωνο και να έρθει μια κοπέλα να κάνουν σεξ. Υπάρχουν άνθρωποι που παίρνουν κοπέλα και πέντε φορές την εβδομάδα. Φαντάσου, για να μπορούν να ξοδεύουν 1.000 € την εβδομάδα, πόσα πρέπει να βγάζουν.

φωτογραφία:

Η φωτογραφία αυτού του άρθρου προβάλλει τις γυναίκες που είναι θύματα trafficking, σχεδόν γυμνές.

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος «οι άλλοι πρωταγωνιστές», κάνει αναφορά για όσους εμπλέκονται στα κυκλώματα μαστροπείας.

ΥΠΑΡΧΟΥΜΕ...ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΥΜΕ;
ΟΙ ΔΕΚΑΟΚΤΩ ΚΥΚΛΟΙ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ

Είδος:

Ρεπορτάζ

Χωρος:

Ελλάδα σελ 43

Περιεχομενο: τα

ο άρθρο αυτό περιγράφει την ιστορία μιας 18χρονης κοπέλας, η οποία έχει βρει δουλειά ως baby sitter, όμως τελικά είχε πέσει θύμα μαστροπείας. η εφημερίδα περιγράφει την κακοποίηση της κοπέλας από τους μαστροπούς. η συγκεκριμένη κοπέλα συνελλήφθει από ένα αστυνομικό που προσποιείτο τον πελάτη με αποτέλεσμα να κατηγορηθεί για παράβαση του νόμου για πορνεία. τα νέα δίνει έμφαση την αρνητικά στάση που έχουν οι αρχές απέναντι στο θύμα.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

... όταν συμπλήρωσε τα δεκαεπτά, ο πλούσιος του χωριού της είπε πως της έχει βρει δουλειά ως baby sitter στην Ιταλία... Για τη Λουμνίτσα ήταν η χρυσή ευκαιρία για να ξεφύγει από την εξαθλίωση και να βοηθήσει τα μικρότερα αδέρφια της. Την παρουσίαζαν σε διάφορους άγνωστους κυρίους, οι οποίοι την αξιολογούσαν...

Αντί για baby sitter, βρέθηκε στο πεζοδρόμιο. Επειδή «δεν καθόταν» όμως, υπεβλήθη στις περιποιήσεις των νταβατζήδων... Τα σπασμένα δόντια είναι τα πιο φανερά σημάδια αυτής της «περιποίησης»... Επειδή τη θεωρούσαν δύσκολη περίπτωση άλλαζε συνεχώς χέρια...

Στο τέλος κατέληξε να κάνει πεζοδρόμιο στην ελληνική επαρχία... Εκεί τη βρίσκει ο αστυνομικός που προσποιείται τον πελάτη και αφού πλαгиάζει μαζί της, τη συλλαμβάνει για «παράβαση του νόμου για την πορνεία»... Τα σπασμένα δόντια και οι μώλωπες στο σώμα της δεν του κίνησαν την υποψία μήπως και πρόκειται για θύμα trafficking... Έτσι η Λουμνίτσα βρέθηκε στο Κορυδαλλό, ενώ οι νταβατζήδες της συνέχιζαν την ήσυχη ζωή...

ΥΓ: Οι περισσότεροι πελάτες ήταν φυσικά άνθρωποι της διπλανής πόρτας: κοινώς, ήσυχοι οικογενειάρχες.

Φωτογραφία:

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Η εφημερίδα θέτει ένα προβληματισμό κατά πόσο υπάρχουν άτομα να στηρίξουν τα θύματα trafficking.

21/3/2006

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΜΑΣΤΡΟΠΩΝ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ 7 ΧΡΟΝΙΑ
«ΜΑΣ ΑΝΑΓΚΑΖΑΝ ΝΑ ΠΗΓΑΙΝΟΥΜΕ ΜΕ 20 ΑΝΔΡΕΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ»

Περιεχόμενο:

Τα συγκεκριμένο άρθρο αρχίζει με μια μαρτυρία γυναίκας, η οποία κατάφερε να ξεφύγει από το κύκλωμα μαστροπείας μετά από 7 χρόνια, καταγγέλλοντας τον βασικό κατηγορούμενο στις διωκτικές και δικαστικές αρχές. οι κατηγορούμενοι, ένας έλληνας και ένας ρουμάνος , δικάζονται για το αδίκημα της αρπαγής ανηλίκων που στην συνέχεια εκμεταλλεύονται. δίνει επίσης έμφαση ότι η δίκη συνεχίζεται και ότι στην υπόθεση εμπλέκονται και αστυνομικοί οι οποίοι επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης από 16μήνες έως 4 χρόνια με αναστολή.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

νόμιζα ότι θα δούλευα κανονικά, αλλά λίγο πριν φτάσουμε στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, φτάνοντας στην αθήνα, μας πήγαν σε ένα ξενοδοχείο και μας ανάγκαζαν να πηγαίνουμε με 20 άντρες την ημέρα. για κάθε 5 πελάτες, έπαιρνε 7.000 δραχμές η αστυνομία...

κατάφεραν να ξεφύγουν από το κύκλωμα μαστροπείας και βρήκαν τη δύναμη να καταγγείλουν στις διωκτικές και δικαστικές αρχές την παράνομη δράση των μελών του..

δικάζονται για το αδίκημα της αρπαγής ανηλίκων που στη συνέχεια εκμεταλλεύονταν.

..... ως βασικός κατηγορούμενος στην υπόθεση, κάθειρξης 25 ετών, για αρπαγή, μαστροπεία και βιασμό, 5 κατηγορουμένους - ανάμεσά τους και 3 αστυνομικοί -

επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης από 16 μήνες έως 4 χρόνια με αναστολή.

Φωτογραφία:

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου: αναφέρεται σε μαρτυρία γυναίκας που έπεσε θύμα trafficking και έγινε γνωστή η ιστορία της μετά από 7 χρόνια.

25/5/2006

«ΣΤΑΘΜΟΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ Η ΕΛΛΑΔΑ»

Είδος: είδηση

Χωρος: ελλάδα

Περιεχομενο: η σωματεμπορία είναι η πλέον από τις πιο κερδοφόρες εγκληματικές δραστηριότητες. αυτό είναι το συμπέρασμα του συνεδρίου ένωση εισαγγελέων ελλάδα με θέμα: «καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής». επίσης η εφημερίδα και την εισήγηση της υπεύθυνης του “anti-trafficking”, η οποία αναφέρει ότι οι περιπτώσεις εμπορίας γυναικών, αποτελούν την πλειονότητα trafficking.

Λέξεις / φράσεις κλειδιά:

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί την πλέον κερδοφόρα εγκληματική δραστηριότητα «καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής - αρωγή θυμάτων»

περιπτώσεις εμπορίας γυναικών, οι οποίες αποτελούν, την πλειονότητα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Φωτογραφία:

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

δηλώνει τη θέση της ελλάδα για την εμπορία ανθρώπων

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Άρθρο «Χτύπημα στα ροζ κυκλώματα» 13/1/2006

Είδος :

Είδηση : αναφέρεται στην εξάρθρωση οργανωμένων κυκλωμάτων μαστροπείας και οικονομικής εκμετάλλευσης γυναικών από τις αστυνομικές αρχές.

Χώρος :

Περιεχόμενο :

Δημοσιοποιεί οργανωμένες προσπάθειες εξάρθρωσης κυκλωμάτων για υποθέσεις μαστροπείας, οικονομικής εκμετάλλευσης γυναικών και ιδιαίτερα αλλοδαπών από την Αστυνομική Διεύθυνση της Θεσσαλονίκης. Το άρθρο προσπαθεί να τονίσει πόσο πολλά και πόσο συχνά εμφανίζονται φαινόμενα οργανωμένου εγκλήματος μαστροπείας και πως η πολιτεία (αστυνομία) τα αντιμετωπίζει και τα κυνηγά.

Λέξεις-κλειδιά :

- Εξάρθρωση οργανωμένων κυκλωμάτων112 υποθέσεις μαστροπείας – οικονομικής εκμετάλλευσης γυναικών
- Ομάδα «αντί trafficking» Γενική Αστυνομική Διεύθυνση
- Προήγαν στην πορνεία αλλοδαπές γυναίκες
- Μαστροπεία ανηλίκων
- Προφυλάκιση Έλληνα προαγωγού με κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος
- Δυο υποθέσεις ασέλγειας.....σε βάρος αμοιβής
- Αποκόμιζαν κέρδη προωθώντας στην πορνεία

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος του άρθρου διατυπώνεται με έντονα μεγάλα γράμματα με σκοπό να δώσει έμφαση στην αποτελεσματική και οργανωμένη παρέμβαση της πολιτείας (αστυνομικές αρχές) κατά των κυκλωμάτων μαστροπείας.

«ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΩΝ»

Είδος :

Ρεπορτάζ : αναφέρεται στην διεθνή συνάντηση με σκοπό την συζήτηση για το φαινόμενο του trafficking που διοργανώθηκε από το «Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια» και την «Διεθνή Κίνηση γυναικών Suzanne Mubarak»

Χώρος :

Περιεχόμενο :

Το άρθρο κάνοντας αναφορά στην συνάντηση προσωπικοτήτων και φορέων από την παγκόσμια κοινότητα για συζήτηση του φαινομένου εμπορίας ανθρώπων, στοχεύει να τονίσει το ενδιαφέρον και την ευαισθητοποίηση της διεθνής κοινότητας και γνωστών προσωπικοτήτων με επιχειρηματική ισχύ και έντονη κοινωνική δράση αλλά και κυβερνήσεων για το trafficking και των διαστάσεων που έχει πάρει. Δεν μένει μόνο να δείξει την ευαισθητοποίηση αλλά και την δραστηριοποίηση τους με δράσεις παρέμβασης

Λέξεις-κλειδιά :

Αποφασισμένοι να βάλουν φρένο στην εμπορία ανθρώπων

- 100 διακεκριμένες προσωπικότητες
- η διαβάθμιση του trafficking σε θέματα δεύτερης προτεραιότητας
- προβλήματα υγείας διακινούμενων προσώπων
- η μετάδοση νοσημάτων
- υπέγραψαν κώδικα τιμής του Επιχειρηματικού Κόσμου
- το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας θα συμβάλλει στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου trafficking

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

αποτυπώνεται με έντονα γράμματα η φράση «να σταματήσουμε το εμπόριο ανθρώπων» όπου τονίζει την ανησυχία όλων για το φαινόμενο και τις συνέπειες αλλά και την επιτακτική ανάγκη για δράση όλων να σταματήσει το φαινόμενο.

Φωτογραφία :

το άρθρο συνοδεύεται από μια φωτογραφία όπου παρουσιάζει μια γνωστή μορφή της παγκόσμιας κοινότητας που παίρνει θέση για το φαινόμενο του trafficking (σχόλιο : ο Ζαν Μισέλστις βασικές προτεραιότητες τους), καθώς και μια έντονη μεγάλη

πινακίδα (end human trafficking NOW) δείχνοντας την έντονη ανησυχία και προβληματισμό για το φαινόμενο.

Η φωτογραφία πιστοποιεί την συνάντηση των προσωπικοτήτων από όλο τον κόσμο δίνοντας έμφαση στην ευαισθητοποίηση των «μεγάλων» του κόσμου για την παράνομη διακίνηση ανθρώπων και εκμετάλλευσής τους.

20/1/2006

«23 ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΑ ΜΑΣΤΡΟΠΕΙΑ»

Είδος :

ρεπορτάζ

Χώρα :

Περιεχόμενο :

καταγράφει το γεγονός της εξάρθρωσης κυκλώματος μαστροπείας 29 ατόμων για προώθηση στην πορνεία 4 αλλοδαπών γυναικών. Επίσης παραθέτει στοιχεία των κατηγορουμένων και το πώς λειτουργούσε το κύκλωμα.

Λέξεις -κλειδιά :

- 29 άτομα κατηγορούνται ότι προωθούσαν στη πορνεία 4 αλλοδαπές γυναίκες
- 6 αλλοδαποί, 23 Έλληνες
- μεταφέρουν τις γυναίκες στην χώρα μας
- παρακρατώντας τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα
- εξέδιδαν έναντι αμοιβής
- συνελήφθησαν 4 αλλοδαπές
- οι οποίες διαμένουν παράνομα στη χώρα
- θύματα του εν λόγω κυκλώματος

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

ο τίτλος παρουσιάζει τον μεγάλο αριθμό Ελλήνων μαστροπών που εμπλέκονται και δρουν σε ροζ κυκλώματα στη χώρα μας.

« ΗΜΕΡΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ»

Είδος : ρεπορτάζ

Χώρος :

Περιεχόμενο :

αναφέρεται στην λειτουργία ενός προγράμματος επανένταξης θυμάτων του trafficking ονομαζόμενο «Ιθάκη» . Επίσης δίνει τους παραμέτρους υλοποίησης του και ειδικότερα υπηρεσίες ψυχολογικής, κοινωνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης κ.α. Εξειδικεύοντας, παραθέτει την προσωπική ιστορία μιας γυναίκας , θύματος trafficking από το Ημερολόγιο του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Λέξεις-κλειδιά :

- 17 χρονη Μολδαβή
- θύμα παράνομης διακίνησης για σεξουαλική εκμετάλλευση
- εξωθήθηκε στην πορνεία
- έπεφτε θύμα ξυλοδαρμού επειδή αντιστεκόταν
- δραπέτευσε πηδώντας από ένα κτίριο όπου την κρατούσαν με τη βία ενώ περίμενε παιδί
- λαμβάνει ψυχοκοινωνική στήριξη σε Κέντρο Αποκατάστασης Λειτουργίας επανένταξης θυμάτων του trafficking (Ιθάκη)

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο Τίτλος του άρθρου αποτυπώνει με έντονα μεγάλα γράμματα την κατάσταση το τι αντιμετωπίζουν, όπου όπως αναφέρει είναι μια συνεχή εκμετάλλευση των σωμάτων και των ψυχών.

Φωτογραφία :

Η φωτογραφία που συνοδεύει το άρθρο παραθέτει αφίσα της παρουσίασης το Ημερολογίου, όπου αποτελείται από κάρτες των ίδιων γυναικών θυμάτων trafficking που είναι ενταγμένες στο πρόγραμμα.

«ΑΛΛΑ 10 ΧΡΟΝΙΑ»

Είδος:

Είδηση : αναφορά στην εξάρθρωση κυκλώματος μαστροπείας στην Έδεσσα.

Χώρος :

Περιεχόμενο :

κάνει νύξη στο γεγονός της εξάρθρωσης και σύλληψης κυκλώματος μαστροπείας όπου εκβίαζε έναν πελάτη με βιντεοκασέτα. Συνεπώς στο άρθρο δίνονται στοιχεία για το πώς λειτουργούσε το κύκλωμα με βιντεοκασέτες αλλά και με χρήση ναρκωτικών από τις κοπέλες θύματα trafficking.

Λέξεις -κλειδιά :

- Κύκλωμα μαστροπείας
- Εξωθούσε κοπέλες στην πορνεία
- Εκβιάζουν με βιντεοκασέτα πελάτη
- Χρήση ναρκωτικών

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

πολύ απλά με λιτά και μεγάλα γράμματα ο τίτλος του άρθρου δίνει την κατάσταση του φαινομένου με την ύπαρξη κυκλώματος μαστροπείας με εγκληματικές δράσεις.

7/4/2006

«ΑΤΛΑΝΤΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΗΛΙΚΕΣ ΠΟΡΝΕΣ»

Είδος :

ρεπορτάζ αναφορά στο γεγονός ότι η πόλη της Ατλάντα αποτελεί κέντρο σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων

Χώρος :

Περιεχόμενο:

Αναφορικά με την περίπτωση σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανήλικης στην Ατλάντα, δίνεται έμφαση στο ότι μια σύγχρονη πόλη αποτελεί κέντρο σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων με αποτέλεσμα η παράνομη δραστηριότητα να είναι η τρίτη μεγαλύτερη πηγή εισόδων για το οργανωμένο έγκλημα. Στη συνέχεια δίνονται στατιστικά στοιχεία για

φαινόμενα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και πορνείας παιδιών αλλά και πώλησης από τις οικογένειες, για τα δίκτυα της πορνείας που διαχειρίζονται νεαρά άτομα, για την υψηλή ζήτηση και τέλος το πώς η Κυβέρνηση αντιμετωπίζει το φαινόμενο.

Λέξεις –κλειδιά :

- 17 κάθε απόγευμα
- 50% κάτω των 18
- κέντρα σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών
- πορνεία μέσα στις πρώτες 48 ώρες
- πωλούνται από τους γονείς
- δίκτυα πορνείας διαχειρίζονται νεαρά άτομα
- έξαρση με προαγωγούς να διαθέτουν αγόρια και κορίτσια στους πελάτες.
- Ομάδες καταπολέμησης του εμπορίου

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Με έντονα και μεγάλα γράμματα αποτυπώνεται η αρνητική διαπίστωση ότι μια σύγχρονη πόλη της Αμερικής είναι κέντρο σεξουαλικής Εκμετάλλευσης ανηλίκων.

13/4/2006

«ΟΙ ΡΟΖ ΑΓΓΕΛΙΕΣ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΟΥΣ ΜΑΣΤΡΟΠΟΥΣ»

Είδος :

είδηση : αναφέρεται στην εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης σωματεμπορίας από ροζ αγγελίες

Χώρος :

Περιεχόμενο :

το άρθρο δημοσιοποιεί το γεγονός εξάρθρωσης από την Αστυνομική Αρχή κυκλώματος Ελλήνων και αλλοδαπών που διακινούσαν, εκμεταλλεύονταν και προωθούσαν στην πορνεία αλλοδαπές γυναίκες. Το κύκλωμα λειτουργούσε με γραφεία που έβαζαν ροζ αγγελίες στις εφημερίδες, έκλειναν ραντεβού με πελάτες και μετέφεραν τις κοπέλες. Σκοπός του άρθρου είναι να κάνει νύξη και να δώσει μια πτυχή το πώς δουλεύουν τα κυκλώματα μαστροπείας.

Λέξεις –κλειδιά :

- Εμπορία εκμετάλλευση , πορνεία
- Αλλοδαπές γυναίκες
- Η οργάνωση δημοσίευε ροζ αγγελίες σε εφημερίδες
- Μεταφορά γυναικών
- Εκμεταλλεύονται την ευάλωτη κοινωνική και οικονομική θέση των αλλοδαπών γυναικών είτε τις εξαναγκάζουν είτε τις έπειθαν να εκδίδονται

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος του άρθρου έχει μεγάλα έντονα γράμματα που εστιάζεται στην είδηση και το γεγονός των ροζ αγγελιών που οδήγησαν στην εξάρθρωση κυκλωμάτων πορνείας.

30/4/2006

ΚΑΡΦΩΣΕ, ΜΕΤΑΝΙΩΣΕ

Είδος :

ρεπορτάζ : αναφέρεται σε ένα μάρτυρα κατηγορίας που διακινούσε αλλοδαπές γυναίκες, σε μια από τις μεγαλύτερες υποθέσεις διαφθοράς της αστυνομίας.

Περιεχόμενο :

το άρθρο αναφέρεται σε έναν μάρτυρα κατηγορίας ο ίδιος κατηγορούμενος για μαστροπεία όπου έδωσε σημαντικές πληροφορίες για την εμπλοκή αρκετών αστυνομικών σε ροζ κυκλώματα όπου συγκεκριμένα πουλούσαν προστασία σε ροζ κυκλώματα με αμοιβή 3000 ευρώ.

Το άρθρο στην πραγματικότητα θέλει να δώσει τις τεράστιες διαστάσεις του φαινομένου μαστροπείας με εμπλοκή και συνενοχή των ίδιων των εκπρόσωπων της Αστυνομίας.

Λέξεις –κλειδιά :

- εντοπισμό επίορκων αστυνομικώνπουλούσαν προστασία σε ροζ κυκλώματα αντί 3000 ευρώ.
- Πορνεία
- Κάλυψη σε ελέγχους

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Ο τίτλος αποτυπώνει απλώς το ότι ο κατηγορούμενος έγινε μάρτυρας υπόθεσης μαστροπείας με εμπλεκόμενους αστυνομικούς.

Φωτογραφία :

Η φωτογραφία του άρθρου επιβεβαιώνει το γεγονός της διαφθοράς των ροζ κυκλωμάτων με αλλοδαπές γυναίκες θύματα του trafficking να προσπαθούν να βρουν πελάτες και στο βάθος να τις προστατεύουν και να συνηνοχούν.

23/7/2006

«ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

Είδος :

Ρεπορτάζ : δημοσιοποιεί την διαπίστωση της Έκθεσης του Ο.Η.Ε. για την έντονη δράση κυκλωμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων στην Ελλάδα.

Περιεχόμενο :

το άρθρο δίνει στην δημοσιότητα το πόρισμα του εκπροσώπου του ΟΗΕ «Πετί», ο οποίος δίνει πολλά στοιχεία έντονης δράσης σωματεμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων στην Ελλάδα. Τα στοιχεία αυτά αφορούν τα δίκτυα σωματεμπόρων, στατιστικά στοιχεία για ανηλίκους που ωθούνται στην πορνεία αλλά και πως, γυναίκες που έρχονται από ξένες χώρες, διαστάσεις πορνογραφίας στα media, αλλά και την μη παρέμβαση της πολιτείας για την απεμπλοκή, απομάκρυνση και επανένταξη των θυμάτων.

Ουσιαστικά προσπαθεί με τα στοιχεία του ΟΗΕ να προβάλει το πραγματικό φαινόμενο και διαστάσεις που έχει πάρει στην Ελλάδα με σκοπό να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη αλλά και την πολιτεία παρουσιάζοντας τη ως αφανή.

Λέξεις –κλειδιά :

- Έντονη δράση κυκλωμάτων που εκμεταλλεύονται σεξουαλικά ανήλικους με ανοχή συμμετοχή αστυνομικών
- Δράση σωματεμπόρων στην Ελλάδα
- Πωλούν τις παρθένες ανήλικες κόρες σε ομόθρησκους για 4.000
- Σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων από τα media
- Εκλείπει η πολιτική βούληση ώστε να ληφθούν απαραίτητα μέτρα για να περιοριστεί η παράνομη διακίνηση ανηλίκων
- Μικρά ή καλά οργανωμένα δίκτυα
- Λειτουργούν με την υποστήριξη, συμμετοχή της Ελληνικής Αστυνομίας
- Κάτω από το φόβο, απειλές επιτήρηση διακινητών
- Πορνεία

- Παιδοφιλική αγορά
- Κοπέλες από την Αφρική
- Δύσκολη έως ανέφικτη η επανένταξη των θυμάτων
- Οι υποδομές υποτυπώδεις
- Διακρίσεις όσον αφορά την εκπαίδευση και τις κοινωνικές παροχές από το Ελληνικό κράτος.

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

Με έντονα μεγάλα γράμματα αποτυπώνεται στον τίτλο η διαπίστωση της Έκθεσης του ΟΗΕ για τις ανησυχητικές διαστάσεις της εμπορίας ανηλίκων στην Ελλάδα κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου στις αρχές.

Φωτογραφία : στην φωτογραφία που συνοδεύει το άρθρο παρουσιάζονται μια σειρά από νεαρές κοπέλες (θύματα trafficking) που κρύβουν το πρόσωπο τους δείχνοντας την ντροπή τους αλλά και τον φόβο που αισθάνονται.

**«ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΕ ΘΥΜΑΤΑ TRAFFICKING» ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΟΥΣ**

Είδος :

ρεπορτάζ

Περιεχόμενο :

Ένα τηλεφώνημα στην Ελευθεροτυπία ανέφερε ότι μια ομάδα αναρχικών επιτέθηκε σε μαγαζί σωματεμπορίας , παιδιών και γυναικών μεταναστριών. Το συγκεκριμένο μαγαζί παραπλανούσε τον κόσμο λέγοντας ότι πωλούσε έπιπλα και αντίκες όμως στην πραγματικότητα είχαν την αφετηρία τους οργανωμένα κυκλώματα εκμετάλλευσης αλλοδαπών γυναικών. Τα αναρχικά άτομα επιτέθηκαν στο μαγαζί για να δείξουν την αλληλεγγύη τους στα παιδιά γυναίκες θύματα σωματεμπορίας, αλλά και να δείξουν την αρνητική τους στάση απέναντι στους νταβατζήδες αλλά και στους αστυνομικούς, δικαστικούς που συνεργάζονται στα κυκλώματα μαστροπείας.

Λέξεις –κλειδιά

- Μια ομάδα αναρχικών επιτέθηκε σε μαγαζί σωματεμπορίας
- Παιδιά – γυναίκες μετανάστριες θύματα trafficking
- Αλληλεγγύη στα παιδιά-γυναίκες μετανάστριες θύματα σωματεμπορίας
- Μπάτσοι, νταβατζήδες, δικαστικοί όλα τα καθάρματα δουλεύουνε μαζί

Τρόπος διατύπωσης του τίτλου:

αναφέρει την στάση κάποιων αναρχικών απέναντι στα θύματα trafficking

ΠΡΟΦΙΛ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ»

ΕΙΔΟΣ ΑΡΘΡΟΥ

Η πλειοψηφία των άρθρων με θέμα την ανθρώπινη διεθνική σωματεμπορία που φιλοξενούνται από την Ημερήσιου τύπου Πρωινή εφημερίδα «Καθημερινή» ανήκουν στην κατηγορία του ρεπορτάζ. Συγκεκριμένα σε σύνολο δεκαπέντε (15) άρθρων της υπό μελέτης περιόδου (Ιανουάριος 2006 – Αύγουστος 2006) που έκδωσε η αναφερόμενη Εφημερίδα η πλειοψηφία των άρθρων, τα έντεκα(11) από αυτά είναι ρεπορτάζ ενώ απ' τα υπόλοιπα τρία (3) είναι ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού με μία είδηση που αφορά το ζήτημα της Διεθνικής Σωματεμπορίας και ένα (1) μόνο άρθρο είναι σχολιαστικού τύπου καθώς καυτηριάζει απόφαση Διεθνούς Οργανισμού για την στάση του στο ζήτημα της Διεθνικής Σωματεμπορίας.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Το σύνολο των άρθρων στην αναφορά τους σε μέλη του κυκλώματος Διεθνικής Σωματεμπορίας απευθύνεται με λέξεις που εμπεριέχουν μία αρνητική φόρτιση και δηλώνουν το αρνητικό κομμάτι της υπόθεσης, όπως επίσης δεν παραλείπει να τονίζει μέσα από την επιλογή των λέξεων και την τιμωρία των δραστών και να επιδεικνύει το γεγονός της ενοχοποίησης ανεξαρτήτου εθνικής προέλευσης δηλαδή μεταξύ Έλληνα ή αλλοδαπού δράστη.. Τέτοιες λέξεις που χρησιμοποιούνται είναι: σωματέμποροι, εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση, κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων, δίκτυα των κυκλωμάτων, τις υποχρεώνουν να εκδίδονται, αν τολμήσουν να αντιδράσουν τις απειλούν και τις ξυλοκοπούν, συχνά τις μεταπωλούν σε άλλους προαγωγούς, σύγχρονο δουλεμπόριο – γνωστό ως «trafficking», το μεγάλο πρόβλημα της «Εμπορίας Ανθρώπων - Trafficking», αδίστακτοι άνθρωποι, ξαναζωντανεύει το δουλεμπόριο, πλοκάμια του κυκλώματος, κυκλώματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών, κατηγορούμενοι ως μέλη κυκλώματος μαστροπείας, καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη για μαστροπεία και σωματεμπορία ο Αλβανός Ιλία Τόσκα, ένας εκ των βασικών κατηγορουμένων, κατηγορούμενοι είναι επίσης τρεις αστυνομικοί, ένας Έλληνας φέρεται ως εγκέφαλος του κυκλώματος, η τιμωρία των δουλεμπόρων – διακινητών, «μάχη» για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, παράνομα κυκλώματα να

πλουτίζουν εις βάρος τους, οι κερδοσκοπικοί traffickers ως πειρατές της παγκόσμιας οικονομίας.

Από την άλλη δε σε αναφορά των άρθρων στις γυναίκες που εμπλέκονται στα κυκλώματα σωματεμπορίας παρατηρείται ότι μεταχειρίζονται λέξεις ή φράσεις που είναι έντονα συγκινησιακά και ηθικά φορτισμένες και που θα μπορούσαν να ευαισθητοποιήσουν το αναγνωστικό κοινό να σταθεί απέναντι τους με κατανόηση. Τέτοιες είναι οι λέξεις που στις μέρες μας έχουν επικρατήσει να ταυτίζονται ή να υποδηλώνουν ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες που είθισται να τους παρέχεται κοινωνική φροντίδα. Συγκεκριμένα μάλιστα ανάλογες λέξεις που εντοπίστηκαν στο περιεχόμενο των άρθρων που μελετήθηκαν είναι αυτές που τονίζουν το ευάλωτο του χαρακτήρα τους, το φύλο, το νεαρό της ηλικίας τους ή ακόμη και τους παράγοντες που συντέλεσαν στην εμπλοκή τους με το κύκλωμα, αλλά και στοιχεία που δείχνουν την εθνική τους προέλευση και που θα τις ενέτασσαν σε ένα ευαίσθητο / ευάλωτο κομμάτι του πληθυσμού, όπως: γυναίκες θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, πανέμορφες γυναίκες, νεαρές, θύματα του trafficking, δεκαπεντάχρονη Μολδαβή, φτώχεια, εξαθλίωση, αποδιοργάνωση της κοινωνίας, θύματα καταναγκαστικής εργασίας, σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών, εκμετάλλευση ανθρώπων, παράνομη διακίνηση, θύματα Trafficking, εμπορία γυναικών ευάλωτων στη σεξουαλική δράση», διακίνηση ανηλίκων, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξώθηση των ανηλίκων σε πορνεία, προστασία των θυμάτων, θύματα διακίνησης, «Ευάλωτες και επιρρεπείς» σε φαινόμενα εκμετάλλευσης είναι οι γυναίκες μετανάστριες στην Ελλάδα, αρκετές αλλοδαπές είναι θύματα παράνομης διακίνησης (trafficking), το μαρτύριο των γυναικών, πολλές γυναίκες εμφανίζουν ψυχολογικά προβλήματα, η μικρή πείστηκε,

Επίσης όμως στο περιεχόμενο των άρθρων γίνεται έντονα φανερό και η διάθεση της εφημερίδας για την προστασία των θυμάτων του Trafficking αλλά και την ευαισθητοποίηση του αναγνωστικού κοινού για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου. Πολλές φορές μάλιστα τοποθετείται ανοιχτά υπέρ των παραπάνω θέσεων, μεταχειριζόμενη λέξεις όπως: υλοποιεί πρόγραμμα επανένταξης των θυμάτων του trafficking, οι διεθνείς ανθρωπιστικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν..., λειτουργεί κέντρο αποκατάστασης και επανένταξης θυμάτων trafficking, χάρη στο πρόγραμμα "ΙΘΑΚΗ" ξεκινάει μια νέα ζωή, ευαισθητοποίηση της «Επιχειρηματικής Κοινότητας ενάντια στην Εμπορία των Ανθρώπων», βήμα της παγκόσμιας εκστρατείας κατά του Trafficking, πέτυχε η ευαισθητοποίηση της επιχειρηματικής κοινότητας, τέλος στην ανθρωπινή εκμετάλλευση γυναικών, βήματα προόδου στην καταπολέμηση του

Trafficking, προσπάθειες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, των «πελατών - χρηστών», η γερμανική κυβέρνηση έχει πάρει μέτρα και καταβάλλει προσπάθειες για την καταπολέμηση της διακίνησης.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ο

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι το σύνολο των υπό μελέτη άρθρων της Πρωινής εφημερίδας Καθημερινή αναφέρονται στην δράση κυκλωμάτων παράνομης διακίνησης γυναικών τόσο σε τοπικό Ελληνικό επίπεδο όσο και σε διεθνές. Στο ίδιο επίσης επίπεδο διακρίνεται να απευθύνεται προς τα ίδια τα κυκλώματα και τα μέλη τούς με σκληρούς χαρακτηρισμούς όπως σύγχρονοι δουλέμποροι ή ανθεί το σύγχρονο δουλεμπόριο ενώ από την άλλη διαφαίνεται έντονα η αλλαγή στο ύφος όταν απευθύνεται προς τις γυναίκες – θύματα των κυκλωμάτων, όπου πλέον η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι πιο ήπια και ο λόγος τείνει περισσότερο να αποκτήσει ηθικοπλαστικό περιεχόμενο π.χ έλλειψη προοπτικών στην χώρα της, την οδήγησε να αναζητήσει εργασία παντού...την παρέσυραν με την δικαιολογία ότι θα δούλευε ως babysitter στην Ιταλία. Σε όλα επίσης τα άρθρα γίνεται λόγος για την ύπαρξη τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου αλλά και περιορισμού των επιπτώσεων του στα θύματα όπως επίσης και στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης απέναντι σ' αυτά αλλά και των ρόλο της ύπαρξης του προβάλλοντος την ζήτηση – του πελάτη. Η πλειοψηφία των άρθρων κάνουν λόγο για τους δυνατούς τρόπους εμπλοκής των γυναικών στα δίκτυα της σωματεμπορίας όπως επίσης και για τις μετέπειτα επιπτώσεις που έχει η δράση των κυκλωμάτων αυτών στις γυναίκες που υπήρξαν θύματα των κυκλωμάτων σωματεμπορίας.

Σ Υ Χ Ν Ο Τ Η Τ Α

Στη διάρκεια του υπό μελέτη διαστήματος (Ιανουάριος 2006 – Αύγουστος 2006) στην ημερήσιου τύπου Εφημερίδα «Καθημερινή» δημοσιεύτηκαν συνολικά δεκαπέντε (15) άρθρα που είχαν ως κύριο θέμα τους την Διεθνική Σωματεμπορία γυναικών. η μεγαλύτερη συχνότητα δημοσίευσης παρατηρήθηκε κατά τον πρώτο μήνα του υπό μελέτη διαστήματος τον Ιανουάριο με συνολικά τέσσερα (4) δημοσιευμένα άρθρα. Το πρώτο από αυτά καλύπτει τις αρχές του μήνα με ημερομηνία δημοσίευσης στις 8/01/2006 το δεύτερο καλύπτει τα μέσα του μήνα, με ημερομηνία δημοσίευσης στις 19/01/2006 το τρίτο καλύπτει τα τέλη του μήνα με ημερομηνία δημοσίευσης στις 20/01/2006 και το τέταρτο κλείνει το μήνα Ιανουάριο με ημερομηνία δημοσίευσης στις 31/01/2006. Τα τρία από αυτά φιλοξενήθηκαν σε μόνιμες στήλες της εφημερίδας, Κοινωνία, Πολιτική και Κοινωνία αντίστοιχα, στο Σαλόني της εφημερίδας ενώ το τελευταίο

επίσης σε μόνιμη στήλη της εφημερίδας αλλά στην Δεύτερη σελίδα αυτής. Στη συνέχεια το μήνα Φεβρουάριο δημοσιεύονται δύο (2) άρθρα που καλύπτουν και τα δύο τις αρχές του μήνα καθώς δημοσιεύονται την ίδια ημερομηνία στις 3/ 02/2006 σε μόνιμες στήλες της εφημερίδας, Πολιτική και Σύντομα αντίστοιχα, που ανήκουν στο Σαλόι της εφημερίδας. Έπειτα κατά τον μήνα Μάρτιο παρατηρείται η δημοσίευση ενός μόνο άρθρου στις αρχές του μήνα με ημερομηνία δημοσίευσης στις 9/03/2006 στην στήλη Ελλάδα. Στην συνέχεια στους μήνες που ακολουθούν Απρίλιος και Μάιος παρατηρείται μία μεγάλη καμπή / παύση στην συχνότητα δημοσίευσης άρθρων με ανάλογο θέμα, καθώς πλέον δεν υφίσταται καμία δημοσίευση. Ενώ έρχεται να σημειωθεί μεγάλη άνοδος στην διάρκεια του μήνα Ιούνη με την δημοσίευση τεσσάρων (4) νέων άρθρων που καλύπτουν όλη τη διάρκεια του μήνα με διαφορά ανάμεσα τους από δύο έως έξι ημέρες (2 – 6 ημέρες) και συγκεκριμένα με ημερομηνίες δημοσίευσης 06/06/2006, 16/06/2006, 10,/6/2006 και 18/06/2006 αντίστοιχα. Στα άρθρα αυτά εμφανίζεται μία μεγάλη διασπορά όσον αφορά τη θέση δημοσίευσης τους καθώς ναι μεν ανήκουν σε μόνιμες στήλες αλλά καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματολογίας / στηλών που ξεκινάει από την Πολιτική, των Αθλητισμό καλύπτοντας έως και τη στήλη Κοινωνικά.

Ερχόμενη στον μήνα Ιούλιο το θέμα της Διεθνικής Σωματεμπορίας καλύπτεται με ένα (1) μόνο άρθρο που φιλοξενείται στην μόνιμοι στήλη Πολιτική στο Σαλόι της εφημερίδας. Ενώ κατά τον τελευταίο μήνα του ερευνώμενου διαστήματος τον Αύγουστο παρατηρείται μεγάλη πτώση στη δημοσίευση άρθρων για την Διεθνική Σωματεμπορία καθώς δεν υπάρχει καμία δημοσίευση άρθρου για το θέμα αυτό.

Π Ρ Ο Φ Ι Λ Ε Φ Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α Σ «Τ Α Ν Ε Α»

Η εφημερίδα «Τα Νέα» παρουσιάζει το θέμα trafficking κατά την διάρκεια του 1^ο εξαμήνου του 2006 σε 4 άρθρα. Το πρώτο άρθρο είναι γραμμένο τις τελευταίες μέρες του Γενάρη, τα άλλα δυο άρθρα μεταξύ είκοσι και τριάντα Μάρτη και ένα άρθρο στις είκοσι πέντε του Μάη.

Όσο για τις στήλες που παρουσιάζονται αυτά τα άρθρα είναι κυρίως στο πρώτο μέρος της εφημερίδας εκεί που γράφει Ελλάδα, , παρόλα αυτά υπήρχε και άρθρο σ' ένα ένθετο της, τους «Ορίζοντες»

Κάποια από τα άρθρα που αφορούσαν το θέμα trafficking, ήταν γραμμένα σε μικρά κείμενα, όμως υπήρξαν και δύο τα οποία είχαν μεγάλη έκταση.

Όσον αφορά το είδος των άρθρων στην εφημερίδα «Τα Νέα», κυρίως είναι ειδήσεις σε θέματα που αφορούσαν το σωματεμπόριο γυναικών. Παράλληλα είχε και ένα ρεπορτάζ καθώς επίσης και μια συνέντευξη από κοπέλα που δούλευε σε γραφείο που εκδίδονται γυναίκες.

Το περιεχόμενο των περισσότερων άρθρων αναφέρεται κυρίως σε συλλήψεις γυναικών οι οποίες έχουν πέσει θύματα trafficking, αλλά ταυτόχρονα και εξαρθρώσεις κυκλώματος μαστροπών, οι οποίοι συνελλήφθησαν και καταδικάστηκαν για βιασμό, μαστροπεία και εμπόριο γυναικών. Ακόμη η εφημερίδα κάνει και αναφορά σε μαστροπούς οι οποίοι δεν συλλαμβάνονται και συνεχίζουν την ήσυχη ζωή τους. Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι η εφημερίδα, η οποία δηλώνει ότι το trafficking αποτελεί την πλέον κερδοφόρα εγκληματική δραστηριότητα, αναφέρει αρκετές φορές ότι πολλοί είναι οι αστυνομικοί, οι οποίοι προσποιούνται τους πελάτες στις ανυποψίαστες κοπέλες- θύματα με αποτέλεσμα να τις συλλαμβάνουν για «παράβαση του νόμου για πορνεία».

Τα Νέα χαρακτηρίζει τα θύματα «trafficking», κυρίως ανήλικα κορίτσια, δεκαπέντε έως δεκαεφτά χρόνων, ορφανά καθώς επίσης και ανύπαντρες γυναίκες. Οι οποίες έφυγαν από την πατρίδα τους για μια καλύτερη ζωή «όταν ήρθα στην Ελλάδα, ήμουν 15 χρόνων, ... όταν συμπλήρωσε τα δεκαεπτά». Σκοπός αυτών των γυναικών ήταν να βρουν μια δουλειά για να μπορούν να ζήσουν καλύτερα τόσο αυτές όσο και οι οικογένειες τους όμως κατέληξαν να δουλεύουν στα κυκλώματα μαστροπείας «Νόμιζα ότι θα δούλευα κανονικά, αλλά λίγο πριν φτάσουμε στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, εμένα και άλλες κοπέλες μάς έκρυσαν σε ένα φορτηγό με σίδερα. Φτάνοντας στην Αθήνα, μας πήγαν σε ένα ξενοδοχείο και μας ανάγκαζαν να πηγαίνουμε με 20 άντρες την ημέρα... , ο πλούσιος του χωριού τής είπε πως της έχει βρει δουλειά ως baby sitter ήταν η χρυσή ευκαιρία για να ξεφύγει από την εξαθλίωση και να βοηθήσει τα μικρότερα αδέρφια της. Την παρουσίαζαν σε διάφορους άγνωστους κυρίου, οι οποίοι την αξιολογούσαν ...Αντί για baby sitter, βρέθηκε στο πεζοδρόμιο»

Άλλα χαρακτηριστικά που αναφέρει η εφημερίδα είναι «γυναίκες που κάνουν καριέρα πόρνης στην Αθήνα, γυναίκες από Ανατολική Ευρώπη, δίμετρη Τσέχα». Επίσης σε κάποιο άρθρο τις χαρακτηρίζει «σκλαβοπάζαρο της σάρκας που ευδοκιμεί στα μάτια πολιτών».

Όσον αφορά τους μαστροπούς η εφημερίδα , αναφέρει ότι μερικές φορές εμπλέκονται και αστυνομικοί, «Για κάθε 5 πελάτες, έπαιρνε 7.000 δραχμές η Αστυνομία.». Τους χαρακτηρίζει ακόμη άγνωστους κυρίους νταβαντζήδες οι οποίοι δεν συλλαμβάνονται και συνεχίζουν την ήσυχη ζωή τους, καθώς επίσης «πλούσιοι του χωριού που προσπαθούν να ξεγελάσουν τα νεαρά κορίτσια»

Παράλληλα , «Τα Νέα » τους πελάτες του trafficking, τους παρουσιάζει, ανθρώπους της διπλανής πόρτας, ήσυχους οικογενειάρχες. Επίσης, είναι «αρκετοί ευκατάστατοι που δεν έχουν το χρόνο να μπουν στην διαδικασία σχέσεων ή μπορεί να είναι πετυχημένοι, ωραίοι με λεφτά και δεν θέλουν γκόμενα». Υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό, τα οποία είναι άτομα που ανήκουν στην ειδική κατηγορία των Α.Μ.Ε.Α..

Π Ρ Ο Φ Ι Λ **Ε Φ Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α Σ «Κ Α Θ Η Μ Ε Ρ Ι Ν Η Σ»**

Ε Ι Δ Ο Σ Α Ρ Θ Ρ Ο Υ

Η πλειοψηφία των άρθρων με θέμα την ανθρώπινη διεθνική σωματεμπορία που φιλοξενούνται από την Ημερήσιου τύπου Πρωινή εφημερίδα «Καθημερινή» ανήκουν στην κατηγορία του ρεπορτάζ. Συγκεκριμένα σε σύνολο δεκαπέντε (15) άρθρων της υπό μελέτης περιόδου (Ιανουάριος 2006 – Αύγουστος 2006) που έκδωσε η αναφερόμενη Εφημερίδα η πλειοψηφία των άρθρων, τα έντεκα(11) από αυτά είναι ρεπορτάζ ενώ απ' τα υπόλοιπα τρία (3) είναι ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού με μία είδηση που αφορά το ζήτημα της Διεθνικής Σωματεμπορίας και ένα (1) μόνο άρθρο είναι σχολιαστικού τύπου καθώς καυτηριάζει απόφαση Διεθνούς Οργανισμού για την στάση του στο ζήτημα της Διεθνικής Σωματεμπορίας.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Η Κ Α Ι Χ Ρ Η Σ Η Τ Η Σ Γ Λ Ω Σ Σ Α Σ

Το σύνολο των άρθρων στην αναφορά τους σε μέλη του κυκλώματος Διεθνικής Σωματεμπορίας απευθύνεται με λέξεις που εμπεριέχουν μία αρνητική φόρτιση και δηλώνουν το αρνητικό κομμάτι της υπόθεσης, όπως επίσης δεν παραλείπει να τονίζει μέσα από την επιλογή των λέξεων και την τιμωρία των δραστών και να επιδεικνύει το γεγονός της ενοχοποίησης ανεξαρτήτου εθνικής προέλευσης δηλαδή μεταξύ Έλληνα ή

αλλοδαπού δράστη.. Τέτοιες λέξεις που χρησιμοποιούνται είναι: σωματέμποροι, εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση, κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων, δίκτυα των κυκλωμάτων, τις υποχρεώνουν να εκδίδονται, αν τολμήσουν να αντιδράσουν τις απειλούν και τις ξυλοκοπούν, συχνά τις μεταπωλούν σε άλλους προαγωγούς, σύγχρονο δουλεμπόριο – γνωστό ως «trafficking», το μεγάλο πρόβλημα της «Εμπορίας Ανθρώπων - Trafficking», αδίστακτοι άνθρωποι, ξαναζωντανεύει το δουλεμπόριο, πλοκάμια του κυκλώματος, κυκλώματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών, κατηγορούμενοι ως μέλη κυκλώματος μαστροπείας, καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη για μαστροπεία και σωματεμπορία ο Αλβανός Ιλία Τόσκα, ένας εκ των βασικών κατηγορουμένων, κατηγορούμενοι είναι επίσης τρεις αστυνομικοί, ένας Έλληνας φέρεται ως εγκέφαλος του κυκλώματος, η τιμωρία των δουλεμπόρων – διακινητών, «μάχη» για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, παράνομα κυκλώματα να πλουτίζουν εις βάρος τους, οι κερδοσκόποι traffickers ως πειρατές της παγκόσμιας οικονομίας.

Από την άλλη δε σε αναφορά των άρθρων στις γυναίκες που εμπλέκονται στα κυκλώματα σωματεμπορίας παρατηρείται ότι μεταχειρίζονται λέξεις ή φράσεις που είναι έντονα συγκινησιακά και ηθικά φορτισμένες και που θα μπορούσαν να ευαισθητοποιήσουν το αναγνωστικό κοινό να σταθεί απέναντι τους με κατανόηση. Τέτοιες είναι οι λέξεις που στις μέρες μας έχουν επικρατήσει να ταυτίζονται ή να υποδηλώνουν ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες που είθισται να τους παρέχεται κοινωνική φροντίδα. Συγκεκριμένα μάλιστα ανάλογες λέξεις που εντοπίστηκαν στο περιεχόμενο των άρθρων που μελετήθηκαν είναι αυτές που τονίζουν το ευάλωτο του χαρακτήρα τους, το φύλο, το νεαρό της ηλικίας τους ή ακόμη και τους παράγοντες που συντέλεσαν στην εμπλοκή τους με το κύκλωμα, αλλά και στοιχεία που δείχνουν την εθνική τους προέλευση και που θα τις ενέτασσαν σε ένα ευαίσθητο / ευάλωτο κομμάτι του πληθυσμού, όπως: γυναίκες θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, πανέμορφες γυναίκες, νεαρές, θύματα του trafficking, δεκαπεντάχρονη Μολδαβή, φτώχεια, εξαθλίωση, αποδιοργάνωση της κοινωνίας, θύματα καταναγκαστικής εργασίας, σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών, εκμετάλλευση ανθρώπων, παράνομη διακίνηση, θύματα Trafficking, εμπορία γυναικών ευάλωτων στη σεξουαλική δράση», διακίνηση ανηλίκων, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξώθηση των ανηλίκων σε πορνεία, προστασία των θυμάτων, θύματα διακίνησης, «Ευάλωτες και επιρρεπείς» σε φαινόμενα εκμετάλλευσης είναι οι γυναίκες μετανάστριες στην Ελλάδα, αρκετές αλλοδαπές είναι

θύματα παράνομης διακίνησης (trafficking), το μαρτύριο των γυναικών, πολλές γυναίκες εμφανίζουν ψυχολογικά προβλήματα, η μικρή πείστηκε,

Επίσης όμως στο περιεχόμενο των άρθρων γίνεται έντονα φανερή και η διάθεση της εφημερίδας για την προστασία των θυμάτων του Trafficking αλλά και την ευαισθητοποίηση του αναγνωστικού κοινού για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου. Πολλές φορές μάλιστα τοποθετείται ανοιχτά υπέρ των παραπάνω θέσεων, μεταχειριζόμενη λέξεις όπως: υλοποιεί πρόγραμμα επανένταξης των θυμάτων του trafficking, οι διεθνείς ανθρωπιστικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν..., λειτουργεί κέντρο αποκατάστασης και επανένταξης θυμάτων trafficking, χάρη στο πρόγραμμα “ΙΘΑΚΗ” ξεκινάει μια νέα ζωή, ευαισθητοποίηση της «Επιχειρηματικής Κοινότητας ενάντια στην Εμπορία των Ανθρώπων», βήμα της παγκόσμιας εκστρατείας κατά του Trafficking, πέτυχε η ευαισθητοποίηση της επιχειρηματικής κοινότητας, τέλος στην ανθρώπινη εκμετάλλευση γυναικών, βήματα προόδου στην καταπολέμηση του Trafficking, προσπάθειες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, των «πελατών - χρηστών», η γερμανική κυβέρνηση έχει πάρει μέτρα και καταβάλλει προσπάθειες για την καταπολέμηση της διακίνησης.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ο

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι το σύνολο των υπό μελέτη άρθρων της Πρωινής εφημερίδας Καθημερινή αναφέρονται στην δράση κυκλωμάτων παράνομης διακίνησης γυναικών τόσο σε τοπικό Ελληνικό επίπεδο όσο και σε διεθνές. Στο ίδιο επίσης επίπεδο διακρίνεται να απευθύνεται προς τα ίδια τα κυκλώματα και τα μέλη τους με σκληρούς χαρακτηρισμούς όπως σύγχρονοι δουλέμποροι ή ανθεί το σύγχρονο δουλεμπόριο ενώ από την άλλη διαφαίνεται έντονα η αλλαγή στο ύφος όταν απευθύνεται προς τις γυναίκες – θύματα των κυκλωμάτων, όπου πλέον η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι πιο ήπια και ο λόγος τείνει περισσότερο να αποκτήσει ηθικοπλαστικό περιεχόμενο π.χ έλλειψη προοπτικών στην χώρα της, την οδήγησε να αναζητήσει εργασία παντού...την παρέσυραν με την δικαιολογία ότι θα δούλευε ως babysitter στην Ιταλία. Σε όλα επίσης τα άρθρα γίνεται λόγος για την ύπαρξη τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου αλλά και περιορισμού των επιπτώσεων του στα θύματα όπως επίσης και στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης απέναντι σ’ αυτά αλλά και των ρόλο της ύπαρξης του προβάλλοντος την ζήτηση – του πελάτη. Η πλειοψηφία των άρθρων κάνουν λόγο για τους δυνατούς τρόπους εμπλοκής των γυναικών στα δίκτυα της σωματεμπορίας όπως επίσης και για τις μετέπειτα επιπτώσεις

που έχει η δράση των κυκλωμάτων αυτών στις γυναίκες που υπήρξαν θύματα των κυκλωμάτων σωματεμπορίας.

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ

Στη διάρκεια του υπό μελέτη διαστήματος (Ιανουάριος 2006 – Αύγουστος 2006) στην ημερήσιου τύπου Εφημερίδα «Καθημερινή» δημοσιεύτηκαν συνολικά δεκαπέντε (15) άρθρα που είχαν ως κύριο θέμα τους την Διεθνική Σωματεμπορία γυναικών. η μεγαλύτερη συχνότητα δημοσίευσης παρατηρήθηκε κατά τον πρώτο μήνα του υπό μελέτη διαστήματος τον Ιανουάριο με συνολικά τέσσερα (4) δημοσιευμένα άρθρα. Το πρώτο από αυτά καλύπτει τις αρχές του μήνα με ημερομηνία δημοσίευσης στις 8/01/2006 το δεύτερο καλύπτει τα μέσα του μήνα, με ημερομηνία δημοσίευσης στις 19/01/2006 το τρίτο καλύπτει τα τέλη του μήνα με ημερομηνία δημοσίευσης στις 20/01/2006 και το τέταρτο κλείνει το μήνα Ιανουάριο με ημερομηνία δημοσίευσης στις 31/01/2006. Τα τρία από αυτά φιλοξενήθηκαν σε μόνιμες στήλες της εφημερίδας, Κοινωνία, Πολιτική και Κοινωνία αντίστοιχα, στο Σαλόني της εφημερίδας ενώ το τελευταίο επίσης σε μόνιμη στήλη της εφημερίδας αλλά στην Δεύτερη σελίδα αυτής. Στη συνέχεια το μήνα Φεβρουάριο δημοσιεύονται δύο (2) άρθρα που καλύπτουν και τα δύο τις αρχές του μήνα καθώς δημοσιεύονται την ίδια ημερομηνία στις 3/ 02/2006 σε μόνιμες στήλες της εφημερίδας, Πολιτική και Σύντομα αντίστοιχα, που ανήκουν στο Σαλόني της εφημερίδας. Έπειτα κατά τον μήνα Μάρτιο παρατηρείται η δημοσίευση ενός μόνο άρθρου στις αρχές του μήνα με ημερομηνία δημοσίευσης στις 9/03/2006 στην στήλη Ελλάδα. Στην συνέχεια στους μήνες που ακολουθούν Απρίλιος και Μάιος παρατηρείται μία μεγάλη καμπή / παύση στην συχνότητα δημοσίευσης άρθρων με ανάλογο θέμα, καθώς πλέον δεν υφίσταται καμία δημοσίευση. Ενώ έρχεται να σημειωθεί μεγάλη άνοδος στην διάρκεια του μήνα Ιούνη με την δημοσίευση τεσσάρων (4) νέων άρθρων που καλύπτουν όλη τη διάρκεια του μήνα με διαφορά ανάμεσα τους από δύο έως έξι ημέρες (2 – 6 ημέρες) και συγκεκριμένα με ημερομηνίες δημοσίευσης 06/06/2006, 16/06/2006, 10,/6/2006 και 18/06/2006 αντίστοιχα. Στα άρθρα αυτά εμφανίζεται μία μεγάλη διασπορά όσον αφορά τη θέση δημοσίευσης τους καθώς ναι μεν ανήκουν σε μόνιμες στήλες αλλά καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματολογίας / στηλών που ξεκινάει από την Πολιτική, των Αθλητισμό καλύπτοντας έως και τη στήλη Κοινωνικά.

Ερχόμενη στον μήνα Ιούλιο το θέμα της Διεθνικής Σωματεμπορίας καλύπτεται με ένα (1) μόνο άρθρο που φιλοξενείται στην μόνιμοι στήλη Πολιτική στο Σαλόني της εφημερίδας. Ενώ κατά τον τελευταίο μήνα του ερευνώμενου διαστήματος τον Αύγουστο παρατηρείται μεγάλη πτώση στη δημοσίευση άρθρων για την Διεθνική Σωματεμπορία καθώς δεν υπάρχει καμία δημοσίευση άρθρου για το θέμα αυτό.

1.4 Συζήτηση

Διαστάσεις της Διεθνικής Σωματεμπορίας - Trafficking

Σε όλα τα άρθρα της υπό μελέτη περιόδου, γίνεται αναφορά στις διαστάσεις που έχει εκλάβει το φαινόμενο διεθνώς, λειτουργώντας μάλιστα εμφατικά στην διαρκή εξέλιξη - τόσο τοπικά όσο και ποσοτικά - του φαινομένου γίνεται επανάληψη της λέξης διεθνή σε διάφορα παράγωγα της όπως διεθνώς κτλ, με συχνότητα ενδεικτικά έξι (6) φορές σε άρθρο δέκα (10) γραμμών. Παράλληλα με την τάση αυτή διαπιστώνεται ότι έπειτα από την αναφορά στις διεθνείς εξελίξεις του φαινομένου, γίνεται πάντα ένας επιμερισμός αλλά και προσαρμογή του στα ελληνικά δεδομένα. Η πλειοψηφία των άρθρων μάλιστα αναφέρεται στα ελληνικά δεδομένα παραθέτοντας και αριθμητικά στοιχεία. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται να δοθεί ένας συσχετισμός μεταξύ της διεθνούς και ελληνικής πραγματικότητας του φαινομένου. Με την παράθεση μάλιστα και των αριθμητικών δεδομένων οι συντάκτες των άρθρων καταφέρνουν (να περάσουν ένα μήνυμα κινδύνου) ώστε να συγκλονίσουν το αναγνωστικού κοινό αλλά και να εντείνουν την προσοχή του, με το να καταδείξουν το κομμάτι ευθύνης που κατέχει και η Ελλάδα, ως εκ τούτου και την ευθύνη του κάθε Έλληνα πολίτη που είναι μεταξύ του κοινού αυτού, σε ότι ονομάζουμε διεθνή εξάπλωση της σωματεμπορίας. Γεγονός βέβαια που όπως έχει αποδειχθεί και εμπειρικά, εκτιμάται ότι σε διεθνή επίπεδο 700.000 – 2.000.000 γυναίκες (και παιδιά) πέφτουν θύματα οργανωμένων δικτύων εμπορίας ανθρώπων ενώ το ποσοστό που αντιστοιχεί στην ελληνική πραγματικότητα, σύμφωνα με έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα 1990 – 2000, διαπιστώθηκε ότι πάνω από 75.000 γυναίκες (και παιδιά), υπήρξαν θύματα εξαναγκαστικής πορνείας(Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - , 2005).

Απαραίτητο είναι να αναφερθεί το γεγονός ότι το Trafficking είναι ένα φαινόμενο που έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις και ότι αποτελεί πλέον κερδοφόρα εγκληματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Το Trafficking είναι παράνομη διακίνηση γυναικών που παρουσιάζει ζήτηση. Αυτό το συμπέρασμα παρατηρείται τόσο στη βιβλιογραφία όσο και στις εφημερίδες που μελετήθηκαν. Επίσης διαπιστώνεται ότι τα Μ.Μ.Ε υποστηρίζουν ότι η σωματεμπορία παρόλο που αποτελεί μια εγκληματική δραστηριότητα εντούτοις όμως είναι και ένα φαινόμενο που κυριαρχεί και συνεχώς αυξάνεται στις μέρες μας.

Κυκλώματα της Διεθνικής Σωματεμπορίας - Trafficking

Σε πολλά από τα άρθρα που μελετήθηκαν, παρουσιάζεται η δράση των κυκλωμάτων σωματεμπορίας, μεταξύ των άλλων και ως παραοικονομία ενώ σε μερικά από τα άρθρα επίσης συναντάται και ο χαρακτηρισμός προς τα μέλη των κυκλωμάτων αυτών – τους Trafficker- ως «εκμεταλλευτές της παγκόσμιας οικονομίας». Σύμφωνα με την βιβλιογραφία πρόκειται για μία πραγματική διάσταση του φαινομένου καθώς αποτελεί την τρίτη πιο προσοδοφόρα οικονομική δραστηριότητα, μετά το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών σε διεθνές επίπεδο. Ενώ συγκεκριμένα στην Ελλάδα τα κέρδη (Ministry of Public Order, 2003) από την παράνομη διακίνηση γυναικών (και παιδιών) και μόνο κατά την περίοδο 1990 – 2000 υπολογίζεται ότι είχαν ξεπεράσει (Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - 2005) τα 6.000.000.000 \$. Στο σημείο αυτό διαφαίνεται η προσπάθεια των Μ.Μ.Ε να αναδείξουν τις πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου και επιτελώντας τον βασικό τους ρόλο, ενημερώνουν το αναγνωστικό κοινό με αυτούσιες ειδήσεις γύρω από φαινόμενο της διεθνικής σωματεμπορίας.

Όσον αφορά τα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας, έχουν χαρακτηριστεί τόσο από τη βιβλιογραφία όσο και από τα άρθρα των εφημερίδων ως οργανωμένες ομάδες ατόμων, οι οποίες ασχολούνται με την προώθηση αλλοδαπών γυναικών από τη μια χώρα στην άλλη. Πιο συγκεκριμένα η βιβλιογραφία αναφέρει ότι στην Ελλάδα τα δίκτυα αυτά βρίσκονται κάτω από την εξουσία των διεθνών σωματέμπορων και των τοπικών παραγωγών (ομάδες Ελλήνων, Αλβανών, Ρώσων κτλ διαφορετικής δυναμικής και μεγέθους). Από το 2002 στην Ελλάδα εντάχθηκαν στην πορνική αγορά 17.000 εκδιδόμενες, οι οποίες προωθούνται από τα δίκτυα και παραμένουν κάτω από τον έλεγχο τους, τις εκμεταλλεύονται χωρίς την δυνατότητα μια άλλης επιλογής (Stop Trafficking of People). Ταυτόχρονα όλες οι εφημερίδες δηλώνουν ότι τα δίκτυα αυτά είναι επιχειρήσεις που διαπλέκονται σε οργανωμένα εγκλήματα και προσπαθούν με κάθε τρόπο να εκμεταλλευθούν και να προωθήσουν στην πορνεία γυναίκες κυρίως αλλοδαπές. Τέλος παρατηρείται τόσο από την βιβλιογραφία όσο και από τις εφημερίδες ότι τα τελευταία χρόνια τα δίκτυα αυτά έχουν εξαπλωθεί πολύ σ' όλη την Ελλάδα.

Σχολιάζοντας τα παραπάνω τα Μ.Μ.Ε. προβάλλουν ότι τα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας είναι οργανωμένα εγκλήματα και ότι προσπαθούν να ωθήσουν γυναίκες στη σωματεμπορία με σκοπό το κέρδος. Πρέπει ακόμη να αναφερθεί ότι τα Μ.Μ.Ε δίνουν μια αρνητική εικόνα στη κοινή γνώμη, για τα δίκτυα διεθνικής σωματεμπορίας και εκμεταλλεύονται με οποιοδήποτε τρόπο τα θύματα. Στα Μέσα γίνεται συχνή αναφορά για

τα κυκλώματα και τις πολλές συλλήψεις που γίνονται με αποτέλεσμα να εξαρθώνονται τα κυκλώματα.

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Διεθνική Σωματεμπορία - Trafficking

Μ.Μ.Ε και κυκλώματα Διεθνικής Σωματεμπορίας

Παρόλο όμως που από την παράθεση και μόνο της ίδιας της κατάστασης αποδεικνύονται οι χαρακτηρισμοί αυτοί εντούτοις δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαία η επιλογή των συγκεκριμένων λέξεων (Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, 1998). Πρόκειται για λέξεις που είναι αρνητικά φορτισμένες (ή με αρνητική χρεία) και με ηθικοπλαστικό περιεχόμενο. Περνώντας έτσι αρνητικά μηνύματα στον αναγνώστη για κάτι το οποίο συμβαίνει, ουσιαστικά δημιουργείται και μία ταύτιση των μηνυμάτων αυτών για την κατάσταση η οποία προβάλλεται. Με αποτέλεσμα να γίνεται κατανοητό ότι τα Μ.Μ.Ε καταδεικνύουν αλλά και στηλιτεύουν την ύπαρξη και την δράση των κυκλωμάτων (Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - 2001) αυτών, και φαίνεται ανοιχτά η στάση του ενάντια στην ύπαρξη των κυκλωμάτων σωματεμπορίας. Από την άλλη πάλι παρατηρείται ότι η γλώσσα που χρησιμοποιείται όταν απευθύνεται προς τις γυναίκες – θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας, είναι πιο προσεγμένη αλλάζοντας ύφος και προσδίδοντας τις ηθικοπλαστικό περιεχόμενο με θετική χρεία.

Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται με το να τις προσφωνεί επανειλημμένα στα κείμενα ως γυναίκες θύματα, να μεταχειρίζεται χαρακτηριστικά όπως την διαφορετική εθνική και πολιτισμική τους ταυτότητα, το νεαρό της ηλικίας τους αλλά και το ευαίσθητο του κοινωνικού τους ρόλου ως γυναίκες, προσδίδοντας τους στοιχεία που τις καθιστούν έτσι περισσότερο ευάλωτες. Στο σημείο αυτό φαίνεται η προσπάθεια των Μ.Μ.Ε να προσελκύσουν το ανθρωπιστικό ενδιαφέρον του αναγνώστη, προκαλώντας του παράλληλα συναισθήματα λύπησης, κατανόησης, θυμού και αγανάκτησης ως προς τη δράση και λειτουργία των κυκλωμάτων αυτών στο σύνολο του κοινωνικού συνόλου. Στόχος μιας τέτοιας κίνησης που εμπεριέχει επίκληση στο ήθος του αναγνώστη θα μπορούσε να αποτελέσει η επίτευξη της ευαισθητοποίησης του αναγνωστικού κοινού / της κοινής γνώμης, ως προς τις συνέπειες που έχει η ύπαρξη των κυκλωμάτων αυτών τόσο στα άτομα που γίνονται θύματα τους όσο και στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο που απλώς παρακολουθεί την ύπαρξη του φαινομένου της ανθρώπινης σωματεμπορίας. Με τον τρόπο αυτό διαφαίνεται παράλληλα και η αναγνώριση τόσο της δύναμης των Μ.Μ.Ε να διαμορφώνουν ή να επηρεάζουν, ανάλογα με την στάση που θα υποστηρίξουν, την κοινή γνώμη όπως επίσης και η παραδοχή από την πλευρά των Μ.Μ.Ε της ικανότητας ή

της δύναμης της κοινής γνώμης να επηρεάζει αλλά και να αλλάζει την κοινωνική πραγματικότητα (Lippman ,W., 1998).

M.M.E και Κοινή Γνώμη

Η προσπάθεια των M.M.E να επηρεάσει της κοινή γνώμη φαίνεται ότι επενδύει σε ήδη υπάρχουσες προκαταλήψεις και στερεότυπα (Παναγιωτοπούλου, Ρ., 1996) ως προς ορισμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα τονίζει ότι οι γυναίκες που υπήρξαν θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας ήταν νεαρές, πανέμορφες ξανθιές γυναίκες και ξένες. Συνειρμικά οι λέξεις αυτές παραπέμπουν σε στερεότυπα της εποχής, που θυμίζουν όμως κατάλοιπα ενός παρελθόντος που χαρακτηριζόταν από ημιμάθεια, και που θέλουν το νεαρό της ηλικίας να συμβαδίζει πάντα με την ανωριμότητα του χαρακτήρα, τις πανέμορφες γυναίκες να αποτελούν συνώνυμο της έλλειψης εξυπνάδας και ειδικά το ξανθό χρώμα μαλλιών να αποτελεί χαρακτηριστικό της έλλειψης νοημοσύνης ενώ το ξένο όσον αφορά την εθνικότητα και τον πολιτισμό παραπέμπει και σε άγνοια για τις συνθήκες ύπαρξης στο νέο πολιτισμικό πλαίσιο όπου προωθούνται οι γυναίκες θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας.

Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά τα M.M.E ανεβάζουν το ηθικό των αναγνωστών, ως γνώστες του ζητήματος και τους καλούν να λειτουργήσουν ως προστάτες της συγκεκριμένης πληθυσμιακή ομάδας που λόγω των χαρακτηριστικών που διαθέτει καθίσταται περισσότερο επιρρεπής στο να παρασυρθεί από κυκλώματα σωματεμπορίας. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται και ο θετικός επηρεασμός (ΜακΚουειλ Ν., 2003) της κοινής γνώμης ώστε αυτή να σταθεί θετικά προσκείμενη απέναντι στα θύματα και δεδομένης της δύναμης που διαχρονικά φαίνεται να της αποδίδεται να λειτουργήσει κατασταλτικά απέναντι στο φαινόμενο που διεθνώς πλέον καλείται ως Trafficking.

Βέβαια παράλληλα με τις τεχνικές που ακολουθούνται για τον «εύκολο» επηρεασμό της κοινής γνώμης διακρίνεται ανάμεσα στην κίνηση αυτή και η προσπάθεια των M,M,E να ενημερώσουν το κοινό τους και με πραγματικές ειδήσεις (Μπασαντής Λ. , Στράτος Κ., 1981) για το εν λόγω φαινόμενο. Η αναφορά στην πτυχή ότι χαρακτηριστικό των θυμάτων της σωματεμπορίας είναι ότι πρόκειται για αλλοδαπές – μετανάστριες στην Ελλάδα. Σύμφωνα λοιπόν και με τα έως τώρα ερευνητικά ευρήματα, αποδεικνύεται ότι η μετανάστευση των γυναικών αποτελεί από μόνη της μία από τις πλέον σημαντικές αιτίες της διεθνικής σωματεμπορίας. Η σχέση είναι εμφανής: από τη μία η επιθυμία για μετανάστευση και οι οικονομικές και πρακτικές δυσκολίες για την έκδοση νόμιμης βίζας και από την άλλη η ανάγκη για βοήθεια και η μετέπειτα εξάρτηση από τους μεσάζοντες

στη διαδικασία μετανάστευσης, που συχνά αποδεικνύονται διακινητές ή δουλέμποροι. Αυτοί οι παράγοντες βέβαια αφορούν τόσο την νόμιμη και παράνομη μετανάστευση / λαθρομετανάστευση όσο και τη διεθνική σωματεμπορία (Λάζαρη Τ.,Λαλιώτου Ι, 2001).

Η λαθρομετανάστευση εμφανίζεται όταν υπάρχουν περιορισμοί στη νόμιμη οικονομική μετανάστευση. Όταν μια γυναίκα λοιπόν αποφασίσει να μεταναστεύσει νόμιμα ή λαθραία, εκτίθεται στα δίκτυα εξαπάτησης και καταναγκασμού της διεθνικής σωματεμπορίας. Δεν θα πρέπει όμως η κατάσταση αυτή να συγχέεται με το φαινόμενο της «μεταναστευτικής πορνείας» καθώς η τελευταία εκπίπτει από τον ορισμό της διεθνικής σωματεμπορίας – Trafficking Το γεγονός ότι στα άρθρα γίνεται (Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - 2001). λόγος ως επι το πλείστον για αλλοδαπές θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας, αποτελεί άλλη μία πραγματική πτυχή του ζητήματος καθώς η Ελλάδα ανήκει στις χώρες υποδοχής των θυμάτων σωματεμπορίας. Έχει βρεθεί ότι κατά το διάστημα (Stop Now 2002,) 1990 – 2000 υπήρξαν στον Ελλαδικό χώρο, γυναίκες - θύματα της εξαναγκαστικής πορνείας προερχόμενες κατά 40% από Ρωσία, 30% από Ουκρανία, 10% από Ρουμανία και 16% από Βουλγαρίας και Ρουμανία.

Από την άλλη δε φαίνεται ότι τα Μ.Μ.Ε εκούσια ή ακούσια ενισχύουν με τον τρόπο προβολής των θεμάτων που επιλέγουν και τον τρόπο επηρεασμού της κοινής γνώμης, διάφορα ρατσιστικά κινήματα (Λάζος, Γ.,1997) που αναπτύχθηκαν παγκοσμίως και φέρονται υπέρ των διακρίσεων σε βάρος του γυναικείου φύλου, των φυλετικών διακρίσεων και διάφορων εξωτερικών χαρακτηριστικών(σε μικρότερο βαθμό) και που τοποθετούν τις πληθυσμιακές ομάδες ενάντια στις οποίες καταφέρονται σε υποδυέστερη θέση καθιστώντας τις έτσι ότι υστερούν νοητικά συναισθηματικά ή και ηθικά. Συνεπώς λοιπόν βάση της λειτουργίας τους αυτής τα Μ.Μ.Ε πέραν της ανατροφοδότησης που δίνουν στο κοινό που υποστηρίζει ανάλογες ρατσιστικές απόψεις παράλληλα ενισχύει παλαιότερες προκαταλήψεις και στερεοτυπικές απόψεις ενώ παράλληλα προσφέρει ένα γόνιμο έδαφος για την καλλιέργεια νέων ανάλογων απόψεων (Παπαθανασίου Σ., 1997), επιτείνοντας έτσι την θέση της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας στην οποία απευθύνονται.

Κοινό χαρακτηριστικό σε όλα τα υπό μελέτη άρθρα αποτελεί η διάθεση τους να παραθέτουν αντικειμενικές πληροφορίες για το φαινόμενο στο οποίο αναφέρονται, κρατώντας έτσι ενήμερο το αναγνωστικό τους κοινό ως προς τις εξελίξεις που αφορούν την πορεία του φαινομένου για το οποίο κάνουν λόγο. Η διαπίστωση αυτή προέρχεται από το γεγονός ότι αποτελεί κοινή αναφορά όλων των άρθρων το γεγονός ότι θεωρούν ως μία από τις αιτίες (Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - (2005)) εμπλοκής στα κυκλώματα της διεθνικής σωματεμπορίας τις δυσχερείς οικογενειακές και οικονομικές συνθήκες που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες – θύματα της διεθνικής σωματεμπορίας. Δύναται να επαληθεύσουμε την προσπάθεια των Μ.Μ.Ε να ενημερώσουν το κοινό τους με πραγματικές ειδήσεις σημειώνοντας ότι έχει αποδειχθεί ερευνητικά και σε διεθνές επίπεδο ότι οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες στην οικογενειακή και οικονομική τους κατάσταση τους έκανε να ελπίζουν σε οτιδήποτε θα μπορούσε να διευκολύνει της θέση τους ακόμη κι' αν γνώριζαν την επικινδυνότητα του, καθιστώντας τους έτσι εύκολη λεία στις υποσχέσεις των διακινητών.

Παρατηρείται επίσης ότι η μεγαλύτερη αναφορά (Τουλούμη Γ.,2003) από τα Μ.Μ.Ε γίνεται για τις γυναίκες που πέσανε θύματα των κυκλωμάτων σωματεμπορίας, παρ' όλο που το Trafficking αναφέρεται και για τους άνδρες και για τα παιδιά αλλά όχι με την ίδια συχνότητα με αυτή των γυναικών που είναι σαφώς μεγαλύτερη. Η προβολή αυτή βέβαια δεν είναι τυχαία. Καθώς τα Μ.Μ.Ε με τον τρόπο αυτό καταδεικνύουν μία ακόμη αναδυόμενη πτυχή της κοινωνικής πραγματικότητας που έχει να κάνει με την αλλαγή του κοινωνικού σκηνικού σε διεθνή επίπεδο, θέτοντας έτσι στην κοινή γνώμη τα πρώτα σπέρματα προβληματισμού, προϊδεάζοντας την ουσιαστικά για μία νέα κοινωνική πραγματικότητα που εντοπίζεται και που οι αλλαγές που την συνοδεύουν θα σηματοδοτήσουν και την αρχή ενός νέου κύκλου κοινωνικών φαινομένων.

Η αλλαγή αυτή έχει να κάνει με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας που επέφερε διεθνή οικονομική κρίση σε συνδυασμό με την αλλαγή των παραδοσιακών μορφών οικογένειας με ολοένα και περισσότερες γυναίκες να αναλαμβάνουν την ευθύνη διατροφής ολόκληρης της οικογένειας. Λαμβάνοντας υπόψη και την ιδιαίτερη εργασιακή φύση της γυναίκας (άδειες λοχίας, περικοπή ωραρίου τους λόγω της μητρότητας κτλ) αλλά και τα στερεότυπα που θέλουν τις γυναίκες μη αποδοτικές, όλα μαζί συμβάλλουν ώστε να δημιουργούνται σημαντικές δυσκολίες ως προς την εξεύρεση εργασίας για να ανταποκριθούν με επάρκεια στα νέα τους καθήκοντα. Αποτέλεσμα όλου αυτού είναι οι γυναίκες να πλήττονται περισσότερο από τις προαναφερόμενες πληθυσμιακές ομάδες

από αυτή την νέα κοινωνική πραγματικότητα και να αναζητούν την λύση σε οτιδήποτε τις υπόσχεται κάποια διευκόλυνση.

Σε άμεση συσχέτιση της θεωρίας για τα M.M.E. που αναφέρουν τον στόχο της δύναμης τους που είναι η κινητοποίηση της κοινής γνώμης αλλά και η γρήγορη και αποτελεσματική μετάδοση πληροφοριών αλλά και στο ότι ο τύπος οδηγεί στην υιοθέτηση πεποιθήσεων και αντιλήψεων για την κοινωνική πραγματικότητα, και των συμπερασμάτων της έρευνας οδηγούμαστε στις εξής διαπιστώσεις:

- Ο τύπος στοχεύει να διαμορφώσει την κοινή γνώμη ότι το φαινόμενο του trafficking είναι ένα έντονο πρόβλημα που απασχολεί όλη την κοινωνία και η πολιτεία προσπαθεί με κάθε τρόπο να το αντιμετωπίσει.
- Καλλιεργεί πεποιθήσεις και αντιλήψεις του κοινού για το ποιοι είναι δράστες, ποιοι πελάτες και ποια τα θύματα και δημιουργεί ανάλογα συναισθήματα και στερεότυπα που τείνουν να υιοθετούνται.
- Τέλος προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει το κοινό απέναντι στο φαινόμενο και τις διαστάσεις του κάνοντας έναν διαχωρισμό ανάμεσα στην φανταστική και την πραγματική κατάσταση του φαινομένου της σωματεμπορίας των γυναικών στον Ελλαδικό χώρο αλλά και παγκόσμια.

Βάση της θεωρίας γίνεται η διαπίστωση ότι το περιεχόμενο (Μπασαντής Λ., Στράτος Κ., 1981) των ειδήσεων, δεν αναφέρεται στην πραγματική κατάσταση των γεγονότων, αλλά δίνει μια διαστρεβλωμένη και αρνητική εικόνα για τις κάθε είδους Ομάδες, όπου συνήθως περιθωριοποιούνται ή στιγματίζονται. Ένα άλλο σημείο που παρατηρείται στην βιβλιογραφία είναι κυρίως οι ειδήσεις για τα εγκλήματα, παρουσιάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό το βίαιο και το ατομικό έγκλημα και αγνοούν πολλούς και σοβαρούς κινδύνους που ελλοχεύουν σε μια κοινωνία (Μακ Κουειλ Ντένις, 2003). Συχνή είναι επίσης η ύπαρξη των προκαταλήψεων σε διάφορες κοινωνικές ομάδες. Αυτό όμως δεν ισχύει στα άρθρα των εφημερίδων για το trafficking, τα οποία δίνουν την αντικειμενική διάσταση του κοινωνικού φαινομένου. Τα άρθρα αναφέρονται κυρίως στις γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας, τις οποίες δεν τις στιγματίζει αλλά τις παρουσιάζει παράνομες και πόρνες. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι τα M.M.E προσπαθούν αρκετές φορές να διαστρεβλώσουν την πραγματικότητα κάποιων ειδήσεων γιατί έχουν συμφέροντα (π.χ πολιτικά κ.ά.). Αντίθετα όμως τα M.M.E, δεν προσπαθούν να δώσουν μια αρνητική εικόνα απέναντι στο Trafficking, παρά μόνο τη πραγματική διάσταση του φαινομένου. Επίσης τα μέσα με

κανένα τρόπο δεν υποβαθμίζουν τα θύματα που έχουν πέσει στα κυκλώματα, αλλά αναφέρουν τις πραγματικές αιτίες που οδηγήθηκαν στο Trafficking.

Ένα άλλο σημείο που αναφέρεται στη βιβλιογραφία είναι το γεγονός ότι τα Μ.Μ.Ε. έχουν σκοπό να επηρεάσουν (είτε θετικά είτε αρνητικά) την κοινή γνώμη (Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, 1998). Η καλλιέργεια της κοινής γνώμης σημαίνει η γνώση καθώς και η ερμηνεία μιας αντίληψης της κοινωνικής πραγματικότητας που εξαρτώνται από ατομικές περιπτώσεις και εμπειρίες (π.χ φύλο, έθνος). Θεωρείται επίσης μια διαδικασία αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα μηνύματα και στο κοινό (Μακ Κουειλ Ντένις, 2003,). Ακόμη η κοινή γνώμη αναμένει από τα Μ.Μ.Ε. να υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον, όσον αφορά την ενημέρωση. Η παραπάνω διαπίστωση, έρχεται αντιμέτωπη με την γνώμη των εφημερίδων που ερευνηθήκαν, και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι τα περισσότερα άρθρα προσπαθούν να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη για το φαινόμενο της σωματεμπορίας. Ταυτόχρονα τα άρθρα θέλουν να δείξουν στη κοινή γνώμη τι είναι ακριβώς το φαινόμενο Trafficking, πώς λειτουργεί, αλλά επίσης να προβληματίσει την κοινή γνώμη για ποιους λόγους υπάρχει αυτό το φαινόμενο.

Απ' όλα αυτά φαίνεται ότι τα Μ.Μ.Ε. επηρεάζουν με οποιοδήποτε τρόπο το κοινό και προσπαθούν να επιβάλουν με το δικό τους τρόπο τις απόψεις τους, σε διάφορα θέματα. Το κοινό όμως σύμφωνα με τη γνώση του και την εμπειρία που έχει, εκλαμβάνει τα γεγονότα όπως αυτό θέλει. Συγκεκριμένα τα Μ.Μ.Ε προσπαθούν να προβάλουν στο κόσμο την πραγματική εικόνα του Trafficking ώστε η κοινή γνώμη να κατανοήσει καλύτερα το φαινόμενο αλλά και να το δει από όλες τις οπτικές πλευρές. Παράλληλα τα μέσα έχουν την δυνατότητα να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη σε ότι αφορά το Trafficking, ώστε αυτή να μην έχει μια αρνητική στάση απέναντι στις γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας.

Μ.Μ.Ε. και πελάτης – καταναλωτής της Διεθνικής Σωματεμπορίας

Στα άρθρα που μελετήθηκαν διαπιστώνεται έντονα και η παρουσία του άνδρα πελάτη ως καταναλωτή των σεξουαλικών υπηρεσιών. Τα Μ.Μ.Ε φαίνεται να καταδικάζουν την στάση αυτή του άνδρα – πελάτη αφού τον τοποθετούν στην ίδια κατηγορία με τα μέλη των κυκλωμάτων σωματεμπορίας. Στάση που δικαιολογείται αν λάβουμε υπόψη το γεγονός του νόμου της παγκόσμιας αγοράς που έχει σχέση με την προσφορά και την ζήτηση. Επιμερίζοντας την κατάσταση αυτή στα ελληνικά δεδομένα (Stop Now - Λάζος Γ., 2003) και μόνο από το γεγονός ότι στο διάστημα 1990 – 2000, πάνω από ένα εκατομμύριο άνδρες (1.000.000) μίσθωναν υπηρεσίες προσφερόμενες

από γυναίκες (και παιδιά) θύματα εξαναγκαστικής πορνείας. Αναλογιζόμενη την πραγματικότητα αυτή γίνεται κατανοητό το μεγάλο κομμάτι ευθύνης που κατέχει ο Έλληνας πελάτης (Stop Now, 2002) στην ύπαρξη αλλά και συντήρηση του σωματεμπορίου στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς.

Μια άλλη ομάδα που γίνεται αναφορά τόσο στη βιβλιογραφία τόσο και στα άρθρα είναι οι πελάτες του σωματεμπορίου. Συγκεκριμένα η βιβλιογραφία γράφει ότι η οικονομική δυσπραγία του ανδρικού πληθυσμού προερχόμενου από κοινωνικά στρώματα που περιλαμβάνουν κατά πλειονότητα την πορνική πελατεία αποτέλεσε καθοριστική προϋπόθεση για την κάμψη της εξαναγκαστικής πορνείας (Stop Trafficking of People). Σε αντίθεση με τα άρθρα των εφημερίδων που παρουσιάζει τους πελάτες του Trafficking, ανθρώπους της διπλανής πόρτας, ήσυχους οικογενειάρχες αλλά και ευκατάστατους, πετυχημένους με πολλά λεφτά. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι οι πηγές κάνουν αναφορά και στους πελάτες. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα M.M.E. δεν δίνουν μεγάλη έμφαση στους πελάτες, απλώς κάνουν μια μικρή περιγραφή σε αυτούς. Επίσης τα Μέσα όταν κάνουν λόγο για εξαρθρώσεις κυκλωμάτων δεν αναφέρονται καθόλου στους πελάτες παρά μόνο στους μαστροπούς και στα θύματα σωματεμπορίας.

Νομοθετικό Πλαίσιο και Διεθνική Σωματεμπορία

Στα περισσότερα άρθρα γίνεται αναφορά για την εξάρθρωση των κυκλωμάτων σωματεμπορίας με την σύλληψη των αυτουργών και την παραπομπή τους στις δικαστικές αρχές και την τιμωρία τους, αλλά και την σύλληψη και γυναικών-αλλοδαπών θυμάτων του trafficking. Το συμπέρασμα αυτό σε άμεση σχέση με το ισχύον νομοθετικό (Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002, Νόμος υπ' αριθμ. 3064) πλαίσιο και τις διατάξεις του, οδηγεί στην διαπίστωση ότι εφαρμόζεται ο νόμος που σκοπό έχει την καταστολή μορφών οποιαδήποτε εκμετάλλευσης γυναικών, με τα αρνητικά του στοιχεία. Αυτό δηλαδή που παρατηρείται και εφαρμόζεται με βάση το νόμο, είναι οι μικρές και εξαγοράσιμες ποινές των αυτουργών, η μη αντιμετώπιση των αλλοδαπών γυναικών ως θύματα του trafficking αφού συλλαμβάνονται, κρατούνται και απελαύνονται (Καμίνης, Γ., 1999) χωρίς καμία ψυχολογική, νομική και ιατρική στήριξη (Καλλίνικος, Γ., Παπουτσάκης, Μ., Ρουμελιώτου, Γ., Κοτσιανοπούλου, Α., Richardson, C., Οικονομίδου, Ι., Παπαευαγγέλου, Γ., 1985). Επίσης εκείνο που έντονα παρατηρείται στα άρθρα των εφημερίδων και δείχνει ακόμη την παράλειψη του νομοθετικού πλαισίου είναι η μη τιμωρία των πελατών αφού νομικά δεν προβλέπεται καμία δίωξη τους και τους αναγνωρίζει ως βασικούς υπευθύνους του φαινομένου. Ουσιαστικά λοιπόν τα άρθρα προβάλλουν την εικόνα εφαρμογής του νόμου στην αντιμετώπιση της

σωματεμπορίας αλλά και ασκεί κριτική με τις ελλείψεις στις διατάξεις κυρίως όσον αφορά την κοινωνική πολιτική των θυμάτων του trafficking και τον τρόπο δίωξης των αυτουργών εξαιρώντας τους ευηπόληπτους πελάτες.

Πρακτικές καταστολής της Διεθνικής Σωματεμπορίας

Η βιβλιογραφία αλλά και οι εφημερίδες κάνουν αναφορά για την δράση της Αστυνομίας, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει πετύχει σημαντικές εξαρθρώσεις δικτύων τοπικής μαστροπείας. Συγκεκριμένες δράσεις της αστυνομίας και γενικότερα της πολιτείας είναι συλλήψεις θυμάτων, δραστών, και ταυτόχρονα τιμωρίες των παραπάνω. Μία άλλη διαπίστωση από την βιβλιογραφία είναι ότι τις περισσότερες φορές τα κυκλώματα δεν συλλαμβάνονται για το λόγο ότι τα δίκτυα προσλαμβάνουν δικηγόρους που ασχολούνται αποκλειστικά με τις υποθέσεις τους και δίνουν συμβουλές για την αποφυγή των συλλήψεων τους (Stop Trafficking of People). Αντίθετα με τις εφημερίδες, οι οποίες αναφέρουν τα άτομα που εμπλέκονται στα κυκλώματα μαστροπείας είτε συλλαμβάνονται, πολλές φορές μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα, είτε συλλαμβάνονται και φυλακίζονται για λίγους μήνες ή χρόνια. Επίσης αναφέρει ότι στα κυκλώματα πολλές φορές εμπλέκονται και αστυνομικοί οι οποίοι αν και συλλαμβάνονται στην συνέχεια τους αφήνουν ελεύθερους. Όσον αφορά τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι η Αστυνομία τα τελευταία χρόνια κάνει μεγάλες προσπάθειες για την εξάρθρωση των δικτύων διεθνικής σωματεμπορίας. Παράλληλα, τα M.M.E αναφέρουν τις συχνές εξαρθρώσεις της Αστυνομίας απέναντι στα κυκλώματα σωματεμπορίας. Τα μέσα δεν προσπαθούν με κανένα τρόπο να καλύψουν περιπτώσεις εξάρθρωσης σωματεμπορίας, είτε σ' αυτή συμμετέχουν αστυνομικοί είτε είναι άνθρωποι με κάποιο κύρος.

1.5 Συμπεράσματα & Προτάσεις

✓ Παρατηρείται ότι τα Μ.Μ.Ε. και συγκεκριμένα ο έντυπος τύπος έχει την ικανότητα να επηρεάζει και να ελέγχει μερίδα της κοινής γνώμης, ανάλογα με την θέση που θα υποστηρίξει για την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου γεγονότος ή φαινομένου και στην συγκεκριμένη περίπτωση αυτού της διεθνικής σωματεμπορίας. Ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό την παραδοχή που θέλει να υφίσταται μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ των μέσων ενημέρωσης και της κοινής γνώμης. Από την μία η δύναμη των μέσων να επηρεάζουν και ελέγχουν την κοινή γνώμη σύμφωνα με την εκάστοτε στάση που θα υιοθετήσουν και από την άλλη η δύναμη της κοινής γνώμης να επηρεάζει την κοινωνική πραγματικότητα. Βάση αυτής της δυναμικής που όπως έχει διαπιστωθεί διαθέτουν τα Μ.Μ.Ε θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση της κοινής γνώμης για την αντιμετώπιση ορισμένων κοινωνικών φαινομένων που υπάρχουν στην σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα. Επίσης η κίνηση αυτή θα μπορούσε να ενισχύσει η ύπαρξη και λειτουργία ενός ελεγκτικού συστήματος που θα έθετε τους κανόνες ως προς την αντικειμενική ενημέρωση του κοινού, προς αποφυγή της παραπλάνησης της από τις εκάστοτε υποκειμενικές θέσεις που θα υποστηρίζει το κάθε έντυπο.

✓ Το φαινόμενο της Διεθνικής Σωματεμπορίας εκλαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις. Εφορμούμενοι από τα δεδομένα της Ελληνικής πραγματικότητας, όπως αυτά εντοπίζονται στο νομικό κομμάτι της υπόθεσης διαπιστώνεται ότι λόγω των νομικών ελλείψεων που παρατηρείται στο τελευταίο, τα κυκλώματα της διεθνικής σωματεμπορίας διευκολύνονται ως προς την συνέχιση της λειτουργίας τους, ανεξαρτήτως των «μικρών» κωλυμάτων που τους εμφανίζονται. Καθώς πολύ συχνά έχει παρατηρηθεί ότι τα μέλη των κυκλωμάτων της διεθνικής σωματεμπορίας στον Ελλαδικό χώρο παρόλο που συλλαμβάνονται καταφέρνουν σε σύντομο χρονικό διάστημα να επιστρέψουν στις συνήθειες «δραστηριότητες τους».

✓ Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο τοποθετείται , όπως αυτό αποδεικνύεται από τα ερευνητικά μας δεδομένα, υπέρ του άνδρα – πελάτη. Γεγονός που αναδεικνύεται από την ανυπαρξία μέτρων στο Ελληνικό νομικό σύστημα, που αποδίδει τις ανάλογες ευθύνες στον καταναλωτή των υπηρεσιών αυτών, πολλές φορές μάλιστα ο νομοθέτης φαίνεται να αδιαφορεί για τις συνέπειες αυτού του είδους της συμπεριφοράς δηλαδή του άνδρα- πελάτη στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. Από τη άλλη δε ενώ οι γυναίκες που

υπήρξαν θύματα του trafficking αναγνωρίζονται ως τέτοια, εντούτοις η αντιμετώπιση τους από τον Ελληνικό νομικό κώδικα δεν είναι ανάλογη. Πολλές φορές μάλιστα, σύμφωνα με τα ερευνητικά μας δεδομένα, η αντιμετώπιση που τυγχάνει η γυναίκα- θύμα του trafficking μοιάζει περισσότερο με την τιμωρία που θα ταίριαζε σε μέλος του κυκλώματος παράνομης διακίνησης. Η στάση αυτή του Ελληνικού νομικού συστήματος ενισχύεται ακόμη από το γεγονός ότι δεν λαμβάνεται καμία μέριμνα όσον αφορά την αντιμετώπιση της γυναίκας αυτής ως θύμα. Καταδεικνύεται έτσι για μια ακόμη φορά η ανυπαρξία προστατευτικών μηχανισμών για τις περιπτώσεις αυτών των θυμάτων, είτε πρόκειται για την σωματική και ψυχική τους υγεία, είτε για την μετέπειτα κοινωνική τους επανένταξη.

✓ Η ισχύουσα κατάσταση στο νομικό μας σύστημα που αφορά γενικότερα την αντιμετώπιση της Ελληνικής πολιτείας στο κοινωνικό φαινόμενο της διεθνούς σωματεμπορίας, θα μπορούσε να λειτουργήσει περισσότερο αντικειμενικά, αν προβαίναμε σε ανάλογες τροποποιήσεις του Ελληνικού νομικού κώδικα περί ανθρωπίνης σωματεμπορίας. Προκύπτει η ανάγκη να συμπεριληφθούν νέα μέτρα σχετικά με την ανάλογη τιμωρία των μελών και των πελατών και την ανάλογη ευαισθητοποίηση του συστήματος σχετικά με την προστασία της γυναίκας θύμα του κυκλώματος αλλά και της γυναικάς γενικότερα, και συγκεκριμένα μέτρα που αναφέρονται στην αρωγή των θυμάτων την κάθε είδους υποστήριξη τους και την κοινωνική επανένταξη. Επίσης προτείνεται η συνεχή αναπροσαρμογή του Ελληνικού νομικού συστήματος στα δεδομένα της Ελληνικής πραγματικότητας όσον αφορά την ανθρωπίνη διεθνική σωματεμπορία όπως αυτά συνεχώς διαμορφώνονται.

✓ Η αλλαγή του σκηνικού στην Ελληνική οικογένεια έφερε στο προσκήνιο κάποιες κοινωνικές μεταβολές. Κύριο χαρακτηριστικό αυτών αποτέλεσε η εμφάνιση του μονογονεϊκού μοντέλου οικογένειας όπου ο ρόλος της γυναίκας ενισχύθηκε από την αποκλειστική ευθύνη αυτής να φέρει ες πέρας την συντήρηση της οικογένειας της. Επακόλουθο της νέας αυτής κοινωνικής πραγματικότητας υπήρξε η αναζήτηση από την πλευρά της γυναίκας για εξεύρεση εργασίας. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και οι διακρίσεις εις βάρος του γυναικείου εργατικού δυναμικού συντελούν ώστε να διογκώνονται οι δυσκολίες για εξεύρεση εργασίας. Αποτέλεσμα αυτού είναι η γυναίκα μπροστά στην νέα διαμορφούμενη πραγματικότητα να αναζητά ευκαιρίες για εργασία και ως εκ τούτου για οικονομικές απολαβές που θα βοηθήσουν την οικογένειάς της, προβαίνει σε οποιαδήποτε ευκαιρία για εργασία της παρουσιαστεί, γνωρίζοντας ακόμη και την επικινδυνότητα της φύσης της εργασίας που επρόκειτο να κάνει. Άρα δεν είναι τυχαίο ότι

οι γυναίκες που έχουν εμπλακεί στα κυκλώματα του trafficking, όπως έχει διαπιστωθεί και από τα ευρήματα μας, υπήρξαν αντιμέτωπες με τέτοιου είδους οικονομικές δυσκολίες. Βέβαια η αλλαγή στον οικογενειακό νόμο που θα προστατεύει περισσότερο τη γυναίκα που θα φέρει συντήρηση ολόκληρης οικογένειας της καθίσταται πλέον άκρως επιτακτική.

✓ Με βάση τα ερευνητικά μας δεδομένα παρατηρείται ότι οι γυναίκες θύματα του trafficking παρουσιάζονται με κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως είναι η εξωτερική ομορφιά, το νεαρό της ηλικίας τους καθώς και η προέλευση τους από χώρες πρώην Σοβιετικής Ένωσης (γυναίκες μετανάστριες) Η συμπεριφορά των Μ.Μ.Ε να προβάλλει διαρκώς κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των γυναικών όπως αυτά αναφέρθηκαν παραπάνω, έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύονται υπάρχουσες στερεοτυπικές συμπεριφορές και απόψεις ή να προσφέρει τα θεμέλια για την ανάπτυξη νέων. Έτσι λοιπόν, με αυτού του είδους την προβολή ενισχύονται και οι ρατσιστικές αντιλήψεις που θέτουν τις γυναίκες αυτές καθ' αυτές ή τις γυναίκες που φέρουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά σε υποδιαίστερη πληθυσμιακή κατηγορία και δημιουργούν τη πεποίθηση ότι αποτελούν ομάδα στόχου των κυκλωμάτων του trafficking.

✓ Ένα σημαντικό σημείο που θα πρέπει να τονιστεί, αποτελεί η σύγχυση που επικρατεί στις μέρες μας και που συνεχώς, όπως έχει παρατηρηθεί και από τα ερευνητικά μας ευρήματα, επιτείνεται μέσα από την συμπεριφορά των Ελληνικών Μ.Μ.Ε. που μελετώνται στην παρούσα μελέτη, να επιλέγουν να προβάλλουν την ταύτιση μεταξύ της μεταναστευτικής πορνείας και της μετανάστευσης γενικότερα με την διεθνή σωματεμπορία. Περνώντας έτσι το μήνυμα ότι κάθε γυναίκα μετανάστρια αποτελεί ή θα αποτελέσει μελλοντικά ένα εν δυνάμει θύμα του trafficking. Βέβαια δεν είμαστε σε θέση να βεβαιώσουμε πως αυτό αποτελεί και ένα γενικευμένο κανόνα για την Ελληνική κοινωνία ή για τα υπόλοιπα Μ.Μ.Ε (Ελληνικά και διεθνή), αφού δεν έχουν πραγματοποιηθεί προηγούμενες έρευνες, είτε σε τοπικό είτε σε διεθνές επίπεδο, παρόμοιου τύπου με την παρούσα που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν συγκριτικά να βοηθήσουν στην διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων αναφορικά με την επικείμενη κατάσταση.

* Στο σημείο αυτό θεωρούμε ότι είναι σημαντικό να παραθέσουμε την αναγκαιότητα που αναδύεται από την αξιοπιστία της δική μας ερευνητικής μελέτης, να μελετηθούν περαιτέρω ορισμένες ακόμη πτυχές της Ελληνικής Κοινωνικής Πραγματικότητας, όπως αυτές παρατηρήθηκε πως έχουν διαμορφωθεί στις μέρες μας και η μελέτη τους πιθανόν και να βοηθήσει στην κατανόηση του νέου σκηνικού της Ελληνικής Κοινωνίας και των διαστάσεων που παίρνουν τα κοινωνικά φαινόμενα σε αυτήν. Αναγάγοντας την θέση αυτή στο Παγκοσμιοποιημένο σκηνικό, με την μελέτη της Ελληνικής Κοινωνικής Πραγματικότητας, ίσως σταθεί δυνατό μελλοντικά να κατανοήσουμε και ένα κομμάτι του παγκόσμιου σκηνικού.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- ✍ Δημητρίου Α., Αυστηρώς Ακατάλληλο, Ελληνικό Πορνό: από Ομόνοια στο Αλκαζάρ, χ.ε, Αθήνα 2000
- ✍ Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998
- ✍ Λάζαρη Τ., Λαλιώτου Ι «Σωματεμπορία γυναικών, πορνεία, σεξουαλική εκμετάλλευση», Αθήνα 2001
- ✍ Λάζος Γ. Πορνεία και Διεθνής Σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα – η Εκδιδόμενη. Εκδ, Καστανιώτη, Αθήνα 2001
- ✍ Λάζος Γ., Η σεξουαλικότητα ως αξία στη σύγχρονη Ελλάδα, Παπαζήση, Αθήνα 1999
- ✍ Λάζος Γ., Το πρόβλημα της ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες . Θεωρία και πράξη, Παπαζήση, Αθήνα 1998
- ✍ Lippman, W., Κοινή γνώμη, εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1998
- ✍ Μαγγάννας Α., Τα εκδιδόμενα Άτομα, Πορνεία: Παρέκκλιση ή Παράβαση. Παπαζήση, Αθήνα 1994
- ✍ ΜακΚουεϊλ Ν. Η θεωρία της μαζικής επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα, Καστανιώτη, Αθήνα 2003
- ✍ Μπασαντής Λ., Στράτος Κ., Ο κόσμος των ειδήσεων - Οι ειδήσεις, ένα καλειδοσκόπιο της πραγματικότητας Γνώση, χ.ε, Αθήνα 1981
- ✍ Τσιγκρής Α., Εμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση της γυναίκας: Τα αποτελέσματα μίας έρευνας, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα 1997
- ✍ Παπαθανασίου Σ., Η Δύναμη των Μ.Μ.Ε – η λογική του μέσου και η αγορά, Καστανιώτη, Αθήνα 1997

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Lemert, J. (1989). Criticizing the Media. Beverly Hills, CA : Sage

A P Θ P A

- ☞ Agrafiotis D. & P. Mandi, "Greece", the International Encyclopedia of Sexuality, vol.III (New York: Continuum, 1997)
- ☞ Bennet, T., «Media, "reality", signification», στο culture, society and the media, επιμ. M. Gurevitch, T. Bennet, J. Curran, J. Woolacot,, Methuen, London, 1982
- ☞ European Working Group on HIV Infection in Female Prostitutes, "HIV Infection in European Female Sex Workers: Epidemiological Link with Use of Petroleum Based Lubricants" ,AIDS, 1993
- ☞ Ζαβιτσάνος, Ξ. Παπουτσάκης, Γ. Παπουτσάκη, Ε. Δάλλα Π. – Βοργιά, «Βιοκοινωνικά χαρακτηριστικά των νόμιμα εκδιδόμενων γυναικών στην Αθήνα», Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αντιαφροδισιακό Ιατρείο Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας Ιπποκράτης, 4^ο τεύχος 1984.
- ☞ Καλλίνικος, Γ., Παπουτσάκης, Μ., Ρουμελιώτου, Γ., Κοτσιανοπούλου, Α., Richardson, C., Οικονομίδου, Ι., Παπαευαγγέλου, Γ., «Ανοσολογικές διαταραχές επί Ιερόδουλων και συσχέτιση με σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις», Ιατρική τχ. 48, 1985, σλ. 369 – 376
- ☞ Καμίνης, Γ., (βοηθός Συνήγορος του Πολίτη), «Απελάσεις Αλλοδαπών Γυναικών εργαζομένων σε νυχτερινά κέντρα διασκεδάσεως» Το Σύνταγμα 1999, σλ. 960 – 963
- ☞ Λάζος, Γ. ,« Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός της αλλοδαπής πόρνης στη σύγχρονη Ελλάδα» στο βιβλίο του Δ. Δημητρίου (ed.), Forms of Social Exclusion and Mechanisms of its Reproduction (Athens: Alfa, 1997)
- ☞ Παπαευαγγέλου, Γ., Ρουμελιώτου, Α., Καλλίνικος, Γ., Παπουτσάκης, Γ., Τριχοπούλου, Ε., Στεφάνου, Θ.,« Education in Preventing HIV Infection in Greek Registered Prostitutes" Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes, 1988, sl. 386 – 389
- ☞ Παπουτσάκης, Γ., Αντιαφροδισιακό Ιατρείο Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, Προσπάθεια προσέγγισης ιατρικών προβλημάτων ιερόδουλων στην Ελλάδα(?)

☞ Παναγιωτοπούλου, Ρ., « Κατασκευή Εθνοκεντρικών στερεοτύπων από τον Τύπο στο παράδειγμα του Μακεδονικού ζητήματος», Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τεύχος 89-90, 1996, σελ. 235-238

☞ Pares I Maicas, M., « On national Identity' Some Conceptions and Misconceptions Criticized», Social Science Information, τ. 26, τεύχος 2, Ιούνιος 1987, σελ. 219-264

☞ Iordanis Psimmenos, “ The making of perifractic Spaces: The case of Albania Undocumented Female Migrants in the Sex Industry of Athens, στο βιβλίο Floya. Anthias and Gabriella Lazaridis (eds.), Gender and Migration in Southern Europe: Women on the Move (Oxford & New YORK, 2000) σλ. 81 – 101.

☞ Ρουμελιώτου, Α., Κορνάρου, Ε., Καλλίνικος, Γ., Παπουτσάκης, Γ., Τουσούλη, Ε., Παπαευαγγέλου, Γ., «Παράγοντες Κινδύνου λοίμωξης από το HIV σε Ελληνίδες Ιερόδουλες» Ελληνικά αρχεία AIDS 1993, σλ. 175 – 180

☞ Ρουμελιώτου, Α., Κορνάρου, Ε., « Η HIV σε σχέση με τους μετακινούμενους πληθυσμούς. Το πρόβλημα των εκδιδόμενων γυναικών στην Ελλάδα, Ελληνικά αρχεία AIDS, 1997, σλ.380 - 385.

☞ Ρουμελιώτου, Α., Λάζος, Γ., Κορνάρου, Ε., «Μη δηλωμένες εκδιδόμενες γυναίκες» ὀδεδομένα από την έρευνα πεδίου – Παράγοντες που συμβάλλουν στην εξάπλωση του AIDS στην πορνεία» Ελληνικά αρχεία AIDS, 1997, σλ. 386 – 393.

☞ «Το εμπόριο των αλλοδαπών γυναικών στην Ελλάδα», άρθρο του κ. Τσαρούχα, «Το Βήμα»

Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Ε Σ Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

. Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - (2005) Ενημερωτική Μελέτη για την Διεθνική Σωματεμπορία – trafficking, Αθήνα

. Κέντρο Έρευνας Θεμάτων Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι - (2001) Σωματεμπορία γυναικών, πορνεία, σεξουαλική εκμετάλλευση, επισκόπηση – καταγραφή Ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας, Αθήνα

. Stop Now - Λάζος Γ. (2003) Διεθνική Σωματεμπορία και εξαναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα του 2002. Αθήνα

. Stop Now (2002), Στατιστικά Στοιχεία για το Trafficking στην Ελλάδα, Αθήνα

- Χατζής Α. «Ιδιωτικοποίηση και Ελληνικός Τύπος», χ.ε., Θεσσαλονίκη, 1992

Ε Ι Σ Η Γ Η Σ Ε Ι Σ

⇒ Εναλλακτική έδρα Θεσσαλονίκης του Συμφώνου Σταθερότητας για την Ν. Α Ευρώπη, Αμερικανικό Γενικό Προξενείο στην Θεσσαλονίκη(2005) «Εφαρμόζοντας τον Ελληνικό νόμο κατά της διακίνησης ανθρώπων», «Διασυνοριακή εφαρμογή των νόμων», «θύματα, εκμεταλλευτές και συνεργασία μεταξύ Μ.Κ.Ο και κράτους», Παράνομη Διακίνηση ανθρώπων :Εφαρμογή του δικαίου και διασυνοριακή συνεργασία, Θεσσαλονίκη, χ.ε,

⇒ Παγκόσμια Πορεία γυναικών. Τουλούμη Γ.(2003) «Εισήγηση της Φεμινιστικής πρωτοβουλίας ενάντια στην καταναγκαστική πορνεία αλλοδαπών γυναικών του φεμινιστικού κέντρου Αθήνας», Ιδρυτική Συνάντηση της Παγκόσμιας Πορείας των γυναικών, Αθήνα: Παγκόσμια Πορεία γυναικών ενάντια στην φτώχεια και την βία, σ.

Ξ Ε Ν Ο Γ Λ Ω Σ Σ Ε Σ Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

 Economic and Social Council of United Nations(2000), Integration of the Human Rights of women and the Gender Perspective, Violence against women. England (E/CN.4/2000/68)

 International Helsinki Federation for Human Rights (2000), IHF-HR “ A form of Slavery : Trafficking in woman in OSCE Member States” .Slovenia & Turkey

 Ministry of Public Order (2003) Task Force for Combating Human Trafficking.

 University of Minnesota,(x.x) Universal Declaration of Human Rights. Minnesota

 Ministry of Industry, Employment, and Communications (2004) The Swedish Law that Prohibits the Purchase of Sexual Services. Ekberg

 Prostitution Research &Education-MacKinnon C. (1993) Prostitution and Civil Rights. Michigan

 Prostitution Research &Education Wilson O. (2000), Globalized Female Slavery. Χε Trauma Center (2005), Psychological Trauma and Human Trafficking. Brookline Unicef (x.x) Traficking. Χε

 United Nations office on Drugs and Crime (2006), The United Nations Convention against Transnational Organized Crime and its Protocols. New York

ΦΥΛΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ – Φ.Ε.Κ–

 Αρ. Φύλλου 248, 15 Οκτωβρίου 2002, Νόμος υπ' αριθμ. 3064 «Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών»

Η Λ Ε Κ Τ Ρ Ο Ν Ι Κ Ε Σ Δ Λ Ε Υ Θ Ύ Ν Σ Ε Ι Σ :

- http://www.odccp.org/crime_cicp_convention.html#final .
- <http://www.kethi.gr>
- <http://www.stopnow.gr>
- http://www.epoxi.gr/trafficking_social_26102003htm
- <http://www.europeanminoritis.com>
- <http://www.uncjin.org/Documents/Conventions>
- <http://www.hrlg.org>
- <http://www.scholargoogle.google>
- <http://www.stabilitypact.org/antitraffickingtaskforce>
- [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.2000.68.://usinfo.state.gov/topical/global/traffic/](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.2000.68.://usinfo.state.gov/topical/global/traffic/)
- [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.2000.68.](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.2000.68.)
- [http://www.mrgraaf.nl/2_ef.htm,](http://www.mrgraaf.nl/2_ef.htm)
- [http://europa.eu.int/\)](http://europa.eu.int/)
- [http://www.walnet.org/csis/papers/redefining.html#1.](http://www.walnet.org/csis/papers/redefining.html#1)
- [http://www.walnet.org/csis/groups/icpr_charter.html.](http://www.walnet.org/csis/groups/icpr_charter.html)
- <http://www.prostitutionresearch.com/>
- [http://www.xs4all.nl/~mrgraaf/tampepeframe.htm.](http://www.xs4all.nl/~mrgraaf/tampepeframe.htm)
- <http://www.unicef.org/programme/cprotection/focus/trafficking/stats.htm>

- <http://www.unicef.org/newsline/02pr02htm>
- <http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b1udhr.htm>
- <http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/b1udhr.htm>
- <http://www.brama.com/lastrada/>, <<http://www.ecn.cz/lastrada>>
- http://www.hrlawgroup.org/initiatives/trafficking_persons/
- <http://www.trafficked-women.org/>
- <http://www.hrw.org/about/projects/women.html>
- <http://wagner.inet.co.th/org/gaatw/index.html>
- <http://www.ips-dc.org/campaign/>
- <http://fpmail.friends-partners.org/mailman/listinfo.cgi/stop-traffic>
- http://www.undcp.or.at/adhoc/crime/trafficking/Declarationr_CEDEAO.pdf
- <http://www.wocononline.org/>
- http://www.ecre.org/eu_developments/cmtraffick.pdf
- http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2002/en_502PC0071.pdf
- <http://www.antislavery.org/archive/other/trafficking-framework.htm>
- <http://www.unhchr.ch/women/trafficking.pdf>
- <http://www.ydt.gr/sneborias.htm>
- http://www.greekhelsinki.gr/bhr/greek/articles_2002/pr_04_09_02b.rtf
- <http://www.feminist.org/news/newsbyte/uswirestory.asp?id=6311>

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Ι

« Κ Α Θ Η Μ Ε Ρ Ι Ν Η Α Π Ο Π Ρ Ω Ι Ν Ε Σ »

ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ 29 ΑΤΟΜΑ

Μεγάλη υπόθεση σωματεμπορίας

Είκοσι εννέα άτομα εμπλέκονται, σύμφωνα με το τμήμα Ηθών της Διεύθυνσης Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, σε υπόθεση σωματεμπορίας. Οι αστυνομικοί του τμήματος σχημάτισαν χθες δικογραφία για εγκληματική οργάνωση, σωματεμπορία, μαστροπεία, παραβάσεις του νόμου περί αλλοδαπών σε βάρος 6 αλλοδαπών και 23 Ελλήνων. Από τον περασμένο Αύγουστο έως τις αρχές Ιανουαρίου, τα μέλη του κυκλώματος έφεραν στη χώρα τέσσερις αλλοδαπές, τις οποίες ανάγκασαν να εκδίδονται, παρακρατώντας τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα. Σύμφωνα με την Αστυνομία, οι άτυχες γυναίκες είναι θύματα του κυκλώματος και μετά την εξάρθρωσή του, για την προστασία τους, υπέβαλαν αίτηση να υπαχθούν στις διατάξεις του νόμου 3064/02.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ημερομηνία δημοσίευσης: 03-02-06

«Ναι μεν αλλά» για τη διακίνηση ανθρώπων, λένε οι ΗΠΑ

Βήματα προόδου, τα οποία ωστόσο κρίνονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες των ΗΠΑ μικρά, έχει πραγματοποιήσει τους τελευταίους έξι μήνες η χώρα μας στη μάχη για την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης ανθρώπων με σκοπό το παράνομο κέρδος.

Η εξαμηνιαία αναφορά της διεύθυνσης του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα, κάνει λόγο για «μέτρια πρόοδο» των ελληνικών προσπαθειών για την καταπολέμηση του «trafficking in persons», της παράνομης διακίνησης ανδρών, γυναικών και παιδιών για σεξουαλική εκμετάλλευση και παράνομη εργασία.

Υπενθυμίζεται ότι η Ελλάδα, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ από τον Ιούνιο του 2005, έχει για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά συμπεριληφθεί στην τρίτη και κάθε άλλο παρά τιμητική για μια σύγχρονη χώρα, «Κατηγορία Β΄ - κράτη υπό παρακολούθηση».

Συνολικά υπάρχουν τέσσερις τέτοιες κατηγορίες: Στην πρώτη περιλαμβάνεται σχεδόν το σύνολο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη δεύτερη («Κατηγορία Β») κράτη των οποίων οι κυβερνήσεις εκτιμάται ότι καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για την καταπολέμηση του απάνθρωπου φαινομένου, στην τρίτη («Κατηγορία Β΄ - κράτη

υπό παρακολούθηση»), και στην τέταρτη οι χώρες όπου η εκμετάλλευση των ανθρώπων βρίσκεται πέρα από κάθε έλεγχο.

«Χρειάζεται ακόμη δουλειά, ειδικά στον τομέα της προστασίας των θυμάτων», επισήμανε μεταξύ άλλων η κ. Κάρεν Γκριζέτ, αρμόδια για πολιτικές υποθέσεις της αμερικανικής πρεσβείας, μιλώντας σε Έλληνες δημοσιογράφους.

Η κ. Γκριζέτ επισήμανε ότι όπως προκύπτει από την έρευνα που τακτικά πραγματοποιείται, προκειμένου να διαπιστωθεί η πρόοδος στο θέμα της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης προσώπων, υπάρχει καλή συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση, με τα συναρμόδια υπουργεία, όπως επίσης και με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στη χώρα μας. Ωστόσο, καταγράφεται ανάγκη για καλύτερο συντονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, προκειμένου να υπάρξει και η αναγκαία αποτελεσματικότητα. Κρίσιμο, επίσης, θεωρείται το να γίνουν συστηματικότερες οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης (και) της ελληνικής κοινής γνώμης για το συγκεκριμένο θέμα.

Σε κάθε περίπτωση, σημειώνεται ότι χρειάζεται να υπάρξουν εξαιρετικά λεπτοί χειρισμοί στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται από τις αρχές τα θύματα του trafficking, προκειμένου να αισθανθούν -και να είναι- πραγματικά ασφαλή και είτε να ξεφύγουν από τα πλοκάμια του κυκλώματος που τα εκμεταλλεύεται και αποκομίζει τεράστια οικονομικά οφέλη, εξασφαλίζοντας τεράστια κέρδη από τη χυδαία εκμετάλλευση ανθρώπινων υπάρξεων, είτε ακόμη και να συμβάλουν ενεργά στην εξάρθρωσή τους.

Πρωτόκολλο

Στα θετικά των ελληνικών κινήσεων καταγράφονται, μεταξύ άλλων κατά το τελευταίο εξάμηνο, η υπογραφή -τον περασμένο Νοέμβριο- ενός είδους πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης και 12 Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, καθώς και η ολοκλήρωση του πρωτοκόλλου συνεργασίας με τα Τίρανα για τον επαναπατρισμό μικρών παιδιών. Γιωργος Σ. Μπουρδαρας

Μολδαβία, παράδεισος σωματεμπόρων

Χιλιάδες γυναίκες θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις όπου από παιδιά αφαιρούνται όργανα για μεταμόσχευση

Του Σταυρου Τζιμα

Η Μολδαβία, μια πάμπτωχη δημοκρατία της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και νυν ανεξάρτητο κράτος σφηνωμένο μεταξύ Ουκρανίας και Ρουμανίας, είναι γνωστή για τρία πράγματα: το ξεκίνημα από εκεί του Λεονίντ Μπρέζνιεφ –διετέλεσε κομματικός γραμματέας– προς την κορυφή της σοβιετικής πυραμίδας, το υπέροχο κόκκινο κρασί «Κρίκοβα» με το οποίο εύφραιναν παλαιότερα τις καρδιές τους οι τσάροι αλλά και ο Στάλιν, και τις πανέμορφες γυναίκες – διασταύρωση ρωσικών και βαλκανικών φυλών. Σ' αυτήν τη χώρα των τεσσάρων και κάτι εκατομμυρίων ανθρώπων, όπου ανάμεσα στον Δνείπερο και τον Προύθο ποταμό συνωστίζονται αρμονικά περισσότεροι από σαράντα λαοί (Μολδαβοί, Ουκρανοί, Ρώσοι, Γκαγκαούζοι κ.ά.), καταφθάνουν από κάθε γωνιά του πλανήτη σωματέμποροι για να εξασφαλίσουν γυναίκες με στόχο την εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση, αλλά και συμμορίες για την αρπαγή παιδιών από τα οποία αφαιρούν όργανα για μεταμόσχευση. Η Μολδαβία κατατάσσεται πρώτη στις προτιμήσεις των κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων (trafficking) –με δεύτερη την Ουκρανία– γιατί εκεί οι συνθήκες ανάπτυξης εμπορίου ανθρώπων είναι ιδανικές. Η φτώχεια και η παντελής έλλειψη κάθε προοπτικής ωθούν τις νεαρές Μολδαβές στα δίκτυα των κυκλωμάτων που

χρησιμοποιούν συνήθως ως δόλωμα την προσφορά εργασίας σε χώρες όπως η Τουρκία, η Ελλάδα, η Κύπρος, η Ρουμανία, η Ρωσία κ.ά., με μισθούς πολλαπλάσιους εκείνων της πατρίδας τους που δεν ξεπερνούν τα 50 δολάρια το μήνα.

Πρόγραμμα επανένταξης θυμάτων

Ο κ. Αλέξανδρος Ζαβός, πρόεδρος του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ) βρέθηκε πρόσφατα στη Μολδαβία όπου το ΙΜΕΠΟ, σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και με την οικονομική στήριξη της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του ΥΠΕΞ, υλοποιεί πρόγραμμα επανένταξης των θυμάτων του trafficking με την επωνυμία «ΙΘΑΚΗ». Εκεί, στην εστία του προβλήματος, είχε την ευκαιρία να ενημερωθεί για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δρουν τα κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων. «Προσεγγίζουν τις γυναίκες ντόπιοι συνεργάτες των συμμοριών, ακόμα και συγγενείς τους (!) και τους υπόσχονται εργασία σε τομείς όπως φύλαξη παιδιών, δουλειά σε καφετέριες ή εμπορικά καταστήματα. Λειτουργούν και ψευδεπίγραφα γραφεία ευρέσεως εργασίας. Ο πειρασμός είναι μεγάλος για μια νέα που δεν έχει καμιά ελπίδα να βελτιώσει τη ζωή της στον τόπο της».

Φρούδες ελπίδες

Θα αναρωτηθεί κανείς: καλά, δεν υποψιάζονται τα υποψήφια θύματα ότι θα καταλήξουν στην πορνεία; «Σε ένα ποσοστό το ξέρουν, αφού στη χώρα τους γίνονται ενημερωτικές καμπάνιες από τα ΜΜΕ και τις διεθνείς οργανώσεις, όμως είναι τόσο δύσκολη η ζωή εκεί, που τρέφουν φρούδες ελπίδες ότι ίσως σταθούν τυχερές και δεν τους συμβεί αυτό για το οποίο μιλούν όσοι γνωρίζουν τη θλιβερή πραγματικότητα», λέει ο κ. Ζαβός.

Οι νεαρές Μολδαβές βγαίνουν νόμιμα από τη χώρα τους αφού τα κυκλώματα φροντίζουν για την έκδοση βίζας και την άνετη και ασφαλή μετακίνησή τους. Μόλις όμως φτάσουν στον προορισμό τους, αρχίζει ο εφιάλτης. «Μετά ένα διάστημα τους αφαιρούν τα διαβατήρια και τις φυλακίζουν σε διαμερίσματα με το πρόσχημα ότι θέλουν να τις προστατεύσουν. Τις υποχρεώνουν να εκδίδονται, και αν τολμήσουν να αντιδράσουν τις απειλούν και τις ξυλοκοπούν, ενώ συχνά τις μεταπωλούν σε άλλους προαγωγούς. Η προσωπικότητά τους καταρρακώνεται πλήρως».

Κάποιες δεν αντέχουν και αυτοκτονούν πέφτοντας συνήθως από μπαλκόνια διαμερισμάτων όπου τις κρατούν φυλακισμένες. Οι πλέον τολμηρές και τυχερές καταφέρνουν να το σκάσουν και να καταφύγουν στις αρχές που τις επαναπροωθούν στην πατρίδα τους. Σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, στο διάστημα 2000 - 2005 συνελήφθησαν και επαναπροωθήθηκαν στη Μολδαβία 1.650 γυναίκες αλλά και παιδιά. Συγκεκριμένα: FYROM 356, Τουρκία 279, Βοσνία-Ερζεγοβίνη 266, Κόσοβο-Σερβία-Μαυροβούνιο 210, Ρωσία 109, Αλβανία 106, Ιταλία 39, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα 35 και Ελλάδα 6.

Μαρτύριο χωρίς τέλος

Το μαρτύριο ωστόσο των γυναικών, που γλιτώνουν από τα «νύχια» των δουλεμπόρων κάθε άλλο παρά τελειώνει με την επιστροφή στη χώρα τους. «Πολλές γυναίκες εμφανίζουν ψυχολογικά προβλήματα, τάσεις αυτοκτονίας, έντονη επιθετικότητα και φοβίες ότι εάν βγουν από το σπίτι τους κάποιος θα τις απαγάγει», αναφέρει ο κ. Ζαβός. Οι διεθνείς ανθρωπιστικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν, μέσω προγραμμάτων, σε συνεργασία με τις κρατικές αρχές να βοηθήσουν ώστε να

επανενταχθούν τα θύματα του trafficking στην κοινωνία. Η υπόθεση αυτή όμως δεν είναι καθόλου εύκολη, καθώς τα ψυχολογικά τραύματα των κακοποιημένων γυναικών είναι βαθιά, ενώ δεν πρέπει επ’ ουδενί να μαθευτεί το τι ακριβώς υπέστησαν στη χώρα όπου υποτίθεται ότι πήγαν να εργαστούν.

Τα στάδια της «Ιθάκης»

«Το πρόγραμμα ΙΘΑΚΗ περιλαμβάνει τρία στάδια: την ψυχολογική υποστήριξη, την εκπαίδευση σε τέχνες και επιχειρηματικές δραστηριότητες και την εξεύρεση εργασίας», εξηγεί ο πρόεδρος του ΙΜΕΠΟ. Οι χειρισμοί πρέπει να είναι λεπτοί και διακριτικοί, αφού, εάν γνωστοποιηθεί το πρόβλημα, ελλοχεύει ο κίνδυνος της αποβολής του θύματος από την οικογένεια και της απομόνωσής του από το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον, οπότε παράγεται αποτέλεσμα ακριβώς αντίθετο του επιδιωκόμενου. Συνήθως τα θύματα του trafficking αναμειγνύονται στα προγράμματα βοήθειας με άλλα άτομα που χρήζουν υποστήριξης, όπως μετανάστες, άποροι και άστεγοι κ.ά, και κανείς δεν ξέρει το πραγματικό τους πρόβλημα πλην κάποιων εχέμυθων στελεχών του προγράμματος. «Υπάρχουν περιπτώσεις που ούτε ο σύζυγος μιας τέτοιας γυναίκας δεν γνωρίζει το δράμα της», λέει ο κ. Ζαβός.

Στο Τσιτσινάου, πρωτεύουσα της Μολδαβίας, λειτουργεί κέντρο αποκατάστασης και επανένταξης θυμάτων trafficking με πρωτοβουλία του Διεθνούς Οργανισμού για τους πρόσφυγες, όπου βρίσκουν καταφύγιο πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες μετά την επιστροφή τους. Εκεί υποβάλλονται σε γυναικολογικές εξετάσεις για αφροδίσια νοσήματα, τους παρέχεται ψυχολογική υποστήριξη, ενώ η βοήθεια περιλαμβάνει group therapy, επαγγελματικό προσανατολισμό, διαμονή και διατροφή για ένα διάστημα.

Σ’ ένα μικρό χωριό της Γκαγκαουζίας, περιοχής της Μολδαβίας, με πλινθόκτιστα σπίτια και λασπόδρομους, υπάρχουν τριάντα πέντε θύματα trafficking –οι δουλέμποροι έκαναν καλή δουλειά– που συμμετέχουν σε πρόγραμμα στήριξης. «Το χωριό δεν ξέρει τους πραγματικούς λόγους συμμετοχής ούτε μεταξύ τους αυτοί που παίρνουν μέρος», εξηγεί ο κ. Ζαβός.

Με την ολοκλήρωση του σταδίου της ψυχολογικής στήριξης και της εκπαίδευσης σε τέχνες ή επιχειρηματικές δραστηριότητες, τα θύματα υποστηρίζονται οικονομικά για την αγορά εξοπλισμού μικρών πτηνοτροφικών, κτηνοτροφικών, μελισσοκομικών κ.ά. μονάδων που βοηθούνται να δημιουργήσουν.

Αιτία η φτώχεια

Ο πρόεδρος του ΙΜΕΠΟ αναφέρει ως χαρακτηριστική περίπτωση αυτήν μιας δεκαπεντάχρονης Μολδαβής από την Γκαγκαουζία, η οποία απήχθη στη διάρκεια μαθητικής εκδρομής σε γειτονική χώρα. «Εκεί, σ’ ένα κέντρο διασκέδασης την έπεισαν ότι αν έμενε θα έβγαζε πολλά λεφτά εργαζόμενη ως σερβιτόρα. Η μικρή πείστηκε, και τελικά έπεσε στα νύχια των κυκλωμάτων που την εξέδιδαν. Επειτα από χρόνια κατάφερε να δραπετεύσει και σήμερα στα είκοσί της, χάρη στο πρόγραμμα “ΙΘΑΚΗ” ξεκινάει μια νέα ζωή ως κομμώτρια στο χωριό της».

Μολονότι είναι γνωστό ότι η Μολδαβία αποτελεί παγκοσμίως τον «παράδεισο» του trafficking και η κυβέρνηση το αναγνωρίζει, δεν έχει θέσει ακόμα την καταπολέμηση του φαινομένου στις πρώτες προτεραιότητές της. Και βέβαια δεν είναι εύκολο να το λύσει, ακόμα και εάν το τοποθετήσει στην κορυφή. Όσο η φτώχεια, η εξαθλίωση, η

αποδιοργάνωση της κοινωνίας και η παντελής απουσία προοπτικής για τους ανθρώπους θα βασιλεύουν στη μικρή αυτή χώρα των Καρπαθίων, το απαίσιο αυτό εμπόριο θα κάνει χρυσές δουλειές.

«Δεν βλέπω χέρι βοήθειας»

Αγουρα κοριτσάκια, παιδούλες που η ψυχή και το σώμα τους συνθλίφθηκαν στο αποκρουστικό παζάρι της λευκής σαρκός, περιγράφουν μέσα από ποιήματα το δράμα τους. Κάποια από αυτά καταγράφονται στο ημερολόγιο που πρόκειται να εκδώσει τούτες τις μέρες το ΙΜΕΠΟ.

- Η Ε., 16 ετών, ήταν μαθήτρια. Καθώς περίμενε στη στάση του λεωφορείου την έσυραν σε ένα αμάξι, τη νάρκωσαν και την κλείδωσαν μέσα. Επί δυο μήνες την κακοποιούσαν σεξουαλικά μέχρι που ένας μαστροπός ξέχασε να κλειδώσει την πόρτα. Αφού απέδρασε και επέστρεψε στο σχολείο οι συμμαθητές της την κορόιδευαν. Σήμερα εργάζεται σε μαγαζί. Γράφει στο ποίημά της:

Ζω σ' έναν εφιάλητη / Η καρδιά μου δεν είναι τίποτ' άλλο παρά πόνος / Είμαι ένα τριαντάφυλλο περιτριγυρισμένο από αγκάθια / Που το χτυπάει το παγωμένο νερό της βροχής. / Δεν γνωρίζω από ζεστασιά και φροντίδα / δεν υπάρχει μέλλον μπροστά / η ζωή είναι σκληρή και άδικη / και δεν βλέπω χέρι βοήθειας / η ζωή μου είναι όλο ένα δάκρυ.

- Τ., 16 χρόνων. Κακοποιήθηκε σε ηλικία δώδεκα χρόνων από τον πατέρα της. Εφυγε από το σπίτι, αλλά έπεσε θύμα εμπορίας ανθρώπων σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Προσπάθησε, αλλά απέτυχε να αποδράσει. Εγινε αλκοολική. Επέστρεψε στο σπίτι της με τη βοήθεια της Interpol και τώρα μένει με τη μητέρα της στη Μόσχα. Λέει στο ποίημά της:

Η ζωή μου κρέμεται από μια κλωστή / πάνω από ένα απύθμενο πηγάδι. / Χρειάζομαι περισσότερο αέρα και ελπίδα / ζω μέσα στη φτώχεια / δεν ξέρω τι συμβαίνει / η ζωή μου έχει τελειώσει. / Οι σκέψεις μου ταξιδεύουν πέρα ψηλά / και χάνονται στον ουρανό. / Ξέρω, δεν θα ξαναβιώσω αγάπη / και η ζωή θα κυλά έτσι απλά σα νερό. / Δεν ξέρω τι πρέπει να κάνω / για να δω εκτυφλωτικό λαμπερό φως. / Και συνεχίζω να ψάχνω για την αλήθεια. / Οσο περισσότερο μπορώ, μα πώς;

- Ν., 16 χρόνων. Την εγκατέλειψε η μητέρα της και τη μεγάλωσε η γιαγιά της. Ενας γείτονας την πούλησε σε μια μαστροπό. Ήταν θύμα εμπορίας στη Μόσχα επί ένα χρόνο. Κατόρθωσε να δραπέτεύσει με τη βοήθεια ενός άντρα. Κατέθεσε κατά της μαστροπού, που καταδικάστηκε σε φυλάκιση 15 χρόνων. Σήμερα εργάζεται σε εργοστάσιο.

Ήμουν ένα αφελές παιδί / που πίστευε σε νεράιδες. / Και τώρα βλέπω ότι ήμουν τυφλή / και η τύχη μου ήταν ζοφερή. / Κατέληξα σε σάουνες και λέσχες / ένα παιχνιδάκι στα χέρια αχρείων. / Είμαι ζωντανή και ακόμα υποφέρω / νιώθω τα χρόνια πάνω μου να βαραίνουν. / Τα θυμάμαι σαν βάσανο. / Τα κορμιά που μ' έχουν αγγίξει. / Όταν ξυπνάω από τους εφιάλτες μου. / Νιώθω σα να μ' έχουν στοιχειώσει. / Προσπαθώ να σκεφθώ φιλικά πρόσωπα. / Ανθρώπων που με έσωσαν από την κόλαση. / Η ψυχή μου είναι πικρή και άδεια. / Και όλα αυτά για μένα είναι πολύ.

Σωρεία απαγωγών

Τα κυκλώματα του trafficking μπορεί να προτιμούν τις γυναίκες λόγω του ότι τα κέρδη από τη σεξουαλική εκμετάλλευση είναι μεγάλα, δεν αφήνουν όμως εκτός πεδίου δραστηριοτήτων τους και τα μικρά παιδιά. Τα περισσότερα εξ αυτών τα προορίζουν για τα φανάρια, άλλα για παράνομη εργασία και μερικά για την αφαίρεση οργάνων σώματος.

Στη Μολδαβία έχουν αποκαλυφθεί τουλάχιστον έξι περιπτώσεις παιδιών που απήχθησαν και υποβλήθηκαν σε αφαίρεση νεφρού ή άλλου οργάνου σε κάποια χώρα του εξωτερικού. Ωστόσο, τα μέλη διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτήν τη χώρα εκτιμούν ότι τα κρούσματα είναι πολύ περισσότερα.

Αποτελεσματικά μέτρα κατά της σύγχρονης δουλείας

Του Γιωργου Σ. Μπουρδαρα

Θετικά μηνύματα, εν μέσω μιας εξαιρετικά αρνητικής πραγματικότητας, συνθέτουν την εικόνα της αντιμετώπισης στη χώρα μας μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, η ύπαρξη των οποίων έχει ιδιαίτερος δυσμενείς επιπτώσεις και στη διεθνή εικόνα της Ελλάδας. Ενα εξ αυτών είναι η παράνομη διακίνηση προσώπων, κυρίως γυναικών και παιδιών, με σκοπό την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευσή τους (trafficking).

Το προφανές θετικό στοιχείο εδώ, είναι ότι το πρόγραμμα που σχεδίασε πριν από μερικούς μήνες το υπουργείο Εξωτερικών μαζί με άλλους συναρμόδιους τομείς κυβερνητικής ευθύνης (υπουργεία Υγείας, Εσωτερικών, Δημόσιας Τάξης) και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ειδικά εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων, δεν έχει εγκαταλειφθεί, παρά το γεγονός ότι τα φώτα των Αγώνων έχουν σβήσει.

«Ξεκινούμε ένα συνειδητό πόλεμο εναντίον αυτού του φαινομένου», υπογράμμισε με έμφαση ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Ευριπίδης Στυλιανίδης στις 3 Ιουνίου 2004, ανακοινώνοντας τότε, μεταξύ άλλων, ότι αποφασίστηκε να διατεθούν πολλά περισσότερα χρήματα, συγκριτικά με το ποσό του 1,5 εκατομμυρίου ευρώ, που δεσμευόταν μέχρι τότε για τους σκοπούς της καταπολέμησης του φαινομένου. Σε υπηρεσιακές αναφορές καταγράφεται ότι το περασμένο έτος δαπανήθηκαν περίπου 3,1 εκατομμύρια ευρώ. Η δημιουργία και στήριξη κέντρων φιλοξενίας θυμάτων του trafficking, η ειδική εκπαίδευση αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων για την αντιμετώπιση σχετικών περιπτώσεων, η ενίσχυση της συνεργασίας με γειτονικά και άλλα κράτη, τα οποία θεωρούνται «χώρες προέλευσης» των θυμάτων των κυκλωμάτων εκμετάλλευσης των ανθρώπων, καθώς και η ειδική τηλεφωνική γραμμή παροχής βοήθειας σε όλους όσοι την έχουν ανάγκη («179»), αποτελούν πτυχές του εν λόγω προγράμματος προστασίας και στήριξης των θυμάτων της σύγχρονης μορφής δουλείας.

Αναφορές ελληνικών και ξένων υπηρεσιών δείχνουν ότι ο αριθμός των θυμάτων μειώνεται σταδιακά. Ομως, πολλά πρέπει να γίνουν ακόμα: Υπάρχουν οι μηχανισμοί παροχής βοήθειας. Το ζητούμενο είναι να πληροφορηθούν τα θύματα την ύπαρξή τους,

μέσω μεγάλης διαφημιστικής καμπάνιας. Κάποιοι, πάντως, φθάνουν να ομιλούν για «υπερεκτιμημένο» πρόβλημα, προσθέτοντας ότι υπάρχουν άλλα, όπως εκείνο το οποίο αφορά την κακοποίηση Ελληνίδων, που χρήζουν μεγαλύτερης προσοχής γιατί είναι ασύγκριτα περισσότερες οι περιπτώσεις.

Η αλήθεια είναι ότι ειδικά για το θέμα αυτό, η χώρα μας δέχθηκε και εξακολουθεί να αισθάνεται έντονη την πίεση των ΗΠΑ, καθώς κάθε χρόνο εκδίδονται ειδικές εκθέσεις. Προ έτους σχετική έκθεση, κατέταξε την Ελλάδα στην μη κολακευτική κατηγορία της «χώρας υπό παρακολούθηση». Τα όσα έχουν μέχρι στιγμής γίνει, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι Αμερικανοί θα πρέπει να αναθεωρήσουν επί το θετικότερο τις εκτιμήσεις τους.

Για ζητήματα, ωστόσο, όπως αυτό του trafficking, η Αθήνα από την πλευρά της θα πρέπει κάποια στιγμή να «απενοχοποιήσει» τις σχετικές αναφορές, όσο και αν αυτές ενίοτε αποκτούν χαρακτήρα μέσου πολιτικών πιέσεων για άλλους σκοπούς. Είναι γνωστό, και κάθε άλλο παρά τιμά την ελληνική κοινωνία, ότι η χώρα μας αποτελεί πεδίο υποδοχής ή «διαμεσολαβητικό» σταθμό μετακίνησης προς άλλα κράτη, θυμάτων της σύγχρονης δουλείας. Είναι επίσης γνωστό ότι υπάρχουν και καταγράφονται - περιορισμένα, πλην όμως υπάρχουν- φαινόμενα εκδήλωσης ρατσιστικών ή αντισημιτικών συμπεριφορών. Το αναγκαίο και ζητούμενο σε μια σύγχρονη κοινωνία που σέβεται τον εαυτό της, αισθάνεται σίγουρη για τις δυνατότητες και περήφανη για τις Αξίες της, είναι όχι να σπεύδει και να ανακαλύπτει «ανθελληνικές» διαθέσεις στις όποιες Εκθέσεις. Αλλά να ενεργεί έτσι, ώστε να ακυρώνει το περιεχόμενό τους στην πράξη.

Μάχη κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης

Στη «μάχη» για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, στη διάρκεια του παγκοσμίου πρωταθλήματος της Γερμανίας, επικεντρώνει τις προσπάθειες της η UNICEF, που εξέφρασε τη βαθιά της ανησυχία της προς τη FIFA.

Σε ανακοίνωσή της, η UNICEF υποστηρίζει ότι η Γερμανία είναι μία από τις χώρες διαμετακόμισης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά που πέφτουν θύματα διακίνησης, με σκοπό τη σεξουαλική ή εργασιακή εκμετάλλευση, κυρίως από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Τον προηγούμενο Ιανουάριο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προειδοποίησε για τη διακίνηση γυναικών και παιδιών, κατά τη διάρκεια του Μουντιάλ.

Η UNICEF παραδέχεται ότι η γερμανική κυβέρνηση έχει πάρει μέτρα και καταβάλλει προσπάθειες για την καταπολέμηση της διακίνησης παιδιών στην πορνεία, αλλά όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, «ανησυχούμε πως παιδιά μπορεί να διοχετευθούν στη Γερμανία από τις γείτονες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου η διακίνηση μικρών κοριτσιών, με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την εξαναγκαστική εργασία και την επαιτεία, αποτελεί ένα κοινό πρόβλημα».

«Βιομηχανία»

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Εργασίας, περισσότερα από ένα εκατομμύριο παιδιά πέφτουν θύματα διακίνησης κάθε χρόνο, ενώ οι συνολικές εκτιμήσεις δείχνουν πως παγκοσμίως, σχεδόν, 1,8 εκατομμύρια παιδιά, τα περισσότερα από αυτά κορίτσια, εκμεταλλεύονται σεξουαλικά και έχουν δημιουργήσει «βιομηχανία» δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Οι προσπάθειες της UNICEF να προστατέψει τα παιδιά από τη διακίνηση, την εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση και άλλες μορφές κακοποίησης, εστιάζονται στη δημιουργία ενός προστατευτικού περιβάλλοντος για τα παιδιά. Ένα τέτοιο προστατευτικό περιβάλλον σημαίνει ότι οι άνθρωποι από κάθε κοινωνική τάξη δουλεύουν ατομικά αλλά και σε συνεργασία, για να θεσπίσουν προστατευτική νομοθεσία, να εφοδιάσουν τα παιδιά και όσους εργάζονται μ' αυτά με την απαραίτητη πληροφόρηση για να προλάβουν και την κακοποίηση.

Αλλοδαπές θύματα εκμετάλλευσης

«Ευάλωτες και επιρρεπείς» σε φαινόμενα εκμετάλλευσης είναι συνήθως οι γυναίκες μετανάστριες στην Ελλάδα, οι οποίες απασχολούνται κατά κύριο λόγο ως ανειδίκευτες. Ο αριθμός των αλλοδαπών γυναικών στη χώρα μας ανέρχεται επισήμως στις 154.876, εκ των οποίων ασφαλισμένες είναι οι 58.494.

Το 35% των μεταναστριών είναι αλβανικής καταγωγής, ενώ οι υπόλοιπες προέρχονται κυρίως από τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Τα ανωτέρω στοιχεία εμπειρικής έρευνας και μελέτης για τη γυναικεία μετανάστευση στη χώρα μας παρουσιάστηκαν κατά την διάρκεια σχετικής ημερίδας που συνδιοργάνωσαν ο Αλεξ. Ζαβός, πρόεδρος του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής, και η ευρωβουλευτής της Ν.Δ. κ. Ρόδη Κράτσα.

Ειδικότερα, η πλειονότητα των αλλοδαπών (πάνω από 70%) εργάζονται ως οικιακές βοηθοί, αν και δεν εμφανίζονται όλες στα στατιστικά στοιχεία του ΙΚΑ. Περίπου το 18% του συνολικού γυναικείου αλλοδαπού πληθυσμού είναι ασφαλισμένες στον ΟΓΑ. Αγροτικές εργασίες, παροχή υπηρεσιών σε εστιατόρια και ξενοδοχεία, αλλά και ανειδίκευτη εργασία σε εργοστάσια αποτελούν άλλους συνήθεις τομείς απασχόλησης για της μετανάστριες.

Οι δουλειές αυτές θεωρούνται στη συνείδηση του ημεδαπού πληθυσμού ως «κατάλληλες» για γυναίκες μετανάστριες και χαρακτηρίζονται από χαμηλή αμοιβή και δύσκολες συνθήκες εργασίας.

«Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του ΤΕΒΕ, το 37% του συνολικού εργαζόμενου αλλοδαπού πληθυσμού απαρτίζουν γυναίκες, γεγονός που φανερώνει τον σημαντικό ρόλο των αλλοδαπών γυναικών στον τομέα της αυτοαπασχόλησης», ανέφερε μεταξύ άλλων ο κ. Ζαβός.

Ομως αρκετές αλλοδαπές είναι θύματα παράνομης διακίνησης (trafficking): έχει διαπιστωθεί ότι οι αυστηρές συνθήκες εισόδου σε μια χώρα δεν αφήνουν στις μετανάστριες άλλη επιλογή από το να μετέλθουν παρανόμων μεθόδων, γεγονός που δίνει την ευκαιρία σε παράνομα κυκλώματα να πλουτίζουν εις βάρος τους.

Αναμένονται 40.000 πόρνες εν όψει Μουντιάλ

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ Κ. Καλλεργη

Την ανησυχία του Ευρωκοινοβουλίου προκαλούν εκτιμήσεις ότι μέχρι και 40.000 πόρνες θα συρρεύσουν στη Γερμανία το καλοκαίρι για τους αγώνες του Παγκοσμίου Κυπέλλου ποδοσφαίρου, αυξάνοντας πρόσκαιρα στη χώρα αυτή μέχρι και κατά περίπου 10% τον αριθμό των επαγγελματιών του χώρου. Δεν θα προσέλθουν φυσικά με την ιδιότητα του φιλάθλου αλλά για να ασκήσουν το αρχαιότερο των επαγγελμάτων.

Τα στοιχεία προέρχονται από τη Γερμανίδα ευρωβουλευτή του Σοσιαλιστικού κόμματος Λίζι Γκρένερ και αναφέρθηκαν κατά τη διάρκεια συζήτησης που διεξήχθη χθες στην Ολομέλεια του Σώματος «για την εμπορία γυναικών ευάλωτων στη σεξουαλική δράση». Ο επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων, Φράνκο Φρατίνι που παρέστη, τόνισε ότι «θα επιστήσει την προσοχή των (σ.σ. γερμανικών) αρχών, αφού επισημανθούν οι διαπιστώσεις της Ε.Ε. και οι θέσεις και ανησυχίες των ευρωβουλευτών στο συγκεκριμένο θέμα».

Σημειώνεται ότι στη Γερμανία όπως και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η πορνεία είναι δραστηριότητα νόμιμη, ρυθμιζόμενη αλλά και φορολογούμενη, με τις επαγγελματίες να υποχρεούνται συν τοις άλλοις να εισπράττουν και να αποδίδουν ΦΠΑ.

Σύμφωνα με την εθνική τους ένωση (υπό την παράδοση επωνυμία Υδρα) οι επαγγελματίες του συγκεκριμένου χώρου ανέρχονται σε περίπου 400.000 σε όλη τη χώρα, ενώ μέχρι και το 30% του ανδρικού πληθυσμού φέρεται να έχει προσφύγει στις υπηρεσίες τους. Σύμφωνα δε, με την εφημερίδα «Σπίγκελ», οι δημοτικές αρχές όλων των πόλεων που θα φιλοξενήσουν αγώνες ήδη ετοιμάζονται για να διευκολύνουν τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η εφημερίδα φιλοξενεί και δηλώσεις μιας από τις επαγγελματίες του χώρου, η οποία εκφράζει μια μικρή ανησυχία για την «εισβολή» γυναικών από την ανατολική Ευρώπη, όμως εκφράζει τη βεβαιότητα ότι, εν τέλει, οι πελάτες «θα αναγνωρίσουν την αξία της Γερμανίδας γυναίκας».

Ιστορικά μάλιστα η πορνεία έχει και στη Γερμανία βαθιές ρίζες. Λέγεται ότι σε μια από τις πρώτες αναφορές στο θέμα, ο αυτοκράτωρ Σιγισμούνδος ευχαρίστησε με επιστολή του την πόλη της Κωνσταντίας στη Γερμανία, για την προσφορά 1.500 γυναικών, οι οποίες κάλυψαν τις ανάγκες της συνόδου που διεξήχθη στην πόλη εκείνη το 1411-1418 σε μια απόπειρα να «ιαθεί» το Σχίσμα της Δυτικής Εκκλησίας, που τον καιρό εκείνο είχε βρεθεί να έχει τρεις Πάπες...

Από τους συνοδικούς του 15ου αιώνα στους φιλάθλους του 21ου η απόσταση είναι όμως μεγάλη, ιδίως υπό την παράμετρο της εξαπάτησης και εξώθησης γυναικών στην πορνεία από διεθνείς σπείρες.

Σε σχετική ανακοίνωσή του ο ευρωβουλευτής της Ν.Δ., Μανώλης Μαυρομμάτης, επισημαίνει ότι «κυκλώματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών και μικρών παιδιών δρουν σε πολλά σημεία του κόσμου», προσθέτοντας ότι «φαινόμενα όπως αυτό του Μουντιάλ, τείνουν να γίνουν αθλητικές εκδηλώσεις σε ροζ φόντο».

Εδώλιο για μεγάλη υπόθεση μαστροπείας

Ελενα Καραναση

Στο εδώλιο του Εφετείου Κακουργημάτων Αθήνας αναμένεται να βρεθούν σήμερα οι κατηγορούμενοι ως μέλη κυκλώματος μαστροπείας, που είχε εξαρθρωθεί το 1998. Διακινούσε ανήλικες από βαλκανικές χώρες εξαναγκάζοντάς τις σε πορνεία και αποκαλύφθηκε έπειτα από καταγγελίες δύο κοριτσιών που εκτός από θύματα, είναι και μάρτυρες στη δίκη. Το 1999 ολοκληρώθηκαν οι ανακρίσεις, ασκήθηκαν δίωξεις, οι βασικοί κατηγορούμενοι προφυλακίσθηκαν και στη συνέχεια αφέθηκαν ελεύθεροι υπό όρους. Το 2003 εκδόθηκε βούλευμα που εισήχθη στη δίκη τον Νοέμβριο του 2004, οπότε και καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη για μαστροπεία και σωματεμπορία ο

Αλβανός Ιλία Τόσκα, ένας εκ των βασικών κατηγορουμένων. Αρκετά μέλη του κυκλώματος διέφυγαν τη σύλληψη, ενώ τον περασμένο Απρίλιο συνελήφθη ο φερόμενος ως εγκέφαλος, Σωτήρης Μάνης, ο οποίος αφέθηκε ελεύθερος.

Στη σημερινή δίκη κατηγορούμενοι είναι επίσης τρεις αστυνομικοί για παράβαση καθήκοντος και συνέργεια σε βιασμό, μια γυναίκα και άλλα δύο άτομα που συνδέονται με την εξώθηση των ανηλίκων σε πορνεία.

«Η μεγάλη καθυστέρηση στην προσαγωγή σε δίκη των κατηγορουμένων, το γεγονός ότι οι περισσότεροι διαφεύγουν, καθώς και ότι παρέμειναν στο απυρόβλητο τα στελέχη της αστυνομίας που φαίνεται ότι συγκάλυπταν τη δράση του κυκλώματος, δείχνει να έχει αποδυναμώσει τη δίκη», δηλώνει στην «Κ» η συνήγορος των Ρουμάνων γυναικών, κ. Ιωάννα Κούρτοβικ.

Βήματα κατά εμπορίου ανθρώπων

Βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευσή τους (φαινόμενο trafficking), πραγματοποίησε η χώρα μας την περασμένη χρονιά, γεγονός το οποίο καταγράφεται - αναγνωρίζεται και στην τελευταία ετήσια έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή που δόθηκε αργά χθες το βράδυ στη δημοσιότητα, η Ελλάδα «προήχθη» από την προτελευταία θέση ως «χώρα υπό παρακολούθηση», στην «Κατηγορία 2».

Επισήμανση

Με τον τρόπο αυτό, ουσιαστικά, επιδοκιμάζονται οι μέχρι στιγμής προσπάθειες και κινήσεις των αρμόδιων ελληνικών αρχών, με την παράλληλη επισήμανση ότι υπάρχουν πολλά ακόμα που πρέπει να γίνουν, προκειμένου και η χώρα μας να συμπεριληφθεί μεταξύ εκείνων, οι οποίες αντιμετωπίζουν το φαινόμενο του σύγχρονου δουλεμπόριου με αποτελεσματικό τρόπο. Ανάμεσα στις κινήσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται θετικές, είναι η υπογραφή με την Αλβανία ειδικού μνημονίου για τον ανθρωπιστικό επαναπατρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων, η βελτίωση της συνεργασίας με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και ο σχεδιασμός πολιτικών οι οποίες στοχεύουν σε τρεις κατευθύνσεις: την προστασία των θυμάτων, την τιμωρία των δουλεμπόρων - διακινητών και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, των «πελατών - χρηστών».

Αρωγή

Στην έκθεση αναφέρεται, επίσης, ότι το 2005 ερευνήθηκαν 60 υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, υπήρξαν 202 συλλήψεις υπόπτων, αναγνωρίστηκαν 137 θύματα τράφικινγκ, 57 εκ των οποίων εντάχθηκαν στις διαδικασίες προστασίας και αρωγής.

Ωστόσο, πολλοί διακινητές παραμένουν ελεύθεροι ύστερα από πρωτόδικες αποφάσεις. Παράλληλα σημειώνεται ότι θύματα του τράφικινγκ στην Ελλάδα έχουν και αφρικανικές χώρες, προέλευσης «ειδικά τη Νιγηρία».

Ημερομηνία δημοσίευσης: 18-06-06

Μια ξένη μόνη απέναντι σε όλο το χωριό

Θύμα σωματεμπορίας μια Ουκρανή περιγράφει διά της δικηγόρου της το διπλό βασανιστήριο της σκλαβιάς και της δίκης της

Της Μαρίας Δεληθαναση

Η κατάθεση της γυναίκας στην κατάμεστη αίθουσα κράτησε πεντέμισι ώρες. Στο ακροατήριο, όλο το χωριό. Και το πιο εντυπωσιακό: οι γυναίκες του χωριού. Μάρτυρες υπεράσπισης ο ιερέας του χωριού, ο εκπρόσωπος της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο δημοσιογράφος του μεγάλου τηλεοπτικού καναλιού, ο εργολάβος οικοδομών και άλλοι. Όλοι διαρρήγνυαν τα ιμάτιά τους για τα χρηστά ήθη του κατηγορούμενου και την εξαιρετική ποιότητα του χαρακτήρα του.

Τι κι αν η γυναίκα, θύμα σωματεμπορίας, αναγκάστηκε να περιγράψει κατά την ακροαματική διαδικασία ανατριχιαστικές λεπτομέρειες: Πώς την έδεσε με χειροπέδες στο καλοριφέρ, την άφησε χωρίς νερό και τροφή και τη βίασε, διότι ζήτησε από έναν πελάτη να τη βοηθήσει να δραπετεύσει... Και ο πελάτης, φυσικά, είχε πληροφορήσει αμέσως τον σωματέμπορο, φίλο και συντοπίτη του, για να τον «προστατέψει» από την ανυπακοή της... Πώς την εξανάγκαζε να κάνει έρωτα με τους πελάτες όλες τις ημέρες του μήνα. «Και τις ημέρες της έμμηνου ρύσης»; «Ναι, μ' ένα ειδικό ταμπόν» απάντησε το θύμα στην ερώτηση του προέδρου του δικαστηρίου... Τι κι αν την έδερνε, αλλά όχι στο πρόσωπο... Τι κι αν της επαναλάμβανε πως «Αμα προσπαθήσεις να ξεφύγεις, θα πω στο κύκλωμα να σκοτώσει τα παιδιά σου στην Ουκρανία» ή ότι διατηρούσε στενές σχέσεις με την αστυνομία...

Όταν κάποια στιγμή ο πρόεδρος του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου ρώτησε ποιοι ήταν πελάτες της κοπέλας, σχεδόν όλοι οι άνδρες που παρευρίσκονταν στην αίθουσα σήκωσαν το χέρι. Κανέναν δεν απασχολούσε το γεγονός ότι το θύμα προέβαινε σε ικανοποίησή τους υπό καθεστώς βίας, εκφοβισμού και ξυλοδαρμού. Μέχρι και ο ιερέας ρωτήθηκε εάν είχε υπάρξει πελάτης της. «Όχι, για όνομα του Θεού», απάντησε έντρομος. Όταν, όμως, μια ένορκος τον ρώτησε: «Αυτές οι γυναίκες εκεί, έκαναν τουλάχιστον κονσομασιόν. Αυτό δεν σας απασχόλησε;» ο ιερέας, που είχε προστρέξει σε υπεράσπιση του σωματεμπόρου, απάντησε: «Εγώ κοιτάζω την ενορία μου. Δεν με νοιάζει τι γίνεται πέρα από την εκκλησία μου»...

Ο δρόμος προς τον εφιάλτη

Το θύμα στη συγκεκριμένη δίκη είναι μια «τυπική» περίπτωση. Μια γυναίκα 35 ετών από την Ουκρανία, μητέρα τριών παιδιών, που λόγω των άθλιων οικονομικών συνθηκών στην πατρίδα της και προκειμένου να συντηρήσει την οικογένειά της, αποφάσισε να έρθει στην Ελλάδα για να εργασθεί ως μαγειρίσσα. Η γυναίκα που ανέλαβε να τη βοηθήσει ήταν μια συμπατριώτισσα και οικογενειακή της φίλη. Αρχικά πέρασε στη Βουλγαρία, όπου παρέμεινε στην οικία κάποιου άγνωστου άνδρα. Στη συνέχεια, οδηγήθηκε από ένα συνεργάτη του άγνωστου άνδρα, μέσω αφύλακτης διάβασης των ελληνοβουλγαρικών συνόρων, σε σημείο από το οποίο την παρέλαβε άλλος άγνωστος άνδρας και τη μετέφερε στη Θεσσαλονίκη. Εκεί παρέμεινε για λίγες ώρες στην οικία αγνώστου και στη

συνέχεια κάποιοι άλλοι τη μετέφεραν στην πόλη, όπου υποτίθεται ότι θα εργαζόταν ως μαγείρισσα.

Όταν κατάλαβε ποιο ήταν το είδος δουλειάς για το οποίο προοριζόταν, ήταν πλέον πολύ αργά γι' αυτήν. Οι σωματέμποροι με βία και απειλές για τη ζωή της και τη ζωή των παιδιών της την εξανάγκασαν να εκδίδεται σε πελάτες του μαγαζιού. Της είπαν, μάλιστα, ότι είχε αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής. Την αγόρασαν από τους μεταφορείς αντί 3.000 ευρώ και της είπαν ότι προκειμένου να εξαγοράσει την ελευθερία της θα έπρεπε να εργασθεί μέχρι να συγκεντρώσει το «οφειλόμενο» ποσό. Κάθε φορά που εκδιδόταν πληρωνόταν 60 ευρώ. Από αυτά τα 45 κρατούσε ο σωματέμπορος και τα 15 η ίδια. Όμως, ποτέ δεν πήρε χρήματα στα χέρια της. Το βράδι την κρατούσαν κλειδωμένη στο μπαρ και τη φρουρούσαν...

Κάποια στιγμή η αστυνομία διενήργησε αιφνιδιαστική επιχείρηση. Αστυνομικός υποδύθηκε πελάτη και στη συνέχεια εισέβαλαν οι συνάδελφοί του. Τη μετέφεραν με άλλες κοπέλες στην ομάδα αντι-trafficking της Ελληνικής Αστυνομίας στη Θεσσαλονίκη. Αστυνομικοί τους μοίρασαν ειδικό υλικό για να συμπληρώσουν, με ερωτήματα όπως «Σας έχουν παρακρατήσει τα διαβατήρια;» και «Σας εκβίασαν ποτέ;», που συνιστούν πρώτες ενδείξεις ότι είναι θύματα εμπορίας. Μεταφέρθηκε στον εισαγγελέα ο οποίος κάλεσε ψυχίατρο ειδικό στην κακοποίηση και τα βασανιστήρια θυμάτων διακίνησης. Αυτός τη χαρακτήρισε θύμα και τέθηκε υπό καθεστώς προστασίας.

«Εσύ με πιστεύεις;»

Στη δίκη ήταν μόνη με τη δικηγόρο και ως μοναδικό μάρτυρα είχε τον αστυνόμο. Απέναντί της είχε αντιμέτωπο σύσσωμο το χωριό. Την παραμονή της δίκης, η δικηγόρος τη ρώτησε για τελευταία φορά εάν είναι αποφασισμένη να υποστεί την επώδυνη διαδικασία της διεξοδικής, δημόσιας ανάκρισης. «Εσύ με πιστεύεις;» ρώτησε τη δικηγόρο. «Ναι, σε πιστεύω». «Ε, τότε θα πάμε»... Κέρδισαν τη δίκη σε πρώτο βαθμό, αλλά υπήρξε και συνέχεια.

Η δικηγόρος τη ρώτησε και πάλι εάν θέλει να επιστρέψει στην Ουκρανία και να τελειώσουν όλα... «Θα πάω όταν τελειώσει η δίκη» απάντησε η νεαρή γυναίκα. «Θέλω να μείνω για τον αστυνόμο (σ.σ. που την έσωσε), την κοπέλα (σ.σ. που τη φιλοξενεί), τον εισαγγελέα (σ.σ. στην πρώτη δίκη) κι εμένα γιατί προσπάθησες». «Μπορεί να χάσουμε» είπε η δικηγόρος...

Αυτή ακριβώς η δικηγόρος, η κ. Ελένη Γκλεγκλέ, που αναλαμβάνει εθελοντικά υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων (trafficking) για λογαριασμό της ελληνικής αποστολής του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, εξιστορεί την υπόθεση στην «Κ». «Συγχωριανοί, εκπρόσωποι Τοπικών Αρχών, όλοι γνώριζαν τις συνθήκες διαβίωσης του θύματος», λέει η κ. Γκλεγκλέ. «Κανείς τους, όμως, δεν αναρωτήθηκε εάν ο τρόπος ζωής του είχε στοιχεία εξαναγκασμού, εάν η συναίνεση να ζεί με αυτόν τον τρόπο ήταν αληθής, καθώς όλοι τους ήταν «ταγμένοι» υπέρ των συγχωριανών τους. Πολλοί από το ακροατήριο ήταν πελάτες του θύματος. Το θύμα πάλεψε ενάντια σε μια ολόκληρη κοινωνία που την κακοποιούσε ξανά και ξανά χωρίς έλεος και χωρίς δισταγμό, χωρίς αμφιβολία και χωρίς

ενδοιασμούς».

Αρχικά οι μάρτυρες έλεγαν ότι η γυναίκα δεν εκδιόταν και ότι απλώς έκανε «κονσομασιόν». Στη συνέχεια, όταν συγκεντρώθηκαν ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία, υποστήριξαν ότι εκδιόταν με τη θέλησή της. Στην άποψη συνηγόρησαν και οι γυναίκες του χωριού. Μάλιστα, μια μάρτυρας - ομογενής από την πρώην ΕΣΣΔ, που διατηρεί καφετέρια στην περιοχή και πουλάει καλλυντικά σε «καλές τιμές» στις «κοπέλες»- διαβεβαίωσε ότι το θύμα είχε απόλυτη ελευθερία κινήσεων...

Οικογενειακή επιχείρηση

Ο σωματέμπορος επισήμως είναι ιδιοκτήτης μπαρ. Ακόμη, με χρηματοδότηση από ευρωπαϊκό πρόγραμμα έκτισε ξενοδοχείο. Στον β' όροφο εξέδιδε τις γυναίκες. Στο ίδιο οίκημα διαμένει η οικογένειά του - η σύζυγός του και το εξάχρονο σήμερα παιδί τους. Η επιχείρηση του «εντίμου» πολίτη ήταν οικογενειακή: τρίτη συνεργός ήταν η κουνιάδα του. Αυτή μοίραζε τα προφυλακτικά στους πελάτες και έπαιρνε τα χρήματα...

Ο κατηγορούμενος τελικά καταδικάσθηκε για σωματεμπορία (12 χρόνια και οκτώ μήνες φυλακή) και οι δύο συγκατηγορούμενοί του για συνέργεια. Το δικαστήριο είχε τέσσερεις ενόρκους, εκ των οποίων οι δύο δικηγόροι. Αυτοί οι δύο μειοψήφησαν. Κατά τη γνώμη τους, η γυναίκα δεν ήταν θύμα σωματεμπορίας. Απορίας άξιο, αφού οι δικηγόροι -αν μη τι άλλο- γνωρίζουν τη φύση των αδικημάτων.

Επειτα από τρεις μήνες, ο σωματέμπορος κατέβαλε 27.000 ευρώ εγγύηση και αποφυλακίστηκε με περιοριστικούς όρους. Πριν από τρεις μήνες συνελήφθη πάλι για σωματεμπορία. Αυτή τη φορά τα θύματα ήταν τέσσερεις Μολδαβές. Κυκλοφορεί και πάλι ελεύθερος. Ασκησε έφεση στην απόφαση του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου που τον καταδίκασε για σωματεμπορία. Αυτή τη φορά ως δικηγόρο υπεράσπισης έχει ένα από τα «τρανταχτά» ονόματα των Αθηνών. Και στο Μικτό Ορκωτό, όπου καταδικάσθηκε πρωτοβαθμίως, είχε άνω του ενός δικηγόρου υπεράσπισης

Ημερομηνία δημοσίευσης: 10-06-06

Πολιτικές πιέσεις από την Αμερική με αφορμή το δουλεμπόριο

Γιώργος Σ. Μπουρδaras

Τις σοβαρές κοινωνικές διαστάσεις που έχει προσλάβει παγκοσμίως το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση (trafficking), ήρθε να αναδείξει και πάλι η ειδική ετήσια Εκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, η οποία δόθηκε στη δημοσιότητα τη Δευτέρα.

Η δημοσιοποίησή της, ωστόσο, έφερε εκ νέου στο επίκεντρο των συζητήσεων ενστάσεις και σκέψεις όσον αφορά την ύπαρξη πολιτικών σκοπιμοτήτων, ορισμένοι κάνουν λόγο για ένα επιπλέον «εργαλείο άσκησης πολιτικών πιέσεων» εκ μέρους των ΗΠΑ, ειδικά εξαιτίας της επιλογής της Ουάσιγκτον να «βαθμολογεί» - κατηγοριοποιεί τις χώρες όλου του κόσμου, ανάλογα με τις επιδόσεις τους στο μέτωπο της καταπολέμησης του σύγχρονου δουλεμπόριου.

Υπενθυμίζεται ότι έχουν καταρτιστεί από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ τέσσερις κατηγορίες χωρών: η πρώτη με χώρες - υποδείγματα, η δεύτερη με εκείνες, που δεν εκπληρούν τα ελάχιστα απαιτούμενα στη μάχη κατά του τράφικινγκ, η τρίτη που τιλοφορείται «χώρες υπό παρακολούθηση» με περιπτώσεις όπου καταγράφονται σοβαρότατα προβλήματα, και η τέταρτη με χώρες των οποίων οι κυβερνήσεις αδιαφορούν για το θέμα.

Οι σκεπτικιστές, λοιπόν, σημειώνουν ότι: α) Οι Ηνωμένες Πολιτείες, εντός των οποίων το πρόβλημα εκτιμάται ότι έχει επίσης μεγάλες διαστάσεις, μένουν εκτός «λίστων». β) Στην τέταρτη και χειρότερη συμπεριλαμβάνονται κράτη - αντίπαλοι της Ουάσιγκτον (Κούβα, Ιράν, Βόρεια Κορέα κ.ά.). γ) Στην πρόσφατη Εκθεση, υπάρχουν έντονες παρατηρήσεις για τη Γερμανία, πλην όμως η φιλοξενούσα το Μουντιάλ χώρα παραμένει στην πρώτη κατηγορία. Αξιοσημείωτο είναι ότι σύμφωνα με την εφημερίδα «Μετρό» του Καναδά, ο γερουσιαστής του Νιου Τζέρσεϊ κ. Κρις Σμιθ δήλωσε ότι η Γερμανία θα έπρεπε να είχε μπει στη μαύρη λίστα των ΗΠΑ εξαιτίας των τόσο λίγων που κάνει για την καταπολέμηση του τράφικινγκ!

Η Ελλάδα, που επί δύο χρόνια βρισκόταν μεταξύ των «υπό παρακολούθηση» χωρών, φέτος «αναβαθμίστηκε» στην β' κατηγορία, όπου συμπεριλαμβάνονται κράτη, όπως το Αφγανιστάν, η Αλβανία, το Μπουρούντι, το Καζακστάν, η Ρουάντα, η Σρι Λάνκα, η Τανζανία και η Ζάμπια. Είναι γεγονός ότι υπάρχουν ακόμα αρκετά «κενά» που πρέπει η Αθήνα να καλύψει, προκειμένου να υπάρξουν ακόμα καλύτερα αποτελέσματα στη μάχη κατά του τράφικινγκ. Ωστόσο, είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδεχθεί κανείς ότι η χώρα μας δικαίως κατατάσσεται σε χειρότερη θέση από χώρες, όπως η Κολομβία, το Μαλάουι και η Νότιος Κορέα, οι οποίες φιγουράρουν στην πρώτη κατηγορία.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ ΑΠΟ ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΕΣ»

Χτύπημα στα ροζ κυκλώματα

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Στην εξάρθρωση οργανωμένων κυκλωμάτων που σχετίζονται με 112 υποθέσεις μαστροπείας-οικονομικής εκμετάλλευσης γυναικών, στη Βόρεια Ελλάδα, προχώρησε η ομάδα anti-trafficking της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Θεσσαλονίκης, μέσα στο 2005.

Τα παραπάνω κυκλώματα προήγαν στην **πορνεία** αλλοδαπές γυναίκες σε καφέ-μπαρ, σε ινστιτούτα παροχής υπηρεσιών μασάζ ή μέσω αγγελιών. Οι δύο από τις υποθέσεις αφορούσαν μαστροπεία ανηλίκων οι οποίες οδήγησαν στην προφυλάκιση του Έλληνα προαγωγού με κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος.

Ακόμη από το Τμήμα Ηθών εξιχνιάστηκαν δύο υποθέσεις ασέλγειας σε βάρος ανηλίκων

έναντι αμοιβής. Στη μία συνελήφθη επ' αυτοφώρω 67χρονος Έλληνας να ασελγεί σε ανήλικο κορίτσι μέσα στο κατάστημα που διατηρούσε στο κέντρο της Θεσσαλονίκης.

Το ίδιο χρονικό διάστημα εξαρθρώθηκαν οργανωμένες εγκληματικές ομάδες που εκμεταλλεύονταν 5 αλλοδαπές γυναίκες και αποκόμιζαν κέρδη προωθώντας αυτές στην **πορνεία**. Σχηματίστηκαν 5 δικογραφίες σε βάρος συνολικά 61 ατόμων και συγκεκριμένα σε βάρος 27 Ελλήνων και 34 αλλοδαπών.

M.ΝΟΔ.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 13/01/2006

23 Έλληνες για μαστροπεία

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δικογραφία σε βάρος 29 ατόμων που κατηγορούνται ότι προωθούσαν στην **πορνεία** τέσσερις αλλοδαπές γυναίκες σχημάτισε η Ασφάλεια Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για 6 αλλοδαπούς και 23 Έλληνες, οι οποίοι φέρονται ότι μετέφεραν τις γυναίκες στη χώρα μας, παρακρατώντας τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα, και τις εξέδιδαν έναντι αμοιβής, από τον περασμένο Αύγουστο. Συγκεκριμένα, στις 8 και 13 Ιανουαρίου, σε αστυνομικούς ελέγχους, συνελήφθησαν οι 4 αλλοδαπές, οι οποίες διέμεναν παράνομα στη χώρα. Από την έρευνα που ακολούθησε, διαπιστώθηκε ότι οι αλλοδαπές είναι θύματα του εν λόγω κυκλώματος.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 20/01/2006

«Να σταματήσουμε το εμπόριο ανθρώπων»

Της ΜΑΙΡΗΣ ΠΙΝΗ

Αποφασισμένοι να «βάλουν φρένο» στην εμπορία ανθρώπων εμφανίστηκαν χθες στο Ζάππειο Μέγαρο 100 διακεκριμένες προσωπικότητες... Το κάλεσμα έγινε από τη Μαριάννα Βαρδινογιάννη, πρόεδρο του «Ιδρύματος για το Παιδί και την Οικογένεια» και πρέσβειρα Καλής Θελήσεως της UNESCO, και τη Suzanne Mubarak, ιδρυτικό μέλος της «Διεθνούς Κίνησης Γυναικών-Suzanne Mubarak», σύζυγο του προέδρου της Αιγύπτου Χόσνι Μπουμπάρακ.

Μεταξύ των προσωπικοτήτων που ανταποκρίθηκαν ήσαν οι βασίλισσες Σίλβια της Σουηδίας και Σαμπίκα του Μπαχρέιν, ο Μπούτρος-Μπούτρος Γκάλι, ο συνθέτης και πρέσβης Καλής Θελήσεως της UNESCO Ζαν Μισέλ Ζαρ, ο γ.γ. της INTERPOL Ρόναλντ Νομπλ.

Ο Ζαν Μισέλ Ζαρ κάλεσε τις κυβερνήσεις του πλανήτη να αναγάγουν το θέμα trafficking στις βασικές προτεραιότητές τους

Η φτώχεια, η πρόσβαση στη νόμιμη εργασία, η διαβάθμιση του **trafficking** σε θέματα δεύτερης προτεραιότητας, και μάλιστα στην ίδια την INTERPOL (διαθέτει παγκοσμίως μόνο 3 ειδήμονες να ασχολούνται με αυτό), τα προβλήματα υγείας των διακινούμενων προσώπων, η πιθανή μετάδοση νοσημάτων σε πληθυσμούς υποδοχής ήταν μερικά από τα θέματα που εξετάστηκαν διεξοδικά.

Οι συμμετέχοντες υπέγραψαν «Κώδικα Τιμής του Επιχειρηματικού Κόσμου», ο οποίος θα σταλεί στις εργασίες του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (25-28 Ιανουαρίου) στο Νταβός, ώστε να υιοθετηθεί από την Παγκόσμια Επιχειρηματική Κοινότητα.

Στην Συνάντηση των Αθηνών, από ελληνικής πλευράς συμμετείχαν οι υπουργοί Μαριέττα Γιαννάκου, Γ. Αλογοσκούφης, Αν. Παπαληγούρας, Δ. Σιούφας, Φ. Πάλλη-Πετραλιά, Σπ. Σπηλιωτόπουλος, οι βουλευτές Μ. Χρυσοχοϊδης, Β. Παπανδρέου, Πέτ. Ευθυμίου, η δήμαρχος Αθηναίων Ντ. Μπακογιάννη, εκπρόσωποι του ΣΕΒ και του επιχειρηματικού κόσμου.

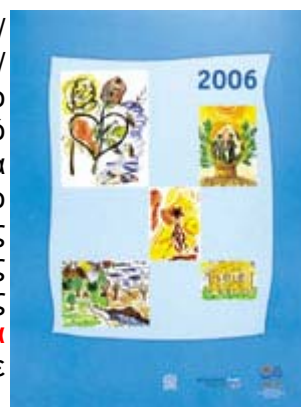
Την υπόσχεση ότι «το υπουργείο Εθ. Αμυνας θα συμβάλει με όλες του τις δυνάμεις στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου του **trafficking**» έδωσε ο υπουργός κ. Σπηλιωτόπουλος.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 24/01/2006

Ημέρες εκμετάλλευσης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΝΔΥΡΑΣ

*«Η ζωή μου είναι ένας εφιάλτης/ Και η καρδιά μου μια πληγή/ Ήμουν ένα όμορφο τριαντάφυλλο/ Μα τώρα πια μαράθηκε/ Αγνωστοι αμαύρωσαν την ψυχή και το κορμί μου/ Το τριαντάφυλλο που ήμουν μαράθηκε/ Ζω περιστοιχισμένη από χιλιάδες ανθρώπους/ Το μόνο που βλέπουν σε μένα είναι μια πόρνη/ Θέλω να κλάψω, να φωνάξω, να θρηνήσω/ Το τριαντάφυλλο που ήμουν μαράθηκε». Κατάθεση ψυχής μιας 17χρονης Μολδαβής, ακόμη ενός θύματος παράνομης διακίνησης για σεξουαλική εκμετάλλευση, της γνωστής και ως trafficking. Από τους προστάτες της εξωθήθηκε στην **πορνεία** στους αυτοκινητόδρομους της Μόσχας για τρεις μήνες. Επεφτε θύμα ξυλοδαρμού καθημερινά, επειδή αντιστεκόταν.

Δραπέτευσε πηδώντας από ένα κτίριο όπου την κρατούσαν με τη βία, ενώ περίμενε παιδί. Γέννησε στη Μολδαβία και σήμερα λαμβάνει ψυχοκοινωνική στήριξη σε Κέντρο Αποκατάστασης που λειτουργεί στο Κισινάου. Θλιβερή μαρτυρία που με άλλες πολλές αποτυπώνεται, μαζί με ζωγραφιές, ποιήματα - εξομολογήσεις θυμάτων trafficking και τραγικά σχετικά στοιχεία, σε ένα ξεχωριστό ημερολόγιο, έκδοση του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ), που πρόσφατα παρουσίασε ο κ. Αλέξανδρος Ζαβός, πρόεδρος του Ινστιτούτου. Ταυτόχρονα με το ημερολόγιο ο κ. Ζαβός παρουσίασε το πρόγραμμα «Ιθάκη», που χρηματοδοτείται από την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) του υπουργείου Εξωτερικών. Καινοτομία του

προγράμματος αποτελεί το γεγονός ότι αυτό δεν υλοποιείται στην Ελλάδα, αλλά στις χώρες προέλευσης των θυμάτων, όπως, στην προαναφερόμενη περίπτωση, στη Μολδαβία. Πρόγραμμα το οποίο στοχεύει στην επανένταξη των θυμάτων, εξασφαλίζοντας σε αυτά προσωρινή κατοικία, ψυχολογική συμβουλευτική και κοινωνική υποστήριξη, ιατρική βοήθεια, νομική στήριξη, εκπαιδευτικά προγράμματα, δημιουργικές δραστηριότητες.

Μ.ΠΙΝ.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 27/01/2006

Κύκλωμα μαστροπών

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Κύκλωμα μαστροπείας που εξωθούσε κοπέλες στην **πορνεία** εξαρθρώθηκε στην Έδεσσα, όταν τα μέλη του προσπάθησαν να εκβιάσουν με βιντεοκασέτα «πελάτη» απαιτώντας 15 χιλιάδες ευρώ για να μην τη στείλουν στην οικογένειά του. Η Αστυνομία συνέλαβε τρεις Έλληνες ηλικίας 55, 43 και 34 χρόνων και τρεις Ελληνίδες 32, 28 και 27 χρόνων, ενώ καταζητούνται άλλα δύο άτομα. Όπως ανακοινώθηκε, μία από τις κοπέλες που εξέδιδαν, βιντεοσκοπήθηκε σε ξενοδοχείο την ώρα που βρισκόταν με τον πελάτη και στη συνέχεια άλλα μέλη του κυκλώματος άρχισαν να τον εκβιάζουν. Το υποψήφιο θύμα κατέφυγε στην Αστυνομία και οργανώθηκε επιχείρηση για τη σύλληψη των δραστών με προσημειωμένα χαρτονομίσματα. Όταν πήγαν να πάρουν τα χρήματα από τον «πελάτη», επενέβησαν αστυνομικοί και τους συνέλαβαν. Στην κατοχή των συλληφθέντων βρέθηκαν 51 βιντεοκασέτες, το περιεχόμενο των οποίων ερευνάται, ενώ οι κοπέλες φέρονται να ομολόγησαν ότι έκαναν χρήση ναρκωτικών που προμηθεύονταν από τον 34χρονο.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 30/01/2006

Άλλα 10 χρόνια

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δέκα χρόνια φυλακή κατά συγχώνευση και 9,5 χιλιάδες ευρώ χρηματική ποινή πρόσθεσε χθες στο ενεργητικό του ο κατ' επανάληψη κατηγορούμενος για υποθέσεις μαστροπείας Δημήτρης Πάλλας, που ήδη εκτίει ποινή κάθειρξης 25 ετών για σωματεμπορία στις Δικαστικές Φυλακές Διαβατών Θεσσαλονίκης.

Στο ενεργητικό του, ο κατηγορούμενος, ιδιοκτήτης μπαρ, μετράει περισσότερες από δέκα υποθέσεις εκμετάλλευσης αλλοδαπών γυναικών, μία από τις οποίες εκδικάστηκε χθες στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Θεσσαλονίκης, ενώ άλλη αναμένεται να εκδικασθεί σήμερα.

Τα αδικήματα ήταν **μαστροπεία** κατά συναυτουργία και κατά συρροή, παράνομη οπλοκατοχή και απλή σωματική βλάβη, ενώ στη σημερινή υπόθεση είναι **μαστροπεία** κατ'εξακολούθηση. Οι δίκες αφορούν δυο συλλήψεις του στο μπαρ «Οχάιο» την 1η Αυγούστου και την 4η Σεπτεμβρίου του 2003.

Την περίπτωση Πάλλα παρακολουθεί ανελλιπώς το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι έχοντας υποβάλει πλήθος παρεμβάσεων και αναφορών στις

αρμόδιες αρχές. Ο εκπρόσωπος του Παρατηρητηρίου, Παναγιώτης Δημητράς, σχολίασε χθες ότι το δικαστήριο καταδίκασε σε φυλάκιση 15 ημερών για παράνομη είσοδο στη χώρα_και τις πέντε αλλοδαπές κοπέλες που είχαν πέσει «θύματα» του Πάλλα.

Ν.ΦΩΤ.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 07/04/2006

Οι ροζ αγγελίες οδήγησαν στους μαστροπούς

Εγκληματική οργάνωση που δραστηριοποιούνταν στην εμπορία, εκμετάλλευση και προώθηση στην **πορνεία** αλλοδαπών γυναικών στην περιοχή της Αττικής, εξαρθρώθηκε από αστυνομικούς της Υποδιεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος. Εννέα μέλη του κυκλώματος συνελήφθησαν. Οι άνδρες της Ασφάλειας Αττικής πληροφορήθηκαν τη δράση του κυκλώματος πριν από τρεις μήνες. Οι πληροφορίες έκαναν λόγο για Έλληνες και αλλοδαπούς που προωθούσαν στην **πορνεία** γυναίκες προερχόμενες κυρίως από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ενωσης. Σύμφωνα με την Αστυνομία, η οργάνωση δημοσίευε ροζ αγγελίες με κινητά τηλέφωνα σε εφημερίδες για να προσελκύει πελάτες. Τα μέλη του κυκλώματος διατηρούσαν τρία τηλεφωνικά κέντρα, τα οποία ήταν διασπαρμένα στην περιοχή της Αττικής, μέσω των οποίων κλείνονταν τα ραντεβού με τους πελάτες. Επιπλέον είχαν και οδηγούς με τους οποίους αναλάμβαναν τη μεταφορά των γυναικών στις ερωτικές συναντήσεις. Οι αστυνομικοί παρουσιάστηκαν ως πελάτες και νοίκιασαν δωμάτιο σε ξενοδοχείο στο κέντρο της Αθήνας και τηλεφώνησαν στα μέλη του κυκλώματος για να κλείσουν ραντεβού. Στα τηλεφωνήματα ανταποκρίθηκαν δύο αλλοδαπές, οι οποίες πήγαν στο ραντεβού που είχε κλειστεί στο ξενοδοχείο. Ετσι, μόλις παρέλαβαν 160 ευρώ και έβγαλαν τα ρούχα τους, οι αστυνομικοί τις συνέλαβαν. Μαζί με τις γυναίκες συνελήφθη και ο οδηγός που τις είχε μεταφέρει στο ραντεβού. Σύμφωνα με την Αστυνομία, τα μέλη του κυκλώματος εκμεταλλεύονταν την ευάλωτη κοινωνική και οικονομική θέση των αλλοδαπών γυναικών και είτε τις εξανάγκαζαν είτε τις έπειθαν να εκδίδονται. Για κάθε ερωτικό ραντεβού έπαιρναν από 80 έως 130 ευρώ, ανάλογα με την εμφάνιση των γυναικών. Από αυτά, τα 20-30 πήγαιναν στις γυναίκες, τα 15 στον οδηγό και τα υπόλοιπα τα κρατούσε το γραφείο. Οπως εκτιμούν οι άνδρες της ΕΛ.ΑΣ., τα τρία γραφεία έκλειναν περισσότερα από 25 ραντεβού την ημέρα.

Κάρφωσε, μετάνιωσε

Της ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΛΙΝΑΡΔΟΥ

Ο Κ.Μ. είναι βασικός μάρτυρας κατηγορίας σε μία από τις μεγαλύτερες υποθέσεις διαφθοράς της ΕΛ.ΑΣ. Με τις σημαντικές πληροφορίες που κατέθεσε στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων, συνέβαλε στον εντοπισμό επίορκων αστυνομικών που πουλούσαν προστασία σε «ροζ» κυκλώματα αντί 3.000 ευρώ το μήνα. Μετάνιωσε, όμως, πικρά που μίλησε...

* Ολα ξεκίνησαν στις 26 Μαΐου του 2004. Ο Κ.Μ., υπεύθυνος «ροζ» γραφείου που διακινούσε αλλοδαπές στην **πορνεία**, συνελήφθη με 11 ακόμη άτομα. Πάνω του βρέθηκε σημείωμα το οποίο επιβεβαίωνε ότι το γραφείο του έδινε κάθε μήνα 3.000 ευρώ σε αστυνομικούς για «κάλυψη» σε ελέγχους.

Εμπλοκή της ΕΛ.ΑΣ.

Εξαιτίας της σοβαρότητας της υπόθεσης από την εμπλοκή αστυνομικών, αναλαμβάνει η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΛ.ΑΣ.

* Ο κατηγορούμενος πείθεται να καταθέσει με αντάλλαγμα τα ευεργετήματα του νόμου 2713/1999: «Αστυνομικός ή άλλο πρόσωπο που διέπραξε από κοινού με άλλον αστυνομικό εγκλήματα από εκείνα που αναφέρονται στο νόμο ή συμμετείχε με οποιονδήποτε τρόπο στη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων, τιμωρείται με την ελαττωμένη ποινή του άρθρου 83 ΠΚ, το ανώτατο όριο της οποίας μειώνεται περαιτέρω στο ήμισυ... αν μετά την άσκηση ποινικής δίωξης και μέχρι να καταδικαστεί αμετακλήτως δώσει πληροφορίες για τα πρόσωπα και την εγκληματική τους δραστηριότητα και κατ' αυτό τον τρόπο συντελέσει στην αποκάλυψη τους...»

* Ξεκινούν οι αποκάλυψεις από τον Κ.Μ., που κρίνονται πολύ σοβαρές από τους αδιάφθορους της ΕΛ.ΑΣ. Υστερα από έναν περίπου χρόνο αποδεικνύεται ότι στο κύκλωμα είναι μπλεγμένοι αρκετοί αστυνομικοί.

* Ο Κ.Μ., προφυλακισμένος, στο μεταξύ, στις φυλακές της Τρίπολης, αποφυλακίζεται και τον περασμένο μήνα ζητάει από τη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων «βεβαίωση περί συμβολής του με την παροχή πληροφοριών, προκειμένου να την προσκομίσει στο δικαστήριο όπου θα δικαστεί ως κατηγορούμενος για την πράξη της σωματεμπορίας, ώστε να εφαρμοστούν στην περίπτωση του οι ελαφρυντικές περιστάσεις του νόμου».

* Εκπληκτος όμως ενημερώνεται με επιστολή από τη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων στις 6 Απριλίου ότι τελικά είχε καταθέσει για... άσχετη υπόθεση απ' αυτήν που δικάζεται! Κοινώς... «συγνώμη κύριε, ποιος είστε;»

«Η δίκη της 12/5/2006 στο Μεικτό Ορκωτό Δικαστήριο Θήβας αφορά διαφορετική υπόθεσή σας όπου είχατε συλληφθεί και παραπεμφθεί, ως κατηγορούμενος για το αδίκημα της σωματεμπορίας», του απαντούν

«Αλληλεγγύη σε θύματα του trafficking»

Λίγο πριν από τις 11 το βράδυ τηλεφώνησε άγνωστος στην «Ε», αναλαμβάνοντας την ευθύνη για επίθεση σε κατάστημα «επίπλων και αντικών». Όπως είπε: «Μια ομάδα αναρχικών επιτέθηκε σε μαγαζί σωματέμπορα στη συμβολή των οδών Μιχαήλ Βόδα και Εύνάρδου, ως μια πράξη αλληλεγγύης στα παιδιά και στις γυναίκες μετανάστριες, θύματα του "trafficking". Θάνατος σε όσους πουλάνε ανθρώπους στα σκλαβοπάζαρα του καπιταλισμού».

«Επιπλα» και «αντίκες» έγραφε στον γωνιακό τοίχο του μαγαζιού, αλλά στον εσωτερικό χώρο (που ήταν φωτισμένος) δεν φαίνεται να υπάρχουν τέτοια αντικείμενα. Στο τζάμι ήταν κολλημένη μια αφίσα με ένα πούλμαν και διαδρομές για πρώην σοβιετικές χώρες. Ρωσικά περιοδικά, πολωνικές εφημερίδες δίπλα στην είσοδο και βαριές κουρτίνες προς την πλευρά των γραφείων. Όλα τα τζάμια των καταστήματος ήταν σπασμένα. Κόκκινη μπογιά τύλιγε όλη την πρόσοψη. Στο πεζοδρόμιο, πεταμένα φέιγ-βολάν: «Αλληλεγγύη στα παιδιά και τις γυναίκες μετανάστριες, θύματα της σωματεμπορίας. Μπάτσοι, νταβατζήδες, δικαστικοί, όλα τα καθάρματα δουλεύουνε μαζί», έγραφαν...

«Τ Α Ν Ε Α»

Η Ράνια δηλώνει τηλεφωνήτρια αλλά στην πραγματικότητα «πουλάει» γυναίκες

«Αν δεν υπήρχε ζήτηση, δεν θα υπήρχε αυτό το κύκλωμα»

Πιστεύω ότι αυτό το ζήτημα έχει τραγική κοινωνική διάσταση. Και ξεκινάει από τους άντρες

Οι άλλοι πρωταγωνιστές

Για τη Ράνια μού είχε μιλήσει πρώτη φορά ένας φίλος επιχειρηματίας. Έψαχνα μια «άκρη» για να συναντήσω μια κοπέλα από τις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης. Από αυτές τις χιλιάδες που κάνουν «καριέρα» πόρνης στην Αθήνα, όπως και στις άλλες πρωτεύουσες του ευρώ. «Πάρε τη Ράνια, αυτή έχει τις καλύτερες», μου είπε ο φίλος επιχειρηματίας. «Αλλά προσοχή στο νούμερο, είναι πριβέ, δεν είναι από αυτά των αγγελιών». Ποτέ μου δεν τον ρώτησα πού την ήξερε τη Ράνια. Ο ίδιος θα μπορούσε να έχει όποια γυναίκα θέλει. Πεννηντάρης, χωρίς υποχρεώσεις, κομψός, μορφωμένος, με αρκετά λεφτά.

Η ιστορία με τις «γυναίκες από την Ανατολική Ευρώπη» ξεκίνησε ως ανέκδοτο στις αρχές της δεκαετίας του '90. Γι' αυτό το έβαλε ο Γκορίτσας στο «Βαλκανιζατέγ» και ο Πανούσης στις παραστάσεις του. «Προσεχώς Βουλγάρες»! Το ανέκδοτο έγινε σιγά σιγά μυστικό. «Μια δίμετρη Τσέχα», «μια χυμώδης Ουκρανή». Και από κοντά οι αποκαλύψεις εφημερίδων για το trafficking και την καταναγκαστική πορνεία. «Όχι, αυτές που ξέρω περνάνε μια χαρά», θα σου πουν με σιγουριά όσοι έχουν τις «εμπειρίες». Γιατί ποιος θέλει να δεχθεί ότι «πάει» με μια «φυλακισμένη»; Ή μήπως δεν είναι «φυλακισμένες» και απλώς αλλάζει πρόσωπο η αιώνια πορνεία;

Η φτώχεια είναι, σύμφωνα με τη Ράνια, που σπρώχνει αυτές τις κοπέλες στην πορνεία. «Κάποιες έχουν τόση ανάγκη που θα έκαναν τα πάντα» λέει χαρακτηριστικά

Αναζητώντας αυτές τις απαντήσεις έφτασα στη Ράνια. Στην αρχή ήταν εχθρική, ποτέ δεν άφησε όμως τον πληθυντικό. Συζήτηση με τη συζήτηση, ανοίχτηκε. Όχι ότι μου είπε όλη την αλήθεια, άλλωστε ποιος την ξέρει; «Οι γυναίκες που σπαταλήθηκαν ανώνυμα στην κίνηση» (που γράφει και ο ερευνητής Χρήστος Λάζος), ή οι «πελάτες» που τις «θρέφουν»; Με τη Ράνια στη μέση να προσπαθεί σαν «τροχονόμος» να μοιράσει τις αλήθειες.

Πόσων χρόνων είσαι;

Τριάντα τριών.

Έχεις πάει σε κάποια σχολή;

Άκουσέ με, δεν θέλεις να μάθεις σε πόσες σχολές πήγα...

Γιατί δυσανασχετείς; Προσπαθώ να καταλάβω πώς κατέληξες σε αυτό το επάγγελμα.

Τυχαία. Έψαχνα για δουλειά, είδα μια αγγελία, για τηλεφωνικό κέντρο. Κάπως φοβήθηκα στην αρχή, αλλά μετά εντάξει.

Αυτό πριν από πόσα χρόνια;

Οκτώ.

Άρα είσαι παλιά στον χώρο.

Δεινόσαυρος.

Και στους φίλους σου, τι δουλειά λες ότι κάνεις;

Τους λέω ότι δουλεύω σε κάποια εταιρεία και τελειώνει εκεί το ζήτημα.

Δεν ρωτάνε πού είναι η δουλειά σου;

Δεν δίνω και πολύ θάρρος στους άλλους. Η σχέση μου βεβαίως γνωρίζει. Κάποιες φορές με πιάνουν βέβαια τα ψυχολογικά μου, που λέω ψέματα, και αισθάνομαι άσχημα.

Έχεις κάνει άλλη δουλειά στη ζωή σου;

Όταν πήγαινα στο Γυμνάσιο τα καλοκαίρια δούλευα πωλήτρια. Έχω δουλέψει και σε φαρμακείο.

Πορνεία έχεις κάνει;

Ποτέ. Όχι ότι το κατακρίνω αλλά δεν θα μπορούσα να το κάνω γιατί δεν μου βγαίνει. Δεν θα μπορέσω ποτέ να καταλάβω τι λέει μια γυναίκα που μπαίνει σε ένα δωμάτιο και βλέπει έναν άντρα που περιμένει να κάνει σεξ μαζί της. Το βρίσκω τραγικά αμήχανο.

Ας προσποιηθούμε ότι είσαι στη δουλειά, παίρνω εγώ τηλέφωνο και ζητώ μια κοπέλα...

Έχεις να διαλέξεις ανάμεσα σε 30 κοπέλες. Τσέχες, Ρωσίδες, Ουκρανές, Μολδαβές.

Παράνομες, βέβαια...

Όχι όλες. Δεν είναι τα πράγματα όπως παρουσιάζονται. Όλο αυτό το δράμα που κυκλοφορεί και οι αηδίες που ακούω για «τα κακόμοιρα τα κορίτσια». Οι περισσότερες ήταν ήδη επαγγελματίες στη χώρα τους.

Και έρχονται εδώ για τα λεφτά;

Ακριβώς. Και αυτό δεν γίνεται μόνο στην Ελλάδα.

Τις περισσότερες όμως κάποιοι τις εξαναγκάζουν...

Έχω μιλήσει με δεκάδες κοπέλες, τρεις - τέσσερις είναι που έχουν έρθει έτσι. Σκέψου το εξής. Αν εμένα είχαν έρθει στο χωριό μου και με είχαν πάρει με τσαμπουκά, το πρώτο που θα έκανα θα ήταν να πήγαινα στην Αστυνομία. Αυτοί οι άνθρωποι κάνουν απλά ένα deal. Δηλαδή «κυρία μου θα κάνετε αυτό και θα παίρνετε αυτά τα χρήματα».

Πόσα μπορεί να βγάλει μια κοπέλα;

Ανάλογα την ηλικία, την εμφάνιση, μπορεί να πάρει 30 - 40 ευρώ το ραντεβού.

Πόσο κοστίζει ένα ραντεβού;

Υπάρχουν κοπέλες που κοστίζουν 100 ευρώ και άλλες που κοστίζουν 150 και μετά είναι ανάλογα με το τι θα γίνει με τον πελάτη.

Υπάρχουν κοπέλες που παίρνουν 10 ευρώ;

Όχι, αυτά είναι χαζά. Φαντάσου όμως ότι υπάρχει κάποιος άνθρωπος που τον πληρώνουμε για να τις πηγαίνει. Οπότε τα 100 θα γίνουν 80. Το ποσό αυτό πάει στη μέση περίπου, στην κοπέλα και στο γραφείο.

Το «γραφείο» τι σχέση έχει με αυτούς που έχουν φέρει την κοπέλα, τους «προστάτες»;

Το τι κάνει η κάθε κοπέλα και με ποιον έχει νταραβέρια είναι δικό της θέμα. Μπορεί η κοπέλα από τα 40 ευρώ που θα πάρει, τα 10 ή τα 20 να τα δίνει εκεί.

Πόσους πελάτες έχει το γραφείο;

Δεν κρατάμε αρχείο. Σκέψου να γίνει μια στραβή να με πιάσουν και να βρουν έναν υπολογιστή με 70.000 τηλέφωνα, δεν με συμφέρει να βγει στη δημοσιότητα το όνομα τού καθενός κυρίου. Στην Αθήνα πάντως γίνεται κόλαση. Εγώ πιστεύω ότι αυτό το ζήτημα έχει τραγική κοινωνική διάσταση. Και ξεκινάει από τους άντρες. Γιατί αν δεν υπήρχε ζήτηση, δεν θα υπήρχε όλο αυτό το πράγμα.

Και τώρα που υπάρχει, τι πιστεύεις ότι πρέπει να κάνουμε; Να νομιμοποιήσουμε κάθε είδους πορνεία;

Γιατί δεν ρωτάς τους άντρες; Εφόσον η κοινωνία μας είναι ανδροκρατούμενη και όλα τα νήματα κινούνται από τους άντρες, οι οποίοι προφανώς χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες, γιατί δεν προωθούν κάτι να αλλάξει η κατάσταση;

Πόση ώρα διαρκούν τα ραντεβού;

Μία ώρα. Αλλά μπορείς και τρεις και πέντε και δέκα. Λεφτά να έχεις. Αν γίνονται 50 ραντεβού, τα 37 θα γίνουν σε ξενοδοχεία. Από τα fuck hotels που λέω εγώ μέχρι τα ξενοδοχεία της Πλατείας Συντάγματος.

Μια κοπέλα δηλαδή βγάζει για το «γραφείο» σας περίπου 1.000 ευρώ την ημέρα;

Και παραπάνω από 1.000 γιατί δεν έχεις υπολογίσει τα έξτρα τους. Οι βασικές τιμές είναι για να κάτσει η κοπέλα μία ώρα μαζί σου και να κάνετε μία φορά σεξ, ή στοματικό σεξ με προφύλαξη φυσικά. Ό,τι άλλο ζητήσεις είναι έξτρα.

Και τα «έξτρα» είναι πολλά...

Πολλά. Τα κορίτσια αυτά είναι απελευθερωμένα σε βαθμό... κακουργήματος. Κάνουν όλα αυτά που γουστάρουν οι άντρες. Έχω ακούσει το ίδιο στόρι χιλιάδες φορές. Οι Ελληνίδες είμαστε κρύες, ψηλομύτες. Γιατί δεν έχουμε αυτό το υποτακτικό στυλάκι. Υπάρχουν βέβαια και κύριοι οι οποίοι προσπαθούν να πείσουν τις κοπέλες να κάνουν πράγματα τα οποία δεν δέχονται οι ίδιες.

Όπως;

Να κάνουν σεξ χωρίς προφυλακτικό, να τις φιλούν στο στόμα. Αδύνατον μια επαγγελματίας να δεχθεί φιλιά στο στόμα.

Απαγορεύονται τα φιλιά.

Δεν απαγορεύονται, είναι θέμα της κοπέλας. Ζητούν και άλλα, στα οποία δεν πάει το μυαλό σου. Είναι όμως κάποια πράγματα που τα κρατούν για τον φίλο τους. Και μόλις πουν «όχι, δεν θέλω ή δεν το κάνω», γίνονται έξαλλοι. Θα πάρουν τηλέφωνο στο γραφείο και θα πουν «η κοπέλα που μου στείλατε, είναι μπάζα» ή θα το παίξουν «άντρες» και θα πουν «έλα μωρό μου πάρε άλλα 50 ευρώ».

Οι ιδιοκτήτες, ας το πω έτσι, του γραφείου τι άνθρωποι είναι;

Ούτε τους ξέρω ούτε θέλω να τους μάθω. Πάντως δεν είναι τόσο δύσκολο. Θεσ αύριο να το κάνουμε; Θα πάρουμε πέντε κινητά, δύο τηλεφωνήτριες, πέντε κοπέλες, πέντε οδηγούς και έγινε.

Και αν ο πελάτης είναι αστυνομικός;

Θα πιάσουν την κοπέλα. Και τι θα γίνει;

Θα ξηλώσουν το κύκλωμα.

Μα στις περισσότερες περιπτώσεις η κοπέλα δεν ξέρει κανέναν άλλον από τον οδηγό της, ποιον να δώσει; Άσε που δεν τη συμφέρει. Θα φύγει λοιπόν και ύστερα από δύο εβδομάδες θα ξαναγυρίσει.

Αυτή τη δουλειά θα κάνεις μέχρι τα γενάματά σου;

Με φρικόρει αυτή η σκέψη. Δεν θέλω. Βεβαίως τα χρήματα είναι εντελώς διαφορετικά.

Πόσα παίρνεις;

4.000 τον μήνα. Και σε μια άλλη δουλειά πόσο θα έπαιρνα; 700 ευρώ τον μήνα;

Θέλεις να κάνεις παιδιά;

Πολύ.

Θέλεις να παντρευτείς δηλαδή.

Όχι, μόνο να κάνω παιδιά.

Πώς το λένε αυτό που κάνεις;

Εγώ πώς το λέω; Χιουμοριστικά το λέω «τσατσιλίκι». Να ρωτήσω και εγώ κάτι;

Για πες.

Πώς μπορεί ένας άντρας να κάνει σεξ με μια κοπέλα που δεν ξέρει και μετά να γυρίζει σπίτι του και να είναι οκεί;

Ίσως αυτό να θέλει, να μην την ξέρει.

Το άλλο, δεν σου το είπα το καλύτερο. Πως οι περισσότεροι παντρεμένοι δεν θεωρούν ότι απατούν τις γυναίκες τους και χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες για να μην έχουν μπερδέματα. Θέλουν να ξενοπηδάνε αλλά όχι να μπουν στη διαδικασία να είναι με κοπέλες κανονικές. Εγώ έχω δεκάδες φίλες που δεν μπορούν να βρουν γκόμενο. Και προτιμούν τις βίζιτες!

«Πολλούς πελάτες τους πιάνει το "σύνδρομο του ιππότη"»

Τι αναζητούν οι άντρες σε αυτές τις κοπέλες;

«Βγάζουν τα απωθημένα τους» λέει η Ράνια και συνεχίζει: «Ό,τι δεν μπορούν να βρουν στις συζύγους, φίλες, γκόμενες. Ένα μικρό ποσοστό, είναι άνθρωποι με κινητικά προβλήματα. Ένα άλλο ποσοστό είναι sex maniac. Οι περισσότεροι όμως είναι δεσμευμένοι ή παντρεμένοι και δεν καταλαβαίνω γιατί χρειάζονται αυτές τις κοπέλες. Εγώ πιστεύω ότι νιώθουν μια ελευθερία, δεν καταπιέζονται.

Ίσως όταν πληρώνουν να μη νιώθουν την υποχρέωση να απολογηθούν για τίποτε.

Ακριβώς, για το αν πάει καλά η δουλειά τους, για το αν έχουν λεφτά, για το αν είναι όμορφοι, για το αν είναι άσχημοι, για το αν κάνουν καλό σεξ, για το αν τελειώνουν γρήγορα. Στις κοπέλες δεν χρειάζεται να δώσουν καμία εξήγηση.

Οι πιο πολλοί πελάτες είναι παντρεμένοι, έτσι;

Παντρεμένοι ή νεαροί ευκατάστατοι οι οποίοι είναι πολύ busy για να μπουν στη διαδικασία σχέσεων, βαριούνται. Έχουν φάει αυτό το λούκι, «είμαι πετυχημένος, ωραίος, με λεφτά και δεν θέλω γκόμενα». Και είναι εύκολη λύση να πάρουν ένα τηλέφωνο και να έρθει μια κοπέλα να κάνουν σεξ. Υπάρχουν άνθρωποι που παίρνουν κοπέλα και πέντε φορές την εβδομάδα. Φαντάσου, για να μπορούν να ξοδεύουν 1.000 € την εβδομάδα, πόσα πρέπει να βγάζουν.

Στις «κανονικές» αυτές περιπτώσεις τι σου ζητούν;

Οι περισσότεροι θέλουν με πλούσιο στήθος και καμπύλες.

Έρωτες αναπτύσσονται;

Οι περισσότεροι τις καψουρεύονται. Δεν είναι γελοίο;

Και πώς το καταλαβαίνεις εσύ; Παίρνουν και ζητούν συνέχεια την ίδια κοπέλα;

Το καταλαβαίνω όταν μαθαίνω ότι παντρεύονται. Πολλές κοπέλες που έχουν δουλέψει για μας, έχουν παντρευτεί. Όταν βλέπεις μια κοπέλα δύο φορές την εβδομάδα, είναι λογικό να αναπτυχθεί μια στενή επαφή. Από εκεί και πέρα η κοπέλα ζυγίζει την κατάσταση. Τους πουλάει και ένα άλφα παραμύθι και τους πιάνει αυτό που λέω «σύνδρομο του ιππότη», ότι «εγώ θα σε σώσω κορίτσι μου από τη μιζέρια». Και λέει, «εντάξει αγόρι μου, σώσε με». Παντρεύονται, βγάζουν χαρτιά για να μείνουν στη χώρα και μετά τούς στέλνουν.

«Κάποιες έχουν τόση ανάγκη, που θα έκαναν τα πάντα»

Οποιαδήποτε επαφή της Ράνιας με τις κοπέλες εγκυμονεί κινδύνους.

Τις έχεις γνωρίσει αυτές τις κοπέλες; Μιλάτε;

Για λόγους ασφαλείας, δεν πρέπει να γνωρίζουν τις τηλεφωνήτριες. Έχουμε όμως φωτογραφίες τους, για να μη λέμε άλλ' αντ' άλλων· να είναι π.χ. 80 κιλά και να λέω 50.

Ποτέ δηλαδή δεν έχεις μπει στον πειρασμό να μιλήσεις περισσότερο; Να δεις πώς σκέφτεται;

Οι περισσότερες από αυτές τις γυναίκες ζουν μια τραγική πραγματικότητα. Έτυχε να γνωρίσω μια κοπέλα από τη Μολδαβία. Ήταν καθηγήτρια γαλλικής φιλολογίας, είχε δύο παιδάκια, είχε έρθει ως οικιακή βοηθός και μετά προσπάθησε να βγάλει περισσότερα χρήματα για τα παιδιά της. Είχε τόση ανάγκη η οικογένειά της, που θα έκανε τα πάντα!

Αυτή η κοπέλα πώς να πάει στην Αστυνομία, όταν ξέρει ότι οι δικοί της είναι «όμηροι» στη Μολδαβία;

Αν όμως εγώ έπαιρνα 50 ευρώ τον μήνα και είχα δύο παιδιά κι ερχόταν κάποιος και μου έλεγε, «δικιά μου, μπορείς να βγάζεις 700 ευρώ την ημέρα», θα το σκεφτόμουν.

Δουλεύοντας επί έναν χρόνο, θα μπορούσα να εξασφαλίσω το μέλλον των παιδιών μου. Είχα γνωρίσει και μια κοπέλα από το Καζαχστάν. Στο άλλο άκρο. Της άρεσε η Ελλάδα. Στη χώρα της, οι άντρες ήταν γουρούνια. Δεν τις έκαναν να αισθανθούν γυναίκες. Δεν τις άγγιζαν καν. Παντρεύτηκε έναν μουσικό και, όταν φεύγει ο άντρας της για περιοδείες, γυρνάει στη δουλειά. Το διασκεδάζει.

Από τις 100 κοπέλες θα υπάρχει μία η οποία πιθανόν να περνάει καλά. Οι υπόλοιπες όμως θα υποφέρουν, είτε υπάρχει «νταβάς» είτε όχι.

Κοίταξε, σίγουρα υπάρχουν κοπέλες-θύματα. Εμείς όμως δεν μπλέκουμε σε τέτοιες καταστάσεις. Αν φέρουν κάποια κοπέλα η οποία δεν θέλει να δουλέψει, δεν την κρατάμε, γιατί μπορεί να προκαλέσει πρόβλημα στον πελάτη. Δεν πληρώνει κάποιος για να δει μια μίζερη, δυστυχισμένη γυναίκα.

**ΤΑ ΝΕΑ , 28/01/2006 , Σελ.: Ν22
Κωδικός άρθρου: Α18450Ν221
ID: 504094**

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΜΑΣΤΡΟΠΩΝ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ 7 ΧΡΟΝΙΑ

«Μας ανάγκαζαν να πηγαίνουμε με 20 άνδρες την ημέρα»

«ΟΤΑΝ ΗΡΘΑ στην Ελλάδα, ήμουν 15 χρόνων. Νόμιζα ότι θα δούλευα κανονικά, αλλά λίγο πριν φτάσουμε στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, εμένα και άλλες κοπέλες μάς έκρυψαν σε ένα φορητό με σίδερα. Φτάνοντας στην Αθήνα, μας πήγαν σε ένα ξενοδοχείο και μας ανάγκαζαν να πηγαίνουμε με 20 άντρες την ημέρα. Για κάθε 5 πελάτες, έπαιρνε 7.000 δραχμές η Αστυνομία. Δεν θυμάμαι πόσο καιρό κράτησε όλο αυτό, γιατί μου φάνηκε αιώνας...».

Οι δικαστές του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων της Αθήνας άκουγαν με μεγάλη προσοχή την κατάθεση της 23χρονης Τζίνας από τη Ρουμανία, η οποία μαζί με τη συμπατριώτισσά της, Καμέλια, κατάφεραν να ξεφύγουν από το κύκλωμα μαστροπείας και βρήκαν τη δύναμη να καταγγείλουν στις Διοικητικές και Δικαστικές Αρχές την παράνομη δράση των μελών του.

Από το 1999, που οι κοπέλες αποκάλυψαν την υπόθεση, μέχρι να φτάσει η ώρα να λογοδοτήσει στη Δικαιοσύνη, ο φερόμενος ως βασικός κατηγορούμενος στην υπόθεση, Σωτήρης Μάνης, χρειάστηκε να περάσουν επτά χρόνια. Το αποτέλεσμα της δαιδαλώδους δικαστικής διαδρομής που ακολούθησε η δικογραφία ήταν η παραγραφή όλων των πλημμεληματικών πράξεων που είχαν συμπεριληφθεί στο αρχικό κατηγορητήριο. Ο Σ. Μάνης μαζί με τον Ρουμάνο Ι. Φλορεντίν δικάζονται για το αδίκημα της αρπαγής ανηλίκων που στη συνέχεια εκμεταλλεύονταν.

Η δίκη συνεχίζεται, ενώ για την ίδια υπόθεση έχει ήδη καταδικαστεί σε συνολική ποινή κάθειρξης 25 ετών, για αρπαγή, μαστροπεία και βιασμό, ο Ηλίας Τόσκας, ενώ σε άλλους 5 κατηγορουμένους - ανάμεσά τους και 3 αστυνομικοί - επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης από 16 μήνες έως 4 χρόνια με αναστολή.

Υπάρχουμε... Συνυπάρχουμε;

Οι δεκαοκτώ κύκλοι της Κόλασης

Τη Λουμινίτσα δεν τη γνωρίζω προσωπικά. Γνώρισα απλώς την ιστορία της πριν από μερικές ημέρες, μέσω του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης. Άκουσα πως πρόκειται για ένα κορίτσι 18 χρόνων, με άδειο και φοβισμένο βλέμμα. Όταν καταφέρνει να χαμογελά, φαίνονται αμέσως τα σπασμένα δόντια... Εκείνη την ημέρα που άκουγα την ιστορία της, η ίδια βρισκόταν στο Νοσοκομείο Αλεξάνδρα, παλεύοντας να κρατηθεί στη ζωή...

Η Λουμινίτσα γεννήθηκε σε επαρχία της Ρουμανίας. Δεν γνώρισε ποτέ τον πατέρα της και η μητέρα την εγκατέλειψε όταν ήταν ακόμα μωρό... Εκείνη και τα τέσσερα αδέρφια της μεγάλωσαν με τη γιαγιά τους... Όταν συμπλήρωσε τα δεκαεπτά, ο πλούσιος του χωριού της είπε πως της έχει βρει δουλειά ως baby sitter στην Ιταλία... Για τη Λουμινίτσα ήταν η χρυσή ευκαιρία για να ξεφύγει από την εξαθλίωση και να βοηθήσει τα μικρότερα αδέρφια της... Όταν έφθασε στην Ιταλία, δεν καταλάβαινε πολύ καλά τι γινόταν. Την παρουσίαζαν σε διάφορους άγνωστους κυρίους, οι οποίοι την αξιολογούσαν... Στην πραγματικότητα, οι διάφοροι άγνωστοι κύριοι ήταν από αυτούς που κινούν τα νήματα του σύγχρονου σκλαβοπάζαρου, μετατρέποντας τα σώματα των γυναικών σε πολύ κερδοφόρα μπίζνα...

Αντί για baby sitter, βρέθηκε στο πεζοδρόμιο. Επειδή «δεν καθόταν» όμως, υπεβλήθη στις περιποιήσεις των νταβατζήδων... Τα σπασμένα δόντια είναι τα πιο φανερά σημάδια αυτής της «περιποίησης»... Επειδή τη θεωρούσαν δύσκολη περίπτωση άλλαξε συνεχώς χέρια: όπως γίνεται με τα αντικείμενα... Μέσα σε έναν χρόνο «ταξίδεψε» από την Ιταλία στην Ελλάδα, από την Ελλάδα στην Κύπρο και από την Κύπρο πάλι πίσω στην Ελλάδα. Οι νταβατζήδες της, περιέργως πώς, δεν αντιμετώπιζαν κανένα πρόβλημα όταν την περνούσαν από τον έλεγχο στα σύνορα...

Στο τέλος κατέληξε να κάνει πεζοδρόμιο στην ελληνική επαρχία... Εκεί τη βρίσκει ο αστυνομικός που προσποιείται τον πελάτη και αφού πλαгиάζει μαζί της, τη συλλαμβάνει για «παράβαση του νόμου για την πορνεία»... Τα σπασμένα δόντια και οι μώλωπες στο σώμα της δεν του κίνησαν την υποψία μήπως και πρόκειται για θύμα trafficking... Έτσι η Λουμινίτσα βρέθηκε στο Κορυδαλλό, ενώ οι νταβατζήδες της συνέχιζαν την ήσυχη ζωή τους... Στη φυλακή ζήτησε επίμονα να την μεταφέρουν στο νοσοκομείο για να κάνει έκτρωση. Είχε μείνει έγκυος, αφού την ανάγκαζαν να κάνει σεξ χωρίς προφυλακτικό, γιατί αποφέρει περισσότερα χρήματα... Τη μεταφέρουν στο Γενικό Κρατικό, όπου γίνεται η έκτρωση. Επιστρέφει ξανά στη φυλακή με ακατάσχετη αιμορραγία... Καθώς φαίνεται, η έκτρωση έγινε πολύ πρόχειρα, ίσως με γνώμονα την «ποιότητα» της ασθενούς... Στη φυλακή η Λουμινίτσα ζητά επίμονα βοήθεια, αφού η αιμορραγία της δεν σταματά και λιποθυμάει... Κανείς δεν νοιάζεται για τα παράπονά της. Περνούν είκοσι ημέρες χωρίς την παραμικρή βοήθεια. Εν τω μεταξύ, ύστερα από παρέμβαση του Δικτύου, η ειδική εισαγγελέας για τα θέματα εμπορίας ανθρώπων κ. Μαλούχου παρεμβαίνει και την αναγνωρίζει ως θύμα trafficking. Ήταν αυτή η παρέμβαση που της έσωσε κυριολεκτικά

τη ζωή. Εάν είχε μείνει άλλες είκοσι τέσσερις ώρες στη φυλακή πιθανότατα θα ήταν ήδη νεκρή...

Όταν έφθασε στον ξενώνα του Δικτύου, η κατάστασή της ήταν πολύ βαριά. Μεταφέρθηκε επείγοντως στο «Αλεξάνδρα», όπου οι γιατροί έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους για να τη σώσουν... Αυτήν τη στιγμή η Λουμινίσα βρίσκεται στον ξενώνα του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης, προσπαθώντας να φτιάξει μια ζωή μέσα από τα ερείπια, την αγριότητα και την περιφρόνηση... Και είναι μόνο μία από τις χιλιάδες ζωές που καταστρέφονται καθημερινά στο σκλαβοπάζαρο της σάρκας που ευδοκιμεί, μπροστά στα μάτια πολιτών και θεσμών, σε επαρχία και μητρόπολη...

ΥΓ: Οι περισσότεροι πελάτες της Λουμινίσας ήταν φυσικά άνθρωποι της διπλανής πόρτας: κοινώς, ήσυχοι οικογενειάρχες.

LINK:

*

www.gkapllani.com

TA NEA , 28/03/2006 , Σελ.: P43

Κωδικός άρθρου: A18498P432

ID: 512660

«Σταθμός διακίνησης θυμάτων εμπορίας ανθρώπων η Ελλάδα»

Η ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ αποτελεί την πλέον κερδοφόρα εγκληματική δραστηριότητα μετά τα ναρκωτικά και το εμπόριο όπλων.

Σε αυτό το ιδιαίτερα ανησυχητικό συμπέρασμα κατέληξαν οι εργασίες του συνεδρίου της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος, με το θέμα: «Καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής - Αρωγή θυμάτων». Το συνέδριο, στο οποίο συμμετείχαν 170 εισαγγελείς, έγινε στη Ρόδο.

Εισηγητές ήταν καθηγητές Πανεπιστημίου, εκπρόσωποι οργανισμών, δικαστικοί λειτουργοί, ψυχίατροι, ψυχολόγοι και άλλοι. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε η εισήγηση της εισαγγελέως κ. Μαρίας Μαλούχου, η οποία είναι υπεύθυνη «anti-trafficking» της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθηνών. Η κ. Μαλούχου αναφέρθηκε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις εμπορίας γυναικών, οι οποίες αποτελούν, την πλειονότητα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Αυτό που ανησυχεί ιδιαίτερα τους αρμοδίους είναι το φαινόμενο της εμπορίας ανθρωπίνων οργάνων για μεταμοσχεύσεις, καθώς και το γεγονός ότι η χώρα μας αποτελεί βασικό σταθμό διακίνησης θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

TA NEA , 25/05/2006 , Σελ.: N13

Κωδικός άρθρου: A18545N134

ID

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α ΙΙ

N 3064 2002.pdf

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α ΙΙΙ

Scan0001.tif

Scan0002.tif

Scan0004.tif

Scan0007.tif

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α ΙΙΙΙ

Index.htm